

NOVÝ ZÁKON PÁNA NAŠEHO JEŽÍŠE KRISTA

Podle Vulgáty se stálým zřetelem na text původní (řecký) přeložil a úvody i výklady opatřil

Dr. JAN LAD. SÝKORA,

řádný profesor české fakulty bohoslovecké a probošt kollegiátní kapituly u Všech svatých na hradě Pražském

Č Á S T P R V Á
E V A N G E L I A

K tisku znovu připravil Dr. JAN HEJČL

univ. profesor Cyrilo-Methodějské fakulty bohoslovecké
v Olomouci

V P R A Z E 1 9 3 4

Nákladem „Dědictví sv. Jana Nepomuckého“ v Praze IV. - Tiskem Československé akc. tiskárny v Praze II., Karlovo nám. čís. 5

NIHIL OBSTAT.

Prael. Dr. Jos. Vajs,
censor ex offi

IMPRIMATUR.

Pragae, die 13. Octobris 1933.

Nro. 13491.

† Carolus,
Archiepiscopus.

ÚVOD.

K Novému zákonu patří knihy tyto:

a) pět knih dějpravných, totiž čtyři evangelia (sv. Matouše, sv. Marka, sv. Lukáše, sv. Jana) a Skutky apoštolské;

b) dvacet jedna kniha poučná, a to: čtrnáct listů sv. Pavla a sedm listů tak zvaných katolických (jeden sv. Jakuba, dva sv. Petra, tři sv. Jana, jeden sv. Judy);

c) jedna kniha prorocká, totiž Zjevení sv. Jana či Apokalypse.

»Pravost, neporušenost, věrohodnost a příslušnou vážnost knih novozákonních vůbec, evangelií pak zvlášť« probírá Dr. J. L. Sýkora ve XXIV. svazku »Vzdělávací knihovny katolické«, Praha 1902, jakož i v »Úvodě do Písma sv. N. z.«, I, Praha 1904, str. 111 až 451.

O evangeliích vůbec.

Slovo evangelium jest původu řeckého. Znamenalo původně dar za dobré poselství. V N. z. bylo tak nazváno poselství či kázání o království mesiášském, o vykoupení lidstva skrze Krista Pána a tom blahu, jehož lze skrze něho dosíci, ano nazváno tak i učení Kristovo, jak bylo od apoštolův a mužův apoštolských hlášáno. V době apoštolských Otců podložen byl slovu evangelium také význam psaného poselství o Vykupiteli a jeho díle i učení. V první polovici 2. století obmezen jest výraz ten pouze na ony spisy přímo nebo nepřímo apoštolské, nebo aspoň za takové vydávané, ve kterých Kristus sám slovem i skutkem učí, jedná, trpí a moc i slávu svou zjevuje. — Kolovalo pak v prvních stoletích

církve Kristovy mnoho takových spisů, ale církve nepřijala jich nikdy více do svého kánonu než čtyři svrchu jmenované. Příčina, proč pouze tato čtyři přijala, byla v tom, že jediné ona byla sepsána z vnuknutí Ducha sv. a jako taková církvi osvědčena svědectvím nezvratným. První tři evangelia (Mat., Mark., Luk.) nazývají se »synoptickými« či přehlednými, poněvadž výběrem a uspořádáním předmětu podobají se tak, že obsah jejich možno sestavit v jednom stručném přehledu. Podrobně vědecky do čtyř evangelií uvádí Sýkora v »Úvodě do Písma sv. N. z.« II, 1. Praha 1907, str. 3 až 502.

O evangeliu sv. Matouše.

Matouš byl syn jakéhosi Alfea. Jiné jméno jeho bylo Levi. Povoláním svým byl celníkem v Kafarnau. Od celnictví dostal se ke Kristu nedlouho před velikonoce, které se slavily v druhém roce veřejného života jeho. Tehdy totiž šel Pán Ježíš kolem celnice jeho při jezeře Genesaretském a spatřiv ho tam seděti, vyzval ho, aby se stal trvalým průvodcem a učedníkem jeho. A on, nechav všeho, šel za Ježíšem. Od té doby as, zejména jako apoštol, nazýval se Matouš, ačli již dříve neměl jmen obou, neboť Židé mívali dvě jména. Později zvolil ho Pán Ježíš za apoštola. Jinak však nemluví se o něm výslovně v Novém zákoně, leda že uvádí se jméno jeho ve čtyřech seznamech apoštolských, které se vyskytují v prvních třech evangeliích (»synoptických«) a v Skutcích apoštolských. Jak svědčí sv. Irenej a zvláště Klement Alex. a Eusebius, apoštolskou činnost svou vykonával nejprve v Palestině mezi židy. Později odešel k národům pohanským. Do kterých krajín však se odebral, není jisto. Nejvíce však po-

dobá se pravdě, co udává Rufin a Sokrates, že totiž odešel do krajin jižně moře Kaspického, a tam kázal evangelium. V zemi té nejspíše také podstoupil smrt mučednickou. Tělo jeho později přeneseno do Salerno a tam uloženo ve chrámě ke cti jeho zasvěceném.

Evangelium své napsal sv. Matouš v Palestině, snad v Jerusalemě r. 42, ne-li již r. 41, a to pro křesťany palestinské, obrácené ze židovství. Židé totiž nenáviděli křesťany vůbec, zvláště pak ty, kteří byli obráceni ze židovství. Pokládali je za odpadlíky od náboženství pravého. I pronásledovali je nebo hleděli různým způsobem je pohnouti, aby vrátice se k židovství spojili se s nimi proti nenáviděným Římanům, jejichž jho tak těžce nesli. Mimo to křesťané neměli dosud chrámův, a bohoslužba jejich byla jednoduchá. Židé však měli chrám velkolepý, bohoslužbu na oko skvělou, plnou obřadů vnějších. To vše působilo v palestinské a zvláště v jerusalemské křesťany, obrácené ze židovství, a budilo nebezpečení, že se vrátí k židovství a budou s nimi čekati Vykupitele časného, který by je vybavil z moci římské a dopomohl jim k časné slávě a blahu pozemskému. Nebezpečení vzrostlo zvláště za Agrippy I., když král ten i apoštola Jakuba Velkého usmrtil a vůbec křesťany pronásledoval. Neměli-li tedy mnozí z křesťanů tamních podlehnouti v něm, bylo tehdy velice potřebí co nejpřesvědčivěji ukázati, že Vykupitel již přišel a očekávané království mesiášské založil. A právě tou potřebou, z oněch okolností vzniklou, byl sv. Matouš pohnut, aby napsal své evangelium. K účelu svému upravil též spis svůj. Vybral ze života Kristova právě takové děje, které byly v Starém zákoně předpověděny nebo předobrazeny, a připomínaje rozličná místa prorocká, opět a opět ukazuje, že na Ježíši Kristu

se vyplnilo, co proroci předpověděli o budoucím Vykupiteli. Aby nikdo nedal se másti Kristovou chudobou a jeho i vlastním utrpením, upozorňuje též na jeho slávu a podává důkazy jeho vyšší přirozenosti; vysvětluje jasněji než který jiný evangelista povahu království mesiášského a poměr jeho k bohovládě starozákonní, a poučuje o potřebě snášení trpělivě utrpení a přemáhati sebe. Ačkoli pak postupuje celkem pořadem času, neřadí přece jednotlivých událostí vždy tak, jak se udály po sobě, nýbrž jak se věcně hodí k sobě a k jeho účelu.

Vzhledem k tomu, že začíná evangelium své rodokmenem Krista jako člověka, zobrazuje se sv. Matouš obyčejně se symbolem člověka.

Nejstarší svědek, který jmenuje Matouše spisovatelem evangelia, jest sv. Papiáš, žák sv. Jana evangelisty. Po něm činí to sv. Irenej, Tertullian a jiní.

Jak patrně z výslovného svědectví řečeného Papiáše, Ireneje, Origena, Eusebia a jiných, jakož i z povahy řeči v textě řeckém, Matouš napsal své evangelium v hebrejštině v širším slova smyslu, to jest v aramštině. Ale aramský originál ten byl záhy, již v době apoštolské, v druhé polovici I. století přeložen do řečtiny. Patrně to mimo jiné z toho, že textu řeckého užili již sv. Otcové apoštolští: autor listu Barnabášova, Polykarp, Ignác muč., Klement Řím., jakož i z toho, že podle jednoho rukopisu syrského, přičítaného neprávem Eusebiovi Césarejskému, bylo evangelium sv. Matouše v řeckém znění svém předmětem jednání na církevním sněmě r. 119 v Římě pod papežem Xystem. Přeložil je nejspíše některý žák apoštolský, možná pod nějakým dozorem některého apoštola; ne otrocky doslova, nýbrž poněkud volně, a byť ne dokonale, přece celkem zda-

řile a věrně tak, že překlad jeho jest náležitým zástupcem ztraceného originálu. Důkazem toho jest jednak ono všeobecné uznání, jehož podle výpovědi Papiášovy dostalo se mu nejen od křesťanů maloasijských vůbec, nýbrž i od samého apoštola Jana, jednak to, že církev jej přijala a schválila jako spis sv. Matouše.

*Svaté evangelium Ježíše Krista
podle sepsání sv. Matouše.*

Kristův rodokmen. 1, 1—17.

1, ¹ Rodokmen Ježíše Krista, syna Davida, syna Abrahamova. ² Abraham zplodil Isáka, Isák Jakuba, Jakub Judu a bratry jeho. ³ Juda pak zplodil Faresa a Zaru z Tamary, Fares zplodil Esrona, Esron Arama, ⁴ Aram Aminadaba, Aminadab Naasona, Naason Salmona, ⁵ Salmon Boozu z Rahaby, Booz pak zplodil Obéda z Ruty, Obéd Jessea, ⁶ Jesse Davida krále, David pak král zplodil Šalomouna z té, která bývala Uriášovou, ⁷ Šalomoun zplodil Roboama, Roboam Abiama, Abiam Asu, ⁸ Asa Josafata, Josafat Jorama, Joram Oziáše, ⁹ Oziáš Joatama, Joatam Achaza, Achaz Ezechiáše, ¹⁰ Ezechiáš Manassa, Manasses Amona, Amon Josiáše, ¹¹ Josiáš pak zplodil Jechoniáše a bratry jeho za stěhování babylonského. ¹² A po stěhování babylonském Jechoniáš zplodil Salatiele, Salatiel Zorobábele, ¹³ Zorobábel Abiuda,

Rodokmen Ježíše Krista ukazuje, že Pán Ježíš pochází skutečně z potomků Abrahamových a z rodu Davida podle zaslíbení daných Abrahamovi a Davidovi.

¹¹ stěhováním rozumí se tu odvádění Židů do zajetí babylonského. Počalo se za Joakima (r. 605 př. Kr.) a bylo dokončeno za Jechoniáše a Sedekiáše r. 587.

Abiud Eliakima, Eliakim Azora, ¹⁴ Azor Sadoka, Sadok Achima, Achim Eliuda, ¹⁵ Eliud Eleazara, Eleazar Matana, Matan Jakuba, ¹⁶ Jakub pak zplodil Josefa, muže Marie, z níž se narodil Ježíš, jenž slove Kristus. ¹⁷ Všech tedy rodů od Abrahama až po Davida bylo čtrnáct, od Davida až do stěhování babylonského rodů čtrnáct a od stěhování babylonského až do Krista rodů čtrnáct.

Početí a narození Ježíše Krista. 1, 18—25.

¹⁸ Kristovo narození stalo se takto: Když matka jeho, Maria, byla zasnoubena Jose-

16. Josef nazývá se mužem Panny Marie, neboť po vůli Boží uzavřel s ní sňatek manželský. Ale i v manželství zachovali Josef i Panna Maria ustavičné panictví, žijíce spolu jako bratr se sestrou. Poněvadž mezi Josefem a Marií Pannou bylo uzavřeno řádné manželství, patřilo dítě Ježíš právem manželským nejen Panně Marii, nýbrž i sv. Josefu. A v tom též příčina, proč rodokmen, který je vlastně rodokmenem Josefovým, mohl býti označen od sv. Mt. (ve v. 1.) jako rodokmen Ježíše Krista. Poněvadž totiž Pán Ježíš podle lidské přirozenosti své patřil právem manželským také Josefovi, zákonnému otci jeho, proto rodokmen Josefův byl zároveň rodokmenem Kristovým.

18n. »prve než se sešli«: v domě Josefově jako manželé, »prve než s ní uzavřel sňatek manželský«. Josef zpozoroval, že snoubenka jeho stala se matkou, a nevěda, kterak se to událo, přišel do rozpaků; vnější okolnosti měly jej k tomu, aby soudil v nevěrnost její a jako nevěrnou udal ji úřadům, ale zbožnost a ctnost její bránily mu, aby nepřipouštěl si takového podezření a neuváděl nevěsty své v lehkost. Maria zajisté zpozorovala na něm jakýsi nepokoj a zármutek a znala též jeho příčinu, přece

fovi, nalezena jest prve než se sešli, těhotnou z Ducha svatého. ¹⁹ Josef pak, muž její, jsa spravedlivý, a nechtěje postavití ji na odiv, odhodlal se propustit ji tajně. ²⁰ Když však o tom přemýšlel, hle, anděl Páně ukázal se mu ve snách a řekl: »Josefe, synu Davidův, neboj se přijmouti Marii, manželku svou; neboť co se v ní počalo, z Ducha svatého jest. ²¹ Porodí pak syna a dáš mu jméno Ježíš (t. j. Spasitel), neboť on spasí lid svůj od hříchů jejich.« ²² Toto pak všecko se stalo, aby se naplnilo, co bylo pověděno od Pána skrze proroka slovy: ²³ »Aj, panna počne a porodí syna a nazvou ho jménem Emanuel«, to jest (v překladě) »S námi Bůh«. ²⁴ Probudiv se pak Josef ze sna, učinil, jak mu přikázal anděl Páně. I přijal manželku svou, ²⁵ ale

však neřekla mu, kterak se stala matkou. Ponechala vše Bohu. A důvěra ta nezklamala ji. — Josefa nazývá již mužem (v. 19) a Pannu Marii jeho manželkou (v. 20), ač ještě v manželství nebyli, neboť snoubenci měli též práva a tytéž povinnosti, jako manželé.

21. Panna Maria byla ovšem matkou toliko člověčenství Kristova; vždyť božství se nerodí. Poněvadž však ten člověk Ježíš, jehož počala a porodila, nebyl ani okamžik pouhým člověkem, nýbrž též Bohem, takže porodila bohočlověka, slove právem a jest Rodičkou Boží.

22. Isaiáš 7, 14.

25. Evangelista upozorňuje znova, že Pán Ježíš nebyl počat způsobem přirozeným. Pravě však, že Josef nepoznal Panny Marie, až porodila syna svého prvorozeného (Pána Ježíše), nikterak netvrdí tím, že by ji byl poznal tělesně po narození Páně, a že by tedy Panna Maria byla měla dítka ještě jiné, přirozeným řádem zplozené. Neboť spojka a ž.

nepoznal ji, až porodila syna svého prvorozeného, a nazval ho jménem Ježíš.

Příchod mudrcův od východu. 2, 1—12.

2, ¹ Když se tedy Ježíš narodil v Betlemě judském za dnů Heroda krále, hle, mudrci od východu přišli do Jerusalema, ² řkouce: »Kde je ten novorozený král židovský? Neboť viděli jsme hvězdu jeho na východě, i přišli jsme poklonit se jemu.« ³ Uslyšev to král Herodes, vzrušil se, a všecken Jerusalem s ním. ⁴ I shromáždil všecky velekněze a znalce Písma v lidu, tázal se jich, kde se má Mesiáš naroditi.

až do nepoukazuje podobně, jako spojka prve než, k ničemu jinému, než k tomu, co se stalo nebo nestalo do jistého okamžiku a nic netvrdí ani nepopírá o tom, co se stalo později. Když na příklad v 2. Král. 6, 23 praví se, že Michol, dceři Saulově, nenarodil se syn až do dne smrti její, nikdo nebude rozumně souditi z toho, že se jí narodil syn po její smrti. Pána Ježíše nazývá prvorozeným synem Panny Marie proto, že byl jednorozeným či jediným synem jejím; neboť slovo prvorozený (řecké: prototokos) odpovídá hebrejskému slovu bekór, kteréž po výkladě Boha samého (2. Mojž. 13, 2) znamenalo prvorozenec vůbec, nehledíc k tomu, zda ještě jiný narodil se po něm, tedy i prvorozenec i jednorozenec. V N. z. mluví se sice na několika místech o bratrích, ano i o sestřích Páně, ale nikde nerozumějí se jimi jeho bratří ve vlastním, nýbrž v širším slova smyslu, t. j. jeho příbuzní, dítky totiž Alfea a jeho manželky Marie, která podle Jan 19, 25 byla sestrou, t. j. snad příbuznou neb švagrovou Panny Marie. Nazývajíť se v Písmě sv. mnohdy bratry i příbuzní a švakrové i přátelé.

2. 1. Herodes Veliký, syn Antipatra Idumejského. 2. (4. Mojž. 24, 17).

⁵ Oni mu řekli: »V Betlemě judském; neboť takto je psáno skrze proroka: ⁶A ty, Betleme, území judské, nikoli nejsi nejmenší mezi knížecími městy judskými: neboť z tebe vyjde vévoda, který bude spravovati lid můj israelský.« ⁷ Tu Herodes povolal tajně mudrce, vyptal se jich bedlivě na čas, kdy hvězda svítila, ⁸ poslal je do Betlema a řekl: »Jděte a ptejte se pilně po dítěti, až pak je naleznete, zvěstujte mi, abych i já šel a poklonil se jemu.« ⁹ Oni vyslechše krále, odjeli; a hle, hvězda, kterou byli uzřeli na východě, předcházela je, až přišedši stanula nad místem, kde bylo dítě. ¹⁰ Uzřevše hvězdu, zaradovali se radostí velmi velikou. ¹¹ I všedše do domu, našli dítě s Marií, matkou jeho, a padše, klaněli se jemu, a otevřevše poklady své, obětovali mu dary: zlato, kadidlo a myrhu. ¹² A dostavše napomenutí ve snách, aby se nevraceli k Herodovi, vrátili se jinou cestou do své země.

Útěk do Egypta. 2, 13—15.

¹³ Když odešli, hle, anděl Páně ukázal se ve snách Josefovi a řekl: »Vstaň a vezmi

5.n. Proroctví Micheášovo (5, 2) uvedli nikoli doslova, nýbrž volně, ale co do smyslu správně.

11. Panna Maria a sv. Josef nebyli již ve chlévě (jeskyni), ve kterém se Pán Ježíš narodil, nýbrž v některém domě betlemském. — Nemůžeme, než dáti přednost náhledu, podle něhož mudrci přišli již před obětováním Páně.

dítě i matku jeho a utec do Egypta, a po-
budť tam, až ti povím; neboť Herodes bude
hledati dítě, aby je zahubil.«¹⁴ On vstav,
vzal dítě i matku jeho v noci a odešel do
Egypta,¹⁵ a byl tam až do smrti Herodovy,
aby se splnilo, co bylo povéděno od Pána
skrze proroka slovy: »Z Egypta po-
volal jsem syna svého.«

Zavraždění dítek betlemských. 2, 16—18.

¹⁶ Tu Herodes vida, že byl oklamán od
mudrců, rozhněval se náramně, a poslav
(vojíny), dal usmrtit všecky chlapečky,
kteří byli v Betlemě i ve všech končinách
jeho ode dvou let a níže podle času, který
vyzvěděl na mudrcích.¹⁷ Tehdy se splnilo,

15. Slova ta proslovil prorok Oseáš v literním
smyslu sice o národě israelském, který jako národ
vyvolený nazývá se mnohdy v Písmě sv. synem
Božím; avšak jak evangelista sám vykládá, v před-
obrazném smyslu pověděl je o budoucím Vykupiteli,
předpovídaje jimi, že Spasitel světa uteče se za hro-
zícího nebezpečnosti života do Egypta a odtud zase
svým časem vrátí se zdráv. Podle podání pozdějšího,
usadili se prý v Matarii, nedaleko nynějšího města
Kairo. Kolik bylo Ježíšovi roků, když mu bylo
prchat do Egypta, není známo; jen tolik jest jisto,
že mu nebyly ještě dva roky (níže v 16). — Dlouho-
li pobyl v Egyptě, toho evangelia neudávají; zprávy
starých a výklady novějších se pohybují mezi ně-
kolika měsíci a osmi lety.

17 n. Výrok ve smyslu literním vztahuje se k od-
vedení Židů do zajetí babylonského. Tehdy totiž po-
rušili Židé přestupováním zákona úmluvu s Bohem,
a Bůh potrestal je za to tím, že byli odvedeni do
zajetí. I stal se proto všeobecný nářek, který prorok
Jeremiáš líčí tím způsobem, že představuje pramáteř

co bylo pověděno skrze proroka Jeremiáše slovy: ¹⁸ »Hlas v Rámě bylo slyšet, pláč a kvílení mnoho: Ráchel to plakala nad syny svými, a nedávala se potěšiti, poněvadž jich není.«

Návrat z Egypta. 2, 19—23.

¹⁹ Když Herodes umřel, hle, anděl Páně ukázal se ve snách Josefovi v Egyptě ²⁰ a řekl: »Vstaň a vezmi dítě i matku jeho a jdi do země Israelské; neboť zemřeli ti, kteří ukládali o život dítěte.« ²¹ I vstal, vzal dítě i matku jeho a vešel do země Israelské. ²² Když však uslyšel, že Archelaus kraluje v Judsku místo otce svého Heroda, obával se tam jíti, a byv napomenut ve snách, obrátil se do krajin galijských. ²³ Přišed, bydlel v městě, které

Židů Ráchel jako by ona, vstavši z hrobu, plakala nad záhubou svých synů. Ale nářek ten byl podle neomylného výkladu sv. Matouše zároveň předobrazem nářku nad záhubou mnohem větší, která měla stihnouti národ israelský a která vzala jakýsi počátek již vraždou dítek betlemských a nářkem jejich matek.

19. Herodes zemřel brzy, snad již za 7—8 neděl po zavraždění dítek betlemských. Viz k. Luk. 2, 7. Zemřel v prvních dnech dubna r. 750 od založení Říma = r. 4. před počátkem našeho letopočtu (Holzmeister).

23. Proroci totiž nazývali někdy budoucího Vykupitele výhonem či prutem z kořene Jesse. Výhon však slove v hebrejštině právě tak, jako slulo město Nazaret (Nécer) v jižní Galileji. Když tedy Pán Ježíš, usadiv se v Nazaretě, nazýván byl proto Nazaretským, dostal tím jméno, kterým označovali

slove Nazaret, aby se naplnilo, co bylo předpověděno skrze proroky, že Nazaretským slouti bude.

Působení Jana Křtitele. 3, 1—12.

3, ¹ V tom čase vystoupil Jan Křtitel a kázal na poušti judské: ² »Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské.«
³ To je totiž ten, jenž byl předpověděn od proroka Isaiáše slovy: »Hlas volajícího na poušti: připravte cestu Páně, rovné čiňte stezky jeho.«
⁴ Sám pak Jan měl roucho ze srsti velbloudí a pás kožený kolem svých beder; pokrmem byly mu kobylinky a lesní med.
⁵ Tu vycházel k němu Jerusalemem a veškeré Judsko i Pojordání ⁶ a byli křtěni od něho v Jordáně vyznávající hříchy své.
⁷ Uzřev mnohé z fariseův a saduceů, kterak přicházejí ke křtu jeho, řekl jim: »Pokolení zmijí, kdo vám ukázal, abyste utekli budoucímu hněvu? ⁸ Přinášejte tedy ovoce hodné pokání, ⁹ a nemyslete, že můžete říkati sami u sebe: Otce máme Abrahama; neboť pravím vám, že Bůh může z kamenů těchto vzbudit syny Abrahamo-

jej někdy proroci. Patřil pak Nazaret v čas Kristova narození pod vládu Heroda Antipy.

3, 1—12. Viz Mark. 1, 1—8, Luk. 3, 1—18.

3. Is. 40, 3. Viz 3, 4—6.

9. t. j. nemyslete, jako byste již pro svůj původ od Abrahama musili býti přijati do království mesiášského.

vi. ¹⁰ Již přiložena jest sekera ke kořeni stromů: každý tedy strom, který nenese dobrého ovoce, bude vyřat a na oheň uvržen. ¹¹ Já křtím vás vodou k pokání, ale ten, jenž přijde po mně, mocnější jest než já; a já nejsem hoden ponášet obuvi jeho. On bude vás křtíti Duchem svatým a ohněm. ¹² Jeho vějička je v ruce jeho, i vyčistí svůj mlat a shromáždí svou pšenici do obilnice, plevy však bude páliť ohněm neuhasitelným.«

Křest Pána Ježíše. 3, 13—17.

¹³ Tehdy přišel Ježíš z Galileje na Jordán k Janovi, aby od něho byl pokřtěn.

¹⁴ Ale Jan mu bránil řka: »Já mám potřebí pokřtěn býti od tebe, a ty jdeš ke mně?«

¹⁵ Odpovídaje Ježíš, řekl mu: »Nechej ny-

11 n. Křest můj nepůsobí milosti, jako voda nepůsobí duševního očištění, nýbrž je toliko obřadem vnějším, kterým se budí neb najevo dává kajícnost, ale Kristus má moc udělovati milost Ducha sv., která by pronikala a očišťovala duši, podobně jako oheň proniká a očišťuje kovy. Má moc i souditi a tak oddělovati dobré od zlých, jako hospodář vějičkou (lopatou) věje a tak odděluje pšenici od plev. A já jsem tak nepatrný proti němu, že nejsem hoden, abych prokázal mu službu nejnižší, kterou konávají poslední otroci, abych totiž ponesl mu obuv (aneb jak má Marek 1, 7. Luk. 3, 16, Jan 1, 27: abych rozvázal řemínky u obuvi jeho).

3, 13—17. Viz Mark. 1, 9—11, Luk. 3, 21—22, Jan. 1, 31—34.

15. Veškerá správnost, to je odvěký úradek, který Bůh pojal o vykoupení lidstva. Po tomto úradku či vůli Boží měl Vykupitel přijmouti

ní; neboť tak sluší nám vyplniti všelikou správnost.« I nechal ho.¹⁶ A když byl Ježíš pokřtěn, vyšel ihned z vody; a hle, otevřela se mu nebesa, i viděl Ducha Božího sestupovati jako holubici a přicházeti na něho.¹⁷ A ejhle, s nebe pravil hlas: »Tento jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo.«

Půst a pokušení Páně. Mat. 4, 1—11.

4, ¹ Tehdy byl Ježíš uveden na poušť od Ducha, aby pokoušen byl od ďábla. ² I posílil se čtyřicet dní a čtyřicet nocí a potom zlačněl.

³ I přistoupil pokušitel a řekl mu: »Jsi-li Syn Boží, rci, ať kameny tyto stanou se chleby.« ⁴ On odpověděl: »Psáno jest: Ne samým chlebem živ je člověk, nýbrž každým slovem, které vychází z úst Božích.« ⁵ Tu pojal ho ďábel do svatého města, postavil ho na vrchol chrámu ⁶ a řekl mu: »Jsi-li Syn Boží, spusť se dolů, neboť psáno jest:

také křest pokání od Jana, aby hned na počátku veřejného života svého ukázal, že bere na sebe hříchy lidstva a chce za ně dostičiniti.

4, 1—11. Viz Mark. 1, 12—13, Luk. 4, 1—13.

4, 1. Podle podání byla to poušť Kvarantanie, severozápadně od Jericha.

4, 5, Mojž. 8, 3. Slovem z úst Božích mínil stvořitelské slovo či tvůrčí moc Boží, kterou Bůh rovněž tak může tvorstvo udržeti a udržuje, jako je stvořil, a kterou také dává pokrmům moc živnou.

6. Žalm. 90, 11.

»Andělům svým přikázal o tobě, a na ruce uchopí tebe, abys snad nenarazil na kámen nohou svou.«⁷ Dí jemu Ježíš: »Také je psáno: »Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.«⁸ Opět pojal ho ďábel na horu velmi vysokou, ukázal mu všechna království světa i nádheru jejich⁹ a řekl: »Toto všechno ti dám, jestliže padna, budeš se mi klaněti.«¹⁰ Tu řekl mu Ježíš: »Odejdi, satane, neboť je psáno: »Pána Bohu svému budeš se klaněti a jeho jediného ctíti.«¹¹ I opustil ho ďábel a hle, andělé přistoupili a sloužili mu.

Odchod do Galileje. 4, 12—17.¹⁾

¹² Když pak Ježíš uslyšel, že Jan byl uvězněn, odebral se do Galileje¹³ a opustiv Nazaret, přišel do Kafarnaa přímořského v končinách zabalonských a neftalimských a usídlil se (tam),¹⁴ aby se splnilo, co bylo pověděno skrze proroka Isa-

7. — 5, Mojž. 6, 16.

10. — 5, Mojž. 6, 13.

1) Pán Ježíš, vyvoliv si Kafarnaum za východiště galilejské činnosti své, naplnil proroctví Isaiášovo (8, 23; 9, 1).

4, 12—17. Viz Mark. 1, 14 n., Luk. 4, 14 n.

12 n. Je to druhá cesta, kterou konal Pán Ježíš po svém pokušení do Galileje. (Obšírně ji vyličuje sv. Jan 4, 1—45). Co činil od svého pokušení do této cesty, o tom vypravuje sv. Jan (1, 29—3, 36).

íáše slovy: ¹⁵ »Země z abulonská a země neftalimská při moři, Zajordánsko, Galilea pohanská, ¹⁶ lid, který seděl ve tmě, uzřel světlo veliké a těm, kteří seděli v krajině smrtného stínu, vzešlo světlo.« ¹⁷ Od toho času počal Ježíš hlásati: »Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské.«

Povolání prvních učedníků k trvalému následování. 4, 18—22.

¹⁸ Chodě pak podle moře Galilejského, spatřil dva bratry, Šimona, jenž slove Petr, a Ondřeje, bratra jeho, ani pouštějí síť do moře, neboť byli rybáři. ¹⁹ I řekl jim: »Pojďte za mnou, a učiním vás rybáři lidí.« ²⁰ A oni hned zanechali sítě a šli za ním. ²¹ A vzdáliv se odtud, spatřil jiné dva bratry, Jakuba (syna) Zebedeova a Jana, bratra jeho, na lodi se Zebedeem, otcem jejich, kterak spravují své sítě; i povolal je. ²² A oni hned zanechali loď i otce svého a šli za ním.

15. Galilea pohanská jest Galilea severní při Foinikii (Fénicii) a Syrii; zove se pohanskou, poněvadž v ní obývali po většině pohané.

18—22. Viz Mark. 1, 16—20, Luk. 5, 1—11.

22. z a n e c h a v š e l o d ě, tak podle řeckého textu; podle Vulgáty bylo by »z a n e c h a v š e s í t ě«.

Přehled galilejské činnosti Páně do prvního rozeslání apoštolů. 4, 23—25.

²³ I obcházel Ježíš celou Galileji uče v synagogách jejich a hlásaje evangelium o království a uzdravuje všelikou nemoc i všeliký neduh v lidu. ²⁴ A roznesla se pověst o něm po celé Syrii. I přivedli (a přinesli) k němu všechny chorobné: rozličnými neduhy a mukami sklíčené, i posedlé a náměsíčné a ochrnlé. A uzdravil je. ²⁵ I šly za ním veliké zástupy z Galileje a z Desítměstí, i z Jerusalema a Judska a ze Zajordánska.

Řeč horská. 5, 1—7, 29.¹⁾

5, ¹ Uzřev pak Ježíš zástupy, vystoupil na horu, a když se posadil, přistoupili k němu učedníci jeho. ² I otevřel ústa a učil je takto:

a) Osmero blahoslavenství. 5, 3—12.

³ Blahoslaveni chudí duchem, neboť je-

25. **Desítměstí** (Dekapolis) svaz a území desíti měst samosprávných, skoro vesměs za Jordánem (na levém břehu Jordanu) kolem řeky Jarmuku ležících a většinou od pohanů obydlených. Podle Plinia (Hist. nat. 5, 18) patřil k němu Damašek, Filadelfie, Rafana, Gadara, Hippos, Dium, Pella, Gerasa, Kanatha, vesměs za Jordánem a Skythopolis před Jordánem.

¹⁾ Luk. 6, 21—49.

3. »chudí duchem«, t. j. ti, kteří s pomocí Boží nelnou (měrou nezřízenou) k statkům pozemským,

jich je království nebeské. ⁴ Blahoslaveni tiší, neboť oni zemí vládnouti budou. ⁵ Blahoslaveni lkající, neboť oni potěšeni budou. ⁶ Blahoslaveni, kteří lační a žízní po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou. ⁷ Blahoslaveni milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou. ⁸ Blahoslaveni čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou. ⁹ Blahoslaveni pokojní, neboť oni synové Boží slouti budou. ¹⁰ Blahoslaveni, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské. ¹¹ Blahoslaveni jste, když pro mne budou vás tupiti a pronásledovati a mluvíti všecko zlé proti vám lhouce; ¹² radujte se a plesejte, neboť odplata vaše hojná je v nebesích. Tak zajisté pronásledovali proroky, kteří byli před vámi.

časnou bídu (ať chudobu a nouzi, ať nemoc a utrpení neb jiné strasti) trpělivě snášejí a uznávajíce v pokoře nedostatečnost svoji ve věcech spásy, nejen s důvěrou k Bohu se utíkají ve svých potřebách, nýbrž i užívají prostředků od Boha ke spáse ustanovených.

4. Výraz *v l á d n o u t i z e m í* znamenal v dědičném držení míti zemi zaslíbenou, Palestinu; poněvadž pak tato byla obrazem i předobrazem království mesiášského, užívalo se ho také o držení či účasti v království Kristově, církvi jak bojující, tak vítězné.

9. Výraz *b ý t i s y n e m B o ž í m* znamená totiž nejen ve smyslu literním býti synem Božím (být i přijatým), nýbrž i ve smyslu obrazném podobati se Bohu.

b) Povinnosti představených církve. 5, 13—16.

¹³ Vy jste sůl země: jestliže sůl se zkazí, čím bude osolena? K ničemu nehodí se již, leč ji vyhodit ven a nechat pošlapat od lidí. ¹⁴ Vy jste světlo světa. Nemůže se ukrýti město na hoře ležící. ¹⁵ Aniž rozsvěcují svíci a kladou ji pod kbelík, nýbrž na svícen, aby svítila všem, kteří jsou v domě. ¹⁶ Tak svět vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a velebí Otce vašeho, jenž je v nebesích.

c) Kristus Pán přišel zákon naplnit. 5, 17—20.

¹⁷ Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit zákon nebo proroky; nepřišel jsem zrušit, nýbrž naplnit. ¹⁸ Vpravdě zajisté pravím vám: dokud nepomine nebe

17. Starý zákon naplnil Pán Ježíš tím, že předpisy jeho mravní sám zachovával, dokonaleji vyložil a vyšší pohnutku (lásky) stanovil i pomoc nám dal, abychom je mohli zachovávat; předpisy obřadní tím, že podal a ustanovil ve skutečnosti to, co starozákonními úkony bohoslužebnými bylo toliko nastiňováno a předobrazováno; obětí svou podal Bohu nekonečné dostiučinění a ustanovil bohoslužbu (oběť mše sv. a svátosti), kterou se i Bohu vzdává pocta nejdokonalejší i lidem se zjednává ospravedlnění a posvěcení a spojení s Bohem. Proroky naplnil tím, že vykonal a v církvi koná, co oni předpověděli o něm a o jeho díle.

18. Jediné písmě neb jediná čárka, doslovně bylo by »jediné jota neb jediný růžek«.

a země, nepomine jediné písmě nebo jediná čárka ze zákona, až se všechno stane.
¹⁹ Kdo by tedy zrušil jeden z příkazů těchto nejmenších a vyučil tak lidi, nejmenším bude v království nebeském; kdo by však je činil a jim učil, ten bude velikým v království nebeském. ²⁰ Neboť pravím vám: nebude-li hojnější spravedlnost vaše než zákoníků a fariseů, nevejdete do království nebeského.

**d) Duch zákona má se plnit, ne jen litera.
 5, 21—48.**

²¹ Slyšeli jste, že bylo řečeno starým: »N e z a b i j e š! K d o b y z a b i l, p r o p a d n e s o u d u.« ²² Já však pravím vám,

19. t. j., kdo by za neplatný neb bezvýznamný prohlásil některý z těch předpisů, které jsem přirovnal k čárce proto, že se týkají věcí nedůležitých, obdrží sice odměnu, ale menší, poněvadž zákon zachovával sice ve věcech důležitých, přestupoval jej však ve věcech nedůležitých a tím urazil Boha, jenž dal příkázání o těch i oněch věcech.

21. S l y š e l i j s t e totiž v synagogách při předčítání a vykládání zák. mojžíšského. 2. Mojž. 20, 13. Kristus, jak z dalších slov patrně, nestaví se tu přímo ani proti rabínům, ani proti mojžíšskému zákonu samému, nýbrž jen proti zákonu, jak jej pojímali zákoníci.

22. K d o s e h n ě v á pouze ve svém nitru, hoden bude takového trestu, jaký stanoví místní soud váš, trestu časného, menšího; páše tedy hřích, ač toliko všední. K d o b y ř e k l R á c h a, t. j. prázdný neb hlupáku, a tak projevil hněv svůj nadávkou nemnoho urážlivou, hoden bude v l e r a d y, nejvyššího to soudu vašeho, a tedy i nejvyššího trestu, který soud lidský může stanoviti. P á š e tedy hřích větší, než předešlý, ale přece jen všední. K d o b y ř e k l

že každý, kdo se hněvá na bratra svého, propadne soudu. Kdo by však řekl bratru svému »hlupáku«, propadne veleradě, a kdo by řekl »blázne«, propadne pekelnému ohni. ²³ Přinášíš-li tedy dar svůj k oltáři a tam se rozpomeneš, že bratr tvůj má něco proti tobě, ²⁴ zanechej tam dar svůj před oltářem a jdi prve, smiř se s bratrem svým a potom přijď, obětuj dar svůj. ²⁵ Srovnej se s protivníkem svým rychle, dokud jsi s ním na cestě, aby tě snad nevydal protivník soudci, a soudce vydal by tě biřicovi, a byl bys uvržen do vězení. ²⁶ Vpravdě pravím tobě, nevyjdeš odtud, dokud nevrátíš poslední haléř.

²⁷ Slyšeli jste, že řečeno je starým: »N e - z c i z o l o ž í š«. ²⁸ Já však pravím vám, že každý, kdo hledí na ženu chtivě, již s ní zcizoložil ve svém srdci. ²⁹ Pohoršuje-li tě oko tvé pravé, vylup je a odhod' od sebe; neboť prospěšnější je pro tebe, aby zahynul jeden tvůj úd, než aby celé tělo tvé bylo uvrženo do pekla. ³⁰ A jestliže pravá ruka tvá tě pohoršuje, utni ji a odhod' od sebe, neboť prospěšnější je pro tebe, aby zahynul jeden úd tvůj, než aby celé tělo tvé bylo uvrženo do pekla. ³¹ Řečeno jest

blázne či bezbožníku a tak projevily hněv svůj nadávkou velice urážlivou, hoden bude pekelného ohně; hněv jeho jest tedy hřích těžký.

29—30. (Mark. 9, 46, Mat. 18, 9.)

31 n. Kdo v S. z. propustil manželku svou, byl povinen dáti jí list propustný či zápuďný. (5. Mojž.

také: »kdo by propustil manželku svou, dej jí lístek zápuďný.«

³² Já však pravím vám, že každý, kdo propouští manželku svou, vyjma pro smilství, uvádí ji v cizoložství, a kdo by propuštěnou pojal, cizoloží.

³³ Opět jste slyšeli, že řečeno je starým: »Nebudeš křivě přísahati, ale splníš Pánu přísahy své.« ³⁴ Já však pravím vám, abyste nepřisahali vůbec: ani při nebi, neboť trůn Boží je to, ³⁵ ani při zemi, neboť je podnoží nohou jeho, ani při Jerusalemu, neboť je to město velikého krále, ³⁶ ani při hlavě své nebudeš přísahati, neboť jediného vlasu nemůžeš učiniti bílým nebo černým. ³⁷ Budiž

24, 1.) Pán Ježíš prohlašuje však manželství za nerozlučitelné a připouští rozvod toliko od stolu a lože; ale upozorňuje, že i ten, kdo takto propouští manželku či rozvádí se s ní od stolu i lože, vydává ji v nebezpečství, že zcizoloží, ten jediný případ vyjímaje, když by sama již byla cizoložství se dopustila; neboť v případě tom nebyl by hříchem jejím vinen.

33—37. (2. Mojž. 20, 7; 3. Mojž. 19, 12; 5. Mojž. 5, 11.). Podle židovských výkladů byla jen ta přísaha (přípovědná) závaznou, při které se vzývalo jméno Bůh. (Proti tomu prohlašuje Pán Ježíš, aby vůbec nepřisahali v domnění, že by ta přísaha nevázala, neboť i ten, kdo přísahá skrze věci stvořené, dovolává se Boha alespoň nepřímou, a to jako stvořitele a zachovatele oněch věcí. Jest tedy i jeho přísaha závazná. Ostatně (učí Pán dále ve v. 37) přísaha má původ svůj ve zlém, v tom, že lidé z porušené přirozenosti své buď pravdu porušují a jiné oklamati hledí, aneb jedni druhým nedůvěřují. Ale tak nemá býti mezi údy království Kristova. Ti mají si důvěřovati a mluvíti vždy jen pravdu, tak, aby nebylo přísahy po-

však řeč vaše: »ano, ano«; »ne, ne«; co nad to jest, ze zlého jest.

³⁸ Slyšeli jste, že bylo řečeno: »O k o z a o k o, z u b z a z u b«. ³⁹ Já však pravím vám, abyste neodpírali zlému; nýbrž udeřili tě někdo v pravé líce tvé, nastav mu i druhé, ⁴⁰ a tomu, kdo se chce souditi s tebou a (tak) vzíti sukni tvou, zanechej i plášť; ⁴¹ a přinutí-li tě kdo na míli jednu, jdi s ním [i jiné] dvě. ⁴² Tomu, kdo tě prosí, dej, a od toho, kdo si chce vypůjčiti od tebe, se neodvracej.

třebí. Že nezakazuje přísahu naprosto, patrně z toho, že sám přísahal (Mat. 26, 63, 64), odsuzuje však zneužívání přísahy, jakož i přísahu lehkovážnou a křivou. — Město velikého krále, t. j. Boha, jemuž tam byl chrám zasvěcen, jediný, který židé měli v Palestině.

38—42. (2. Mojž. 21, 24; 3. Mojž. 24, 20; 5. Mojž. 19, 21.) — Nikterak však nezakazuje, aby kdo cestou zákonnou hájil sebe a svých práv. — Přinutí-li tebe někdo na míli jednu. Pán Ježíš naráží tu na obyčej, který v době Kyrově byl zaveden v říši perské a později rozšířil se odtud také do jiných krajin, jmenovitě též k Římanům, ovšem s některými změnami. Po celé říši perské ustanovil totiž Kyros v určitých stanicích rychlé posly (na koních), kteří měli dopravovati královské rozkazy rychle jeden ke druhému, až by se dostaly na místo příslušné. Poslové ti sluli angaraj a měli právo vyžadovati na komkoli, aby, bylo-li by toho třeba, nejen propůjčil jim na cestu svého koně, neb loď a pod., nýbrž i sám s ním šel a jim cestu ukazoval neb nesl břímě. Vzhledem k tomu utvořili od slova angaros sloveso angaravejn, které se ujalo také v řečtině i v latině (angariare) a znamenalo donutit někoho, aby ho provázal k tomu konci, by mu cestu ukazoval, břímě nesl neb jinou službu prokázal. Chce tedy Pán Ježíš na svých učednících, aby, jsouce od někoho na újmu své svobody donucováni, aby mu na cestě jednu míli

⁴³ Slyšeli jste, že bylo řečeno: »Milovat i budeš bližního svého a nenávidět i budeš nepřítele svého.« ⁴⁴ Ale já pravím vám: Milujte nepřátele své [dobře číňte těm, kteří vás nenávidí], a modlete se za ty, kteří vás pronásledují [a pomlouvají], ⁴⁵ abyste byli dětmi svého Otce, jenž je v nebesích, jenž slunci svému velí vycházeti na dobré i na zlé a déšť dává na spravedlivé i nespravedlivé. ⁴⁶ Neboť milujete-li (jen) ty, kteří vás milují, jakou budete míti odplatu? Což to nečiní i celníci? ⁴⁷ A budete-li pozdravovati toliko své bratry, co zvláštního činíte? Což to nečiní i pohané? ⁴⁸ Buďte tedy dokonalí, jak i Otec váš nebeský jest.

**e) K spravedlnosti patří dobrý úmysl.
6, 1—18.**

6, ¹ Mějte se na pozoru, abyste nekonali dobrých skutků svých před lidmi, chtíce býti od nich viděni; sice nebudete míti odplaty u svého Otce, jenž je v nebesích. ² Když tedy dáváš almužnu, netrub před sebou, jako pokrytci činí v synagogách a na ulicích, aby byli ctěni od lidí; vprav-

(římskou) či asi 1.5 km, ponesli břímě neb jinou službu prokázali, nejen mu vyhověli, nýbrž raději větší ještě službu prokázali, než aby se hněvali neb mstili. — v y p ů j č í t í s i, totiž bezúročně, ne lichvářsky. Viz Luk. 6, 34, 35.

dě pravím vám, (tím již) vzali odplatu svou.³ Ale když ty dáváš almužnu, ať nezví tvá levice, co činí tvá pravice,⁴ aby almužna tvá byla v skrytě, a Otec tvůj, který vidí v skrytě, odplatí tobě.

⁵ A když se modlíte, nebuďte jako pokrytci, kteří si libují v synagogách a na rozích trhů stojíce se modliti, aby byli viděni od lidí. Vpravdě pravím vám: vzali odplatu svou.⁶ Když však ty se modlíš, vejdi do pokojíka svého, zavři dveře a pomodli se k Otci svému v skrytě, a tvůj Otec, který vidí v skrytě, odplatí tobě.

⁷ Modlíce se pak, nemluvte mnoho, jako pohané; domnívají se, že budou vyslyšeni pro svou mnohomluvnost.⁸ Nebuďte tedy jako jsou oni; ví zajisté Otec váš, čeho je vám potřebí, prve než ho prosíte.

⁹ Takto tedy budete se modliti vy: O t ě e náš, jenž jsi na nebesích, posvět se jméno tvé.¹⁰ Přijď království tvé. Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi.¹¹ Chléb náš vezdejší dej nám dnes.¹² A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům.

¹³ A neuvod' nás v pokušení. Ale zbav nás od zlého (Amen).¹⁴ Neboť odpustíte-li lidem hříchy jejich, odpustí i vám Otec váš nebeský [hříchy vaše];¹⁵ pakli neodpustíte lidem, ani Otec váš neodpustí vám hříchů vašich.

¹⁶ Když pak se postíte, nebuďte jako pokrytci zasmušilí; neboť znešvařují obličej svůj, aby zjevno bylo lidem, že se postí. Vpravdě pravím vám, vzali odplatu svou.
¹⁷ Když však ty se postiš, pomaz si hlavu a tvář si umyj, ¹⁸ aby nebylo zjevno lidem, že se postiš, nýbrž Otci tvému, jenž je v skrytě; a tvůj Otec, jenž vidí v skrytě, odplatí tobě.

f) O snaze po statech nebeských. 6, 19—34.

¹⁹ Neskládejte si pokladů na zemi, kde rez a mol kazí a kde zloději vykopávají a kradou; ²⁰ ale skládejte sobě poklady v nebi, kdež ani rez ani mol nekazí, a kde zloději nevykopávají aniž kradou. ²¹ Neboť kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce.
²² Svící těla tvého jest oko tvé. Je-li oko tvé zdravé, bude světlé celé tělo tvé;

22. n. Oko = svíce těla, pokud přijímá světlo, sdílí se o ně s celým tělem, takže všechny údy zdravé mohou konat svoje úkony. Je-li špatné, nevnímá světla náležitě a proto ovšem nesdílí se o ně ani s tělem, takže údy nemohou konat náležitě své úkony. Světlo, které jest v člověku, je srdce, pokud ono podle tehdejších názorů židovských jest sídlem mohutnosti poznávací i žádací a tedy i středem veškerého života duševního. Také ono, jsouc zdrávo či prosto nezřízených žádostí po věcech časných i nepravých názorů o nich, nejen přijímá s ochotou zjevené pravdy a milosti Boží, nýbrž i sdílí se o ně s ostatními silami duševními, takže celý duševní život člověka jest dobře spořádán. Je-li však srdce to nezdravé či pokaženo nezřízenými žádostmi a nepravými názory o světě a cíli člověka, nevnímá světla víry a milosti Boží.

²³ je-li však oko tvé špatné, celé tělo tvé bude tmavé. Jestliže tedy světlo, které jest v tobě, tmou je, jak veliká bude tma sama? ²⁴ Nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti; neboť buď bude jednoho nenáviděti a druhého milovati, anebo jednoho se přidrží a druhým pohrdne. Nemůžete Bohu sloužiti a mamoně. ²⁵ Proto pravím vám: nepečujte úzkostlivě o svůj život, co byste jedli, ani o své tělo, čím byste je odívali. Což není život více nežli pokrm, a tělo více než oděv? ²⁶ Pohleďte na ptactvo nebeské, že neseje, ani nežne, ani neshromažďuje do stodol, a váš Otec nebeský je živí. Nejste vy dražší než ono? ²⁷ A kdo z vás samou starostí může přidati k délce svého věku jediný loket? ²⁸ A proč pečujete úzkostlivě o svůj oděv? Pozorujte lilie polní, kterak rostou, nepracují aniž předou; ²⁹ pravím pak vám, že ani Šalomoun ve vši své nádheře nebyl tak oděn, jako jedna z nich. ³⁰ Jestliže tedy trávu polní, která dnes jest a zítra do peci vržena bývá, Bůh tak odívá, čím spíše vás, malověrní? ³¹ Nepečujte tedy úzkostlivě, říkajíc: Co budeme jísti, aneb co budeme píti aneb čím se budeme odívat? ³² Neboť po tom všem se pohané shánějí; ví zajisté Otec váš nebeský, že toho všeho potřebujete. ³³ Hledejte tedy nejprve království

27. Věk, který se v Písmě sv. představuje někdy (Žalm. 39, 6) jako něco co do délky měřitelného.

Božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko bude vám přidáno.³⁴ Nepečujte proto úzkostlivě o zítřek; neboť zítřek bude pečovati sám o sebe, dosti má každý den na své lopotě.

g) O lehkovážném posuzování. 7, 1—6.

7, ¹ Nesudte, abyste nebyli souzeni; ² neboť jakým soudem soudíte, takovým budete souzeni, a jakou měrou měříte, takovou bude vám odměřeno. ³ Proč pak vidíš třísku v oku bratra svého a trám ve svém oku nepozoruješ? ⁴ Aneb kterak díš bratru svému: Nechej, ať vyjmu třísku z oka tvého; a hle, trám jest v oku tvém? ⁵ Pokrytče, vyjmi nejprve trám z oka svého, a potom přihlédni, abys vyvrhl třísku z oka bratra svého. ⁶ Nedávejte věci svaté psům, aniž házejte perly své před svině, aby snad jich nepošlapaly a obrátíce se neroztrhaly vás.

h) Třeba prositi za vyšší pomoc. 7, 7—12.

⁷ Proste, a bude vám dáno; hledejte, a naleznete; tlučte, a bude vám otevřeno; ⁸ neboť každý, kdo prosí, dostává, kdo hledá, nalézá, a tomu, kdo tluče, bude otevřeno. ⁹ Či je který člověk mezi vámi,

7, 1. (Luk. 6, 37. Řím. 2, 1.)

2. (Mark. 4, 24.)

7, 7—11. Srovn. Luk. 11, 9—13.

jenž podá synu svému kámen, když ho bude prositi za chléb? ¹⁰ aneb bude-li prositi za rybu, zdali podá mu hada? ¹¹ Jestliže tedy vy, jsouce zlí, umíte dobré dary dávatí svým dětem, čím spíše Otec váš, jenž jest v nebesích, dá dobré věci těm, kteří ho prosí? ¹² Všecko tedy, co chcete, aby vám lidé činili, i vy tak čiňte jim; neboť to jest zákon i proroci.

ch) Závěrek řeči horské. 7, 13—27.

¹³ Vcházejte těsnou branou; neboť široká jest brána a prostranná cesta, která vede k zahynutí, a mnoho jest těch, kteří vcházejí skrze ni. ¹⁴ Jak těsná jest brána a úzká cesta, která vede k životu, a málo je těch, kteří ji nalézají.

¹⁵ Mějte se na pozoru před nepravými proroky, kteří přicházejí k vám v rouše ovčím, v nitru jsou však vlci draví. ¹⁶ Po ovoci jejich poznáte je: Což se sbírají s trní hrozny anebo s bodláčí fíky? ¹⁷ Tak každý strom dobrý nese ovoce dobré, špatný strom ovoce špatné přináší. ¹⁸ Nemůže strom dobrý nésti ovoce špatné, ani strom špatný přinášeti ovoce dobré. ¹⁹ Každý strom, který nenese ovoce dobrého, bývá vyřat a na oheň uvržen. ²⁰ Nuže tedy po ovoci jejich poznáte je.

11. zlí, t. j. přirozenosti porušené a více ke zlému než k dobrému nakloněné.

²¹ Ne každý, kdo mi říká »Pane, Pane«, vejde do království nebeského, nýbrž kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, ten vejde do království nebeského. ²² Mnozí mi řeknou v onen den: Pane, Pane, zdali jsme ve jménu tvém neprorokovali, a ve jménu tvém nevymítali zlé duchy a ve jménu tvém nečinili mnoho zázraků?

²³ A tehdy prohlásím jim: Nikdy jsem vás neznal; odejděte ode mne, pachatelé nepravosti.

²⁴ Každý tedy, kdo slyší tato má slova a koná je, bude jako muž moudrý, který postavil dům svůj na skále. ²⁵ I spadl příval, přišly řeky, zavály větry a obořily se na ten dům. Nespadol však, neboť byl založen na skále. ²⁶ A každý, kdo slyší tato má slova a nekoná jich, bude jako muž pošetilý, jenž postavil dům svůj na písku. ²⁷ I spadl příval, přišly řeky, zavály větry a obořily se na ten dům. I spadl a pád jeho byl veliký.

²⁸ A když Ježíš dokončil řeči tyto, užasly zástupy nad jeho učením, ²⁹ neboť učil je jako mající moc, a ne jako jejich zákoníci a fariseové.

Uzdravení malomocného. 8, 1—4.

8, ¹ Když pak sestoupil s hory, šly za ním veliké zástupy.

² A hle, malomocný přišel a klaněl se mu řka: »Pane, chceš-li, můžeš mě očistiti.«
³ I vztáhl Ježíš ruku a dotkl se ho řka: »Chci, buď čist.« A ihned byl uzdraven od svého malomocenství. ⁴ I řekl mu Ježíš: »Hleď, abys to nikomu neříkal, ale jdi, ukaž se knězi a obětuj dar, který přikázal Mojžíš, na svědectví jim.«

Uzdravení služebníka setníkova. 8, 5—13.

⁵ Když pak vešel do Kafarna, přistoupil k němu setník a prosil ho řka: ⁶ »Pane, služebník můj leží doma ochrnulý a hrozně se trápí.« ⁷ I dí mu Ježíš: »Já přijdu a uzdravím ho.« ⁸ Odpověděv pak setník, řekl: »Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem, a uzdraven bude služebník můj. ⁹ Neboť i já (ač) jsem člověk pod mocí postavený, mám pod sebou vojáky; a dím tomuto: ‚Jdi, i jde, a jinému: ‚Přiď,‘ a přijde, a svému služebníku: ‚Učiň toto,‘ i učiní.« ¹⁰ Ulyšev to Ježíš, podivil se a řekl těm, kteří šli za

2. Od 8, 2—9, 34. ukazuje evangelista na divotvornou moc (Kristovu, kterou se objevil býti pánem jak života i smrti, tak přírody i duchů zlých. Jednotlivých zázraků nelíčí v tom pořádku, ve kterém se udály po sobě.

2—4. (Srovn. Mark. 1, 40—44. Luk. 5, 12—14.)

4. Podobné rozkazy dával Pán Ježíš uzdraveným častěji, aneb učiniv zázrak, odcházel do samoty, tehdy totiž, když bylo nebezpečnoství, že lid způsobí politické bouře a bude chtítí jej prohlásiti za krále.

5—13. Srovn. Luk. 7, 1—10.

ním: »Vpravdě pravím vám, nenalezl jsem tak veliké víry (ani) v lidu israelském.¹¹ Pravím pak vám, že mnozí přijdou od východu i od západu, a stolovati budou s Abrahamem, s Isákem a s Jakubem v království nebeském; ¹² synové království však budou vyvrženi ven do tmy; tam bude pláč a skřípění zubů.« ¹³ I řekl Ježíš setníkovi: »Jdi a jak jsi uvěřil, staň se tobě.« A v tu hodinu služebník ozdravěl.

Uzdravení tchyně Petrovy a jiných nemocných. 8, 14—17.

¹⁴ A přišed Ježíš do domu Petrova, spatřil tchyni jeho, ana leží a má zimnici.¹⁵ I dotekl se ruky její, a přestala ji zimnice; i vstala a posluhovala mu. ¹⁶ Když pak byl večer, přivedli k němu mnoho posedlých; i vymítl duchy slovem a uzdravil všecky chorobné, ¹⁷ aby se splnilo, co bylo řečeno skrze proroka Isaiáše slovy: »O n v z a l n a s e m d l o b y n a š e a n e s l n e m o c i n a š e.«

Následování Krista. 8, 18—22.

¹⁸ Uzřev pak Ježíš veliký zástup kolem sebe, rozkázal přeplaviti se na druhý břeh.

11 n. Mnozí z pohanů uvěřice, vstoupí do církve a skrze ni do blaženosti věčné, mnozí ze židů však zůstanou v nevěře a budou proto zavrženi.

14—17. Srovn. Mark. 1, 29—34. Luk. 4, 38—41.

¹⁹ A přistoupiv jeden zákoník, řekl jemu: »Mistře, budu tě následovati, kamkoli půjdeš.« ²⁰ I řekl mu Ježíš: »Lišky mají doupata, a ptáci nebeští hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu položil.« ²¹ Jiný pak z učedníků jeho mu řekl: »Pane, dovol mi prve odejít a pochovat otce mého.« ²² Ale Ježíš mu řekl: »Pojď za mnou, a nech, ať mrtví pochovají své mrtvé.«

Bouře na moři. 8, 23—27.

²³ A když vstoupil na loď, brali se za ním učedníci jeho. ²⁴ A hle, bouře veliká se strhla na moři, takže loď se pokrývala vlnami; on pak spal. ²⁵ I přistoupili k němu učedníci jeho a vzbudili ho řkouce: »Pane, zachovej nás, hyneme.« ²⁶ I dí jim Ježíš: »Co se bojíte, malověrní?« Potom vstal a přikázal větrům a moři, a bylo veliké ticho. ²⁷ Lidé pak se divili, řkouce: »Kdo je tento, že větry i moře ho poslušchají?«

Uzdravení dvou posedlých. 8, 28—34.

²⁸ Když přišel na druhý břeh do krajiny Gerasenské, potkali se s ním dva posedlí

19—22. Případ první jest podobný sice, ale ne totožný s tím, o němž mluví sv. Lukáš v 9, 57—58. Případ druhý (v. 21—22) jest totožný s Luk. 9, 59—60. Nedovolil mu odejít domů, poněvadž věděl, že by jej příbuzní jeho přemluvili, aby se nestal trvalým učedníkem jeho.

23—27. Srovnej Mark. 4, 36—40. Luk. 8, 22—25.

28—34. Viz Mark. 5, 1—20. Luk. 8, 26—29.

vycházející z hrobů, náramně zuřiví, takže nikdo nemohl projítí onou cestou.²⁹ A ejhle, vykřikli: »Co tobě do nás, Ježíši, Synu Boží? Přišel jsi sem trápit nás před časem?«³⁰ Páslo pak se nedaleko od nich stádo mnoha vepřů.³¹ I prosili ho zlí duchové, řkouce: »Vymítneš-li nás odtud, pošli nás do stáda vepřů.«³² I řekl jim: »Jděte.« Oni pak vyšedše vešli do vepřů; a ejhle, veškeré stádo se rozehnalo srázem do moře a utonulo ve vodě.³³ Pastýři pak utekli a přišedše do města, oznámili všecko, i o posedlých.³⁴ A ejhle, všecko město vyšlo naproti Ježíšovi, a spatřivše ho, prosili, aby odešel z jejich končin,

Uzdravení ochrnulého. 9, 1—8.

9, ¹ I vstoupiv na lodičku, přeplavil se a přišel do města svého.

² A hle, přinášeli k němu ochrnulého, le-

30. »n e d a l e k o o d n i c h«, tak podle Vulgáty, s níž souhlasí Mark. 5, 11. »t a m u h o r y« a Luk. 8, 32. »t a m n a h o ř e«; podle textu řeckého bylo by »d a l e k o o d n i c h«. Příčina rozdílu toho mezi Vulg. a řeckým textem u Matouše jest v opisovateli neb překladateli, mezi Matoušem však s jedné a mezi Mark. a Luk. s druhé strany jest v různém pojmání věci, t. j. v tom, že co jednomu jest blízko, druhému zdá se býti daleko.

31 n. Že byla tím způsobena škoda majitelům, lze rovněž tak málo pozastavovati se nad tím, jako když způsobí se komu škoda povodní nebo krupobitím. Zdá se, že majitelé ti prohřešili se nějakým způsobem těžce, a že tedy byla ona škoda dopuštěna také za trest pro ně.

9, 2—8. Viz Mark. 2, 1—12. Luk. 5, 18—26.

žícího na loži. Ježíš vida víru jejich, řekl ochrnulému: »Buď dobré mysli, synu, odpouštějí se ti hříchy tvé.«³ A tu někteří ze zákoníků si pomyslili: »Tento se rouhá.«⁴ Ale Ježíš, znaje smýšlení jejich, řekl: »Proč myslíte zlé věci v srdci svém?⁵ Co je snáze říci: ‚Odpouštějí se tobě hříchy tvé‘, či říci: ‚Vstaň a chod‘?⁶ Abyste však věděli, že Syn člověka má moc na zemi odpouštěti hříchy, tedy (dí ochrnulému) vstaň, vezmi lože své a jdi domů.«⁷ I vstal a odešel domů.⁸ Uzřevše to zástupové, báli se a velebili Boha, který dal takovou moc lidem.

Povolání Matouše. 9, 9—17.

⁹ A jda Ježíš odtud, spatřil člověka jménem Matouše sedět u celnice, a řekl mu: »Pojď za mnou.« I vstal a šel za ním.¹⁰ Když pak v domě stoloval, hle, mnozí celníci a hříšníci přišedše, stolovali s Ježíšem a s učedníky jeho.¹¹ Vidouce to fari-seové, řekli učedníkům jeho: »Proč jí mistr váš s celníky a hříšníky?¹² Ale Ježíš uslyšev to, řekl: »Nepotřebují lékaře zdraví, nýbrž nemocní.¹³ Jděte a naučte se, co jest to: **M i l o s r d e n s t v í c h c i a n e**

2. Jak lze souditi z Kristových slov »odpouštějí se« atd., člověk ten zavinił si nemoc svou sám nějakým činem hříšným.

9—17. Srov. Mark. 2, 14—22; 5, 27—39.

13. Os. 6, 6.

o b ě t i.' Neboť nepřišel jsem povolat spravedlivé, nýbrž hříšné.«¹⁴ Tu přistoupili k němu učedníci Janovi řkouce: »Proč my a fariseové se postíme často, učedníci tvoji však se nepostí?«¹⁵ I řekl jim Ježíš: »Mohou svatebníci truchliti, pokud je s nimi ženich? Přijdou však dnové, kdy jim ženich bude odňat, a tehdy se budou postiti.«¹⁶ Nikdo zajisté nepřišívá laty ze sukna nového k rouchu starému, neboť jinak odtrhne ta záplata kus od roucha a díra bude horší.¹⁷ Ani se nelije víno mladé do měchů starých, sice se měchy rozpukají, víno vyteče a měchy se zničí; ale víno mladé se lije do měchů nových a obé se zachová.«

Uzdravení ženy krvotoké a vzkříšení dcery Jairovy. 9, 18—26.

¹⁸ Když k nim toto mluvil, přistoupil jeden představený a klaněl se mu řka: »Pane, dcera má právě skonala, ale pojd',

15. Pán Ježíš ukazuje, že by rovně tak bylo nevhodno, aby učedníci jeho postili se a činili projevy smutku v tu dobu radostnou, kterou trvá u nich jako by bylo nevhodno, aby svatebníci se postili v době, kdy s ženichem trvají při hostině svatební.

16.—17. Otázka učedníků Janových spočívala na domněnce, že starozákonní obřady zůstanou také v království mesiášském, v církvi; Pán ukazuje podobností, že by nebylo přiměřeno, aby obřady S. z. ponechal také v N. z.

18—26. Viz Mark. 5, 22—43. Luk. 8, 41—56.

vlož na ni ruku, a bude žíti.«¹⁹ I vstal Ježíš a šli za ním i učedníci jeho.²⁰ A ejhle, žena, která trpěla krvotokem dvanáct roků, přistoupila odzadu a dotkla se třepení roucha jeho,²¹ neboť řekla sama u sebe: Dotknu-li se jen roucha jeho, budu uzdravena.²² Ale Ježíš se obrátil a uzřev ji, pravil: »Buď dobré mysli, dcero, víra tvá tě uzdravila.« I byla žena zdráva od té hodiny.²³ Přišed pak Ježíš do domu představeného a spatřiv flétisty i zástup hlučící, řekl: »Odejděte, neboť neumřela dívka, ale spí.« I posmívali se mu.²⁵ A když byl vypuštěn zástup, vešel a vzal ji za ruku. I vstala dívka.²⁶ A roznesla se pověst o tom po celé té krajině.

Uzdravení dvou slepců a posedlého.

9, 27—34.

²⁷ Když Ježíš odtud odcházel, šli za ním dva slepci, volajíce a říkajíce: »Smiluj se nad námi, synu Davidův.«²⁸ Když pak vešel do domu, přistoupili k němu slepci. I dí jim Ježíš: »Věříte, že vám to mohu učiniti?« Řkou jemu: »Ano, Pane.«²⁹ Tu se dotkl očí jejich a řekl: »Staň se vám podle víry vaší.«³⁰ I otevřely se jim oči.

20—22. Uzdravení ženy krvotoké viz Mar. 5, 25—34.

24. Kristus Pán řekl, že dívka neumřela, ale spí, poněvadž měl moc i úmysl vzkřísiti ji z mrtvých. Bylo tedy pro něho, jako by spala.

A pohrozil jim Ježíš řka: »Hledte, ať se to nikdo nedozví.«³¹ Ale oni vyšedše, rozhlásili ho po celé oné krajině.³² Když pak oni vycházeli, přivedli k němu člověka němého, který byl posedlý.³³ A když byl vymítnut zlý duch, němý mluvil. I podivily se zástupy řkouce: »Nikdy se takto nic neukázalo v lidu israelském.«³⁴ Fariseové však pravili: »Knížetem zlých duchů vymítá zlé duchy.«

Podnět k prvnímu poslání apoštolů.

9, 35—38.

³⁵ I obcházel Ježíš všechna města i všechny vesnice, uče v synagogách jejich a hlásaje evangelium o království a uzdravuje všelikou nemoc i všeliký neduh.³⁶ Uzřev pak zástupy, pojal lítost nad nimi, že byli zmořeni a povrženi jak ovce bez pastýře.³⁷ Tehdy pravil učedníkům svým: »Žeň je sice hojná, ale dělníků málo.³⁸ Proste tedy Pána žně, aby poslal dělníky na svou žeň.«

První poslání apoštolů. 10, 1—11, 1.

10, ¹A přivolav k sobě dvanáct učedníků svých, dal jim moc nad duchy nečistými, aby je vymítali a uzdravovali všelikou ne-

moc i všeliký neduh. ² Jména pak dvanácti apoštolů jsou tato: První Šimon, jenž slove Petr, a Ondřej, bratr jeho, ³ Jakub (syn) Zebedeův a Jan, bratr jeho, Filip a Bartoloměj, Tomáš a celník Matouš, Jakub (syn) Alfeův a Tadeáš, ⁴ Šimon horlivec a Jidáš iškariotský, který ho zradil.

⁵ Těchto dvanáct poslal Ježíš, přikázav jim takto: »K pohanům nechodte a do měst samařských nevcházejte, ⁶ ale jděte raději k zahynulým ovcím domu israelského. ⁷ Chodíce pak, hlásejte: ‚Přiblížilo se království nebeské.‘ ⁸ Nemocné uzdravujte, mrtvé křiste, malomocné očišťujte, zlé duchy vymítejte. Zdarma jste dostali, zdarma dejte. ⁹ Neopatřujte si zlata ani stříbra ani mědi do svých opasků, ¹⁰ nemějte mošny na cestu ani dvou sukní, ani obuvi ani holi; neboť hoden jest dělník pokrmu svého. ¹¹ Když pak vejdete do některého města nebo místa, vptejte se, kdo je v něm hoden; a tam zůstaňte, dokud nevyjdete. ¹² Vcházejíce pak do domu, pozdravte jej [řkouce: ‚Pokoj domu tomuto‘]. ¹³ A bude-li dům ten hoden, přijdiž

5. Návod daný od 5—15. týká se hlavně prvního poslání apoštolského, které měli vykonávat ještě za pozemského života Kristova.

9. Pán Ježíš, aby apoštolé důvěřovali ve všem v božskou prozřetelnost, nakázal, aby nebrali s sebou žádných peněz, ani mošny či tašky cestovní s pokrmy, ani obuvi, ovšem mimo tu, kterou měli na nohou, ani holi, kromě že někteří ji už měli, neboť podle Mark. 6, 8, nebránil jim vzít si hůl.

naň pokoj váš; pakli nebude hoden, pokoj váš vrať se k vám. ¹⁴ A kde vás nepřijmou a neposlechnou řečí vašich, tu vycházejíce z domu nebo města, střepte prach s nohou svých. ¹⁵ Vpravdě pravím vám, lehčeji bude v den soudný zemi sodomské a gomorské, než městu tomu.«

¹⁶ »Hle, já posílám vás jako ovce mezi vlky; buďte tedy opatrní jako hadi a prosťte jako holubice. ¹⁷ Ale mějte se na pozoru před lidmi; neboť budou vás vydávati soudům a bičovati vás ve svých synagogách; ¹⁸ i před vladaře a krále budete voděni pro mne na svědectví jim a pohanům. ¹⁹ Když však vás vydají, nestarejte se, kterak aneb co byste mluvili; budeť vám dáno v onu hodinu, co máte mluvit, ²⁰ neboť nejste to vy, kteří mluvíte, nýbrž Duch Otce vašeho, jenž mluví ve vás. ²¹ Vydá pak na smrt bratr bratra a otec dítě a povstanou děti proti rodičům a budou je zabíjeti. ²² A budete v nenávisti u všech pro jméno mé; kdo však vytrvá až do konce, ten spasen bude. ²³ Když pak

14. *Střepte prach*, jako by poskvrněna byla půda jeho, a to na znamení, že obyvatelé jakožto nehodní nebudou účastni blaha mesiášského.

17. *Na svědectví jim*, t. j. židům a pohanům, abyste totiž svým zmužilým vystupováním a svými slovy svědčili a příležitost dávali židům i pohanům poznávati víru a učení Kristovo i velikou cenu jeho, jakož i, aby to bylo jednou (při soudu) svědectvím proti nim, kdyby kázání apoštolské odmítli.

23. *Vy budete u konce*. t. j. ani vy, ani vaši

budou vás pronásledovati v městě tomto, utecte do jiného. Vpravdě pravím vám, vy nebudete u konce se všemi městy israelskými, až přijde Syn člověka. ²⁴ Není učedník nad mistra ani služebník nad pána svého. ²⁵ Dosti jest učedníku (má-li se) jak jeho mistr, a služebníku (má-li se) jak jeho pán. Jestliže hospodáře nazvali Beelzebubem, čím spíše (budou tak zváti) jeho domácí? ²⁶ Nebojte se jich tedy, neboť nic není skryto, co nebude odkryto, a nic tajno, co nebude zvěděno. ²⁷ Co vám pravím ve tmě, povězte na světle, a co slyšíte v ucho, hlásejte na střechách. ²⁸ A nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, duše však zabítí nemohou, ale bojte se spíše toho, jenž může duši i tělo zatratiti do pekla. ²⁹ Zdali neprodávají dva vrabce za pětihaléř? a nepadne z nich ani jeden na zem bez Otce vašeho. ³⁰ U vás však jsou sečteny i všechny vlasy na hlavě. ³¹ Nebojte se tedy; dražší jste nad mnoho vrabců. ³² Každého tedy, kdo mne vyzná před lidmi, vyznám i já před Otcem svým, jenž je v nebesích. ³³ Kdo by však mne zapřel před lidmi, toho zapru také já před Otcem svým, jenž je v nebesích.«

nástupci nepřivedou všech židů ke křesťanství do té doby, kdy já přijdu k soudu.

27. ve tmě a v ucho = v soukromí, na světle a na střechách = veřejně.

33. Zapru, t. j. neuznám za svého učedníka a na věky jej zavrhnou.

³⁴ »Nedomnívejte se, že jsem přišel uvést pokoj na zem; nepřišel jsem uvést pokoj, nýbrž meč. ³⁵ Přišel jsem zajisté, abych rozdvojil člověka proti otci jeho a dceru proti matce její a nevěstu proti tchyni její, ³⁶ a nepřátelé člověka — domácím jeho. ³⁷ Kdo miluje otce nebo matku více nežli mne, není mne hoden, a kdo miluje syna nebo dceru více nežli mne, není mne hoden. ³⁸ A kdo nebere kříže svého a nenásleduje mne, není mne hoden. ³⁹ Kdo nalezne život svůj, ztratí jej, a kdo ztratí život svůj pro mne, nalezne jej. ⁴⁰ Kdo vás přijímá, mne přijímá, a kdo mne přijímá, přijímá toho, který mě poslal. ⁴¹ Kdo přijímá proroka proto, že je prorok, dostane odplatu proroka, a kdo přijímá spravedlivého proto, že je spravedlivý, dostane odplatu spravedlivého. ⁴² A kdokoli by podal píti jednomu z maličkých těchto jen číši studené vody toliko proto, že je (můj) učedník, vpravdě pravím vám, neztratí své odplaty.«

11, ¹ A když Ježíš dokonal příkazy dvanácti učedníkům svým, odešel odtud, aby učil a hlásal v městech jejich.

39. (Luk. 9, 24, Jan 12, 25) t. j. kdo zachová život svůj časný v čas pronásledování a útrap tím, že zapře mne, ztratí život věčně blažený, a kdo ztratí život svůj časný proto, že mne neohroženě vyznává, nalezne život věčný (sv. mučedníci).

Poselství Jana Křtitele. 11, 2—24.

² Jan pak uslyšev v žaláři o skutcích Kristových, poslal (k němu) dva z učedníků svých ³ a vzkázal mu: »Ty jsi ten, který má přijíti, či jiného máme čekati?«
⁴ Ježíš jim odpověděl: »Jděte a zvěstujte Janovi, co jste slyšeli a viděli: ⁵ Slepí vidí, chromí chodí, malomocní nabývají čistoty, hluchí slyší, mrtví vstávají z mrtvých, chudým se zvěstuje evangelium, ⁶ a blahoslaven jest, kdo se nebude horšiti nade mnou.«
⁷ Když pak oni odcházeli, počal Ježíš mluviti k zástupům o Janovi: »Co jste vyšli na poušť viděti? Třtinu větrem se klátící? ⁸ Či co jste vyšli viděti? Člověka měkkým rouchem oděného? Ejhle, ti, kteří měkká roucha nosí, v domech královských jsou. ⁹ Co tedy jste vyšli viděti? Proroka? Zajisté, pravím vám, (viděli jste) více než proroka; ¹⁰ neboť tento jest to, o němž je psáno: ,Hle, já posílám posla svého před tváří tvou, který připraví cestu tvou před tebou.«
¹¹ Vpravdě, pravím vám, nepo-

2.—19. Viz Luk. 7, 19—35. O vazbě Janově viz Mat. 14, 3—5.

4. Poukázal k oněm zázrakům skoro týmiž slovy, kterými Isaiáš předpovídal o budoucím Vykupiteli. (61, 1; 35, 5.)

6. t. j. kdo z mé chudoby a z mého utrpení nevezme příčinu, aby ve mne jako Vykupitele nevěřil neb v té víře se viklal.

10. Malachiáš 3, 1; Mat. 11, 10. Mark. 1, 2.

vstal mezi narozenými z ženy větší nad Jana Křtitele, avšak i nejmenší v království nebeském větší jest než on.¹² Ale od časů Jana Křtitele až dosud království nebeské násilí trpí, a ti, kteří násilí činí, uchvacují je.¹³ Všichni proroci totiž i zákon prorokovali až do Jana; ¹⁴ a chcete-li to přijmouti, on jest Eliáš, který má přijíti.¹⁵ Kdo má uši k slyšení, slyš.¹⁶ Komu však připodobním pokolení toto? Podobá se chlapcům, kteří sedíce na náměstí, volají k druhům: ¹⁷ ‚Pískali jsme vám, a netančili jste; naříkali jsme, a nekvíleli jste‘.¹⁸ Neboť přišel Jan, nejedl ani nepil, a říkají: ‚Má zlého ducha‘.¹⁹ Přišel Syn člověka, jedl i pil, a praví: ‚Hle, člověk žrout a pít vína, přítel celníkův i hříšníků‘. Avšak uznána byla ta moudrost od moudrých.«

²⁰ Tehdy počal vytýkati městům, ve kterých se událo nejvíce jeho zázraků, že se nedali na pokání: ²¹ »Běda tobě, Korozaím, běda tobě, Betsaido! Neboť kdyby v Tyru a Sidonu byly se udály zázraky, které se děly ve vás, byli by dávno v žínici a popelu dali se na pokání.²² Avšak pravím vám: Tyru a Sidonu bude v soudný den

14. t. j. chcete-li to uznati, Jan jest Eliáš, který podle Malach. 4, 5 má přijíti před příchodem Vykupitelovým, ne sice co do osoby, nýbrž co do způsobu života a co do ducha i moci, s kterými vystupuje.

22. Korozaím a Betsaida byla města galilejská při severním břehu jezera Genesaretského nedaleko Kafarnaa.

lehčeji než vám. ²³ A ty, Kafarnaum, zda budeš povýšeno až do nebe? Až do pekla sjedeš; neboť kdyby v Sodomě byly se udály zázraky, které se děly v tobě, stála by podnes. ²⁴ Avšak pravím vám: Zemi sodomské bude v soudný den lehčeji než tobě.«

**Pán Ježíš velebí Boha Otce
a volá k sobě lidstvo sklíčené. 11, 25—30.**

²⁵ Za onoho času promluviv Ježíš řekl: »Velebím tě, Otče, Pane nebe i země, že jsi tyto věci skryl před moudrými a opatrnými a zjevil jsi je nedospělým; ²⁶ ano, Otče, že tak se ti zalíbilo. ²⁷ Všecko jest mi dáno od mého Otce, a nikdo nezná (úplně) Syna, leč Otec, aniž kdo zná (úplně) Otce, leč Syn, a komu by to chtěl Syn zjeviti. ²⁸ Pojdte ke mně všichni, kteří se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím. ²⁹ Vezměte jho mé na sebe a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem; a naleznete pokoj duši své, ³⁰ ne-

25.—30. srovn. Luk. 10, 21—22.

25. Moudrými míní Pán Ježíš ty, kteří byli pyšní na vlastní moudrost světskou, jakými byli tehdy fariseové skoro všichni. Nedospělými míní ty lidi prosté, kteří Kristovo učení přijali. Před oněmi skryl Bůh věci týkající se Kristovy osoby a jeho poměru k Bohu i k dílu vykupitelskému, takže pro jejich pýchu a odpor, kterým milosti jeho odpírali, nedal jim milosti větších, kterými by odpor jejich zlomil.

boť jeho mé je sladké a břímě mé jest lehké.«

Apoštolé trhají v sobotu klasy. 12, 1—8.

12, ¹ Onoho času šel Ježíš v sobotu obilím; učedníci jeho, jsouce lačni, počali trhati klasy a jísti. ² Ale fariseové uzřevše to, řekli mu: »Hle, učedníci tvoji činí, co není dovoleno činiti v sobotu.« ³ On však jim řekl: »Nečtli jste, co učinil David, když měl hlad, i ti, kteří byli s ním? ⁴ Kterak vešel do domu Božího a jedl chleby předkladné, jichž nebylo dovoleno jísti jemu, ani těm, kteří s ním byli, leč jedině kněží? ⁵ Anebo nečtli jste v zákoně, že o sobotách kněží ve chrámě sobotu znesvěcují a jsou bez viny? ⁶ Pravím však vám, že tuto větší jest než chrám. ⁷ Kdybyste věděli, co to je: *Milost a milosrdenství chci a ne oběť*, nebyli byste odsoudili nevinných. ⁸ Pánem zajisté [i] soboty jest Syn člověka.«

12. 1—8. Srovn. Mark. 2, 23—28, Luk. 6, 1—5.

1. 5. Mojž. 23, 25.

3. n. 1. Král. 21.

6. Při těch slovech ukázal nepochybně na sebe jakožto na toho, jenž jest nekonečně větší než chrám.

7. Os. 6, 6.

Člověk s uschlou rukou. Kristova mírnost. 12, 9—21.

⁹ A odebrav se odtud, přišel do jejich synagogy. A ejhle, byl tu člověk s uschlou rukou. ¹⁰ I otázali se ho: »Jest dovoleno v sobotu uzdravovati?« — Chtěli ho obžalovati. — ¹¹ On pak jim řekl: »Kdo z vás bude člověk (takový), který, bude-li míti ovci jednu a ta padne mu v sobotu do jámy, neuchozí a nevytáhne ji? ¹² Oč dražší je člověk než ovce; je tedy dovoleno v sobotu dobře činiti.« ¹³ Tu řekl onomu člověku: »Vztáhni svou ruku.« I vztáhl a byla zase zdráva jako druhá. ¹⁴ Vyšedše pak fariseové, vešli v radu proti němu, kterak by jej zahubili.

¹⁵ Ale Ježíš seznáv to, uchýlil se odtud; a šli za ním mnozí, i uzdravil je všechny ¹⁶ a přikázal jim přísně, aby ho nerozhlašovali, ¹⁷ aby se splnilo, co bylo řečeno skrze proroka Isaiáše slovy: ¹⁸ »Hle, služebník můj, kterého jsem zvolil, miláček můj, v němž jsem si zalíbil. Dám ducha svého na něj a bude zvěstovati soud národům. ¹⁹ Nebude se hádati ani křičeti, aniž kdo uslyší na náměstích hlas jeho. ²⁰ Třtiny na-

9.—14. Viz Mark. 3, 1—6; Luk. 6, 6—11.

17. Is. 42, 1.

v. 22—37. Viz. Mark. 3, 22—27., Luk. 11, 14—26.

lomené nedolomí a knotu doutnajícího neuhasí, až přivede soud k vítězství; ²¹ a ve jménu jeho budou doufat i národové.«

Uzdravení člověka posedlého.

Zloba fariseův. 12, 22—37.

²² Tehdy přivedli k němu člověka posedlého, jenž byl slepý a němý, a uzdravil ho, takže mluvil a viděl. ²³ I žasli všichni v zástupu a pravili: »Není tento syn Davidův?« ²⁴ Fariseové však to uslyševše, řekli: »Tento nevymítá zlé duchy, leč Beelzebubem, knížetem zlých duchů.« ²⁵ Ale Ježíš znaje myšlení jejich, řekl jim: »Každé království proti sobě rozdělené zpustne, a žádné město, žádný dům proti sobě rozdělený neobstojí. ²⁶ Vymítá-li satan satana, jest rozdělen proti sobě, kterak tedy obstojí království jeho? ²⁷ A vymítám-li já duchy zlé Beelzebubem, kým je vymítají synové vaši? Protož oni budou soudci vašimi. ²⁸ Jestli však já Duchem Božím vymítám zlé duchy, přišlo k vám království Boží. ²⁹ Aneb kterak může kdo vejíti do domu silákova a pobrati jeho nářadí, leč prve siláka sváže? Potom oloupí jeho dům. ³⁰ Kdo není se mnou, je proti mně, a kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje. ³¹ Proto pravím vám: Všeliký

hřích, i rouhání se lidem odpustí, ale rouhání proti Duchu se neodpustí.³² A kdo by řekl slovo proti Synu člověka, bude mu odpuštěno, kdo by však mluvil proti Duchu svatému, tomu nebude odpuštěno ani v tomto věku ani v budoucím.³³ Buď učiňte strom dobrým (a tedy) i ovoce jeho dobrým, anebo učiňte strom špatným (a tedy) i ovoce jeho špatným, neboť po ovoci poznává se strom.³⁴ Pokolení zmijí, kterak můžete mluvit věci dobré, jsouce zlí? neboť z hojnosti srdce mluví ústa.³⁵ Dobrý člověk vynáší z dobré zásoby věci dobré a zlý člověk vynáší ze špatné zásoby věci špatné.³⁶ Ale pravím vám: z každého slova prázdného, které lidé promluví, budou v den soudu odpovídati,³⁷ neboť ze slov svých budeš ospravedlněn, a ze slov svých budeš odsouzen.«

rými člověk poznané pravdě úmyslně odpírá, neb duchu zlému přičítá takové zjevy, ve kterých se jeví patrně moc Boží, neodpouští Bůh, pokud člověk v onom stavu trvá, a to nikoli že by neměl vůle odpustiti, kdyby člověk činil pokání, ale že takový člověk, trváje ve svém hříchu zatvrzele, zpravidla pravého pokání nečiní. Pravě, že hříchy ty neodpouštějí se ani v budoucím věku, dává najevo, že některé hříchy Božím milosrdenstvím odpouštějí se na onom světě, hříchy totiž všední či spíše tresty za ně, které by měl trpěti v očistci.

34. Pravě, »kterak můžete mluvit dobré jsouce zlí,« mluví pouze nemožnost mravní, nechce nikterak říci, že by člověk povahy zlé nemluvil a nečinil nikdy nic dobrého, nýbrž že jednání jeho obyčejně bývá zlé.

Zákoníci a fariseové žádají znamení s nebe. 12, 38—45.

³⁸ Tu ho oslovili někteří ze zákoníkův a fariseů řkouce: »Mistře, chceme od tebe viděti znamení.« ³⁹ On pak jim odpověděl: »Pokolení zlé a cizoložné žádá znamení, a znamení mu dáno nebude, leč znamení proroka Jonáše. ⁴⁰ Jako totiž Jonáš byl v břiše velké ryby tři dni a tři noci, tak bude Syn člověka v nitru země tři dni a tři noci. ⁴¹ Muži ninivští povstanou na soudě s tímto pokolením a odsoudí je, neboť učinili pokání na kázání Jonášovo, a ejhle, více než Jonáš je tuto. ⁴² Královna jihu povstane na soudě s pokolením tímto a odsoudí je, neboť přišla od končin země, aby uslyšela moudrost Šalomounovu, a hle, více než Šalomoun je tuto. ⁴³ Když pak duch nečistý vyjde od člověka, chodí po místech bezvodých, hledaje odpočinutí, a nenalézá. ⁴⁴ I řekne: ‚Vrátím se do svého domu, odkud jsem vyšel‘. A přijde, nalezne jej prázdný, vymetený a ozdobený. ⁴⁵ Tu jde a vezme s sebou sedm jiných duchů horších, nežli jest sám, a vejdouce přebývají tam. I stávají se poslední věci člověka toho horšími, než byly první. Tak bude i tomuto pokolení špatnému.«

38.—42. viz Luk. 11, 16., 29—32.

42. 3. Král. 10, 1—10.

Matka a příbuzní Páně. 12, 46—50.

⁴⁶ Když ještě mluvil k zástupům, matka a bratři jeho stáli venku, žádajíce s ním mluvit. ⁴⁷ I řekl mu kdosi: »Hle, matka tvá i bratři tvoji stojí venku, žádajíce s tebou mluvit.« ⁴⁸ On pak odpovídáje tomu, který

46.—50. Mark. 3, 31—35. Luk. 8, 19—21.

46. **B r a t ř i P á n ě**, t. j. nikoliv bratři Ježíšovi ve vlastním smyslu slova, ani bratři jeho nevlastní či polorodí, jak na základě některých spisů apokryfních soudili někteří v době staré, majíce je za dítky Josefovy z nějakého manželství jeho prvního, nýbrž příbuzní Pána Ježíše, synové Alfea (Kleofáše) a jeho manželky Marie, která byla sestrou (Jan 15, 40.). t. j., jak se podobá pravdě, ne sestrou vlastní, nýbrž příbuznou Panny Marie.

V Písmě nazývají se zhusta bratry a sestrami také příbuzní, sešvagření, přátelé i druhové. (Abraham nazval Lota bratrem, ač byl jeho strýcem.) Mohli tedy i příbuzní Ježíšovi nazývati se jeho bratry (v širším smyslu slova).

Gal. 1, 19. Sv. Pavel jednoho z těch, kteří se v evangeliích nazývají bratry Páně, totiž Jakuba, čítá mezi apoštoly a v Gal. 2, 9. sděluje o něm, že byl v Jerusalemě také za onoho pobytu jeho jerusalemského, který se tak stal 14 roků po jeho obrácení se, t. j. r. 50 (na sněmě apoštolském). Mezi apoštoly nebylo však jiných Jakubů, leč Jakub, syn Zebedeův, a Jakub, syn Alfeův, zvaný Malým. Patrně tedy, že oním Jakubem, bratrem Páně, nemíní, leč jednoho z těchto dvou, a to nikoli Jakuba Zebedeovce, neboť ten byl usmrcen již r. 42, nýbrž Jakuba Alfeovce, který byl skutečně živ a v Jerusalemě přítomen nejen r. 50 (Skutk. apošt. 15.), nýbrž ještě později (Skutk. 21, 18.). Ten však nebyl bratrem Páně ve vlastním slova smyslu, nýbrž jako příbuzný jeho pouze bratrem v širším smyslu slova. Co však platí o něm, platí též zajisté o jeho třech bratrech, Josefovi, Judovi, Šimonovi a o sestrách. (Mat. 13, 55.) Ani oni nebyli bratry a sestrami Ježíšovými ve vlastním, nýbrž toliko v širším smyslu jako jeho příbuzní.

mu to byl pověděl, řekl: »Kdo jest matka má, a kdo jsou bratři moji?«⁴⁹ A vztáhnuv ruku na své učedníky, řekl: »Hle, matka má a bratři moji.⁵⁰ Neboť kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, ten jest mi bratrem i sestrou i matkou.«

Pán Ježíš učí v podobenstvích. 13, 1—52.

13, ¹ V ten den vyšel Ježíš z domu a posadil se u moře. ² I sešly se k němu veliké zástupy; proto vstoupiv na loď, usedl, a veškeren zástup stál na břehu. ³ I promluvil k nim mnoho věcí v podobenstvích, řka: »Hle, vyšel rozsevač, aby rozséval. ⁴ A když rozséval, padlo něco (zrní) na kraj cesty; i přiletěli ptáci (nebeští) a sezobali je. ⁵ Jiné padlo na místa skalnatá, kde nemělo mnoho země, a vzešlo rychle, poněvadž nemělo hluboké země. ⁶ Když však vyšlo slunce, uvadlo, a poněvadž nemělo kořene, uschlo. ⁷ Jiné padlo do trní; i vzrostlo trní a udusilo je. ⁸ Jiné však padlo v zemi dobrou; i vydávalo plod, některé stonásobný, jiné šedesátinásobný, jiné třicetinásobný. ⁹ Kdo má uši k slyšení, slyš.«

¹⁰ I přistoupili učedníci a řekli mu: »Proč

13. 1—9. Podobenství o rozsevači. Viz Mark. 4, 1—9. Luk. 8, 4—8. Výklad jeho podává Pán Ježíš sám níže od v. 19—23.

1. Z domu nepochybně Petrova v Kafarnau.

10—17. Proč učí Pán Ježíš v podobenstvích; srov. Mark. 4, 10—12; Luk. 8, 9—10.

mluvíš k nim v podobenstvích?« ¹¹ On jim odpověděl: »Poněvadž vám je dáno poznati tajemství království nebeského, jim pak není dáno. ¹² Neboť kdo má, tomu bude dáno a bude oplývati, ale kdo nemá, od toho bude odňato i to, co má. ¹³ Proto mluvím k nim v podobenstvích, poněvadž hledíce nevidí a poslouchajíce neslyší ani nerozumějí. ¹⁴ I vyplňuje se na nich prorocství Isaiášovo, které praví: ‚Ušima budete poslouchati a neuslyšíte; očima budete hleděti, a nevidíte; ¹⁵ neboť otupělo srdce lidu tohoto, a těžce poslouchali ušima a zamhuřovali oči své, aby snad někdy očima neviděli a ušima neuslyšeli a srdcem nesrozuměli a neobrátili se a abych jich neuzdravil‘. ¹⁶ Vaše oči však jsou blahoslaveny, že vidí, i uši vaše, že slyší. ¹⁷ Neboť vpravdě pravím vám: Mnozí proroci a spravedliví toužili uzříti, co vidíte vy, a neuzřeli, a uslyšeti, co slyšíte vy, a neuslyšeli.«

¹⁸ »Vy tedy poslyšte podobenství o rozsevači: ¹⁹ Jestliže kdo slyší slovo o království a nerozumí mu, přichází zloboh a uchvacuje to, co bylo zaseto v srdci

12. Kdo milosti Boží užívá dobře, dostává milosti větší, ikdo však jí neužívá, neb jí pohrdá, ztrácí i tu, kterou dosud měl.

14. Volně z Is. 6, 9—10.

jeho; to je ten, který byl naset na kraj cesty.²⁰ Kdo však byl zaset na místa skalnatá, je ten, který slyší slovo a hned je přijímá s radostí;²¹ ale nemá v sobě kořene, nýbrž je chvilkový a když nastává pro to slovo soužení neb pronásledování, ihned se pohoršuje.²² A kdo byl zaset mezi trní, je ten, jenž slyší slovo, ale starost toho světa a klam bohatství udušuje slovo, i stává se neplodným.²³ Kdo však byl zaset v zemi dobrou, je ten, jenž slovo slyší a mu rozumí a přináší užitek a vydává jeden sto, druhý šedesát, jiný třicet.«

²⁴ Jiné podobenství předložil jim řka: »Podobno jest království nebeské člověku, který naseł dobrého semene na poli svém;²⁵ a když lidé spali, přišel jeho nepřítel, naseł koukole mezi pšenici a odešel.²⁶ Když pak vyrostla bylina a vydala plod, tu se ukázal i koukol.²⁷ I přistoupili služebníci hospodářovi a řekli mu: ‚Pane, zdali jsi naseł dobrého semene na poli svém? Odkud tedy má koukol?‘²⁸ On pak jim pravil: ‚Člověk nepřítel to učinil‘. I řekli mu služebníci: ‚Chceš, abychom šli

²⁴—³⁰. Podobenství o koukoli zaznamenal pouze sv. Matouš. Pán Ježíš vykládá je sám ve v. 37—43: učí jím, že církev jeho jest viditelná, sestávajíc z údů dobrých i zlých, kteří však na konci světa budou navždy od sebe odděleni. Také ukazuje v něm na božskou shovívavost, s kterou Bůh trpí hříšníky, dávaje jim čas k pokání.

a vytrhali je?’²⁹ A on pravil: ‚Ne, abyste snad trhajíce koukol, nevytrhali spolu s ním i pšenice.³⁰ Nechte, ať oboje spolu roste až do žní; a ve žně řeknu žencům: Seberte nejprve koukol a svažte jej ve snopky k spálení; pšenici však shromážděte do mé obilnice.‘«

³¹ Jiné podobenství předložil jim řka: »Podobno jest království nebeské zrnu hořčičnému, které jeden člověk vzal a nasil na svém poli; ³² ono jest sice nejmenší mezi všemi semeny, ale když vzroste, je větší než (všecky) byliny a stává se stromem, takže ptáci nebeští přilétají a hnízdí na jeho ratolestech.«

³³ Jiné podobenství pověděl jim: »Podobno jest království nebeské kvasu, který vzala jedna žena a zadělala do tří měric mouky, až zkynulo všecko.«

³⁴ Toto všecko mluvil Ježíš zástupům v podobenstvích, a bez podobenství jim nemluvil, ³⁵ aby se vyplnilo, co bylo řečeno skrze proroka slovy: »Otevru v podobenstvích ústa svá, vypravovati budu věci skryté od stvoření světa.«

31.—32. Mark. 4, 31—32., Luk. 13, 19. Podobenstvím o zrnu hořčičném předpovídá Pán Ježíš vnější rozvoj církve, kterak totiž z malého počátku rozšíří se daleko a údové ze všech národů do ní vstoupí.

33. Luk. 13, 21. Podobenstvím o kvasu předpovídá Pán Ježíš vnitřní rozvoj církve či spíše onen mocný vliv a blahodatnou její působnost.

35. Volně ze žalmu 77, 2. Viz Mark. 4, 33—34.

³⁶ Potom rozpustiv zástupy, přišel do domu. I přistoupili k němu učedníci jeho a řekli: »Vylož nám podobenství o koukoli polním.« ³⁷ On jim odpověděl: »Rozsevač dobrého semene jest Syn člověka; ³⁸ pole je svět; símě dobré, to jsou synové království; koutol pak jsou (lidé) zlí; ³⁹ nepřítel však, jenž je naseł, jest ďábel, žeň pak jest konec světa, a ženci jsou andělé. ⁴⁰ Jako tedy sbírají koutol a ohněm jej pálí, tak bude při skonání světa: ⁴¹ Syn člověka pošle anděly své i seberou z království jeho všecka pohoršení i ty, kteří činí nepravost, ⁴² a uvrhnou je do peci ohnivé; tam bude pláč a skřípění zubů. ⁴³ Tehda budou se spravedliví stkvíti jako slunce v království Otce svého. Kdo má uši k slyšení, slyš.«

⁴⁴ »Podobno jest království nebeské pokladu skrytému v poli, jejž člověk nalezna, zakryje a radostí nad ním jde a prodá všecko, co má, a koupí pole to. ⁴⁵ Také podobno je království nebeské kupci, jenž hledal dobrých perel, ⁴⁶ a když našel jednu perlu drahocennou, odešel prodal všecko, co měl, a koupil ji.«

⁴⁷ »Také podobno jest království nebeské síti, která byvši spuštěna do moře, shromažďuje ze všeho druhu ryb. ⁴⁸ Když se naplní, vytáhnou ji na břeh, posadí se

47.—50. Síti rozumí se cínkev Kristova, mořem svět, rybami lidé, břehem život posmrtný (věčný).

a vyberou dobré do nádob, špatné však odvrhnou pryč. ⁴⁹ Tak bude při skonání světa: vyjdou andělé a oddělí zlé od spravedlivých, ⁵⁰ a uvrhnou je do peci ohnivé; tam bude pláč a skřípění zubů. ⁵¹ Srozuměli jste všemu tomu?« Řkou jemu: »Ano.« ⁵² I dí jim: »Proto každý učitel zákona vyučený v království nebeském podoben jest hospodáři, který vynáší ze své zásoby věci nové i staré.«

Pán Ježíš v Nazaretě.

Jeho matka a příbuzní. 13, 53—58.

⁵³ Když Ježíš dokončil ta podobenství, odebral se odtud. ⁵⁴ A přišed do své otčiny, učil je v synagoze jejich, takže žasli a pravili: »Odkud má tento tu moudrost a moc? ⁵⁵ Není to syn tesařův? zda se nejmenuje matka jeho Maria a bratři jeho Jakub a Josef a Šimon a Juda? a sestry jeho nejsou všechny u nás? ⁵⁶ Odkud tedy má všechny ty věci?« ⁵⁷ I horšili se nad ním. Ježíš však jim řekl: »Není prorok bez úcty leč ve své otčině a ve svém domě.« ⁵⁸ A neučinil tam mnoho divů pro jejich nevěru.

54.—57. Mark. 6, 1—6.; Luk. 4, 16—30. Do své otčiny, t. j. do Nazareta.

Jakub, Josef, Šimon a Juda, jakož i sestry, o nichž mluví, nebyli bratry a sestrami Páně ve vlastním smyslu slova, nýbrž příbuznými jeho, jak bylo řečeno při 12, 46.

Herodovo mínění o Kristu. Smrt Jana Křtitele. 14, 1—12.

14, ¹ Za onoho času uslyšel kníže Herodes pověst o Ježíšovi. ² I řekl svým služebníkům: »To jest Jan Křtitel; on vstal z mrtvých, a proto působí v něm divotvorná moc.«

³ Herodes totiž jal Jana a spoutav jej dal ho do vězení pro Herodiadu, manželku svého bratra; ⁴ neboť Jan mu říkal: »Není ti dovoleno ji míti.« ⁵ A chtěl ho zabíti, ale bál se lidu, poněvadž ho měli za proroka. ⁶ Když však byly Herodovy narozeniny, tančila dcera Herodiadina uprostřed (hostí) a zalíbila se Herodovi; ⁷ proto pod přísahou slíbil jí dáti, začkoli

14, 1—2, Mark. 6, 14—16. Míní se tu Herodes Antipa, syn Heroda Vel. Po smrti svého otce vládl jako úřední kníže nad Galilejí a Pereou až do r. 39, kdy byl poslán do vyhnanství.

3—12. Mark. 6, 17—29; Luk. 3, 19 n.; 9, 7—9. Dodatečně vypravuje tu evangelista o smrti Jana Křtitele, poněvadž ve verši předešlém zmínil se o domněnce Herodově, že Jan vstal z mrtvých, ač dosud nesdělil, že zemřel. Herodias byla manželkou nevlastního bratra Herodova Filipa, odlišného od tetrarchy Filipa, který byl také nevlastním jeho bratrem (po otci Herodovi Vel.), ale z jiné matky. Onen Filip žil v Římě v soukromí. Bratr jeho Herodes odvedl mu za pobytu svého v Římě manželku Herodiadu i s dcerou Salome a žil s ní v poměru nedovoleném. Jan vytýkal mu to veřejně. Proto uvěznil jej v Macheruntě, východně od Mrtvého moře. Herodias, bojíc se, aby Herodes ji nepropustil na slova Janova, chtěla se pomstíti, že Jan vystoupil proti jejímu sňatku s Herodem. (Mark. 6, 20.)

by ho požádala. ⁸ Ona pak, navedena svou matkou, pravila: »Dej mi zde na míse hlavu Jana Křtitele.« ⁹ I zarmoutil se král; pro přísahu však a pro spoluhodovnický příkazal ji dáti. ¹⁰ I dal stíti Jana v žaláři, ¹¹ a byla přinesena hlava jeho na míse a dána dívce; i odnesla ji matce. ¹² Potom přišli učedníci jeho, vzali jeho tělo a pochovali je; a šedše pověděli to Ježíšovi.

Nasycení pěti tisíc mužů. 14, 13—23.

¹³ Uslyšev to Ježíš, odebral se odtud po lodi na místo osamělé v ústraní, a když to uslyšely zástupy, šly za ním z měst pěšky. ¹⁴ Vystoupiv uzřel veliký zástup, i slitoval se nad nimi a uzdravil nemocné jejich. ¹⁵ Když pak nastal večer, přistoupili k němu učedníci jeho řkouce: »Osamělé je toto místo, a jest už pozdě. Rozpusť zástupy, ať odejdou do vesnic a nakoupí si pokrmů.« ¹⁶ Ale Ježíš jim řekl: »Nepotřebují odcházet, dejte vy jim jísti.« ¹⁷ Odpověděli mu: »Nemáme zde, leč jen pět chlebův a dvě ryby.« ¹⁸ I řekl jim: »Přineste mi je sem.« ¹⁹ A rozkázav zástupům, aby se rozložili po trávě, vzal pět chlebův i dvě ryby a pohlédnuv k nebi, požehnal je;

13. n., na místo pusté, t. j. neobydlené nedaleko Betsaidy Juliady, ležící na břehu Jordanu při vtoku jeho do jezera Genesaretského.

14, 13—21. Mark. 6, 32—44., Luk. 9, 10—17., Jan 6, 1—13.

a rozlámav chleby dal je učedníkům, učedníci pak zástupům. ²⁰ I jedli všichni a nasýtli se. A sebrali zbytky, dvanácte košů plných kousků. ²¹ Těch, kteří jedli, bylo asi pět tisíc mužů kromě žen a dětí. ²² A hned přinutil Ježíš učedníky, aby vstoupili na loď a plavili se napřed na druhou stranu, až by rozpustil zástupy. ²³ A rozpustiv zástup, vstoupil sám na horu se modlit. Když byl večer, byl tam samotén.

**Ježíš kráčí po jezeru, uzdravuje nemocné.
14, 24—36.**

²⁴ Loď pak se zmítala vlnami uprostřed moře; neboť byl vítr protivný. ²⁵ O čtvrté pak hlídce noční přišel k nim (Ježíš), kráčeje po moři. ²⁶ Učedníci spatřivše ho, jak jde po moři, ulekli se řkouce: »Přízrak je to;« a vykřikli strachem. ²⁷ I promluvil k nim hned Ježíš, řka: »Buďte dobré mysli, já jsem to, nebojte se.« ²⁸ Odpověděv pak Petr, řekl: »Pane, jsi-li to ty, rozkaž mi, ať přijdu k tobě po vodě.« ²⁹ A on řekl: »Pojď.« I sestoupil Petr z lodi a šel po vodě, aby přišel k Ježíšovi. ³⁰ Vida však silný vítr, bál se a počav tonouti vzkřikl: »Pane, zachraň mě.« ³¹ A hned Ježíš vztáhl ruku, zachytil ho a řekl mu: »Malověrný,

24.—33. Mark. 6, 45—51.; Jan 6, 15—21.

25. O čtvrté hlídce noční, t. j. v době mezi 3. až 6. hodinou ranní.

proč jsi pochyboval?«³² A jakmile vstoupili na loď, přestal vítr.³³ Ti pak, kteří byli na lodi, přistoupivše poklonili se mu řkouce: »V pravdě Syn Boží jsi ty.«³⁴ A přeplavivše se, přišli do krajiny Genesaretské.

³⁵ A poznavše jej muži onoho místa, rozeslali po veškeré té krajině; i přivedli a přinesli mu všechny choré,³⁶ a ti ho prosili, aby se směli dotknouti alespoň třepení roucha jeho; a kteří se ho dotkli, ozdravěli.

Převrácené stanovy zákoníků a fariseů. 15, 1—20.

15, ¹ Tehdy přišli k Ježíšovi z Jerusalema zákoníci a fariseové a řekli: ² »Proč přestupují učedníci tvoji podání starších? neboť neumývají si ruce, když jedí chléb.«
³ On pak odpověděv řekl jim: »Proč i vy přestupujete přikázání Boží pro svoje podání? ⁴ Neboť Bůh řekl: ‚Cti otce i matku‘ a ‚Kdo zlořečí otci nebo matce, ať umře‘; ⁵ vy však pravíte: ‚Kdo by řekl otci nebo matce:

35.—36. Srovn. Mark. 6, 54—56.; Jan 6, 27—59.

15, 1—20. Mark. 7, 1—23.

1. 3. Mojž. 15, 11.

2.—7. Kdo obětoval Bohu (chrámu) to, co by mohl dáti rodičům chudým na potřebnou jich podporu neb výživu, vyhověl již podle učení zákoníků a fariseů přikázání a nebyl povinen více činiti něco na jejich podporu. Viz 2. Mojž. 20, 12; 21, 17.

„Dar Bohu (jest to), z čeho bys mohl míti ode mne prospěch“, ⁶ není povinen ctíti otce svého nebo matku svou. I zrušili jste přikázání Boží pro své podání. ⁷ Pokrytci, dobře o vás prorokoval Isaiáš řka: ⁸ „Lid tento ctí mne jen ústy, kdežto srdce jejich daleko jest ode mne. ⁹ Nadarmo však mě ctí, protože učí naukám a stanovám lidským.“ ¹⁰ A svolav k sobě žástupy, řekl jim: »Slyšte a rozumějte: ¹¹ Neposkvrňuje člověka, co vchází do úst, nýbrž co vychází z úst, to poskvrňuje člověka.«

¹² Tu přistoupili k němu učedníci jeho a řekli mu: »Víš, že fariseové, uslyševše tu řeč se pohoršili?« ¹³ On odpověděl: »Všeliké štípení, jehož neštípil Otec můj nebeský, bude z kořene vyvráceno. ¹⁴ Nechte jich; slepí jsou to vůdcové slepých; vede-li však slepý slepého, padnou oba do jámy.« ¹⁵ Odvětiv Petr řekl mu: »Vylož nám to podobenství.« ¹⁶ On pravil: »Také vy jste ještě nechápaví? ¹⁷ Nena- hlížíte, že vše, co vchází do úst, jde do břicha a vypouští se do stoky? ¹⁸ Co však

8.—9. Is. 27, 13. (Mark. 7, 6.)

11. Požívá-li katolický křesťan bez dovolení masitých pokrmů v dny postní vědomě, nejsou to tyto pokrmy, které ho poskvrňují na duši hříchem, nýbrž neposlušnost jeho.

12. Fariseové vzali pohoršení ze slov Kristových, neboť mysleli, že jimi ruší předpisy Starého zákona o pokrmech čistých.

vychází z úst, jde ze srdce, a to poskvřňuje člověka. ¹⁹ Vždyť ze srdce vycházejí zlé myšlenky, vraždy, cizoložství, smilstva, krádeže, křivá svědectví, rouhání. ²⁰ To jsou věci, které poskvřňují člověka, jísti však rukama neumytýma člověka neposkvřňuje.«

Žena kananejská. 15, 21—28.

²¹ A vyšed odtud Ježíš, odebral se do krajin tyrských a sidonských. ²² A hle, žena kananejská, vyšedši z těch končin, volala k němu řkouc: »Smiluj se nade mnou, pane, synu Davidův! Dceru mou krutě trápí zlý duch.« ²³ On však jí neodpověděl ani slova. I přistoupili učedníci jeho a prosili ho řkouce: »Odbuď ji, neboť volá za námi.« ²⁴ On pak odpověděl: »Nejsem poslán leč k zahynulým ovcím domu israelského.« ²⁵ Ale ona přišedši, klaněla se mu a řekla: »Pane, pomoz mi.« ²⁶ On pak odpověděl: »Není dobré bráti chléb dětem a házeti psíkům.« ²⁷ A ona řekla: »Ovšem, Pane, (ale) zajisté i psíci jedí z drobtů, které padají se stolu jejich pánů.« ²⁸ Tu Ježíš odpověděl jí: »Ženo, velká jest víra tvá, staň se tobě, jak žádáš.« I ozdravěla dcera její od té hodiny.

Nasyčení čtyř tisíc mužů. 15, 29—39.

²⁹ A odebrav se odtud Ježíš, přišel k moři Galilejskému a vystoupiv na horu, posadil se tam. ³⁰ I přišel k němu veliký zástup; měli s sebou němé, slepé, kulhavé, chromé a mnoho jiných a položili mu je k nohám; i uzdravil je, ³¹ takže se zástupy divily vidouce, že němí mluví, (ochrnulí jsou zdrávi), chromí chodí, slepí vidí, i velebily Boha Israelova.

³² Ježíš pak přivolav k sobě učedníky své řekl: »Líto je mi zástupu, neboť již tři dny trvají se mnou a nemají co jísti; a nechci je rozpustiti lačné, aby na cestě nezemdleli.« ³³ I řekli mu učedníci: »Kde tedy nabere v pustině tolik chlebů, abychom nasýtili zástup tak veliký?« ³⁴ A Ježíš řekl jim: »Kolik chlebů máte?« Oni pravili: »Sedm a několik rybiček.« ³⁵ I rozkázal zástupu, aby se rozložili po zemi. ³⁶ A vzav sedm chlebův i ryby a učiniv díky, rozlámал je a dal učedníkům svým, učedníci pak dali je lidu. ³⁷ I jedli všichni a nasýtili se; a co zbylo kousků, nasbírali sedm košíků plných. ³⁸ Bylo pak těch, kteří jedli, čtyři tisíce mužů kromě žen a dětí. ³⁹ A rozpustiv zástup, vstoupil na loď a přišel do končin magedánských.

32.—39. Srovn. Mark. 8, 1—10.

39. Místo »Magedan« jmenuje sv. Marek »Dalmanuta«. Byla místa ta zajisté nedaleko sebe, a to na západním břehu jezera Genesaretského, ač neví se určitě, kde ležela.

**Ježíš odmítá žádost fariseův
a varuje před jejich učením. 16, 1—12.**

16, ¹Tu přistoupili k němu fariseové a saduceové, aby ho pokoušeli; i prosili ho, aby jim ukázal znamení s nebe. ²On jim odpověděl: »Když nastane večer, říkáte: ‚Bude pěkně, neboť se nebe červená‘; ³a ráno: ‚Dnes bude nepohoda, neboť nebe se červená pošmurně‘. ⁴Vzhled nebe umíte tedy posouditi, znamení časů však poznati nedovedete? Pokolení zlé a cizoložné hledá znamení, a znamení se mu nedostane, leč znamení proroka Jonáše.«
A nechav jich odešel.

⁵A když se plavili na druhý břeh, zapoměli učedníci vzíti s sebou chleby. ⁶I řekl jim [Ježíš]: »Hleďte a varujte se kvasu farisejského a saducejského.« ⁷Ale oni uvažovali mezi sebou řkouce: »To proto, že jsme nevzali chlebů.« ⁸Věda pak to Ježíš, řekl: »Co uvažujete mezi sebou, malověrní, že nemáte chlebů? ⁹Ještě nechápete ani se nepamatujete na pět chlebů pro pět tisíc lidí, a kolik košů jste nasbírali? ¹⁰Ani na sedm chlebů pro čtyři tisíce lidí, a ko-

16, 1—12. Viz Mark. 8, 11—21.

4. znamení časů, t. j. náplň starozákonních proroctví o Vykupiteli, kázání Jana Křtitele, zázraky a veškerá působnost Kristova, z kterýchžto věcí mohli snadno poznati, že jest zaslíbeným Vykupitelem. — O znamení Jonáše proroka viz 12, 39.

lik košíků jste nasbírali? ¹¹ Proč tedy nechápete, že jsem vám nepravil o chlebech: „Varujte se kvasu farisejského a saducejského?“ ¹² Tu porozuměli, že neřekl, aby se varovali kvasu chlebů, nýbrž učení farisejského a saducejského.

Petrovo vyznání, primát v církvi, předpověď utrpení Kristova, potřeba přemáhati se. 16, 13—28.

¹³ Přišed pak Ježíš do krajin Césareje Filipovy, otázal se učedníků svých řka: »Za koho mají lidé Syna člověka?« ¹⁴ I řekli [jemu]: »Jedni za Jana Křtitele, jiní za Eliáše, jiní Jeremiáše nebo za jednoho z proroků.« ¹⁵ Dí jim [Ježíš]: »Vy pak za koho mě máte?« ¹⁶ Odpovídaje Šimon Petr řekl: »Ty jsi Kristus, Syn Boha živého.« ¹⁷ A Ježíš odpověděv řekl jemu: »Blahoslavený jsi, Šimone, synu Janův! neboť tělo a krev ti to nezjevilo, nýbrž Otec

13. Caesarea Filipova, asi 40—48 km severně od Betsaidy na úpatí Hermonu.

Ty jsi Kristus = Pomazaný, Mesiáš.

16. Všichni ti, kteří před Petrovým vyznáním pozdravili Krista Pána jako Syna Božího, brali jméno to nikoli jako Petr ve smyslu vlastním, metafysickém, neb o soupodstatném Synu Božím, vyjma snad jediného Jana Křtitele (Jan 1, 34), nýbrž ve smyslu nevlastním nebo alespoň velice nedokonalém, pokud totiž měli ho za poslance Božího, zvláště omilostněného, jak si představovali zaslíbeného Vykupitele (tak asi Natanael u Jan. 1, 49).

můj, jenž je v nebesích. ¹⁸ I já pravím tobě: »Ty jsi Petr (t. j. skála), a na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou. ¹⁹ A tobě dám klíče království nebeského, a cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi; a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.« ²⁰ Tehda přísně přikázal svým učedníkům, aby nikomu neříkali, že on je Mesiáš.

²¹ Od té chvíle počal Ježíš ukazovati učedníkům svým, že musí jíti do Jerusalema a mnoho vytrpěti od starších a zákoníků i velekněží a býti zabit a třetího dne vstáti z mrtvých. ²² I pojal ho Petr stranou a počal mu domlouvati řka: »Odstup to od tebe, Pane, to se ti nestane.« ²³ Ale Ježíš obrátiv se pravil Petrovi: »Jdi mi s očí, satane! Pohoršením jsi mi, neboť nemáš na zřeteli věci Božích, nýbrž věci lidské.«

²⁴ Poté řekl Ježíš svým učedníkům: »Chce-

18. t. j. Ty jsi vzhledem k úřadu, který ti svěřím, Petr, t. j. skála; já svěřím ti úřad, který bude v podobném poměru k mé církvi, ve kterém je základ k domu, úřad tedy v církvi jediný a nutný a po všecky časy trvající zároveň s církví, takže nepřestane po celý ten čas, po který bude trvati církev, jako nemůže býti vzat od domu základ, pokud trvá dům. Nepřestane tedy úřad ten (primát) tvojí smrtí, nýbrž přejde na tvoje nástupce.

19. dáti klíče jest obraz odevzdání nejvyšší moci. Svázati a rozvázati znamená tolik jako ustanoviti a zrušiti. Smysl slov Kristových jest tedy tento: Dám tobě nejvyšší moc ve všem tom, co udělím církvi, totiž v úřadě učitelském, kněžském a královském či pastýřském.

23. s a t a n e, t. j. odpůrce.

li kdo za mnou přijíti, zapři sám sebe a vezmi kříž svůj a následuj mne. ²⁵ Neboť kdo by chtěl život svůj zachovati, ztratí jej; kdo by však ztratil život svůj pro mne, nalezne jej. ²⁶ Neboť co prospěje člověku, byť celý svět získal, život (věčný) však ztratil? Aneb jakou dá člověk výměnu za (věčný) život svůj? ²⁷ Syn člověka zajisté přijde ve slávě Otce svého s anděly svými a tehda odplatí každému podle skutků jeho. ²⁸ Vpravdě pravím vám: Jsou tu někteří mezi přítomnými, kteří neokusí smrti, dokud neuzří Syna člověka přicházeti v jeho království.«

Proměnění Páně, uzdravení náměsíčníka. 17, 1—20.

17, ¹ Po šesti dnech Ježíš pojal Petra, Jakuba a Jana, bratra jeho, a vedl je na vysokou horu v ústraní ² a proměnil se před nimi. I zastkvěla se tvář jeho jako slunce a roucho jeho zbělelo jako sníh. ³ A ejhle, ukázali se jim Mojžíš a Eliáš, rozmlouvající s ním. ⁴ Petr pak promluviv

25.—27. Viz 10, 39. Ve v. 25. užívá hry slovní, bera výraz *psyché* = duše, život v předvětích o životě časném, v závětích (ztratí jej, nalezne jej) o životě věčném.

28. t. j. dožijí se té doby, kdy přijdu, abych jako král vykonával nejvyšší moc svou. Mínil tu patrně soud nad Jerusalemem (zkázu města), která byla předobrazem soudu posledního.

17, 1—9. Mark. 9, 1—9.; Luk. 9, 28—36.

řekl Ježíšovi: »Pane, dobře je nám zde; chceš-li, udělejme tu tři stánky, tobě jeden, Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden.«⁵ Když ještě mluvil, ejhle, zastínil je světlý oblak, a s oblaku zazněl hlas: »Tento jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo, toho poslouchejte.«⁶ A učedníci uslyševše to, padli na svou tvář a báli se velmi.⁷ I přistoupil Ježíš, dotkl se jich a pravil: »Vstaňte, nebojte se.«⁸ Pozdvihše pak oči svých, neviděli nikoho, leč Ježíše samotného.

⁹A když sestupovali s hory, přikázal jim Ježíš: »Neříkejte nikomu o tom vidění, dokud Syn člověka nevstane z mrtvých.«¹⁰ I otázali se ho učedníci řkouce: »Proč tedy říkají zákoníci, že prve má přijíti Eliáš?«¹¹ On pak odpověděl: »Eliáš přijde sice a napraví všecko;¹² ale pravím vám: Eliáš přišel již, ale nepoznali ho, nýbrž učinili mu, co se jim zlíbilo. Tak i Syn člověka bude trpěti od nich.«¹³ Tu porozuměli učedníci, že jim to pravil o Janu Křtiteli.

¹⁴A když přišli k zástupu, přistoupil

10. Malachiáš (4, 5—6.).

11. n. t. j. Eliáš přijde skutečně, ovšem až před druhým příchodem mým (k soudu poslednímu) a způsobí jakousi všeobecnou nápravu či obnovu mravní, zvláště ve svém národě; v jistém smyslu však (ve smyslu předobrazném) možno říci, že Eliáš již přišel, ne sice v osobě vlastní, nýbrž v osobě Jana Křtitele.

14.—20. Srovn. Mark. 9, 13—28.; Luk. 9, 37—43.

k němu jeden člověk, padl před ním na kolena a pravil: »Pane, smiluj se nad synem mým, neboť jest náměsíčný a zle se trápí; často padá totiž do ohně a často do vody.¹⁵ I přivedl jsem ho tvým učedníkům, ale nemohli ho uzdraviti.«¹⁶ Odpověděv Ježíš řekl: »Ó pokolení nevěřící a zvrhlé, dokud ještě mám býti s vámi? Dokud mám vás trpěti? Přiveďte mi ho sem.«¹⁷ I přikázal mu Ježíš, a zlý duch od něho vyšel; a od té chvíle byl chlapec zdráv.¹⁸ Tu přistoupili učedníci k Ježíšovi v soukromí a řekli: »Proč my jsme ho nemohli vymítnouti?«¹⁹ On jim pravil: »Pro malou víru svou. Vpravdě zajisté pravím vám: Budete-li míti víru jako zrno hořčičné, řeknete této hoře: ‚Přejdi odtud tamto‘ a přejde, a nic vám nebude nemožno.²⁰ Takovýto druh však nedá se vymítnouti, leč modlitbou a postem.«

Pán Ježíš předpovídá po druhé svou smrt, platí daň chrámovou. 17, 21—26.

²¹ Když pak dleli v Galileji řekl jim Ježíš: »Syn člověka bude vydán v ruce lidské,²² a zabijí ho, ale třetího dne vstane z mrtvých.« I zarmoutili se velmi.

²³ A když přišli do Kafarna, přistoupili

19. Víry pevné i nejmenší míra stačí jim, aby dosáhli na Bohu největších dobrodiní.

21. n. Viz Mark. 9, 30—31.; Luk. 9, 44—45.

k Petrovi výběrčí daně chrámové a řekli: »Což mistr váš neplatí chrámové daně?«
²⁴ I řekl: »Platí.« A když přišel domů, předešel ho Ježíš otázkou: »Co se ti zdá, Šimone? Od koho berou králové pozemští clo neb daň? Od svých synů či od (lidí) cizích?«
²⁵ A on řekl: »Od cizích.« I řekl mu Ježíš: »Synové tedy jsou svobodni.
²⁶ Abychom však jich nepohoršili, jdi k moři a vrhni udici, a tu rybu, která se chytí první, vezmi, otevři jí ústa a nalezněš tam stater; ten vezmi a dej jim za mne i za sebe.«

O pokoře, pohoršení, bratrském napomenutí a smířlivosti. 18, 1—35.

18, ¹ V tu dobu přistoupili učedníci k Ježíšovi a řekli: »Kdo je největší v království nebeském?«
² Ježíš zavolav k sobě dítě, postavil je uprostřed nich a řekl:
³ »Vpravdě pravím vám: »Neobráte-li se a nebudete-li jako děti, nevejdete do království nebeského.
⁴ Kdo se tedy poníží jako toto dítě, ten je největší v království nebeském.
⁵ A kdo přijme jedno dítě takové pro jméno mé, mne přijímá.«

24. Pán Ježíš ukázal, že jakožto Syn Boží není povinen platit daň chrámovou, směřující k oslavě Boží, podobně jako synové království neplatí daně svému otci.

26. S t a t e r. peníz, který platil čtyři drachmy (asi 3 K) a stačil tedy na daň pro dvě osoby.

1.—5. viz Mark. 9, 32—36.; Luk. 9, 46—48.

⁶ »Kdo by však pohoršil jednoho z maličkých těchto, kteří ve mne věří, tomu bylo by lépe, aby mlýnský kámen zavěšen byl na hrdlo jeho a on pohroužen byl do hlubiny mořské.«

⁷ »Běda světu pro pohoršení! Je nutno, aby přicházela pohoršení, ale běda člověku tomu, skrze něhož pohoršení přichází.

⁸ Pohoršuje-li tě ruka nebo noha tvá, utni ji a vrhni od sebe; lépe jest tobě vejíti do života bez ruky nebo bez nohy, než abys s oběma rukama nebo s oběma nohama uvržen byl do ohně věčného. ⁹ A pohoršuje-li tě oko tvé, vylup je a vrhni od sebe; lépe je tobě s jedním okem vejíti do života, než abys s oběma očima uvržen byl do pekelného ohně.«

¹⁰ »Hleďte, abyste nepohrdali žádným z těchto maličkých: neboť pravím vám, že andělé jejich v nebi stále patří na tvář Otce mého, jenž je v nebesích. ¹¹ Přišelť Syn člověka, aby spasil, co zahynulo. ¹² Co se vám zdá? Kdyby měl někdo sto ovec a zaběhla by se jedna z nich, zda ne nechá devadesát devět na horách a nejde hledati té, která se zaběhla? ¹³ A podaří-li se mu ji nalézti, vpravdě pravím vám, že se raduje nad ní více, než nad devadesáti devíti, které se nezaběhly. ¹⁴ Tak také není

6.—9. viz Mark. 9, 41—47. (Luk. 17, 1—2.).

11. viz Luk. 19, 10.

12. n. viz, Luk. 15, 4—10.

vůle Otce vašeho, jenž je v nebesích, aby zahynul jediný z těchto maličkých.«

¹⁵ »Zhřešil-li pak (proti tobě) bratr tvůj, jdi a pokárej ho mezi čtyřma očima. Poslechne-li tě, získal jsi bratra svého; ¹⁶ pak-li neposlechne, přiber si ještě jednoho nebo dva, aby ústy dvou nebo tří svědků každá věc byla zjištěna. ¹⁷ Nebude-li jich dbáti, pověz to církvi; neuposlechne-li však ani církve, budiž tobě jako pohan a celník. ¹⁸ Vpravdě pravím vám: Cokoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cokoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi. ¹⁹ Opět pravím vám: Sjednotí-li se dva z vás na zemi o kterékoli věci, a prosí za ni, dostane se jim toho od Otce mého, jenž je v nebesích. ²⁰ Neboť kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jméno mé, tam jsem já mezi nimi.«

²¹ Tehdy přistoupil k němu Petr a řekl: »Pane, kolikrát mám odpustiti bratru svému, když zhřeší proti mně? Až do sedmikráte?« ²² Dí jemu Ježíš: »Nepravím tobě ‚až do sedmikrát‘, nýbrž do sedmdesátisedmkrát. ²³ Proto podobno jest království nebeské králi, který chtěl zúčtovati

18. Zákonodárnou a výkonnou moc, kterou v 16, 19. dal Petrovi a skrze něho i nástupcům jeho (papežům) o sobě, a která obsahuje v sobě též moc neposlušné a zatvrzelé údy z církve vyobcovati, dává nyní též sboru apoštolskému, spojenému s Petrem a tím i nástupcům jejich či veškerenstvu biskupů spojenému s papežem.

se služebníky svými. ²⁴ A když počal účtovat, přivedli mu jednoho, který mu byl dlužen deset tisíc hřiven. ²⁵ Když neměl čím zaplatit, rozkázal jej pán jeho prodati, též manželku jeho i děti a všecko, co měl a zaplatit. ²⁶ Padl tedy služebník ten před ním a prosil ho řka: ‚Poshověj mi, a všecko ti zaplatím.‘ ²⁷ I slitoval se pán nad oním služebníkem, propustil ho a dluh mu odpustil. ²⁸ Vyšed pak služebník ten, našel jednoho ze svých spoluslužebníků, který mu byl dlužen sto denárů, i popadl ho a rdousil řka: ‚Zaplať, cos dlužen.‘ ²⁹ Padl tedy spoluslužebník jeho před ním a prosil ho řka: ‚Poshověj mi, a všecko ti zaplatím.‘ ³⁰ Ale on nechtěl, nýbrž odešel, dal jej do žaláře, až by dluh zaplatil. ³¹ Uzřevše spoluslužebníci jeho, co se událo, zarmoutili se velmi a přišedše, pověděli pánu svému všechno, co se stalo. ³² Tu povolal ho pán jeho a řekl mu: ‚Služebníku nešlechtný, všechn dluh jsem ti odpustil, poněvadž jsi mě prosil, ³³ neměl jsi tedy také ty se slitovati nad svým spoluslužebníkem, jak i já jsem se slitoval nad tebou?‘ ³⁴ I rozhněval se pán jeho a dal jej mučitelům, dokud by nezaplatil všeho dluhu. ³⁵ Tak i Otec můj nebeský učiní vám, neodpustíte-li ze srdce každý bratru svému.«

Nerozlučitelnost stavu manželského, přednost stavu panického. 19, 1—12.

19, ¹ Když Ježíš dokončil tyto řeči, odebral se z Galileje a přišel do končin judských Zajordánskem. ² I šel za ním veliký zástup, a uzdravil je tam. ³ Tu přistoupili k němu fariseové a pokoušeli ho, řkouce: »Jest dovoleno člověku propustiti svou manželku z příčiny kterékoliv?« ⁴ On jim odpověděl: »Což jste nečetli, že ten, který stvořil lidi, na počátku mužem a ženou je učinil a řekl: ⁵ Proto opustí člověk otce svého i matku svou a přilne k manželce své a ti dva budou tělem jedním?« ⁶ Nejsou tedy již dva, nýbrž jedno tělo. Nuže, co Bůh spojil člověk nerozlučuj.« ⁷ Řekli mu: »Proč tedy přikázal Mojžíš dáti lístek zápuďný a propustiti?« ⁸ Dí jim: »Pro tvrdost srdce vašeho dopustil vám Mojžíš propouštěti manželky vaše, ale s počátku tak nebylo. ⁹ Pravím však vám: Kdo propustí manželku svou, leč pro smilství a pojme jinou, cizoloží, kdo pojme pro-

3.—6. »Proto opustí člověk« atd. řekl sice Adam, když po prvé spatřil Evu. Poněvadž však to řekl nikoliv sám ze sebe ani o sobě, nýbrž z vnuknutí Božího a jako prorok o svých potomcích, Pán Ježíš praví, že to řekl Bůh. (1. Mojž. 2, 23. n.; 5. Mojž. 24, 1.)

9. Slovo »leč pro smilství« některé rukopisy řecké nemají, jiné kladou po nich slova »uvádí ji v cizoložství«, a vynechávají slova »a pojme jinou«. Viz Mark. 10, 2—12. (Luk. 16, 18.).

puštěnou, cizoloží.«¹⁰ Řkou jemu učedníci jeho: »Takový-li jest poměr mezi mužem a ženou, není dobře ženiti se.«¹¹ On jim řekl: »Ne všichni chápají slovo to, nýbrž ti, jimž jest dáno.¹² Jsouť panicové, kteří se tak narodili z matky, a jsou panicové, kteří učiněni jsou jimi od lidí, a jsou panicové, kteří se sami oddali panictví pro království nebeské. Kdo může chápati, chápej.«

**Pán Ježíš žehná dítkám
a doporučuje dobrovolnou chudobu.
19, 13—30.**

¹³ Tehdy podali mu děti, aby na ně vložil ruce a se pomodlil; učedníci však jim domlouvali,¹⁴ ale Ježíš jim řekl: »Nechte dítek a nebraňte jim přijíti ke mně; neboť takovým patří království nebeské.«¹⁵ A vloživ na ně ruce, odešel odtud.

¹⁶ A ejhle — kdosi k němu přistoupil a řekl: »Mistře dobrý, co dobrého mám činiti, abych dostal život věčný?«¹⁷ On mu

12. Panicové ze života matky, t. j. ti, kteří pro nějakou chybu přirozenou jsou neschopní k uzavření sňatku manželského; panicové učiněni od lidí, t. j., kteří jsou od lidí donuceni žíti v bezženství (eunuchové), panicové, kteří se sami oddali panictví pro království Boží, t. j. ti, kteří z lásky k Bohu zachovají dobrovolně ustavičné panictví, aby rozmnožili své zásluhy pro nebe.

13. Viz Mark. 10, 13—16.; Luk. 18, 15—17.

14. Srov. 18, 3—5.

16.—30. Viz Mark. 10, 17—31.; Luk. 18, 18—30.

řekl: »Co se mne ptáš o dobrém? Jediný jest dobrý [Bůh]. Chceš-li však vejíti do života, zachovávej přikázání.«¹⁸ Dí jemu: »Která?« A Ježíš řekl: »Nezabiješ, nezczizoložíš, nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví,¹⁹ cti otce svého i matku svou a milovati budeš bližního svého jako sebe samého.«²⁰ Dí jemu mládenec: »To všechno jsem zachovával od svého mládí. Co mi ještě chybí?«²¹ Řekl mu Ježíš: »Chceš-li dokonalý býti, jdi, prodej co máš a dej chudým, a budeš míti poklad v nebi; a přijď a následuj mne.«²² Uslyšev mládenec slovo to, odešel smuten, neboť měl mnoho statků.²³ Ježíš pak řekl svým učedníkům: »Vpravdě pravím vám: Boháč vejde těžko do království nebeského.²⁴ A opět pravím vám: Snáze jest velbloudu projíti uchem jehly, než boháči vejíti do království nebeského.«²⁵ Uslyševše to učedníci, divili se velmi řkouce: »Í kdo tedy může býti spasen?«²⁶ Ježíš však pohleděv na ně, řekl jim: »U lidí je to nemožné, ale u Boha je všechno možné.«²⁷ Tu odpověděl mu Petr: »Hle, my jsme opustili všechno a šli jsme za tebou; co tedy za to dostaneme?«²⁸ Ježíš jim řekl: »Vpravdě pra-

23. n. Slovy těmi ovšem nepravil Pán Ježíš, že by boháči nemohli býti spaseni vůbec, nýbrž použív běžného přísloví o velbloudu tvrdil, že nesnadno přicházejí k spasení ti, kteří v peníze doufají. (Mark. 10, 24.)

28. Is. 65, 17; 66, 22. V počet dvanáct tedy.

vím, že vy, kteří jste mne následovali, při znovuzrození, kdy Syn člověka zasedne na slavném trůnu svém, seděti budete i vy na dvanácti trůnech, soudíce dvanáct pokolení israelských.²⁹ A každý, kdo pro jméno mé opustí dům nebo bratry nebo sestry nebo otce nebo matku nebo manželku nebo děti nebo pole, stokrát více dostane a život věčný zdědí.³⁰ Mnozí pak první budou posledními a poslední prvními.«

Podobenství o dělnících na vinici najatých. 20, 1—16.

20, ¹ »Podobno je totiž království nebeské hospodáři, který vyšel na úsvitě, aby najal dělníky na svou vinici. ² Smluviv pak s dělníky denár na den, poslal je na vinici. ³ A vyšed okolo třetí hodiny, uzřel jiné státi na trhu a zahálet. ⁴ I řekl jim: „Jděte i vy na vinici mou, a co bude spravedливо, dám vám.“ ⁵ A šli. Opět vyšel o šesté i deváté hodině a učinil taktéž. ⁶ Ale vyšed o hodině jedenácté, našel jiné ani stojí. I řekl jim: »Co tu stojíte, celý den zahá-

jímž míní sbor apoštolský, ani nezahrnuje Jidáše, ani nevyklučuje z něho Pavla. Dvanácti pokoleními pak nemíní pouze židů, nýbrž israelity v duchovním smyslu slova, t. j. všechny věřící.

3.—16. Hodiny počítají se od východu slunce; jest tedy hodina třetí naše devátá, hodina šestá naše dvanáctá v poledne, hodina 9. a 11. naše 3. a 5. odpoledne.

lejíce?‘ ⁷ Řkou jemu: ‚Nikdo nás nenajal.‘ Dí jim: ‚Jděte i vy na vinici mou.‘ ⁸ A když byl večer, řekl pán vinice svému správci: ‚Zavolej dělníky a dej jim mzdu, počna od posledních až do prvních.‘ ⁹ Přišedše tedy ti, kteří nastoupili o jedenácté hodině, dostali po jednom denáru. ¹⁰ Přišedše pak i první, domnívali se, že dostanou více; dostali však i oni po jednom denáru. ¹¹ A dostavše, reptali proti hospodáři ¹² řkouce: ‚Tito poslední pracovali jedinou hodinu, a dal jsi jim zrovna tolik co nám, kteří jsme nesli břímě i horko dne.‘ ¹³ Ale on odpověděv jednomu z nich pravil: ‚Příteli, nečiním tobě křivdy. Což jsi nesmluvil se mnou jeden denár?‘ ¹⁴ Vezmi, co je tvoje a jdi. Chci však také tomuto poslednímu dáti tolik co tobě. ¹⁵ Či snad nesmím učiniti (se svým), co chci? Či jest oko tvé zlé, že já jsem dobrý?‘ ¹⁶ Tak budou poslední prvními a první posledními; neboť mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených.«

Pán Ježíš předpovídá po třetí své umučení a doporučuje pokoru. 20, 17—28.

¹⁷ A když se Ježíš ubíral do Jerusalema, pojal dvanáct učedníků stranou a řekl jim cestou: ¹⁸ »Hle, bereme se vzhůru do Jerusalema, a Syn člověka bude vydán vele-

kněžím a zákoníkům, a ti jej odsoudí na smrt ¹⁹ a vydají pohanům, aby se mu posmívali, jej bičovali a ukřižovali; ale třetího dne vstane z mrtvých.«

²⁰ Tu přistoupila k němu matka synů Zebedeových se svými syny a klanějíc se mu, prosila ho za něco. ²¹ On jí řekl: »Co chceš?« Dí jemu: »Řekni, aby tito dva synové moji seděli v tvém království jeden po pravici a jeden po levici tvé.«

²² Ale Ježíš odpověděl: »Nevíte, zač prosíte. Můžete pít kalich, který já budu pít?« Řkou jemu: »Můžeme.« ²³ Dí jim: »Kalich můj sice pít budete, seděti však na pravici nebo na levici mé není mojí věcí dáti [vám], nýbrž těm, jimž je to připraveno od Otce mého.« ²⁴ A uslyševše to deset ostatních, rozmrzeli se na ty dva bratry. ²⁵ Ale Ježíš zavolav je k sobě řekl: »Víte, že knížata národů (tvrdě) nad nimi panují a velmoži jim dávají cítit svou moc.

²⁶ Tak nebudiž mezi vámi, nýbrž kdo chce býti mezi vámi větším, buď vaším služebníkem, ²⁷ a kdo chce býti mezi vámi prvním, buď sluhou vaším, ²⁸ jako Syn člověka nepřišel, aby mu bylo slouženo, nýbrž aby sloužil a dal život svůj na vykoupení za mnohé.«

Slepci u Jericha. 20, 29—34.

²⁹ Když vycházeli z Jericha, šel za ním veliký zástup. ³⁰ A ejhle, dva slepci seděli u cesty a uslyševše, že Ježíš tudy jde, zvolali: »Pane, smiluj se nad námi! Synu Davidův!« ³¹ Zástup jim domlouval, aby mlčeli. ³² Ale oni tím více volali: »Pane, smiluj se nad námi! Synu Davidův!« ³³ I zastavil se Ježíš a zavolav je řekl: »Co chcete, abych vám učinil?« Řkou jemu: »Pane, ať se otevrou oči naše!« ³⁴ I slitoval se nad nimi Ježíš a dotkl se očí jejich. Hned prohlédli a šli za ním.

Kristův vjezd do Jerusalema.

Prodavači vyhnáni z místností chrámových. 21, 1—17.

21 ¹ Když se přiblížili k Jerusalemu a přišli k Betfage k hoře Olivové, tehda Ježíš poslal dva učedníky ² řka jim: »Jděte do vesnice, která je proti vám, a hned naleznete přivázanou oslici a s ní oslátko. Odvažte je a přiveďte ke mně. ³ A řekne-li vám kdo co, rcete: ‚Pán jich potřebuje, a hned je propustí.« ⁴ Toto se stalo, aby se vyplnilo, co bylo pověděno skrze proroka slovy: ⁵ »P o v ě z t e d c e ř i s i o n s k é:

29.—34. Viz Mark. 10, 46—52.; Luk. 18, 35—43.

21., 1.—11. Viz Mark. 11, 1—11.; Luk. 19, 28—44.; Jan 12, 12—19.

5. Zachar. 9, 9.; Is. 62, 11.

Hle, král tvůj bere se k tobě tichý, sedě na oslici a oslátku, mláďeti soumara.«⁶ Odšedše pak učedníci a učinivše, jak jim přikázal Ježíš,⁷ přivedli oslici i oslátko a vložili na ně roucha svá; i posadil se na ně.⁸ Přemnozí pak ze zástupu prostřeli roucha svá na cestu, a jiní sekali ratolesti se stromův a prostírali na cestu,⁹ množství pak, které šlo vpředu i to, které bylo vzadu, volalo: »Hosanna, Synu Davidovu! Požehnaný, jenž se bere ve jménu Páně, hosanna na výsostech!«¹⁰ A když vjel do Jerusalema, vzrušilo se všecko město řkouc: »Kdo je tento?«¹¹ Lid pak pravil: »To jest Ježíš, prorok z galilejského Nazareta.«

¹² I vešel Ježíš do chrámu Božího a vyhnal všecky, kteří v chrámě prodávali a kupovali a zpěvracel stoly penězoměncův i stolice těch, kteří prodávali holuby,¹³ a řekl jim: »Psáno jest: ‚Dům můj domem modlitby slouti bude, vy však jste jej učinili peleší lotrovskou.‘«¹⁴ I přistoupili k němu v chrámě slepí a chromí a uzdravil je.

9. Žalm 117, 25., 26. Slovy »jenž se bere«, či zkrátka »beroucí se« neb »přicházející« označovali také Vykupitele, a to jako toho, který podle zaslíbení Božího jistě přijíti měl.

12. n. Srov. Mark. 11, 15—17.; Luk. 19, 45—46. Is. 56, 7, a Jer. 7, 11.; Žalm 8, 3.

18.—22. Viz Mark. 11, 13—14., 20—24.

¹⁵ Ale velekněží a zákoníci uzřevše divy, které učinil, a chlapce, že volají v chrámě a říkají: »Hosanna Synu Davidovu,« rozmrzeli se ¹⁶ a řekli mu: »Slyšíš, co tito praví?« Ježíš jim řekl: »Ano. Což jste nikdy nečetli: ‚Z úst nemluví ať a kojenců připravil jsi sobě chválu?‘«
¹⁷ A nechav je, vyšel ven z města do Betanie a tam zůstal.

Kletba nad fíkovým stromem. 21, 18—22.

¹⁸ Ráno pak vraceje se do města zlačněl.
¹⁹ A spatřiv strom fíkový u cesty, šel k němu, nenašel však na něm nic leč toliko listí. Řekl mu: »Nerodiž se z tebe ovoce na věky.« I uschl hned ten strom. ²⁰ Spatřivše to učedníci, podivili se řkouce: »Kterak strom ihned uschl!« ²¹ Ježíš pak jim odpověděl: »Vpravdě pravím vám: Budete-li míti víru a nebudete-li pochybovati, učiníte nejen to, co se stalo na stromě fíkovém, nýbrž i když této hoře řeknete: ‚Zdvihni a vrhni se do moře‘, stane se; ²² a začkoli poprosíte v modlitbě s věrou, všecko dostanete.«

Členové velerady

táží se po Kristově pravomoci. 21, 23—27.

²³ A když přišel do chrámu, přistoupili k němu, mezitím co učil, velekněží a star-

ší lidu řkouce: »Kterou mocí činíš tyto věci? A kdo dal ti moc tuto?«²⁴ Odpověděv Ježíš řekl jim: »Otážu se vás i já na jednu věc; řeknete-li mně ji, i já povím vám, kterou mocí ty věci činím.«²⁵ Křest Janův odkud byl, s nebe či od lidí?« Ale oni rozvažovali mezi sebou řkouce: ²⁶ »Díme-li ‚S nebe‘, řekne nám: ‚Proč jste mu tedy neuvěřili?‘ Řekneme-li však ‚Od lidí‘, bojíme se lidu; neboť všichni mají Jana za proroka.«²⁷ Odpověděli tedy Ježíšovi: »Nevíme.« I řekl jim také on: »Ani já vám nepovím, kterou mocí to činím.«

Podobenství o dvou synech. 21, 28—32.

²⁸ »Než, co se vám zdá? Člověk jeden měl dva syny, a přistoupiv k prvnímu, řekl mu: ‚Synu, jdi dnes, pracuj na vinici.‘²⁹ On však odpověděl: ‚Nechci.‘ Ale potom ho to zamrzelo, i šel.³⁰ Přistoupiv pak ke druhému, mluvil k němu taktéž. On odpověděl: ‚Půjdu, pane‘, a nešel.³¹ Který z těch dvou vykonal vůli otcovu?« Řkou jemu: »První.« I řekl jim Ježíš: »Vpravdě pravím vám, že celníci a nevěstky předejdou vás do království Božího.³² Neboť Jan učil

25. Křtem Janovým rozumí veškerou činnost, kterou Jan Křtitel připravoval na Vykupitele, zejména též svědectví, které vydal jemu jako Vykupiteli. (Jan 1, 29.)

27. Lhali tedy a proto Pán Ježíš neuznal jich za hodny, aby k otázce té odpověděl přímo. (Viz Mark. 11, 27—33.; Luk. 20, 1—8.)

vás cestě spravedlnosti, a neuvěřili jste mu, celníci však a nevěstky mu uvěřili; vy však, ač jste to viděli, ani potom jste se nedali na pokání, abyste mu uvěřili.«

Podobenství o vinařích. 21, 33—46.

³³ »Poslyšte jiné podobenství: Byl jeden hospodář, který štípil vinici a ohradil ji plotem, vykopal v ní lis, postavil věž a pronajal ji vinařům; a odcestoval. ³⁴ Když pak přiblížil se čas plodů, poslal služebníky své k vinařům, aby přijali užitky její. ³⁵ Ale vinaři javše služebníky jeho, jednoho zmrskali, jiného zabili, jiného ukamenovali. ³⁶ Opět poslal služebníky jiné, více než prve, a učinili jim totéž. ³⁷ Naposledy poslal k nim syna svého řka: ‚Zastydí se před synem mým.‘ ³⁸ Ale vinaři uzřevše syna, řekli mezi sebou: ‚To jest dědic; pojdme, zabijme ho a budeme míti jeho dědictví.‘ ³⁹ I chopili ho, vyvrhli jej ven z vinice a zabili. ⁴⁰ Když tedy přijde pán vinice, co učiní oněm vinařům?« ⁴¹ Řkou jemu: »Zlé zle zahubí a vinici svou pronajme jiným vinařům, kteří by mu odváděli užitok v příslušný čas.« ⁴² Tu jim řekl Ježíš: »Nikdy jste nečetli v Písmech: ‚Kámen, který zavrhl stavitelé, ten stal se kamenem úhel-

33.—46. Mark. 12, 1—12.; Luk. 20, 9—19.

42. Žalm 117, 22—23.

ným. Od Pána stalo se to a je to podivné v očích našich? ⁴⁴ Proto pravím vám: Království Boží bude odňato od vás a dáno (bude) lidu, který bude přinášeti plody jeho. [⁴⁴ A kdo padne na ten kámen, rozrazí se; na koho však on padne, toho rozdrtí.«] ⁴⁵ A uslyševše velekněží a fariseové podobenství jeho, porozumněli, že mluví o nich; ⁴⁶ i hledali ho zajmouti, ale báli se zástupů, neboť měli ho za proroka.

O královské svatbě. 22, 1—14.

22, ¹ Tu Ježíš ujav slovo, mluvil k nim opět v podobenstvích řka: ² »Podobno je království nebeské králi, kterýž učinil svatbu synu svému. ³ I poslal služebníky své, aby povolali pozvané na svatbu; ale nechtěli přijíti. ⁴ Opět poslal jiné služebníky řka: ‚Povězte pozvaným: Hle, oběd svůj připravil jsem; moji býci a dobytek krmný jest pobit a všecko je připraveno; pojdte na svatbu.‘ ⁵ Ale oni nedbali a odešli, jeden na své pole, jiný po svém obchodu. ⁶ Ostatní pak zjímavše služebníky jeho, potupili je a zabili. ⁷ I rozhněval se král a poslav vojska svá, zahubil ony vrahy a město jejich zapálil. ⁸ Potom řekl služebníkům svým: ‚Svatba jest sice připravena, ale pozvaní nebyli jí hodni. ⁹ Jděte

tedy na rozcestí, a kohokoli naleznete, pozvěte na svatbu.¹⁰ I vyšli služebníci jeho na cesty a shromáždili všecky, které našli, zlé i dobré. I naplnila se svatební síň hodovníky.¹¹ Vešed pak král, aby se podíval na hodovníky, spatřil tam člověka neoděného rouchem svatebním.¹² I řekl mu: „Příteli, kterak jsi sem vešel, nemaje roucha svatebního?“ On oněměl.¹³ Tu řekl král přísluhovačům: „Svažte mu ruce i nohy a uvrzte jej ven do temnosti; tam bude pláč a skřípění zubů;“¹⁴ neboť mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených.«

Pán Ježíš odpovídá k úskočným otázkám svých nepřátel. 22, 15—40.

¹⁵ Tehdy fariseové odšedše radili se, kterak by jej polapili v řeči.¹⁶ I poslali k němu učedníky své s Herodovci, kteří pravili: »Mistře, víme, že jsi pravdomluvný a cestě Boží vpravdě učíš a nedbáš na nikoho, neboť nehledíš na osobu lidskou.¹⁷ Pověz nám tedy, co se tobě zdá: Je dovoleno dávat daň císaři, čili nic?«¹⁸ Ale Ježíš prohlédl zlobu jejich a řekl: »Co mě pokoušíte, pokrytci?¹⁹ Ukažte mi peníz daně.« I podali mu denár.²⁰ A Ježíš jim řekl: »Čí je tento obraz i nápis?«²¹ Řkou

16. Herodovci, přívrženci Heroda Antipy, s nimiž byli fariseové v nepřátelství, kteří však neméně byli proti nadvládě římskému.

jemu: »Císařův.« Tu jim řekl: »Dávejte tedy, co jest císařovo, císaři, a co jest Božího, Bohu.«²² Uslyševše to podivili se a nechavše ho odešli.

²³ V ten den přistoupili k němu saduceové, kteří tvrdí, že není zmrtvýchvstání, a otázali se ho: ²⁴ »Mistře, Mojžíš řekl: Zemře-li někdo bez dětí, ať bratr jeho vezme si manželku jeho a zplodí potomstvo svému bratru.²⁵ U nás bylo sedm bratrů; první oženiv se zemřel a nemaje potomstva zanechal bratru manželku svou.

²⁶ Podobně i druhý a třetí až do sedmého.

²⁷ Nejposléze pak ze všech zemřela i žena.

²⁸ Čí tedy z těch sedmi bude žena ta při vzkříšení? Neboť měli ji všichni.«²⁹ Odpověděv Ježíš řekl jim: »Mýlíte se, neznajíce Písem ani moci Boží.³⁰ Neboť při vzkříšení nebudou se ani ženit ani vdávat, nýbrž budou jak andělé Boží v nebi.

³¹ A o vzkříšení z mrtvých nečetli jste, co vám bylo od Boha řečeno slovy: ³² 'Já jsem Bůh Abrahamův a Bůh Isákových a Bůh Jakubův?' Není Bůh (Bohem) mrtvých, nýbrž živých.«³³ A uslyševše to zástupy divily se a žasly nad jeho učením.

³⁴ Ale fariseové uslyševše, že umlčel saduceje, sešli se vespolek.³⁵ I otázal se ho

23.—33. Mark. 12, 18—27.; Luk. 20, 27—39.

24. 5. Mojž. 25, 5.

34.—40. Viz Mark. 12, 28—34.

jeden z nich, zákoník, pokoušeje ho: ³⁶ »Mistře, které přikázání v zákoně jest největší?« ³⁷ Ježíš mu řekl: »Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a z celé mysli své. ³⁸ To jest největší a první přikázání. ³⁹ Druhé pak jest podobné jemu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. ⁴⁰ Na těch dvou přikázáních záleží celý zákon i proroci.«

Co soudí fariseové o Vykupiteli. 22, 41—46.

⁴¹ Když pak fariseové byli pohromadě, otázal se jich Ježíš řka: ⁴² »Co se vám zdá o Kristu? Čí jest syn?« Řkou jemu: »Davidův.« ⁴³ I řekl jim: »Kterak tedy David nazývá ho v Duchu Pánem pravě: ⁴⁴ ,Řekl Hospodin mému Pánu: Zasedej po mé pravici, dokud nedám tvé nepřátele za podnož tvým nohám.‘ ⁴⁵ Nazývá-li ho tedy David svým Pánem, kterak je syn jeho?« ⁴⁶ A nikdo mu nemohl odpověděti ani slova, a od toho dne nikdo již se neosmělil otázati se ho nač.

Pán Ježíš kárá převrácenost zákoníků i fariseův. 23, 1—39.

23, ¹ Tehda mluvil Ježíš k zástupům a k učedníkům svým: ² »Na stolicí Mojžíšovu zasedli zákoníci a fariseové. ³ Všecko tedy, co vám praví, zachovávejte a číňte, ale podle skutků jejich nečíňte; neboť mluví, ale nečiní. ⁴ Navazují totiž břemena těžká a nesnesitelná a vkládají je na ramena lidská, sami se jich však nechtějí ani prstem dotknouti. ⁵ A všechny skutky své činí, aby je lidé viděli: rozšiřují modlitební řeménky své a zveličují si třepení; ⁶ rádi sedí na prvních místech při hostinách a v prvních stolicích v synagogách, ⁷ a libují si, když je lidé na trhu pozdravují a když nazývají je rabbí (t. j. mistr). ⁸ Vy však nedávejte se nazývati rabbí; neboť jeden jest mistr váš, vy pak všichni

5.—7. *Modlitební řeménky* (thefillin) byly a jsou proužky pergamenové, popsané čtyřmi místy Písma sv. (2. Mojž. 13, 1—10.; 13, 11—16.; 5. Mojž. 6, 4—9.; 11, 13—21.) a vložené do krychlových pouzder, které si zvláště při ranní modlitbě přivazovali na čelo a na levé ramě naproti srdci na význam, že dbají zákona a mysl i srdce obracejí k Bohu. Zákoníci a fariseové nosili řeménky ty hodně široké, aby se zdálo, že jsou zvláště pobožní a zákona pamětliví, a aby dostávalo se jim tím větší pocty od jiných. *Třepení* či *třapce* z vlněných nití nosili židé na základě 4. Mojž. 15, 38. a 5. Mojž. 22, 12., na 4 rozích svého pláště, aby patřice na ně, rozpomenuli se na svou příslušnost k národu vyvolenému, na zákon a na povinnost zachovávatí jej.

8.—12. *K v. 12. viz Luk. 14, 11.; 18, 14.*

jste bratři. ⁹ A otcem nenazývejte sobě nikoho na světě, neboť jeden jest Otec váš, jenž jest v nebesích. ¹⁰ Ani nenazývejte se vůdci, neboť jeden jest vůdce váš, Kristus. ¹¹ Kdo je z vás největší, buď vaším služebníkem. ¹² Kdo však se povýší, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen.«

¹³ »Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, že zavíráte království nebeské před lidmi; neboť sami do něho nevcházíte, a těm, kteří by rádi vešli, vejíti nedopouštíte. [¹⁴ Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, že stravujete domy vdov, konajíce dlouhé modlitby; proto stihne vás soud těžší.] ¹⁵ Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, že obcházíte moře i zemi, abyste získali jediného proselytu, a když se jím kdo stane, činíte ho synem pekla dvakrát horším, než jste sami. ¹⁶ Běda vám, vůdcové slepí! Říkáte: ‚Kdo při-

14. Verš tento, možná, že se sem dostal z Mark. 12, 40., neb Luk. 20, 47.

15. Proselyté byli u židů pohané, kteří přistoupili k víře židovské (novověrci), a to buď úplně tím, že uvěřivše v jednoho pravého Boha, přijali obřízku a tak se zavázali zachovávat celý zákon mojžíšský (proselyté ve smyslu užším), neb neúplně tím, že odřekli se sice modlářství a uvěřili v jednoho Boha pravého, avšak nepřijavše obřízky, zavázali se zachovávat pouze některé předpisy zákona, zejména o svěcení soboty (proselyté v širším smyslu). V Nov. zák. slovou onino prostě proselyté (Mt. 23, 15.; Skut. 2, 11.), tito proselyté bohabojní (Skut. 13, 43.), neb prostě bohabojní. (Skutk. 17, 17.; 18, 7.)

sáhne skrze chrám, nic to není, kdo však přísáhne skrze zlato chrámové, jest zavázán.¹⁷ Pošetilci a slepci; neboť co jest větší, zlato či chrám, který posvěcuje zlato?¹⁸ A kdo přísáhne skrze oltář, nic to není; kdo však přísáhne skrze dar, který jest na něm, jest zavázán.¹⁹ Pošetilci a slepci, i co jest větší: dar či oltář, který posvěcuje dar?²⁰ Kdo tedy přísahá skrze oltář, přísahá skrze něj i skrze všecko to, co jest na něm,²¹ a kdo přísahá skrze chrám, přísahá skrze něj i skrze toho, který přebývá v něm.²² A kdo přísahá skrze nebe, přísahá skrze trůn Boží i skrze toho, který na něm sedí.²³ Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, kteří desátky dáváte z máty, a kopru a kmínu, a opustili jste to, co jest důležitější v zákoně: spravedlnost, milosrdenství a věrnost. Toto jste měli činiti a ono neopomíjeti.²⁴ Vůdcové slepí, kteří cedíte komára, velblouda však polykáte.²⁵ Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, neboť čistíte číši a mísu povrchu, uvnitř však jsou plny loupeže a nečistoty.²⁶ Fariseji slepý, vyčišť prve vnitřek číše a mísy, aby čist byl i povrch jejich.²⁷ Běda vám, zákoníci a fariseové, po-

23. Zákon velel dávat desátky pouze z obilí, vína a ovoce, oni však chtějí se jeviti zbožnějšími, dávali je i z rostlin nižších, i z máty a kmínu.

27. Podle 4. Mojž. 19, 16. uvalil na sebe poskvrnu (zákonnou či levitickou) na sedm dní, kdo se dotkl mrtvoly nebo hrobu. Aby tedy každý mohl snadno

krytci, neboť podobáte se hrobům oblé-
ným, které zevně se jeví [lidem] úhled-
nými, uvnitř však jsou plny kostí umrl-
čích a všeliké nečistoty.²⁸ Tak i vy zevně
jevíte se lidem spravedlivými, uvnitř však
jste plni pokrytectví a nepravosti.²⁹ Běda
vám, fariseové a zákoníci, pokrytci, kteří
vzděláváte hroby proroků a zdobíte po-
mníky spravedlivých³⁰ a říkáte: ‚Kdyby-
chom byli žili za dnů našich otců, nebyli
bychom se stali s nimi vinnými krví pro-
roků,³¹ a tak svědčíte sami proti sobě, že
jste synové těch, kteří proroky zabili.
³² I vy naplňte míru otců svých.³³ Hadi,
plémě zmijí, kterak utečete před soudem
pekelným?‘³⁴ Proto, ejhle, posílám k vám
proroky a mudrce a učitele, a z těch ně-
které zabijete a ukřižujete a některé z nich
budete bičovati ve svých synagogách
a pronásledovati z města do města,³⁵ aby

poznati, kde hrob jest a tak se uchrániti takové po-
skvrny nahodilé, bílili každý rok před velikonocemi
hroby zevně.

32. Naplňte míru (nepravostí a zločinů od
vašich otců započatou), tím totiž, že usmrtíte mě
i hlasatele mého učení.

35. Pán Ježíš mluví tu k zákoníkům a fariseům
jakožto k vůdcům a učitelům lidu, jichž lid dobro-
volně následoval a i sám vinen se stával, že tedy
je tu řeč o vině a tedy i o trestu celého národa,
a to nikoliv o trestu věčném, nýbrž o časném, o tom,
který je stihne hlavně zkázou Jerusalema. Abel byl
zavražděn ze všech první, a to od vlastního bratra
(1. Mojž. 4, 8.); Zachariáš pak k rozkazu krále Joasa
na místě svatém, když vytýkal lidu jeho neřesti.
(2. Paral. 24, 22.)

na vás přišla veškerá krev spravedlivá, vylitá na zemi od krve spravedlivého Abe-la až do krve Zachariáše, syna Barachiášova, kterého jste zabili mezi chrámem a oltářem. ³⁶ Vpravdě pravím vám: Všecky tyto věci přijdou na pokolení toto.«

³⁷ »Jerusaleme, Jerusaleme, který zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kteří jsou posláni k tobě; kolikrát chtěl jsem shromáždit děti tvé, jako slepice shromažďuje pod křídla kuřátka svá, a nechtěli jste! ³⁸ Ejhle, zanechá se vám dům váš pustý; ³⁹ neboť pravím vám: neuzříte mne od této chvíle, dokud neřeknete: ‚Požehnaný, jenž se bere ve jménu Páně‘.«

Pán Ježíš předpovídá zkázu Jerusalema a konec světa. 24, 1—35.

24, ¹ A vyšed Ježíš z chrámu, bral se odtud. I přistoupili k němu učedníci jeho, aby mu ukázali stavby chrámové. ² On pak odpovídaje řekl jim: »Vidíte to všechno? Vpravdě pravím vám, nezůstane tu kámen na kameni, který by nebyl zbortěn.«
³ A když se posadil na hoře Olivové, přistoupili k němu učedníci v ústraní a řekli: »Pověz nám, kdy to bude a co bude znamením tvého příchodu a konce světa?«
⁴ I odpověděl Ježíš a řekl jim:

Že Zachariáš jmenuje se synem Barachiášovým, ač byl synem Jojadovým, má příčinu nejspíše v omylu opisovatelově.

»Hledte, ať vás nikdo nesvede; ⁵ neboť mnozí přijdou ve jménu mém a řeknou: „Já jsem Mesiáš“ a svedou mnohé. ⁶ Budete slyšeti boje a pověsti o bojích. Hledte, ať se nezaleknete; neboť musí to nastati, ale to není ještě konec. ⁷ Neboť povstane národ proti národu a království proti království, a bude mor a hlad a zemětřesení po místech. ⁸ Ale to všechno jest jen počátkem bolesti. ⁹ Tehdáž vydají vás v soužení a budou vás zabíjeti, a budete v nenávisti u všech národů pro jméno mé. ¹⁰ A tu mnozí se pohorší, druh druhá zradí a jedni na druhé budou nevražiti. ¹¹ A povstane mnoho proroků nepravých a svedou mnohé. ¹² A poněvadž se rozmůže nepravost, ustydne láska mnohých; ¹³ ale kdo setrvá až do konce, ten bude spasen. ¹⁴ A bude hlásáno toto evangelium o království po celém okrsku zemském na svědectví všem národům; a tehda přijde konec.«

¹⁵ »Když tedy uzříte „ohavnost zpuštění“, předpověděnou od proroka Daniele, kterak stojí na místě svatém, — kdo to čte, rozuměj — ¹⁶ tehda, kdo jsou v Judsku, utecte na hory, ¹⁷ a kdo je na střeše, nesestupuj, aby vzal něco z domu svého, ¹⁸ a kdo na poli, nevracej se, aby si vzal

15.—22. Mark. 13, 14—20., Luk. 21, 20—24. Znamení, jež bude předcházeti zkázu Jerusalema. Daniel 9, 27.

roucho. ¹⁹ Běda pak těhotným a kojícím v ony dny. ²⁰ Modlete se však, aby útěk váš nenastal v zimě nebo v sobotu; ²¹ neboť tehdy bude soužení veliké, jakého dosud od počátku světa nebylo, aniž kdy bude. ²² A kdyby nebyly ukráceny dny ty, nezůstal by jediný člověk; ale pro vyvolené budou dny ty ukráceny.«

²³ »Tehdy řekne-li vám kdo: ‚Hle, tuto jest Kristus anebo tamto‘, nevěřte; ²⁴ neboť povstanou nepraví Kristové a nepraví proroci, a budou činiti veliké zázraky a divy, takže by uvedli v blud, kdyby možno bylo, i vyvolené. ²⁵ Ejhle, předpověděl jsem vám to. ²⁶ Řeknou-li vám tedy: ‚Hle, na poušti jest‘, nevycházejte; ‚Hle, v pokojích jest‘, nevěřte. ²⁷ Neboť jako blesk vychází od východu a ukazuje se až na západ, tak bude (i) příchod Syna člověka. ²⁸ Kdekoli bude tělo, tam se shromáždí i orlové. ²⁹ A hned po soužení těch dnů se slunce zatmí a měsíc nedá světla svého; hvězdy budou padati s nebe a moci nebeské budou se pohybovati. ³⁰ A tu se ukáže znamení Syna člověka na nebi; i rozkvílí se tehdy všechna pokolení země a uzří Syna

23.—31. Mark. 13, 21—27.; Luk. 21, 25—28. Znamení, jež budou předcházeti konec světa.

28. Jako orlové (supové) cítí kořist svou a přirozeným pudem z daleka k ní se nesou, tak i spravedliví, osvícení milostí Boží, poznají hned Krista, až bude přicházeti a s největší rychlostí odevšad u něho se shromáždí.

člověka přicházeti v oblacích nebeských s mocí a slávou velikou.³¹ A pošle anděly své s mohutným zvukem trouby; i shromáždí vyvolené jeho od čtyř větrů, od konce až do konce nebes.«

³² »Od stromu pak fíkového naučte se podobenství. Když ratolest jeho již omládlá a list vyrazil, víte, že léto jest blízko;³³ tak i vy, když uzříte všecky tyto věci, vězte, že blízko jest, přede dveřmi.³⁴ Vpravdě pravím vám: nepomine pokolení toto, dokud se toto všechno nestane.³⁵ Nebe a země pominou, ale slova má nepominou.«

Pán Ježíš vyzývá k bdělosti. 24, 36—51.

³⁶ »O tom dni však a hodině neví nikdo, ani andělé nebeští, leč Otec sám.³⁷ Ale jako bylo za dnů Noemových, tak i bude, až přijde Syn člověka.³⁸ Jako totiž za oněch dnů před potopou jedli a pili, ženili a vdávali se až do dne, kdy Noe vešel do korábu,³⁹ a nic nezvěděli, až přišla potopa a všecky zachvátila, tak i bude, až přijde Syn člověka.⁴⁰ Budou tehdy dva na poli: jeden bude vzat a jeden zanechán.⁴¹ Dvě

33. Blízko jest totiž příchod můj (Kristův) k soudu.

40. n. Lidé při témže díle zaměstnaní budou náhle od sebe odděleni; jeden bude vzat do radosti věčné, druhý ponechán věčné záhubě, podle toho, v jakém stavu bude nalezen, zda ve stavu milosti, nebo ve stavu těžkého hříchu.

budou mlíti na mlýnku: jedna bude vzata, druhá zanechána. ⁴² Bďte tedy, neboť nevíte, v kterou hodinu Pán váš přijde. ⁴³ To však vězte: Kdyby hospodář věděl, v kterou hodinu přijde zloděj, bděl by a nechal by si podkopati dům. ⁴⁴ Protož i vy buďte připraveni, neboť Syn člověka přijde v hodinu, kterou nevíte. ⁴⁵ Kdo asi je ten služebník věrný a opatrný, jehož ustanovil pán jeho nad svou čeledí, aby jim pokrm dával v patřičný čas? ⁴⁶ Blahoslaven je služebník ten, jehož pán jeho přijda nalezne, že tak činí. ⁴⁷ Vpravdě pravím vám: ustanoví jej nade vším statkem svým. ⁴⁸ Pakli si zlý služebník řekne: „Pán můj otálí přijíti“, ⁴⁹ počne-li býti své spolu-slugebníky a bude-li jísti a píti s opilci, ⁵⁰ přijde pán služebníka toho v den, kdy se nenaděje, a v hodinu, kterou neví, ⁵¹ a rozpoltí ho a ustanoví mu úděl s pokrytci; tam bude pláč a skřípění zubů.«

Podobenství o desíti pannách. 25, 1—12.

25, ¹ »Tehdy bude podobno království nebeské desíti pannám, které si vzaly lampy a vyšly naproti ženichovi a nevěstě. ² Pět z nich bylo pošetilých a pět opatrných; ³ neboť pošetilé si vzaly lampy, ale nevzaly s sebou oleje, ⁴ opatrné však vzaly s lampami ve svých nádobách také olej. ⁵ Když pak ženich prodléval, počaly vše-

cky držmat a usnuly. ⁶ O půl noci však strhl se křik: „Ejhle, ženich přichází; vyjděte mu naproti.“ ⁷ Tu vstaly všechny ty panny a upravily si lampy. ⁸ Pošetilé pak řekly opatrným: „Dejte nám z oleje svého, neboť nám lampy hasnou.“ ⁹ Opatrné odpověděly řkouce: „[Nikoli;] nedostalo by se nám ani vám; jděte raději k prodávčům a kupte si.“ ¹⁰ Když pak šly nakoupit, přišel ženich, a ty, které byly pohotově, vešly s ním na svatbu; a dveře se zavřely. ¹¹ Později přišly též ostatní panny řkouce: „Pane, Pane, otevři nám.“ ¹² Ale on odpověděl: „Vpravdě pravím vám, neznám vás.“

O hřivnách. 25, 13—30.

¹³ »Bděte tedy, neboť nevíte dne ani hodiny. ¹⁴ Neboť jako člověk jeden odcházeje z domova povolal k sobě služebníky své a odevzdal jim svůj statek. ¹⁵ I dal jednomu pět hřiven, druhému dvě a jinému jednu, každému podle schopností jeho, a odcestoval. Hned (pak) ¹⁶ odešel ten, jenž dostal pět hřiven, těžil jimi a vytěžil jiných pět hřiven. ¹⁷ Tak i ten, jenž dostal dvě, vyzískal dvě jiné. ¹⁸ Ten však, který dostal jednu, odešel, vykopal v zemi (jamku) a skryl peníze pána svého. ¹⁹ Po dlouhém čase přišel pán oněch služební-

¹⁴. Chybí tu závěti, jež možno doplniti asi takto: *talk učiní Syn člověka ve svém království.*

¹⁵. Hřivna attická = as 4500 K.

kův a účtoval s nimi. ²⁰ I přistoupil ten, jenž dostal pět hřiven a podal jiných pět hřiven, řka: „Pane, pět hřiven jsi mi odevzdal, hle, jiných pět jsem vyzískal.“ ²¹ Řekl mu pán jeho: „Dobře, služebníku dobrý a věrný; že jsi byl nad málem věrný, nad mnohem tě ustanovím, vejdi v radost pána svého.“ ²² Přistoupiv pak i ten, kterýž dostal dvě hřivny, řekl: „Pane, dvě hřivny odevzdal jsi mi, hle, jiné dvě jsem vyzískal.“ ²³ Řekl mu pán jeho: „Dobře, služebníku dobrý a věrný, že jsi nad málem byl věrný, nad mnohem tě ustanovím; vejdi v radost pána svého.“ ²⁴ Přistoupil pak i ten, který dostal jednu hřivnu a řekl: „Pane, vím, že jsi člověk tvrdý: žneš, kde jsi nezasil, a sbíráš, kde jsi nerozsypal.“ ²⁵ I bál jsem se a odešed skryl jsem hřivnu tvou v zemi; hle, tu máš, co tvého jest.“ ²⁶ Pán odpověděv řekl mu: „Služebníku nešlechtný a lenivý, věděl jsi, že žnu, kde jsem nezasil, a sbírám, kde jsem nerozsypal?“ ²⁷ Měl jsi tedy mé peníze dáti penězoměncům, a já přišed, byl bych vzal s úrokem, co jest moje.“ ²⁸ Vezměte tedy od něho hřivnu a dejte ji tomu, jenž má deset hřiven. ²⁹ Neboť každému, kdo má, bude dáno, a bude míti hojně, tomu však, kdo nemá, bude odňato i to, co má. ³⁰ A služebníka neužitečného uvrzte ven do tmy; tam bude pláč a skřípění zubů.“

29. Viz 13, 12. (Mark. 4, 25.; Luk. 8, 18.; 19, 26.)

O posledním soudě. 25, 31—46.

³¹ »Když pak přijde Syn člověka ve své slávě a s ním všichni andělé, tu posadí se na slavný trůn svůj ³² a shromáždění budou před ním všichni národové. I rozdělí je od sebe, jako pastýř odděluje ovce od kozlů, ³³ a postaví ovce po své pravici, kozly pak po levici. ³⁴ Tehdy král řekne těm, kteří mu budou na pravici: ‚Pojďte požehnání Otce mého, vládněte královstvím připraveným vám od stvoření světa; ³⁵ neboť lačněl jsem, a dali jste mi jísti, žíznil jsem, a dali jste mi píti; pocestným jsem byl, a přijali jste mě; ³⁶ nahý jsem byl, a přioděli jste mě; nemocen, a navštívili jste mě; v žaláři jsem byl, a přišli jste ke mně. ³⁷ Tu odpovědí mu spravedliví: ‚Pane, kdy jsme tě viděli lačného, a nakrmili jsme tě, nebo žíznivého, a napojili jsme tě? ³⁸ Kdy jsme tě viděli jako pocestného a přijali jsme tě, nebo nahého a přioděli jsme tě? ³⁹ A kdy jsme tě viděli nemocného nebo v žaláři a přišli jsme k tobě?‘ ⁴⁰ A král odpovídaje řekne jim: ‚Vpravdě pravím vám: Pokud jste to učinili jednomu z nejmenších těchto bratří mých, mně jste to učinili. ⁴¹ Potom řekne i těm, kteří budou na levici: ‚Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, který je připraven ďáblu a jeho andělům. ⁴² Neboť lačněl jsem a nedali jste mi jísti, žíznil

jsem a nedali jste mi píti, ⁴³ pocestným jsem byl a nepřijali jste mne, nahý jsem byl a nepřioděli jste mne; nemocen a v žaláři jsem byl a nenavštívili jste mne'. ⁴⁴ Tu odpovědí mu také oni: ‚Pane, kdy jsme tě viděli lačného nebo žíznivého nebo jako pocestného nebo nahého nebo nemocného nebo v žaláři a neposloužili jsme tobě?‘ ⁴⁵ Tehdy jim odpoví: ‚Vpravdě pravím vám: pokud jste to neučinili jednomu z nejmenších těchto, ani mně jste to neučinili'. ⁴⁶ I půjdou tito do trápení věčného, spravedliví pak do života věčného.«

**Pán Ježíš předpovídá znovu svou smrt.
Velerada radí se o jeho záhubě. 26, 1—5.**

26, ¹ Když dokonat Ježíš všecky ty řeči, pravil svým učedníkům: ² »Víte, že po dvou dnech budou velikonoce, a Syn člověka bude vydán, aby byl ukřižován.«

³ Tehdy se shromáždili velekněží a starší lidu v domě velekněze, jménem Kaifáše, ⁴ a uradili se, že Ježíše lstivě zajmou a zabijí; ⁵ ale pravili: »Ne o slavnosti, aby snad nevznikla bouře v lidu.«

**Pán Ježíš drahou mastí pomazán.
Jidáš nabízí se, že ho zradí. 26, 6—16.**

⁶ Když byl Ježíš v Betanii v domě Šimona malomocného, ⁷ přistoupila k němu

žena s úbělovou nádobou drahého oleje a vylila mu jej na hlavu, když byl za stolem. ⁸ Vidouce to učedníci, rozmrzeli se a řekli: »K čemu tato ztráta? ⁹ Vždyť se to mohlo draho prodati a darovati chudým.« ¹⁰ Věda pak to Ježíš řekl jim: »Proč té ženě činíte obtíže? Dobrý skutek zajisté vykonala nade mnou. ¹¹ Vždyť chudé máte vždycky s sebou, mne však vždycky nemáte; ¹² neboť vylivši ten olej na mé tělo, učinila to k mému pohřbení. ¹³ Vpravdě pravím vám: kdekoli na celém světě bude hlásáno evangelium toto, tam se bude i vypravovati na její památku také to, co učinila ona.«

¹⁴ Tehdy jeden ze dvanácti, jménem Jidáš Iškariotský, odešel k velekněžím a řekl: ¹⁵ »Co mi dáte, a já vám ho zradím?« I ustanovili dáti mu třicet stříbrných. ¹⁶ Od té doby hledal příhodné chvíle, aby jim ho vydal.

Poslední večeře. 26, 17—30.

¹⁷ Prvního dne přesnic přistoupili učedníci k Ježíšovi a řekli: »Kde chceš, abychom

8. n. Řekl to nejprve Jidáš (Jan 12, 4—6.) z lakoty.

17.—19. Příprava k poslední večeři; srovn. Mark. 14, 12—16.; Luk. 22, 7—13.

17. Přesnicemi sluly svátky velikonoční od přesných či nekvašených chlebů, kterých židé měli používat o nich. Beránka = slavnostní večeři velikonoční.

ti připravili k jídlu beránka?»¹⁸ On řekl: »Jděte do města k jistému člověku a rcete mu: ‚Mistr praví: Můj čas je blízko; u tebe budu jísti beránka se svými učedníky.‘«¹⁹ I učinili učedníci, jak jim Ježíš nařídil, a připravili beránka.

²⁰Když pak byl večer, zaujal místo za stolem se svými dvanácti učedníky.²¹ A když jedli, řekl: »Vpravdě pravím vám: jeden z vás mne zradí.«²² I zarmoutivše se velmi, počali jeden přes druhého říkati mu: »Jsem to já, Pane?«²³ On odpověděl: »Kdo si se mnou omáčí rukou v míse, ten mě zradí.²⁴ Syn člověka jde sice, jak je psáno o něm, ale běda tomu člověku, skrze něhož Syn člověka bude zrazen; lépe by mu bylo, kdyby se byl ten člověk nenarodil.«²⁵ I promluvil Jidáš, kterýž ho zradil a řekl: »Jsem to já, mistře?« Dí mu Ježíš: »Tak jest! Jak jsi řekl!«

²⁶Když pak večeřeli, Ježíš vzal chléb

20.—25. Ohlášení zrádce, srovn. Mar. 14, 18—21.; Luk. 22, 21—23.; Jan 13, 21—30.

21. Když jedli, t. j. když byli ještě u jídla či u stolu, ale pokrmu již více nepožívali. Sv. Matouš totiž vypravuje věc velmi stručně a vzhledem k svému účelu naučnému odchyluje se jako na jiných místech také tuto od pořádku, ve kterém věci za sebou následovaly. Neboť, jak vysvítá ze sv. Lukáše (22, 14—23.), který zachovává zpravidla pořadí času, Pán Ježíš dříve ustanovil Nejsv. Svátost oltářní a potom teprve označil zrádce, takže Jidáš byl první, jenž přijímal svatokrádežně. Dříve však, než ustanovil Nejsv. Svátost, pojedl s apoštoly beránka i jiné pokrmy a umyl jim nohy.

26.—28. Ustanovení Nejsv. Svátosti.

a požehnav rozlámal jej a dav učedníkům svým řekl: »Vezměte a jezte: toto jest tělo mé.«²⁷ A vzav kalich, poděkoval a dal jim říka: »Pijte z toho všichni,²⁸ neboť toto jest krev má Nového zákona, která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů.²⁹ Ale pravím vám: Od této chvíle nebudu pít z tohoto plodu vinného kmene až do onoho dne, kdy jej budu pít s vámi nový v království Otce mého.«³⁰ A zazpívavše chválu vyšli na horu Olivovou.

Pán Ježíš předpovídá útěk apoštolův a pád Petrův. 26, 31—35.

³¹ Tehdy jim řekl Ježíš: »Vy všichni se této noci nade mnou pohoršíte! neboť je psáno: ‚Bít i budu pastýře a rozprchnou se ovce stáda‘.³² Ale když vstanu z mrtvých, předejdu vás do Gali-

Srovn. Mark. 14, 22—24.; Luk. 22, 19—20.; 1. Kor. 11, 23—25.

28. Krev Nového zákona či nové úmluvy; ta krev, kterou má pod způsobou vína v kalichu, prolévá se na potvrzení N. z., nové úmluvy, kterou učinil s veškerým lidstvem. Avšak úmluvy potvrzovaly se krví obětní. Byla tedy obětní i ona krev, kterou Pán Ježíš potvrzoval úmluvu.

29. Slova tato nejsou řečena o kalichu svátostném, nýbrž o (druhém) kalichu obřadním, patřícím k velikonoční večeři. Jimi prohlašuje Pán Ježíš, že na této zemi nebude již slaviti velikonoční večeře.

31.—35. Mark. 14, 27—31.; Luk. 22, 33—34.; Jan 13, 36—38.

31. Slova Písma uvedena jsou ze Zachar. 13, 7. toliko do smyslu, nikoliv do slova.

leje.« ³³ Odpovídaje pak Petr řekl mu: »Byť se všichni pohoršili nad tebou, já se nikdy nepohorším.« ³⁴ Řekl mu Ježíš: »Vpravdě pravím tobě: této noci, prve než kohout zazpívá, třikrát mě zapřeš.« ³⁵ Dí jemu Petr: »Bych měl umřítí s tebou, nezapru tebe.« Podobně pravili též všichni učedníci.

Pán Ježíš v zahradě Getsemanské.

26, 36—46.

³⁶ Tehdy Ježíš přišel s nimi do dvorce, který slove Getsemany, a řekl svým učedníkům: »Posed'te tuto, až odejda tamto se pomodlím.« ³⁷ A pojav Petra a dva syny Zebedeovy, počal se rmoutiti a teskliv býti. ³⁸ Tu jim řekl: »Smutná jest duše má až k smrti! Zůstaňte zde, a bděte se mnou.« ³⁹ A popošel maličko, padl na tvář a modlil se řka: »Otče můj, je-li možno, ať odejde kalich tento ode mne; ale ne jak já chci, nýbrž jak ty.« ⁴⁰ I přišel ke svým učedníkům a shledal, že spí; i řekl Petrovi: »Tak jste nemohli jediné hodiny bdíti se mnou? ⁴¹ Bděte a modlete se, abyste se nedostali do pokušení; duch zajisté

36—46. Mark. 14, 32—42.; Luk. 22, 39—46.; Jan 18, 1.

39. Kalichem rozumí utrpení své. Jako totiž každý člověk se leká utrpení a přeje si, aby nemusil je snášeti, tak i lidská přirozenost Kristova lekala se toho, co na ni čekalo.

hotov jest, ale tělo slabé.«⁴² Opět po druhé odešel a modlil se řka: »Otče můj, nemůže-li mne kalich tento minouti, leč abych jej pil, staň se vůle tvá.«⁴³ A přišed opět, shledal, že spí, neboť oči jejich byly obtíženy.⁴⁴ I nechal jich a odešel opět modliti se po třetí, táž slova říkáje.⁴⁵ Poté přišel k učedníkům svým a řekl jim: »Spěte již a odpočívejte; ejhle, přiblížila se hodina, a Syn člověka bude vydán v ruce hříšníků.⁴⁶ Vstaňte, pojďme! Hle, přiblížil se ten, který mě vydá.«

Pán Ježíš jat a odveden. 26, 47—56.

⁴⁷ Když ještě mluvil, ejhle, Jidáš, jeden ze dvanácti, přišel a s ním veliký zástup s meči a kyji (poslaný) od velekněží a starších lidu.⁴⁸ Ten pak, který ho zrazoval, dal jim znamení: »Kterého políbím, ten je to, chopte ho.«⁴⁹ A hned přistoupiv k Ježíšovi, řekl: »Zdráv buď, mistře!« A zulíbal jej.⁵⁰ I řekl mu Ježíš: »Příteli, nač jsi přišel?« Tu přistoupivše vztáhli ruce na Ježíše a jali ho.⁵¹ A hle, jeden z těch, kteří byli s Ježíšem, vztáhl ruku, vytasil meč svůj a napadnuv služebníka veleknězova, uťal mu ucho.⁵² Tu řekl mu Ježíš: Zastrč svůj meč na jeho místo; neboť všichni, kteří berou meč, mečem za-

47.—56. Mark. 14, 43—52.; Luk. 22, 47—53.; Jan 18, 2—11.

hynou. ⁵³ Či myslíš, že nemohu zaprositi Otce svého, a dá mi nyní více než dvanáct plukův andělů? ⁵⁴ Kterak se tedy vyplní Písma, že se musí tak státi?« ⁵⁵ V tu chvíli řekl Ježíš zástupům: »Jako na lotra jste vyšli s meči a kyji, abyste mě jali. Denně sedával jsem (u vás) uče v chrámě, a ne-jali jste mne. ⁵⁶ Ale toto všecko se stalo, aby se vyplnila Písma proroků.« Tehdy všichni učedníci ho opustili a utekli.

Pán Ježíš před Kaifášem. 26, 57—68.

⁵⁷ Ti však, kteří Ježíše jali, odvedli ho k veleknězi Kaifášovi, kde zákoníci a starší byli shromážděni. ⁵⁸ Petr šel za ním zdaleka až ke dvoru velekněze a vešed dovnitř seděl se služebníky, aby viděl konec. ⁵⁹ Velekněží pak a celá velerada hledali křivého svědectví proti Ježíšovi, aby ho mohli vydati na smrt, ⁶⁰ ale nenalezli, ačkoli mnoho svědků křivých předstoupilo. Naposledy přišli dva (svědkové křiví) ⁶¹ a řekli: »Tento pravil: ‚Mohu zbořiti chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavěti.‘« ⁶² Tu povstal velekněz a řekl jemu: »Nic neodpovídáš na to, co tito proti tobě svědčí?« ⁶³ Ale Ježíš mlčel. I řekl mu velekněz: »Zapřisahám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li ty Mesiáš, Syn Boží?« ⁶⁴ Dí mu Ježíš: »Ty jsi to řekl;

64. Seděti na pravici Boží znamená vládnouti

avšak pravím vám: od tohoto času uzříte Syna člověka seděti na pravici moci Boží a přicházeti v oblacích nebeských.«⁶⁵ Tu velekněz roztrhl své šaty a řekl: »Rouhal se! Co ještě potřebujeme svědků? Ejhle, nyní jste slyšeli rouhání.«⁶⁶ Co se vám zdá?« A oni odpověděli: »Hoden je smrti.«⁶⁷ Poté mu plivali do tváře a bili jej pěstí, jiní ho poličkovali⁶⁸ říkajíce: »Hádej nám, Mesiáši, kdo jest to, který tě udeřil.«

Petrův pád. 26, 69—75.

⁶⁹ Petr pak seděl venku na dvoře. I přistoupila k němu jedna služebná a řekla: »I ty jsi byl s Ježíšem Galilejským.«⁷⁰ Ale on přede všemi zapřel řka: »Nevím, co pravíš.«⁷¹ Když vyšel do brány, uzřela ho jiná a řekla přítomným: »Také tento byl s Ježíšem Nazaretským.«⁷² Opět zapřel s přísahou: »Neznám toho člověka.«⁷³ A po malé chvíli přistoupili okolostojící a řekli Petrovi: »Vpravdě i ty jsi z nich, neboť také tvá výslovnost tě prozrazuje.«⁷⁴ Tu počal se proklínati a přísahati, že nezná člověka toho. A vtom kohout zazpíval.

s Bohem a projevovati moc božskou; přicházeti v oblacích jest tolik, co přicházeti jako soudce. Důkazy ty viděli již v Kristově vzkříšení, v založení a rozšíření církve, jemuž marně hleděli zabrániti, poznali je při vyvrácení Jerusalema.

69.—75. Mark. 14, 66—72.; Luk. 22, 54—62.; Jan 18, 15—18., 25—27.

⁷⁵ I rozpomenul se Petr na slovo Ježíšovo, které řekl: »Prve než kohout zazpívá, třikrát mě zapřeš.« I vyšel ven a hořce plakal.

Ranní sezení velerady. Zoufalství Jidášovo. 27, 1—10.

27, ¹ Když pak se rozednilo, všichni velekněží a starší lidu učinili nález proti Ježíšovi, chtějíce ho vydati na smrt. ² I svázavše ho přivedli a vydali jej vladaři Pontiu Pilátovi.

³ Tehda Jidáš, jenž ho zradil, vida, že jest odsouzen, jat jsa lítostí, vracel třicet stříbrných velekněžím a starším ⁴ řka: »Zhřešil jsem zradiv krev spravedlivou.« Ale oni řekli: »Co nám do toho? Ty se hled'!« ⁵ I pohodil stříbrné v chrámě a vzdálil se; a odešed osidlem se oběsil. ⁶ Velekněží však vzavše stříbrné pravili: »Není dovoleno vložiti je do pokladny, neboť je to mzda krve.« ⁷ A uradivše se koupili za ně pole hrnčířovo k pohřbívání poutníků. ⁸ Proto se to pole až do dneška zove Hakeldama, to jest pole krve. ⁹ Teh-

27., 1—2. Luk. 22, 66—72.; Mark. 15, 1.

3. n. Skut. ap. 1, 16—18.

9.—10. Evangelista spojuje zde výpovědi dvou proroků, Zachariáše (11, 12), o odhadnutí za 30 stříbrných, a Jeremiáše (32, 6—12.) o koupi pole. a uvádí je volně jako výpověď proroka Jeremiáše, a to proto, poněvadž na tomto místě upozorniti chce předem na náplň toho, co Jeremiáš pověděl o koupi pole.

da se splnilo, co bylo pověděno od proroka Jeremiáše slovy: »A vzali třicet stříbrných, mzdu to muže odhadnutého, jehož odhadli synové israelští, ¹⁰ a dali je za pole hrnčířovo, jak mi ustanovil Pán.«

Ježíš před Pilátem. 27, 11—31.

¹¹ Ježíš pak byl postaven před vladaře. I otázal se ho vladař: »Ty jsi král židovský?« Ježíš mu řekl: »Ty to pravíš.«

¹² A když velekněží a starší na něho žalovali, neodpověděl nic. ¹³ Tu řekl mu Pilát: »Neslyšíš, jak hrozné věci proti tobě dosvědčují?« ¹⁴ Ale on mu neodpověděl na žádné slovo, takže se vladař velmi divil.

¹⁵ O slavnosti vladař propouštěval lidu jednoho vězně, kterého chtěli. ¹⁶ Měl pak tehdy pověstného vězně, který slul Barabáš. ¹⁷ Když se tedy sešli, řekl jim Pilát: »Koho chcete, abych vám propustil, Barabáše či Ježíše, jenž slove Mesiáš?« ¹⁸ Neboť věděl, že ho vydali ze závisti. ¹⁹ Ale když seděl na soudné stoličce, vzkázala mu manželka jeho: »Nic neměj s tímto spravedlivým; neboť jsem dnes ve snách mnoho vytrpěla pro něho.« ²⁰ Velekněží však

^{11.}—^{14.} Viz Mark. 15, 2—5.; Luk. 23, 2—7.; Jan 18, 28—38.

^{14.} Mat. 27, 15—26.; Mark. 15, 6—15.; Luk. 23, 13—25.; Jan 18, 39—40.

a starší přemluvili lid, aby prosili za Barabáše, Ježíše pak aby zahubili. ²¹ I promluvil vladař a řekl jim: »Kterého z těch dvou chcete, abych vám propustil?« A oni řekli: »Barabáše.« ²² Dí jim Pilát: »Co tedy mám učiniti s Ježíšem, jenž slove Mesiáš?« Řkou všichni: »Ukřižován buď.« ²³ Dí jim vladař: »Co zlého učinil?« Ale oni křičeli ještě více: »Ukřižován buď.« ²⁴ Vida tedy Pilát, že nic neprospívá, ale že bouře vzrůstá, vzal vodu a umyl si ruce před lidem řka: »Nevinen jsem krví tohoto spravedlivého; vy se hleďte!« ²⁵ A všecken lid odpověděl: »Krev jeho na nás i na naše děti.« ²⁶ Tu propustil jim Barabáše, Ježíše pak dal zbičovat a vydal jim ho, aby byl ukřižován.

²⁷ Tehda vojáci vladařovi vzavše Ježíše do soudního dvora, shromáždili k němu celou četou ²⁸ a svlékše ho, přioděli jej pláštěm šarlatovým: ²⁹ a spletše korunu z trní, vložili mu ji na hlavu a (dali) mu třtinu do pravice, a klekajíce před ním posmívali se mu řkouce: »Zdráv buď, králi židovský!« ³⁰ A když ho poplivali, vzali třtinu a bili ho do hlavy. ³¹ A když se mu naposmívali, svlékli mu plášť a oblékli ho rouchem jeho a odvedli jej, aby ho ukřižovali.

Ježíš Kristus ukřižován a pohřben.

27, 32—66.

³² Vycházejíce pak našli člověka z Cyreny, jménem Šimona; toho přinutili, aby vzal a nesl kříž jeho. ³³ A přišli na místo, které slulo Golgota, to jest místo lebčí. ³⁴ I dali mu píti vína smíšeného se žlučí. Okusil, ale píti nechtěl. ³⁵ Když jej pak ukřižovali, rozdělili si roucho jeho, meta-
jíce o ně los [aby se vyplnilo, co bylo po-
věděno skrze proroka slovy: »R o z d ě -
l u j í s o b ě r o u c h a m o j e, o m ů j
o d ě v m e t a j í s i l o s«]. ³⁶ A sedíce
hlídali ho tam. ³⁷ I dali mu nad hlavu nápis
viny jeho: »Tento jest Ježíš, král židov-
ský.« ³⁸ Potom ukřižovali s ním dva lotry,
jednoho po pravici, druhého po levici.
³⁹ Ti pak, kteří tudy chodili, rouhali se mu
potřásajíce hlavou svou ⁴⁰ a říkajíce: »Ha,
jenž boříš chrám Boží a ve třech dnech jej
zase vystavuješ, pomoz sám sobě. Jsi-li
Syn Boží, sestup s kříže.« ⁴¹ Podobně i vele-
kněží posmívajíce se mu se zákoníky
a staršími říkali: ⁴² »Jiným pomohl, sám
sobě pomoci nemůže; je-li králem israel-
ským, ať nyní sestoupí s kříže, a uvěříme
v něho. ⁴³ Doufal v Boha, ať ho nyní vy-

32.—34. Mark. 15, 20—22.; Luk. 23, 26—32.; Jan 19, 16—17.

34. Žalm 68, 22.

35. Jan 19, 19—23. Žalm 21, 19.

39.—44. Mark. 15, 29—32.; Luk. 23, 35—43.

svobodí, má-li v něm zálibu; vždyť pravil: ‚Syn Boží jsem‘.«⁴⁴ Taktéž tupili ho i lotři, kteří s ním byli ukřižováni.

⁴⁵ Od šesté hodiny pak nastala tma po celé zemi až do hodiny deváté.⁴⁶ A kolem hodiny deváté zvolal Ježíš silným hlasem: »Eli, Eli, lamma sabaktani,« to jest: »Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?«⁴⁷ Někteří pak z těch, kteří tam stáli, uslyševše to pravili: »Eliáše volá tento.«⁴⁸ A hned jeden z nich běžel a vzav houbu, naplnil ji octem a vloživ ji na třtinu podával mu píti.⁴⁹ Druzí však říkali: »Počkej, ať uvidíme, přijde-li Eliáš, aby ho vysvobodil.«⁵⁰ Ale Ježíš zvolav silným hlasem, vypustil duši.⁵¹ A ejhle, opona chrámová se roztrhla ve dvě půle od vrchu až dolů, a země se otřásla a skály se rozpukly,⁵² a hroby se otevřely. A mnoho těl zesnulých světců vstalo⁵³ a vyšedše z hrobů po jeho vzkříšení, vešli do svatého města a ukázali se mnohým.⁵⁴ Setník pak a ti, kteří s ním byli na stráži u Ježíše, vidouce zemětřesení, a to, co se dělo, báli se velice a pravili: »Opravdu Syn Boží byl tento.«

45.—50. Mark. 15, 33—37.; Luk. 23, 41—46.; Jan 19, 25—30.

45. O d š e s t é . . . d o h o d i n y d e v á t é, t. j. podle našeho počítání od hodiny 12. (v poledne) do 3. hod. odpoledne.

46. Žalm 21.

51. Mark. 15, 38.; Luk. 23, 45.

54. Luk. 23, 47. n.

⁵⁵ Byly pak tam mnohé ženy, které byly šly za Ježíšem z Galileje, posluhující mu; ty se z daleka dívaly; ⁵⁶ mezi nimi byla Maria Magdalena a Maria matka Jakubova a Josefova, a matka synů Zebedeových.

⁵⁷ Když pak se připozdilo, přišel jeden člověk bohatý z Arimatie, jménem Josef, který byl také učedníkem Ježíšovým. ⁵⁸ Ten přišel k Pilátovi a vyprosil si tělo Ježíšovo. Tu Pilát rozkázal tělo mu dáti.

⁵⁹ A Josef vzav tělo, zavinul je v čisté plátno ⁶⁰ a položil do nového hrobu svého, který byl vytesal ve skále, přivalil veliký kámen ke dveřím hrobovým a odešel.

⁶¹ Byla pak tam Maria Magdalena a druhá Maria; seděly proti hrobu.

⁶² Druhého dne, který jest po pátku, šli se velekněží a fariseové k Pilátovi ⁶³ a řekli: »Pane, my jsme se rozpomenuli, že ten svůdce ještě zaživa řekl: ‚Po třech dnech vstanu‘. ⁶⁴ Rozkaž tedy hlídati hrob až do třetího dne, aby snad učedníci jeho nepřišli a neukradli ho a lidu neřekli: ‚Vstal z mrtvých‘. I byl by poslední blud horší prvního.«

⁶⁵ Řekl jim Pilát: »Máte stráž, jděte, hlídejte ho, jak rozumíte.«

⁶⁶ I odešli a osadili hrob strážnými, zapečetivše kámen.

55. n. Mark. 15, 40—41.; Luk. 23, 49.

57.—61. Mark. 15, 42—47.; Luk. 24, 50—56.; Jan 19, 31—42.

**Kristus vstav z mrtvých ukazuje se svým věrným a dává apoštolům poslání světové.
28, 1—20.**

28, ¹ Po sobotě, když už svítalo na neděli, přišla Maria Magdalena a druhá Maria podívat se na hrob. ² A ejhle, nastalo veliké zemětřesení; neboť anděl Páně sestoupil s nebe a přistoupiv odvalil kámen a posadil se na něm. ³ Obličej jeho byl jako blesk a roucho měl bílé jako sníh. ⁴ Ze strachu před ním strážní se zděsili a takřka zmrtvěli. ⁵ I promluvil anděl a řekl ženám: »Vy se nebojte! Neboť vím, že hledáte Ježíše, který byl ukřižován. ⁶ Není ho tuto; vstalť jest, jak byl řekl; pojdte a vizte místo, kde Pán byl položen. ⁷ A odejdouce rychle, povězte učedníkům jeho, že vstal z mrtvých; a ejhle, předchází vás do Galileje; tam jej uvidíte; hle, pověděl jsem vám to.« ⁸ I odešly rychle od hrobu s velikou bází a radostí a běžely to zvěstovat učedníkům jeho. ⁹ A hle, Ježíš potkal se s nimi a řekl: »Buďte zdrávy!« A ony přistoupivše objaly nohy jeho a poklonily se mu. ¹⁰ Tu jim řekl Ježíš: »Nebojte se. Jděte, zvěstujte bratřím svým, ať odejdou do Galileje; tam mě uvidí.«

¹¹ Když pak šly, ejhle, přišli někteří ze

28. Mark. 16, 1—8.; Luk. 24, 1—8.; Jan 20, 1—2.
1. Druhá Maria, totiž matka apoštola Jakuba Mal. a Josefa. (Mark. 16, 1.)

stráže do města a oznámili velekněžím všechno, co se stalo. ¹² Ti se shromáždili se staršími a uradivše se, dali vojákům mnoho peněz ¹³ řkouce: »Řekněte: ‚V noci přišli jeho učedníci a ukradli jej, když jsme spali‘. ¹⁴ A uslyší-li o tom vladař, uchlácholíme ho a vás zabezpečíme.« ¹⁵ I vzali peníze a učinili, jak byli navedeni. A rozhlásila se ta věc u židův až do dneška.

¹⁶ Jedenáct učedníků pak odešlo do Galileje na horu, kam Ježíš jim byl uložil, ¹⁷ a uzřevše ho, poklonili se mu; někteří však pochybovali. ¹⁸ I přistoupil Ježíš a promluvil k nim řka: »Dána jest mi veškerá moc na nebi i na zemi. ¹⁹ Jděte tedy a učte všechny národy. Křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. ²⁰ A učte je zachovávat všechno, co jsem vám přikázal. A ejhle, já jsem s vámi po všechny dni až do konce světa.«

O evangeliu sv. Marka

Evangelista tento připomíná se častěji ve Skut. apošt., kde slove brzy Jan, brzy Marek, brzy Jan zvaný Marek. Byl syn jakési Marie, která měla v Jerusalemě dům a u níž scházeli se první křesťané ke službám Božím. Byl příbuzný, snad bratranec, sv. Barnabáše a pocházel as z pokolení Levi, neboť i Barnabáš byl levita. Sv. Petr nazývá jej v prvním listě svém (5, 13) svým synem, zajisté proto, že jej pokřtil a tak Kristu zplodil. Na některých cestách byl průvodcem sv. apoštolů Petra a Pavla. Pavla provázel na první cestě jeho, ale došel s ním pouze do Perge v Pamfylii. Odtud vrátil se z neznámých příčin. Věc ta rozmrzela sv. Pavla tou měrou, že jej nevezal s sebou na druhou cestu apoštolskou, ač si toho Barnabáš přál. Odebral se tedy Barnabáš se sv. Markem na ostrov Cyprus. Avšak neshoda takto vzniklá brzy se urovnala; neboť, když sv. Pavel dlel po prvé v Římě ve vazbě, byl mu Marek po ruce, a když po druhé tam strádal ve vězení, žádal Timothea, aby přivedl s sebou Marka, poněvadž jest mu užitečný k službě. (2. Tim. 4, 11.)

Sv. Petra provázel do Říma, pravděpodobněji nikoliv již na první cestě jeho r. 42., nýbrž až na cestě druhé po r. 53. Tam napsal evangelium své, hlavně podle kázání sv. Petra. Z Říma odebral se do Alexandrie a založil tam obec křesťanskou, kterou spravoval jako biskup až do r. 62. Ustanoviv nástupcem svým Aniana, vrátil se do Říma a byl tam po ruce i Pavlovi, který tam byl právě držen ve vazbě (Kolos. 4, 10., Filem. 24.), i Petrovi, který vzkázal od něho pozdrav svým čtenářům. (1. Petr. 5, 13.) Z Říma odcestoval nejspíše r. 64. do Malé Asie, ale vrátil se tam nepochybně zase, a to as v prvních

měsících r. 67. Alespoň sv. Pavel žádal si toho, když dlel v Římě ve vazbě po druhé. Po smrti sv. Petra a Pavla vrátil se asi brzy opět do Alexandrie, neboť podle podání zemřel tam smrtí mučednickou. Roku 828 převezli kupci benátští ostatky jeho do Benátek. Zobrazuje se obyčejně se symbolem lva, neboť své evangelium začíná vypravováním o Janově kázání na poušti, kde lvi bývají domovem.

Evangelium své napsal nejspíše r. 55., a to pro křesťany římské, kteří ho žádali, aby jim jakožto průvodce sv. Petra napsal v krátkosti Petrova kázání. Psal tedy své evangelium za tím účelem, aby křesťanům římským přivedl k paměti to, co Petr byl kázal ústně. Ale poněvadž psal, co Petr kázal, měl zajisté při sepisování svého evangelia též účel hlavní, který měl Petr a apoštolé vůbec při svém kázání: ukázati totiž, že Ježíš Kristus, původce nového učení a zakladatel nové společnosti náboženské, jest Syn Boží, a tím také že se osvědčil slovy i skutky veřejně, zejména před svými apoštolý, kteréž ustanovil, aby učení jeho hlásali a v díle jeho pokračovali.

Ačkoliv pak zachoval postup času přesněji než sv. Matouš, přece ani on neřadí jednotlivých událostí vždy tak, jak se sběhly po sobě, nýbrž jak patří k sobě věčně. Jest velice pravděpodobno, že mimo Petrovo kázání, jakožto pramen hlavní, užil též aramského evangelia sv. Matouše. Možná však, že přihlédl poněkud asi ke kázáním sv. Pavla i k některým z těch, jež připomíná sv. Lukáš na počátku svého evangelia.

Také toto evangelium připomíná již apoštolský žák Papiáš či spíše jeho učitel Jan presbyter (t. j. Jan apoštol).

*Sv. evangelium Ježíše Krista
podle sepsání sv. Marka.*

**Kázání Jana Křtitele; křest a pokušení
Ježíše Krista. 1, 1—13.**

1, ¹ Počátek evangelia Ježíše Krista, Syna Božího, byl podle toho, ² jak je psáno u proroka Isaiáše: »A j, já posílám posla svého před tváří tvou, který připraví cestu tvou před tebou.« ³ »Hlas volajícího na poušti: ,Připravte cestu Páně, rovné čiňte stezky jeho.«

⁴ Jan vystoupil na poušti, křtil a hlásal křest pokání na odpuštění hříchů. ⁵ I vycházela k němu veškerá krajina Judská a všichni Jerusalemsští, a byli od něho křtěni v řece Jordaně vyznávající své hříchy.

⁶ Jan byl oděn v roucho ze srsti velbloudí a měl pás kožený kolem beder svých, a jedl kobylinky a lesní med. Kázal: ⁷ »Přichází za mnou silnější nežli jsem já, jemuž nejsem hoden, abych shýbna se rozvázal řeménky u obuvi jeho. ⁸ Já jsem vás křtil vodou, on však bude vás křtíti Duchem svatým.«

1, 1—8. viz Mat. 3, 1—12. a Luk. 3, 1—18.

2.—3. Malach 3, 1.; Is. 40, 3.

5. Řečeno s nadsázkou.

⁹ V oněch dnech přišel Ježíš z Nazareta galilejského a byl pokřtěn od Jana v Jordaně. ¹⁰ Hned, jak vystupoval z vody, uzřel nebesa otevřená a Ducha jako holubici sestupovati na sebe. ¹¹ A s nebe zazněl hlas: »Ty jsi Syn můj milý, v tobě se mi zalíbilo.«

¹² A hned vypudil ho duch na poušť. ¹³ I pobyl na poušti čtyřicet dní [a čtyřicet nocí] a byl pokoušen od ďábla; žil se zvěří, ale andělé mu přisluhovali.

Ježíš počíná kázat v Galileji a povolává čtyři učedníky. 1, 14—20.

¹⁴ Když pak byl Jan uvězněn, Ježíš přišel do Galileje a hlásal evangelium o království Božím. ¹⁵ Říkal: »Čas se naplnil, a království Boží se přiblížilo; čiňte pokání a věřte v evangelium.«

¹⁶ A jda podle jezera Galilejského, uzřel Šimona a bratra jeho Ondřeje, ani pouštějí sítě do jezera; neboť byli rybáři. ¹⁷ I řekl jim Ježíš: »Pojďte za mnou, a učiním vás rybáři lidí.« ¹⁸ A oni hned zanechali sítě a šli za ním. ¹⁹ Vzdáliv se odtud maličko,

9.—11. Viz Mat. 3, 13—17. a Luk. 3, 21—22.

12.—13. Viz Mat. 4, 1—11. a Luk. 4, 1—13.

V části první (1, 14—9., 49) sv. Marek vylučuje z galilejské činnosti ony děje, kterými ukázal, že jest Syn Boží.

14.—15. Mat. 4, 12—17.; Luk. 4, 14—15.

14. Království Boží. Viz Mat. 3, 2.

16.—20. Mat. 4, 18—22.; Luk. 5, 1—11.

spatřil Jakuba, syna Zebedeova, a jeho bratra Jana, kterak také na lodi opravují síť. ²⁰A hned je povolal: oni pak zanechali otce svého Zebedea na lodi s námezdníky a odešli za ním.

Pán Ježíš uzdravuje posedlého, tchyni Petrovu a jiné nemocné. 1, 21—45.

²¹I vešli do Kafarnaá; a hned v sobotu vešed do synagogy učil. ²²I žasli nad učením jeho; neboť učil je jako ten, který má moc, a ne jako zákoníci. ²³Byl pak v synagoze jejich člověk, posedlý nečistým duchem; ten zvolal: ²⁴»Co tobě do nás, Ježíši Nazaretský? Přišel jsi nás zahubit? Víím, kdo jsi: Světec Boží.« ²⁵I přikázal mu Ježíš: »Umlkni a vyjdi z člověka.« ²⁶A duch nečistý zalomcovav jím a vykřiknuv silným hlasem, vyšel z něho. ²⁷I podivili se všichni, takže se tázali mezi sebou: »Co je to? Jaké je to nové učení? Neboť s mocí rozkazuje i duchům nečistým, a poslouchají ho.« ²⁸I rozešla se pověst o něm hned po vší krajině Galilejské.

²⁹Hned, jak vyšli ze synagogy, přišli do domu Šimonova a Ondřejova s Jakubem a Janem. ³⁰Tchyně Šimonova ležela majíc zimnici; hned mu o ní pověděli. ³¹I přistoupil a pozdvihl ji, ujav ji za ruku,

21.—28. Luk. 4, 31—37.

29.—34. Srovn. Luk. 4, 38—41.; Mat. 8, 14—17.

a hned přestala ji zimnice. I posluhovala jim.

³² Když pak nastal večer a slunce zapadlo, přiváděli k němu všechny chorobné a posedlé, ³³ a celé město shromáždilo se u dveří. ³⁴ I uzdravil mnoho těch, kteří byli trápeni rozličnými nemocemi a vymítl mnoho duchů zlých, ale nedopouštěl jim mluvit, poněvadž ho znali.

³⁵ Ráno, když byla ještě plná noc, vstav vyšel a odešel na místo osamělé, modlil se tam. ³⁶ I pospíšil za ním Petr a ti, kteří byli s ním. ³⁷ Když ho našli, řekli mu: »Všichni tě hledají.« ³⁸ I řekl jim: »Pojďme do okolních městeček, abych kázal i tam, neboť k tomu jsem přišel.« ³⁹ A kázal v synagogách jejich po celé Galileji a vymítal zlé duchy.

⁴⁰ I přišel k němu malomocný a na kolenu ho prosil: »Chceš-li, můžeš mě očistit.« ⁴¹ Ježíš slitovav se nad ním, vztáhl ruku, dotkl se ho a řekl mu: »Chci, buď čist.« ⁴² Když to pověděl, hned od něho malomocenství odešlo, a byl očištěn. ⁴³ I pohroziv mu, odbyl ho hned ⁴⁴ a řekl mu: »Viz, ať nikomu nic nepovíš; ale jdi, ukaž se knězi a na svědectví jim obětuj za své očištění, co přikázal Mojžíš.« ⁴⁵ On však vyšed počal horlivě vypravovati a rozhlašovati věc tu, takže Ježíš nemohl již zjev-

35.—39. Srovn. Luk. 4, 42—44.

40.—45. Viz Mat. 8, 2—4.; Luk. 5, 12—16.

ně vjíti do města, nýbrž zůstal venku na místech osamělých; ale přicházeli k němu odevšad.

Uzdravení člověka ochrnutého. 2, 1—12.

2, ¹ Po několika dnech vešel opět do Kafarna. ² I proslechlo se, že jest doma, a sešlo se mnoho lidí, takže jich nepojalo ani místo, které bylo přede dveřmi; a mluvil k nim slovo (Boží). ³ Tu přišli k němu s ochrnutým — nesli ho čtyři — ⁴ a nemohouce pro zástup přinésti ho k němu, odkryli střechu nad ním, a učinivše otvor, spustili lože, na němž ochrnutý ležel. ⁵ Ježíš vida víru jejich, řekl ochrnutému: »Synu, odpouštějí se tobě hříchy tvé.« ⁶ Seděli pak tam někteří ze zákoníků a myslili ve svém srdci: ⁷ »Co tento tak mluví? Rouhá se; kdo může odpouštěti hříchy, leč jediný Bůh?« ⁸ Ale Ježíš seznav hned duchem svým, že tak myslí u sebe, řekl jim: »Proč myslíte ty věci ve svém srdci? ⁹ Co jest snazší, říci ochrnutému: ‚Odpouštějí se tobě hříchy‘, či říci: ‚Vstaň, vezmi lože své a chod‘? ¹⁰ Abyste však věděli, že má moc Syn člověka na zemi odpouštěti hříchy,« — dí ochrnutému —: ¹¹ »Pravím tobě: ‚Vstaň, vezmi lože své a jdi domů‘.« ¹² On

2. 1.—12. Viz Mat. 9, 1—8.; Luk. 5, 17—26.

2. Doma neb v domě, t. j. v domě Petrově, kde za svého pobývání v Kafárnau bydlel.

vstal hned a vzav lože své, odešel přede všemi, takže všichni se divili a chválili Boha řkouce: »Nikdy jsme nic takového neviděli.«

Ježíš povolává Matouše a poučuje o postě soukromém. 2, 13—22.

¹³ I vyšel opět k moři, a veškeren lid přicházel k němu; i učil je. ¹⁴ A když šel kolem, spatřil Leviho, syna Alfeova, an sedí u celnice, i řekl mu: »Pojď za mnou.« On vstav šel za ním. ¹⁵ Když byl u stolu v jeho domě, také mnozí celníci a hříšníci stolovali s Ježíšem a s učedníky jeho; neboť mnoho jich bylo mezi těmi, kteří ho následovali. ¹⁶ Zákoníci však a fariseové vidouce, že jí s celníky a hříšníky, řekli učedníkům jeho: »Proč s celníky a hříšníky jí a pije [Mistr váš]? ¹⁷ Uslyšev to Ježíš, řekl jim: »Nepotřebují zdraví lékaře, nýbrž chorobní; nepřišelť jsem volat spravedlivé, nýbrž hříšníky.«

¹⁸ Učedníci Janovi a fariseové měli právě půst; i přišli a řekli mu: »Proč učedníci Janovi a učedníci farisejští se postí, tvoji učedníci však se nepostí?« ¹⁹ Ježíš jim řekl: »Mohou se postit svatebníci, pokud jest ženich s nimi? Dokud mají ženicha mezi sebou, nemohou se postit. ²⁰ Přijdou však dnové, kdy ženich bude odňat od nich,

a tehda postí se v těch dnech. ²¹ Nikdo nepřívá laty ze sukna nového k rouchu starému, sic ta nová záplata odtrhne kus od starého, a vznikne díra horší. ²² A nikdo nevlévá vína mladého do měchů starých; sic víno roztrhne měchy, víno vyteče a měchy se zničí; ale víno mladé má se vlévati do měchů nových.«

Učedníci trhají v sobotu klasy. Pán Ježíš se jich zastává. 2, 23—28.

²³ Když Pán šel jednou v sobotu obilím, učedníci jeho počali cestou trhati klasy. ²⁴ Fariseové mu řekli: »Hle, proč dělají v sobotu, co není dovoleno?« ²⁵ I řekl jim: »Nikdy jste nečtli, co David učinil, když měl nouzi a hlad, on i ti, kteří byli s ním?« ²⁶ Kterak za velekněze Abiataru vešel do domu Božího a jedl chleby předkladné, jichž není dovoleno jísti leč kněžím, a dal i těm, kteří byli s ním?« ²⁷ I pravil jim: »Sobota jest pro člověka a nikoli člověk pro sobotu; ²⁸ proto Syn člověka jest pá-nem i soboty.«

Ježíš uzdravuje člověka s uschlou rukou a jiné nemocné. 3, 1—12.

3, ¹ Když vešel opět do synagogy, byl

^{23.}—^{28.} Viz Mat. 12, 1—8.; Luk. 6, 1—5.

^{26.} 1. Král. 22, 21—22.; 2. Král. 8, 17. a 1. Paralip. 18, 16.

3, 1—12. Viz Mat. 12, 9—21.; Luk. 6, 6—11.

tam člověk s uschlou rukou. ² I pozorovali ho, uzdraví-li ho v sobotu, aby ho obžalovali. ³ I řekl člověku, který měl uschlou ruku: »Vstaň a postav se doprostřed.«
⁴ Tu jim pravil: »Jest dovoleno v sobotu dobře činiti či zle? Život zachovati či zahubiti?« Oni však mlčeli. ⁵ I rozhlédl se po nich s nevolí, zarmoutiv se nad zatvrze-
lostí srdce jejich, a řekl člověku tomu: »Vztáhni svou ruku.« I vztáhl; a ruka jeho byla zase zdráva. ⁶ Ale fariseové vyšedše, vešli hned proti němu v radu s Herodovci, kterak by ho zahubili.

⁷ Ježíš však odebral se s učedníky svými k moři, a četný zástup z Galileje i Judska šel za ním; ⁸ také z Jerusalema a z Idumeje i ze Zajordánska a z okolí Tyru i Sidonu přišli k němu v množství velikém, uslyševše, jak veliké věci činí. ⁹ I řekl svým učedníkům, aby měli pohotově pro něho lodičku pro zástup, by ho netiskli; ¹⁰ neboť mnohé uzdravil, takže se valili na něho, kdo měli neduhy, aby se ho dotkli; ¹¹ a duchové nečistí, když ho spatřili, padali před ním a křičeli: ¹² »Ty jsi Syn Boží!« On však přikazoval jim přísně, aby ho neprojevovali.

Pán Ježíš volí apoštoly. 3, 13—19.

¹³ I vystoupil na horu a povolal k sobě

13.—19. Srovn. Luk. 6, 12—16. Jména apoštolů též v Mat. 10, 2—4. a Skut. ap. 1, 13.

ty, které sám chtěl; přišli k němu. ¹⁴ I ustanovil jich dvanácte, aby byli s ním, a aby je posílal kázat ¹⁵ s mocí uzdravovati nemoci a vymítati duchy zlé, ¹⁶ Šimona, je- muž dal jméno Petr, ¹⁷ Jakuba, syna Zebedeova, a Jana, bratra Jakubova, jimž dal jméno Boanerges, to jest synové hromu, ¹⁸ Ondřeje, Filipa, Bartoloměje, Matouše, Tomáše, Jakuba, syna Alfeova, Tadeáše, Šimona Horlivce ¹⁹ a Jidáše iškariotského, jenž ho i zradil.

Ježíšovi přátelé přicházejí; zákoníci viní Krista ze spolku s ďáblem, Ježíš odbývá je a učí, kdo jsou jeho příbuzní. 3, 20—35.

²⁰ I přišli do domu, a opět sešel se zastup, takže nemohli ani chleba pojísti. ²¹ Když to uslyšeli jeho lidé, vyšli, aby ho uchopili, neboť řekli, že se pomínul smyslem. ²² Ale zákoníci, kteří přišli z Jerusalema, pravili: »Má Beelzebuba a knížetem zlých duchů vymítá zlé duchy.« ²³ I přivolal je k sobě a mluvil k nim v podoběnstvích: »Kterak může satan satana vymítati? ²⁴ Rozdělí-li se království proti sobě, nemůže obstáti království to; ²⁵ a rozdvojí-

20. Do domu, nejspíše Petrova.

21. Myslíli, že mu hrozí nebezpečení, i chtěli ho uchopiti a z domnělého nebezpečení vyvésti. Aby se jim to tím spíše podařilo, předstírali, že se pomínul smyslem.

22.—30. Viz Mat. 12, 22—32.; Luk. 11, 14—23.

li se dům proti sobě, dům ten nebude moci obstáti. ²⁶ Také satan, povstal-li sám proti sobě, jest rozdvojen; nebude moci obstáti, ale je v koncích. ²⁷ Nikdo nemůže vejíti do domu silákova a pobrati jeho náradí, leč prve siláka sváže; potom teprv oloupí dům jeho. ²⁸ Vpravdě pravím vám: Všecky hříchy, kterých se dopustili, budou lidem odpuštěny, i rouhání; ²⁹ kdo by se však rouhal proti Duchu svatému, nedostane odpuštění na věky, nýbrž vinen bude hříchem věčným.« ³⁰ Pravili totiž: »Má ducha nečistého«.

³¹ I přišli matka jeho a bratři jeho; stojíce venku dali ho zavolat; ³² neboť zástup seděl kolem něho. I řekli mu: »Hle, matka tvá a bratři tvoji jsou venku a hledají tebe.« ³³ On jim odpověděl: »Kdo jest matka má a bratři moji?« ³⁴ A pohleděv kolem na ty, kteří seděli vůkol něho, pravil: »Hle, matka má a bratři moji; ³⁵ neboť kdo činí vůli Boží, ten jest bratr můj i sestra má i matka má.«

Podobenství o království Božím. 4, 1—34.

4, ¹ A opět počal učiti u moře; shromáždil se k němu zástup veliký, proto vstoupiv na loď, seděl (v ní) na moři, a veškeren lid byl u moře na zemi. ² I učil je mno-

31.—35. Viz Mat. 12, 46—50.; Luk. 8, 19—21.

1.—9. Viz Mat. 13, 1—9.; Luk. 8, 4—8.

hým věcem v podobenstvích a pravil jim ve svém učení: ³ »Slyšte: Hle, vyšel rozsevač, aby rozséval. ⁴ A když rozséval, některé (zrní) padlo na kraj cesty, i přiletěli ptáci a sezobali je. ⁵ A jiné padlo na místo skalnaté, kde nemělo mnoho země, a vzešlo hned, poněvadž nemělo hluboké země; ⁶ ale když vyšlo slunce, uvadlo, a poněvadž nemělo kořene, uschlo. ⁷ A jiné padlo do trní, i vzrostlo trní a udusilo je, a nevydalo užitku. ⁸ A jiné padlo v zemi dobrou a vydalo plod, který vzešel i rostl, a přinášelo na třicet, i na šedesát i na sto (zrn).«
⁹ I řekl: »Kdo má uši k slyšení, slyš.«

¹⁰ A když byl sám, otázalo se ho jeho okolí i se dvanácti na to podobenství.
¹¹ I řekl jim: »Vám jest dáno poznati tajemství království Božího, oněm však, kteří jsou vně, podává se všechno v podobenstvích, ¹² aby hledíce se dívali a neviděli a poslouchajíce slyšeli a nerozuměli, by snad se neobrátili a nebyly jim odpuš-

10.—12. Viz Mat. 13, 10—17; Luk. 8, 9—10.

12. Praví-li tedy (narážeje na Is. 6, 9.), že tak činí, aby se neobrátili a neodpustily se jim hříchy, nemíní tím říci, že by byl proto mluvil v podobenstvích, aby lidé neporozuměli jim a se neobrátili (to přiči se jeho svatosti a dobrotě i milosrdenství), nýbrž že ti, kteří mu víru odpírají a se zatvrzují, sami nepřímou chtějí, aby učení jeho neporozuměli a se neobrátili, proto totiž, poněvadž účinky ty jsou nerozlučně spojeny s jejich nevěrou a zatvrzelostí.

t ě n y h ř í c h y.« ¹³ I řekl jim: »Nerozumíte podobenství tomu? i kterak poznáte podobenství ostatní? ¹⁴ Rozsevač rozsévá slovo. ¹⁵ Těmi pak, kteří (jsou) na kraji cesty, kde se slovo rozsévá, rozumějí se ti, kdož je slyší, avšak ihned přichází satan a odnímá slovo, které bylo zaseto do srdce jejich. ¹⁶ Podobně těmi, kteří jsou rozseti na místa skalnatá, rozumějí se ti, kteří, když uslyší slovo, přijímají je hned s radostí, ¹⁷ ale nemají v sobě kořene, nýbrž jsou chvilkoví; potom, když nastane soužení nebo pronásledování pro to slovo, ihned se pohoršují. ¹⁸ A jsou jiní, rozsetí mezi trní; to jsou ti, kteří slyší slovo, ¹⁹ ale starosti tohoto světa a klam bohatství a žádosti jiných věcí vplíží se, udušují slovo, i stává se neplodným. ²⁰ A těmi, kteří byli zaseti v zemi dobrou, rozumějí se ti, kteří slyší slovo a je přijímají i plod přinášejí, jeden třicet, jiný šedesát, jiný sto.«

²¹ I řekl jim: »Zdali přinášejí svíci, aby ji postavili pod kbelík nebo pod postel? Ne-liž, aby ji postavili na svícen? ²² Neboť není nic skrytého, co by nemělo býti zje-

14.—20. Viz Mat. 13, 18—23.

, 21.—25. Viz Luk. 8, 16—18. Tím většího porozumění zjeveným pravdám se jim dostane, čím více se přičiní, aby do nich vnikli; avšak zatemnilo by se i to poznání, které mají, kdyby takového přičinění u nich nebylo. — Slova v. 21. řekl Pán Ježíš také v řeči horské (Mat. 5, 15.), slova v. 22. také tehdy, když je po prvé rozesílal. (Mat. 10, 26.)

veno, aniž co dělo se tajného, leč aby přišlo najevo. ²³ Má-li kdo uši k slyšení, slyš.«
²⁴ I řekl jim: »Uvažte, co slyšíte. Jakou měrou měříte, takovou měrou bude měřeno vám, ano bude vám přidáno. ²⁵ Neboť kdo má, tomu bude dáno, a kdo nemá, od toho bude odňato i to, co má.«

²⁶ Také řekl: »Tak děje se v království Božím, jako když člověk uvrhne símě do země; ²⁷ spí a vstává v noci a ve dne, a símě vzchází a vzrůstá, — on sám neví, jak. ²⁸ Neboť země sama od sebe plodí nejprve stéblo, potom klas, nato plné zrno v klase. ²⁹ Když však plod to dopustí, ihned přičiní srp, neboť nastala žeň.«

³⁰ Také řekl: »K čemu přirovnáme království Boží, aneb v kterém podobenství máme je představit? ³¹ (Jest) jako zrno hořčičné, které, když se zaseje do země, — menší jest než všicka semena, jež jsou na zemi, ³² ale když se zaseje, — vzrůstá a stává se větším než všechny byliny, a vyhání ratolesti veliké, takže ptáci nebeští mohou bydleti pod jeho stínem.«

³³ A mnoha takovými podobenstvími mluvil jim slovo, jak mohli slyšeti; ³⁴ bez podobenství nemluvil jim, soukromě však vykládal učedníkům svým všechno.

25. Viz Mat. 13, 12.; Luk. 8, 18.

31.—32. Viz Mat. 13, 31—32.

33.—34. Viz Mat. 13, 34—35.

Utišení bouře. 4, 35—40.

³⁵ V onen den, když nastal večer, řekl jim: »Přeplavme se na druhou stranu.«
³⁶ Nechavše lid, vzali ho tak, jak byl na lodi; také jiné lodi ho provázely. ³⁷ I strhla se veliká vichřice, a vlny vnikaly do lodi, takže loď se již naplňovala. ³⁸ On však spal v zádi lodi na podušce; i vzbudili ho a řekli mu: »Mistře, není tobě nic do toho, že hyneme?« ³⁹ I vstav přísně přikázal větru a řekl moři: »Buď ticho a upokoj se.« A přestal vítr a bylo veliké ticho. ⁴⁰ A řekl jim: »Proč se bojíte? Což ještě nemáte víry?« I pojala je veliká bázeň a pravili druh druhu: »Kdo asi je tento, že i vítr a moře ho poslouchají?«

Uzdravení posedlého v krajině Gerasenské. 5, 1—20.

5, ¹ I přišli na druhou stranu do krajiny Gerasenské. ² Jak vyšel z lodi, ihned potkal se s ním z hrobu vyšlý člověk, který byl posedlý nečistým duchem. ³ Ten obýval v hrobech a již ani řetězy nemohl ho nikdo svázati; ⁴ neboť často byv spoután okovy a řetězy, přetrhal řetězy a rozlámal okovy, a nikdo nemohl ho zkrotit. ⁵ Byl

35.—40. Viz Mat. 8, 23—27.; Luk. 8, 22—25.

36. Tak jak byl na lodi, t. j. beze vši přípravy; ihned vykonali Kristův rozkaz.

1.—20. Viz Mat. 8, 28—34.

stále, dnem i nocí v hrobech a na horách křiče a bije se kameny. ⁶ Spatřiv Ježíše z daleka, přiběhl, poklonil se mu, ⁷ a vykřiknuv silným hlasem pravil: »Co je ti do mne, Ježíši, Synu Boha nejvyššího? Zapřisahám tě pro Boha, netrap mne.« ⁸ Řekl mu totiž: »Vyjdi z toho člověka, duchu nečistý.« ⁹ I otázal se ho: »Jak se jmenuješ?« On mu řekl: »Jmenuji se pluk, neboť mnoho jest nás.« ¹⁰ A prosil ho velice, aby jich nevyháněl z té krajiny. ¹¹ Pásl se pak tam u hory veliké stádo vepřů. ¹² I prosili ho duchové řkouce: »Pošli nás do vepřů, ať vejdemo do nich.« ¹³ Povolil jim to. I vyšli nečistí duchové a vešli do vepřův; a tu hnalo se stádo srázem do moře — bylo jich as dva tisíce — a utonuli v moři. ¹⁴ Pastýři pak utekli a ohlásili to po městě i po venkově. I vyšli (lidé), aby viděli, co se stalo; ¹⁵ přišedše k Ježíšovi spatřili toho, jenž býval posedlý — toho, jenž měl ten pluk — že sedí, jest oblečen a má zdravý rozum; i báli se; ¹⁶ ti pak, kteří to byli viděli, vypravovali jim, jak se to posedlému událo; též o vepřích. ¹⁷ I počali ho prositi, aby odešel z jejich končin. ¹⁸ Když vstupoval na loď, prosil ho ten, jenž býval posedlý, aby směl jíti s ním. ¹⁹ Ale nedovolil mu, nýbrž řekl mu: »Jdi domů ke svým a zvěstuj jim, jak veliké věci učinil ti Pán, a jak se nad tebou slitoval.« ²⁰ I odešel a počal hlásati

v Desítiměstí, jak veliké věci učinil mu Ježíš. A všichni se divili.

Uzdravení ženy krvotoké a vzkříšení dcery Jairovy. 5, 21—43.

²¹ Když se Ježíš přepravil na lodi opět na druhou stranu, sešel se k němu veliký zástup. Byl ještě u moře, ²² když k němu přišel jeden z představených synagogy, jménem Jair, a spatřiv ho, padl mu k nohám ²³ a prosil ho snažně řka: »Dcera má skonává; pojd', vlož na ni ruku, aby se uzdravila a byla živa.« ²⁴ I odešel s ním, a veliký zástup šel za ním, a tísnili ho.

²⁵ Tu jedna žena, která měla krvotok dvanáct rokův ²⁶ a mnoho vytrpěla od mnoha lékařův a vynaložila všechn statek, a nic se jí neprospělo, nýbrž spíše pohoršilo, ²⁷ uslyševši o Ježíšovi, přišla v zástupu od zadu a dotkla se roucha jeho, ²⁸ neboť řekla: »Dotknu-li se jen roucha jeho, budu uzdravena.« ²⁹ A hned vyschl jí tok krve, a pocítila na těle, že jest uzdravena od svého neduhu. ³⁰ Ale Ježíš poznav ihned sám v sobě, jaká moc z něho vyšla, obrátil se v zástupu a pravil: »Kdo se dotkl mého roucha?« ³¹ I řekli mu jeho učedníci: »Vidíš, že se zástup tlačí na tebe, a pravíš: ‚Kdo se mne dotkl?‘« ³² Ale on se rozhlížel, aby spatřil tu, která to uči-

nila. ³³ Žena pak vědouc, co se jí událo, s bázní a třesením přistoupila, padla před ním a pověděla mu plnou pravdu. ³⁴ A on řekl: »Dcero, víra tvá tě uzdravila, jdi v pokoji a buď zdráva od neduhu svého.« ³⁵ Když ještě mluvil, přišli od představeného synagogy a řekli: »Dcera tvá zemřela; proč ještě obtěžuješ Mistra?« ³⁶ Ježíš však uslyšev ta slova, pravil představenému synagogy: »Neboj se, jenom věř!« ³⁷ A nenechal nikoho jíti za sebou leč Petra, Jakuba a jeho bratra Jana. ³⁸ I přišli do domu představeného synagogy, a tu postřehli hluk a lidi, kteří plakali a kvíleli velmi, ³⁹ a vešed řekl jim: »Proč hlučíte a pláčete? Dívka nezemřela, ale spí.« ⁴⁰ I posmívali se mu. On však vypustiv všecky, pojal dívčina otce i matku a ty, kteří byli s ním a vešel tam, kde dívka ležela. ⁴¹ A vzav dívku za ruku, řekl jí: »Talítha, kúmi,« to jest v překladě: »Dívko — (tobě pravím) — vstaň.« ⁴² A hned vstala dívka a chodila; — byloť jí dvanáct roků. — I žasli a divili se velmi. ⁴³ A přikázal jim přísně, aby nikdo o tom nezvěděl; řekl také, aby jí dali jísti.

Pán Ježíš v Nazaretě. 6, 1—6.

6, ¹ Vyšed odtud, odebral se do své otčiny, a učedníci jeho šli za ním. ² Když pak

nastala sobota, počal učiti v synagoze, a mnozí slyšice ho, žasli nad učením jeho a pravili: »Odkud má tento všecky ty věci? A jaká to moudrost, která mu je dána, a takové divy, které se dějí rukama jeho? ³ Není to tesař, syn Marie a bratr Jakubův a Josefův a Judův a Šimonův? A nejsou také sestry jeho zde u nás?« I horšili se nad ním. ⁴ Ježíš jim řekl: »Není prorok bez úcty, leč ve své otčině a ve svém příbuzenstvu a ve svém domě.« ⁵ A nemohl tam učiniti žádného divu, leda že uzdravil několik nemocných, vloživ na ně ruce. ⁶ Divil se jejich nevěře. A obcházel okolní vesnice uče.

První rozeslání apoštolů. 6, 7—13.

⁷ I povolal k sobě dvanáct (apoštolů) a počal je vysílati po dvou; i dal jim moc nad duchy nečistými ⁸ a přikázal jim, aby nebrali na cestu nic, leč toliko hůl; ne mošny, ne chleba, ani peněz do opasku, ⁹ aby však si obuli sandály, ale neoblékali dvou sukní. ¹⁰ A řekl jim: »Kdekoli vejdete do domu, tam zůstávejte, dokud z toho místa neodejdete. ¹¹ A kde vás nepřijmou ani vás neposlechnou, odtud vycházejíce, setřeste prach s nohou svých na svědec-

5. Nemohl učiniti leč jen několik divů na nemocných, protože po vůli Boží neměl je konati na těch, kteří toho nebyli hodni.

7.—12. Viz Mat. 10, 1—15.; Luk. 9, 1—6.

tví jim.«¹² I vyšli a kázali, aby činili pokání; ¹³ také vymítali mnoho duchů zlých a mazali olejem mnoho nemocných a uzdravovali je.

Herodovo mínění o Kristu Pánu.

Smrt Jana Křtitele. 6, 14—29.

¹⁴ I uslyšel o tom král Herodes, neboť proslulo jméno jeho. A řekl: »Jan Křtitel vstal z mrtvých, a proto působí v něm divotvorná moc.«¹⁵ Jiní však pravili: »Eliáš je to.« A jiní říkali: »Je to prorok jako jeden z proroků.«¹⁶ Uslyšev to Herodes pravil: »Jan, jehož jsem dal stíti, ten vstal z mrtvých.«

¹⁷ Herodes ten totiž dal Jana zajmouti a vsaditi do vězení pro Herodiadu, manželku bratra svého Filipa, že ji pojal za choť.¹⁸ Neboť Jan říkával Herodovi: »Není ti dovoleno míti manželku bratra tvého.«¹⁹ Herodias pak nevrážila na něho a chtěla ho zabíti a nemohla,²⁰ neboť Herodes bál se Jana, věda, že to je muž spravedlivý a svatý; i chránil ho a mnoho činil vyslechnuv jej a rád ho poslouchal.²¹ Přišel však příhodný den: Herodes učinil v den svých narozenin hostinu svým velmožům a tisícníkům i předním mužům galilejským.²² Když pak (tam) vešla dcera právě té Herodiady a tančila a se zalíbila

14.—16. Viz Mat. 14, 1—2.; Luk. 9, 7—9.

17.—19. Viz Mat. 14, 3—12.

Herodovi i těm, kteří s ním stolovali, král řekl dívce: »Požádej mne, zač chceš, a dám ti to.«²³ A přísáhl jí: »Začkoli požádáš, dám tobě, byť to byla polovice mého království.«²⁴ Ona vyšla a řekla své matce: »Zač mám žádati?« Ta řekla: »Za hlavu Jana Křtitele.«²⁵ I vrátila se s chvatem ke králi a prosila ho řkouc: »Chci, abys mi dal ihned na míse hlavu Jana Křtitele.«²⁶ I zarmoutil se král; pro svou přísahu však a pro spolehodovníky nechtěl ji oslyšeti,²⁷ ale poslav hned kata, rozkázal přinésti hlavu jeho. I sřal ho v žaláři²⁸ a přinesl hlavu jeho na míse a dal ji dívce, a dívka dala ji své matce.²⁹ Uslyševše to učedníci jeho, přišli a vzali tělo jeho a pochovali je v hrobě.

Návrat apoštolův a nasycení pěti tisíc mužův. 6, 30—46.

³⁰ I sešli se apoštolé k Ježíšovi a pověděli mu všecko, co činili a čemu učili.³¹ On jim řekl: »Pojďte stranou na místo osamělé a odpočiňte si trochu.« Bylo totiž mnoho těch, kteří přicházeli a odcházeli, a oni neměli ani kdy se najísti.³² I vstoupili na loď a odebrali se na místo osamělé stranou.³³ Ale lidé viděli je odcházeti

32.—46. Viz Mat. 14, 13—21., též Luk. 9, 10—17.; Jan 6, 1—13.

33. Poznali to, totiž ze směru, kterým se loď brala, poznali, kam se Ježíš a apoštolé plavili.

a mnozí to poznali; i sběhli se tam pěšky ze všech měst a přišli dříve než oni.³⁴ A Ježíš vyšed uzřel veliký zástup a pojal lítost nad nimi, že byli jako ovce bez pastýře, a počal je učiti mnohým věcem.³⁵ A když se již den nachýlil, učedníci jeho přistoupivše řekli mu: »Osamělé je toto místo, a den se již naklonil; ³⁶ rozpust' je, ať odejdou do okolních dvorců a vesnic a nakoupí si pokrmů k jídlu.«³⁷ On však jim odpověděl: »Dejte vy jim jísti.« I řekli mu: »Máme odejít, koupiti za dvě stě denárů chlebův a dáti jim jísti?«³⁸ On jim řekl: »Kolik chlebů máte? Jděte a vizte.« Když to zvěděli, řekli: »Pět a dvě ryby.«³⁹ I přikázal jim, aby rozsadili všecky ve skupinách po zelené trávě.⁴⁰ I posadili se v řadách po stu a po padesáti.⁴¹ A vzav pět chlebů i dvě ryby, pohleděl k nebi a požehnav rozlámал chleby a dával svým učedníkům, aby je kladli před ně; také dvě ryby rozdělil mezi všecky.⁴² I jedli všichni a nasýtli se.⁴³ A sebrali zbytky, dvanáct košů plných kousků, i z ryb.⁴⁴ Bylo pak těch, kteří jedli, pět tisíc mužů.⁴⁵ A hned přinutil své učedníky, aby vstoupili na loď a plavili se napřed na druhou stranu k Bet-saidě, až by rozpustil zástup.⁴⁶ A rozpustiv je, odešel na horu pomodlit se.

Ježíš kráčí po jezeru, potom uzdravuje různé nemocné. 6, 47—56.

⁴⁷ Když nastal večer, byla loď uprostřed moře, on sám pak na zemi. ⁴⁸ I viděl je, ani se plaví s těžkostí, neboť vítr jim byl protivný, a při čtvrté hlídce noční přišel k nim kráčeje po moři a chtěl je minouti. ⁴⁹ Ale oni spatřivše ho, jak jde po moři, domnívali se, že to je přízrak, i vykřikli, ⁵⁰ neboť všichni ho viděli a poděsili se. A hned promluvil k nim a řekl jim: »Budte dobré mysli, já jsem to, nebojte se.« ⁵¹ I vstoupil k nim na loď, a vítr se utišil. I děsili se a žasli u sebe přenáramně, ⁵² neboť nepovážili, co se stalo s chleby; byloť srdce jejich zaslepeno.

⁵³ A přeplavivše se přišli do země Genezaretské a přistáli. ⁵⁴ Když vyšli z lodi, (lidé) ho poznali; ⁵⁵ i proběhli celou tu krajinu a počali na ložích nositi choré tam, kde slyšeli, že jest. ⁵⁶ A kde vcházel do vesnic nebo do měst nebo dvorců, kladli nemocné na ulice a prosili ho, aby se směli dotknouti aspoň třepení roucha jeho. A všichni, kteří se ho dotkli, ozdravěli.

47.—56. Viz Mat. 14, 24—36.; Jan 6, 16—21.

52. T. j. nepovážili náležitě ze zázračného nasycení pěti tisíc mužů, že Pán Ježíš má moc božskou.

Pán Ježíš kárá převrácené stanovy zákoníkův a fariseů. 7, 1—23.

7, ¹ I sešli se k němu fariseové a někteří ze zákoníkův přišedše z Jerusalema. ² Když uzřeli některé z učedníků jeho, kterak jedí chleby rukama poskvrněnými, to jest neumytými, haněli je. ³ Fariseové totiž, a židé vůbec, nejedí, leč si umyjí častěji ruce držíce se podání starších; ⁴ a když přijdou z trhu, nejedí, leč se dříve vykoupají. A jest mnoho jiných věcí, které byly jim podány, aby je zachovávali: umývání koflíků a džbánův i měděnic a loží. ⁵ I tázali se ho fariseové a zákoníci: »Proč učedníci tvoji nezachovávají podání starších, ale jedí chléb rukama poskvrněnými?« ⁶ On však jim řekl: »Dobře prorokoval Isaiáš o vás pokrytcích, jak psáno jest: ‚Lid tento ctí mě ústy, ale srdce jejich daleko jest ode mne!‘ ⁷ Nadarmo však mě ctí, protože učí naukám, stanovám lidským‘. ⁸ Neboť opustivše přikázání Boží, držíte se podání lidského, umývání džbánův a koflíkův; a mnoho jiných věcí podobných těmto činíte.« ⁹ I řekl jim: »Pěkně rušíte přikázání Boží, abyste zachovali své podání. ¹⁰ Neboť Mojžíš pravil: ‚Ctí otce svého a matku svou‘ a ‚Kdo zlořečí

7., 1.—13. Viz Mat. 15, 1—9.

10. Viz 2. Mojž. 20, 12. (5. Mojž. 5, 16.; Efes. 6, 2.)
— 2. Mojž. 21, 17. (3. Mojž. 20, 9.; Přísl. 20, 20.)

o t c i n e b o m a t c e, a ť u m ř e'. ¹¹ Vy však pravíte: ‚Řekne-li kdo otci nebo matce: Korban, to jest, dar Bohu je to, z čeho bys mohl míti ode mne prospěch‘ — ¹² a již dopouštíte mu, aby nic nečinil pro otce svého nebo matku svou; ¹³ rušíte tak slovo Boží podáním svým, jemuž jste učili; a podobných věcí takových činíte mnoho.«

¹⁴ A svolav k sobě opět zástup, pravil jim: »Poslyšte mě všichni a rozumějte. ¹⁵ Nic nevchází zvenku do člověka, co by ho mohlo poskvřniti, ale to, co vychází z člověka, to jest, co ho poskvřňuje. ¹⁶ Má-li kdo uši k slyšení, slyš.«

¹⁷ A když vešel od zástupu do domu, tázali se ho učedníci jeho o té průpovědi. ¹⁸ I řekl jim: »Tak jste i vy nechápaví? Nenahlížíte, že žádná věc, která zvenku vchází do člověka, nemůže ho poskvřniti, ¹⁹ poněvadž nevchází mu do srdce, nýbrž do břicha jde a vychází do stoky, vyčišťujíc všelike pokrmy?« ²⁰ Pravil pak: »Co z člověka vychází, to poskvřňuje člověka. ²¹ Neboť z nitra, ze srdce lidského, vycházejí zlé myšlenky, cizoložství, smil-

11. Věta »Řekne-li kdo... ode mne prospěch,« není dokončena. Doplniti jest závěrek asi takto: Řekne-li kdo otci neb matce: »Korban...«, není povinen ctíti (podporovati) otce svého neb matku svou.

7., 14—23. Viz. Mat. 15, 10—20, (v. 15, viz Mat. 15., 11.; v. 18—23. Mat. 15, 17—20.).

ství, vraždy, ²² krádeže, lakomství, nešlechtnosti, lešť, nestydatosti, závist, rouhání, pýcha, pošetilost. ²³ Všecky tyto zlé věci vycházejí z nitra a poskvvrňují člověka.«

Uzdravení dívky kananejské a hluchoněmého. 7, 24—37.

²⁴ Vstav, odtud odešel do končin tyrských a sidonských; a vešed do domu, nechtěl, aby se kdo o tom dověděl. Ale nemohl se utajiti; ²⁵ neboť hned jak o něm uslyšela jedna žena, jejíž dcera měla ducha nečistého, vešla a padla k nohám jeho. ²⁶ Byla to žena pohanka, rodem Syrofeničanka; i prosila ho, aby vyvrhl ducha zlého z dcery její. ²⁷ On jí řekl: »Nechej, ať prve nasytí se dítky; neboť není dobře bráti chléb dítkám a házeti jej psíkům.« ²⁸ Ale ona odpověděla: »Ovšem, Pane, neboť i psíci pod stolem jedí z drobtů dítek.« ²⁹ Tu jí řekl: »Pro tuto řeč jdi; duch zlý vyšel z dcery tvé.« ³⁰ I odešla do svého domu a shledala, že dívka leží na loži, a že duch zlý vyšel.

³¹ A vyšed zase z končin tyrských, přišel Sidonem k jezeru Galilejskému končinami desítiměstskými. ³² I přivedli mu hluchoněmého a prosili ho, aby vložil na něj

24.—30. Viz Mat. 15, 21—28.

27.—29. Viz Mat. 15, 26—28.

ruku. ³³ On pojav jej od zástupu stranou, vložil mu prsty své do uší a nasliniv si prst, dotkl se jazyka jeho, ³⁴ a pohlédnuv k nebi, vzdechl a řekl mu: »Efeta,« to jest: »Otevři se.« ³⁵ A hned otevřely se uši jeho a rozvázal se svazek jazyka jeho, i mluvil správně. ³⁶ A přikázal jim, aby nikomu o tom neříkali. Ale čím více jim přikazoval, tím více to rozhlašovali. ³⁷ I divili se nadmíru řkouce: »Dobře učinil všechny věci; i hluchým dává slyšeti a němým mluvit.«

Nasyčení čtyř tisíc mužů. 8, 1—10.

8, ¹ V těch dnech byl s ním opět veliký zástup, a poněvadž neměli, co by jedli, (Ježíš) svolav k sobě své učedníky, řekl jim: ² »Líto je mi zástupu, neboť již tři dny trvají se mnou a nemají co jísti, ³ a rozpustím-li je lačné do jejich domů, zemdlí na cestě, neboť někteří z nich přišli z daleka.« ⁴ I odpověděli mu učedníci: »Odkud bude moci kdo nasytit je chleby zde v pustině?« ⁵ Tu se jich otázal: »Kolik chlebů máte?« Oni řekli: »Sedm.« ⁶ I rozkázal zástupu, aby se rozložil po zemi. A vzav sedm chlebův a učiniv díky, rozlámal je a dával učedníkům svým, aby je předkládali. I předložili je zástupu. ⁷ Také měli několik rybiček. Ty požehnal a řekl,

aby je také předkládali. ⁸ A oni jedli a nasýtli se, a sebrali zbylé kousky, sedm kousků. ⁹ Bylo pak těch, kteří jedli, asi čtyři tisíce. I rozpustil je. ¹⁰ A vstoupiv hned na loď s učedníky svými, přišel do krajiny Dalmanutské.

Ježíš odmítá žádost fariseův a varuje před jejich učením. 8, 11—21.

¹¹ Tu vyšli fariseové a počali se s ním příti, žádajíce od něho znamení s nebe, aby ho pokoušeli. ¹² Ale on vzdychnuv ve svém duchu pravil: »Proč žádá pokolení toto znamení? Vpravdě pravím vám: Nebude dáno znamení pokolení tomuto.«
¹³ A nechav jich vstoupil zase na loď a plavil se na druhou stranu.

¹⁴ Zapomněli však vzíti si chleby a neměli s sebou na lodi leč jeden chléb. ¹⁵ A přikazoval jim řka: »Hleďte a varujte se kvasu farisejského a kvasu Herodova.«
¹⁶ I přemýšleli mezi sebou řkouce: »To proto, že nemáme chlebů.« ¹⁷ Ježíš poznav to pravil jim: »Proč uvažujete, že nemáte chlebů? Ještě nechápete ani nerozumíte?

10.—13. Viz Mat. 15, 39—16., 1—4.

10. Krajina Dalmanutská byla pravděpodobně na jihozápadním břehu jezera Genesaretského.

14.—21. Viz Mat. 16, 5—12.

15. Kvasem farisejským rozumí převrácené zásady farisejské, kvasem Herodovým pak volné a nepravé zásady saducejské, jimž i Herodes Antipas hověl.

Ještě máte zaslepeno srdce své? ¹⁸ Majíce oči, nevidíte? A majíce uši neslyšíte? ¹⁹ A nepamatujete se na to, když jsem rozlámal pět chlebů mezi pět tisíc, kolik košů plných kousků jste nasbírali?« Řekli mu: »Dvanáct.« ²⁰ »A když sedm chlebů mezi čtyři tisíce, kolik košíků kousků jste nasbírali?« Řekli mu: »Sedm.« ²¹ I řekl jim: »Kterak ještě nerozumíte?«

Pán Ježíš uzdravuje slepce. Petr vyznává Krista. 8, 22—30.

²² I přišli do Betsaidy; a přivedli k němu slepce a prosili ho, aby se ho dotkl. ²³ A on vzav slepce za ruku, vyvedl ho ven z vesnice a nasliniv mu oči, vložil na něj ruce své a tázal se ho, zdali co vidí. ²⁴ I pohlédl vzhůru a řekl: »Vidím lidi jako stromy choditi.« ²⁵ Nato vložil mu opět ruce na oči. I prohlédl a byl uzdraven, takže viděl všechno jasně. ²⁶ A poslal ho domů řka: »Ani do vesnice nevcházej.«

²⁷ I vyšel Ježíš a učedníci jeho do vesnic Césareje Filipovy a na cestě tázal se učedníků svých řka jim: »Za koho mě mají lidé?« ²⁸ Oni mu odpověděli: »Za Jana Křtitele, a jiní za Eliáše, jiní pak, že (jsi) jedním z proroků.« ²⁹ Tu jim řekl: »Vy však za koho mě máte?« A Petr řekl je-

24.—39. Viz Mat. 16, 24—28.; Luk. 9, 23—27.

27.—30. Viz Mat. 16, 13—20.; Luk. 9, 18—21.

mu: »Ty jsi Mesiáš.« ³⁰ I přikázal jim přísně, aby toho o něm nikomu neříkali.

**Pán Ježíš předpovídá své utrpení
a ukazuje na potřebu přemáhati se.
8, 31—39.**

³¹ I počal je učiti, že Syn člověka musí mnoho vytrpěti a zavržen býti od starších a velekněží i zákoníkův a býti zabit a po třech dnech vstáti z mrtvých. ³² Mluvil ta slova zjevně. I pojal ho Petr stranou a počal mu domlouvati. ³³ Ale on obrátiv se a pohleděv na své učedníky, přísně přikázal Petrovi, řka: »Jdi mi s očí, satane, neboť nemáš na zřeteli věci Božích, nýbrž lidské.«

³⁴ A přivolav k sobě zástup i učedníky své, řekl jim: »Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sám sebe a vezmi kříž svůj a následuj mne. ³⁵ Neboť kdo by chtěl život svůj zachovati, ztratí jej; kdo by však ztratil život svůj pro mne a pro evangelium, zachová jej. ³⁶ Neboť co prospěje člověku, byť celý svět získal, život (věčný) však ztratil? ³⁷ Aneb jakou dá člověk výměnu za (věčný) život svůj? ³⁸ Neboť kdo se bude styděti za mne a za slova má v tomto pokolení cizoložném a hříšném, za toho bude se styděti také Syn člověka,

když přijde v slávě Otce svého s anděly svatými.«³⁹ A řekl jim: »Vpravdě pravím vám: Jsou tu někteří mezi přítomnými, kteří neokusí smrti, dokud neužří království Boží přicházeti v moci.«

Proměnění Páně. Uzdravení posedlého chlapce. 9, 1—28.

9, ¹ Po šesti dnech Ježíš pojal Petra a Jakuba a Jana a vedl je samotné na vysokou horu v ústraní a proměnil se před nimi. ² I zaskvěla se roucha jeho velmi bíle jako sníh, jakých (žádný) bělič na zemi vyběliti nemůže. ³ A ukázal se jim Eliáš s Mojžíšem a mluvili s Ježíšem. ⁴ Petr promluvil k Ježíšovi: »Mistře, dobře je nám zde; udělejme tři stánky, tobě jeden, Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden.« ⁵ Nevěděl totiž, co mluví, neboť byli polekáni. ⁶ I udělal se oblak a zastiňoval je, a z oblaku zazněl hlas: »Tento jest Syn můj milý, toho poslouchejte.« ⁷ A náhle rozhlédnuvše se kolem neviděli již nikoho, leč samého Ježíše u sebe.

⁸ Když sestupovali s hory, přikázal jim, aby nikomu nepovídali o tom, co viděli, leč až Syn člověka vstane z mrtvých. ⁹ I podrželi tu věc u sebe, ač se ptali, co

39. Dožijí se té doby, kdy církev má bude již pevně založena a mocí silnou rozšířena.

1.—9. Viz Mat. 17, 1—9.; Luk. 9, 28—36.

by to znamenalo: »Až vstane z mrtvých«. ¹⁰ A otázali se ho řkouce: »Proč tedy říkají zákoníci, že prve má přijíti Eliáš?« ¹¹ On jim odpověděl: »Eliáš přijde prve a napraví všecko. A kterak je psáno o Synu člověka, že má mnoho trpěti a opovržen býti? ¹² Ale pravím vám, že přišel i Eliáš, a učinili mu, co se jim zlíbilo, jak jest psáno o něm.«

¹³ A přišed ke svým učedníkům, uzřel veliký zástup kolem nich a zákoníky, kterak se s nimi hádají. ¹⁴ A hned veškeren lid spatřiv Ježíše užasl a polekal se, a běžíce k němu vítali ho. ¹⁵ I otázal se jich: »Oč se hádáte mezi sebou?« ¹⁶ Jeden ze zástupu mu odpověděl: »Mistře, přivedl jsem k tobě syna svého, který má ducha němého, ¹⁷ a ten, kdekoliv ho uchopí, trhá jím, a on sliní a skřípe zuby a schne. I řekl jsem tvým učedníkům, aby ho vymítli, ale nemohli.« ¹⁸ On jim odpověděl: »Pokolení nevěřící, dokud mám býti s vámi? Dokud mám vás trpěti? Přiveďte ho ke mně.« ¹⁹ I přivedli ho. A jak ho duch zlý spatřil, hned jím zalomcoval; a on padl na zem,

10.—12. Viz Mat. 17, 10—13. Proroctví Malach. 4, 5—6., vykládati jest v literárním smyslu svém o druhém příchodu, o prvním pak pouze ve smyslu duchovním, potud totiž, pokud Eliášem nerozumí se Eliáš sám ve vlastní osobě, nýbrž Jan Křtitel. A dodává, že v tomto duchovním smyslu přišel již (nejen Vykupitel, nýbrž i Eliáš, totiž v osobě Jana Křtitele).

13.—28. Viz Mat. 17, 17—20.; Luk. 9, 37—43.

válel se a slinil. ²⁰ I otázal se otce jeho: »Jak dávno je tomu, co se mu to stalo?« On řekl: »Od dětství. ²¹ A často vrhl ho i do ohně a do vody, aby ho zahubil. Ale můžeš-li co, pomoz nám, měj s námi slitování.« ²² Ježíš však mu řekl: »Můžeš-li věřiti, všechno jest možno věřícímu.« ²³ A hned otec toho chlapce zvolav pravil se slzami: »Věřím (Pane), pomoz mé nedůvěře.« ²⁴ Tu Ježíš vida, že se lid sbíhá, přikázal přísně duchu nečistému řka jemu: »Duchu zlý a němý, já rozkazuji tobě, vyjdi z něho a již do něho nevcházej.« ²⁵ I vykřikl a velmi jím zalomcovav, vyšel z něho. Zmrtvěl takřka, takže mnozí pravili, že zemřel. ²⁶ Ale Ježíš vzav ho za ruku, pozdvihl ho, a on vstal. ²⁷ Když pak vešel do domu, učedníci jeho tázali se v ústraní: »Proč nemohli jsme ho my vymítnouti?« ²⁸ On jim řekl: »Takovýto druh nemůže ničím vyjíti leč modlitbou a postem.«

Pán Ježíš předpovídá po druhé svou smrt i vzkříšení své, nabádá k pokoře a varuje před pohoršením. 9, 29—49.

²⁹ Vyšedše odtud šli dále Galilejí, ale nechtěl, aby se o tom někdo dověděl. ³⁰ Učil pak učedníky své a řekl jim: »Syn člověka bude vydán v ruce lidské, a zá-

bijí ho, a když bude zabit, třetího dne vstane z mrtvých.«³¹ Ale oni nerozuměli slovu tomu, báli se však otázati se ho.

³² I přišli do Kafarna. Když byli v domě, tázal se jich: »O čem jste se na cestě hádali?«³³ Oni mlčeli; neboť se na cestě mezi sebou hádali, kdo z nich jest větší.

³⁴ I posadil se a povolav dvanácte řekl jim: »Chce-li kdo býti prvním, buď ze všech posledním a služebníkem všech.«³⁵ A vzav dítě, postavil je uprostřed nich a objav je, řekl jim:³⁶ »Kdo přijme jedno z takových dětí pro jméno mé, mne přijímá, a kdo mne přijme, nepřijímá mne, nýbrž toho, který mě poslal.«

³⁷ I promluvil k němu Jan: »Mistře, viděli jsme kohosi, jenž s námi nechodí, an ve jménu tvém vymítá duchy zlé; i bránili jsme mu.«³⁸ Ježíš řekl: »Nebraňte mu, neboť není nikoho, jenž by činil divy ve jménu mém a mohl snadno zle mluvit o mně.³⁹ Neboť kdo není proti vám, je pro vás.⁴⁰ Vždyť žádný, kdo by vám dal píti číši vody studené ve jménu mém, protože jste Kristovi, neztratí odměny své.«

⁴¹ »A kdo by pohoršil jednoho z maličkých těchto, kteří ve mne věří, tomu bylo by lépe, aby mlýnský kámen ovázan byl o hrdlo jeho, a on uvržen byl do moře.

32.—36. Viz Mat. 18, 1—5.; Luk. 9, 46—48.

41.—44. Viz Mat. 18, 6—9., též Mat. 5, 29—30.

⁴² A pohoršuje-li tě ruka tvá, utni ji; lépe je tobě vejíti do života bez ruky, než abys s oběma rukama odešel do pekla v oheň neuhasitelný, [⁴³ kde červ jejich neumírá a oheň nehasne]. ⁴⁴ A jestliže noha tvá tě pohoršuje, utni ji; lépe je tobě vejíti do života věčného chromému, než abys s oběma nohama uvržen byl do pekla v oheň neuhasitelný, [⁴⁵ kde červ jejich neumírá a oheň nehasne]. ⁴⁶ A pohoršuje-li tě oko tvé, vylup je; lépe je ti s jedním okem vejíti do království Božího, než abys s oběma očima uvržen byl do pekelného ohně, ⁴⁷ kde červ jejich neumírá a oheň nehasne. ⁴⁸ Neboť každý bude osolen ohněm a každá oběť bude osolena solí. ⁴⁹ Dobrá věc jest sůl; stane-li se však sůl neslanou, čím ji osolíte? Mějte v sobě sůl a zachovávejte pokoj mezi sebou.«

Nerozlučitelnost stavu manželského.

10, 1—12.

10, ¹ Vstav odtud šel do končin judských Zajordanskem. I scházely se k němu opět zástupy, a on je učil, jak činíval. ² Tu fa-

48. 3. Mojž. 2, 13. Každá oběť starozákonní, měla-li se dáti podle předpisu a tak býti Bohu milá, musila se osoliti; tak i každý člověk (dospělý), jenž chce býti Bohu milý a tedy i ujíti věčné záhubě, musí býti osolen ohněm a solí, t. j. musí býti očištěn ohněm utrpení i přemáhání sebe a s Bohem spojen věrou a láskou.

10., 1.—12. Viz Mat. 19, 1—9.

riseové přistoupivše k němu, tázali se ho pokoušejíce jej: »Je dovoleno muži propustiti manželku svou?« ³ On odpověděl: »Co přikázal vám Mojžíš?« ⁴ Oni řekli: »Mojžíš dovolil napsati lístek zápuďný a propustit.« ⁵ Ježíš odpovídaje jim pravil: »Pro tvrdost srdce vašeho napsal vám příkaz ten. ⁶ Na počátku stvoření však učinil je Bůh mužem a ženou. ⁷ Proto opustí člověk otce svého i matku svou a přilne k manželce své, ⁸ a ti dva budou tělem jedním. Nejsou tedy již dva, nýbrž jedno tělo. ⁹ Nuže, co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.« ¹⁰ Ale v domě otázali se ho zase učedníci jeho o té věci. ¹¹ Řekl jim: »Kdo propustí manželku svou a pojme jinou, cizoloží proti ní, ¹² a propustí-li žena muže svého a vdá se za jiného, cizoloží.«

Pán Ježíš žehná dítkám a doporučuje dobrovolnou chudobu. 10, 13—31.

¹³ I podávali mu děti, aby se jich dotkl; učedníci však domlouvali těm, kteří je k němu brali. ¹⁴ Ale Ježíš vida je, zamrzel se nad tím a řekl jim: »Nechte děti jíti ke mně a nebraňte jim, neboť takovým patří království Boží. ¹⁵ Vpravdě pravím vám: Kdo nepřijme království Božího ja-

13.—16. Viz Mat. 19, 13—15.

14. Takových, nejen dítek, nýbrž i těch dospělých, kteří se dítkám podobají zejména pokorou.

ko dítě, nevejde do něho.«¹⁶ I bral je na lokty, vkládal na ně ruce a žehnal jim.

¹⁷ Když pak vyšel na cestu, přiběhl kdosi a pokleknuv před ním, tázal se ho: »Mistře dobrý, co mám činiti, abych došel života věčného?«¹⁸ Ježíš mu řekl: »Proč mě nazýváš dobrým? Nikdo není dobrý, leč jediný Bůh.¹⁹ Příkázání znáš: Nezabiješ, nezcizoložíš, nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví, nebudeš podváděti, cti otce svého i matku svou.«²⁰ On mu odpověděl: »Mistře, to všechno zachovával jsem od svého mládí.«²¹ Tu Ježíš laskavě na něj pohleděv řekl mu: »Jednoho se ti nedostává; jdi, prodej, co máš, a dej chudým, a budeš míti poklad v nebi; a přijď, následuj mne.«²² Ale on se zarmoutil pro to slovo a odešel smuten, neboť měl mnoho statkův.²³ I rozhlédl se Ježíš a řekl svým učedníkům: »Jak těžko vejdou do království Božího ti, kteří mají statky!«²⁴ Učedníci žasli nad slovy jeho. Ale Ježíš promluviv opět, řekl jim: »Dítky, jak těžko jest vejíti do království Božího těm, kteří doufají ve statky!²⁵ Snáze jest velbloudu projíti uchem jehly, než boháči vejíti do království Božího.«²⁶ I divili se tím více řkouce k sobě vespolek: »I kdo může býti spasen?«²⁷ Ale Ježíš pohleděv na ně řekl: »U lidí je to nemožno, ne však u Boha;

neboť u Boha je všechno možno.«²⁸ Tu jal se Petr praviti jemu: »Hle, my jsme opustili všechno a následovali jsme tebe.«²⁹ Ježíš odpověděl: »Vpravdě pravím vám: Není nikoho, jenž opustil dům nebo bratry nebo sestry nebo otce nebo matku nebo děti nebo pole pro mne a pro evangelium,³⁰ aby nedostal stokrát tolik: nyní v tomto věku domy a bratry i sestry a matky i děti a pole, a to i přes pronásledování, a v budoucím věku život věčný.³¹ Mnozí pak první budou posledními a poslední prvními.«

Pán Ježíš předpovídá po třetí své umučení a doporučuje pokoru. 10, 32—45.

³² Byli pak na cestě ubírajíce se do Jerusalema, a Ježíš chvátal před nimi, takže žasli a jdouce za ním báli se. I pojal opět dvanácte k sobě a počal jim říkati, co ho potká:³³ Aj, bereme se vzhůru do Jerusalema, a Syn člověka bude vydán velekněžím a zákoníkům, a ti odsoudí jej na smrt a vydají ho pohanům.³⁴ I budou se mu posmívati a na něj plivati a ho bičovati, a zabijí ho; ale třetího dne vstane z mrtvých.«

³⁵ Tu přistoupili k němu synové Zebe-

32.—34. Srovn. Mat. 20, 17—19.; Luk. 18, 31—34. Apoštolé žasli nad jeho odhodlaností, s kterou chvátal do Jerusalema, kde již několikráte chtěli ho usmrtiti.

35.—45. Viz Mat. 20, 20—28.

deovi, Jakub a Jan, a pravili mu: »Mistře, přejeme si, abys nám učinil, zač tě poprosíme.«³⁶ On jim řekl: »Co chcete, abych vám učinil?«³⁷ Oni řekli: »Dej nám, abychom ve tvé slávě seděli jeden po pravici a druhý po levici tvé.«³⁸ Ale Ježíš řekl jim: »Nevíte, zač prosíte. Můžete píti kalich, který já piji, aneb pokřtěni býti křtem, kterým já jsem křtěn?«³⁹ Oni mu řekli: »Můžeme.« Ježíš jim řekl: »Kalich, který já piji, budete píti, a křtem, kterým já jsem křtěn, budete pokřtěni,⁴⁰ avšak seděti po pravici nebo po levici mé není mou věcí dáti vám, nýbrž těm, jimž je to připraveno.«⁴¹ Uslyševše to deset (ostatních) počali se mrzeti na Jakuba a Jana.⁴² Ale Ježíš povolav je k sobě, pravil jim: »Víte, že ti, kteří se uznávají za vládce národů, (tvrdě) nad nimi panují, a že velmoži jejich jim dávají cítit svou moc.⁴³ Ale tak to není mezi vámi, nýbrž kdo chce býti mezi vámi větší, buď služebníkem vaším,⁴⁴ a kdo chce býti mezi vámi první, buď sluhou všech.⁴⁵ Neboť ani Syn člověka nepřišel, aby mu bylo slouženo, nýbrž aby sloužil a dal život svůj na vykoupení za mnohé.«

Pán Ježíš uzdravuje slepce u Jericha.

10, 46—52.

⁴⁶ Přišli do Jericha. A když vycházel

46.—52. Srovn. Mat. 20, 29—34.; Luk. 18, 35—43.

z Jericha se svými učedníky a s velikým zastupem, syn Timeův, Bartimeus, slepý, seděl u cesty žebraje. ⁴⁷ Uslyšev, že to jest Ježíš Nazaretský, počal volati a říkati: »Synu Davidův, Ježíši, smiluj se nade mnou.« ⁴⁸ I domlouvali mu mnozí, aby mlčel, ale on mnohem hlasitěji volal: »Synu Davidův, smiluj se nade mnou.« ⁴⁹ Ježíš se zastavil a řekl: »Zavolejte ho.« I zavolali slepce, řkouce jemu: »Buď dobré mysli; vstaň, volá tě.« ⁵⁰ On odhodiv plášť, vyskočil a přišel k němu. ⁵¹ Ježíš promluvil k němu a řekl: »Co chceš, abych ti učinil?« Slepec mu řekl: »Mistře, ať vidím.« ⁵² Ježíš pak mu řekl: »Jdi, víra tvá tě uzdravila.« Hned prohlédl a šel za ním tou cestou.

Slavný vjezd Kristův do Jerusalema. 11, 1—11.

11, ¹ Když se přibližovali k Jerusalemu, a to k Betfage a Betanii při hoře Olivové, poslal dva ze svých učedníků a pravil jim: ² »Jděte do vesnice, která jest proti vám, a hned, jak budete do ní vcházeti, naleznete přivázané oslátko, na němž dosud žádný člověk neseděl; odvažte je a přiveďte. ³ A řekne-li vám kdo: ‚Co to děláte?‘, rcete: ‚Pán ho potřebuje‘; a hned ho

11., 1.—11. Viz Mat. 21, 1—11.; Luk. 19, 28—44.; Jan 12, 12—19.

propustí sem.«⁴ I odešli a našli oslátko přivázané u dveří na cestě; i odvázáli je.⁵ Někteří z těch, kteří tam stáli, pravili jim: »Co to děláte, odvazujete oslátko?«⁶ Oni jim řekli, jak jim přikázal Ježíš. I nechali jich.⁷ A přivedli oslátko k Ježíšovi a vložili na ně roucha svá. I vsedl na ně.⁸ Mnozí pak prostřeli roucha svá na cestu, a jiní sekali ratolesti se stromův a prostírali je na cestu.⁹ A ti, kteří šli vpředu, i ti, kteří byli vzadu, volali: »Hosanna!¹⁰ Požehnaný, jenž se bere ve jménu Páně! Požehnáno buď přicházející království otce našeho Davida! Hosanna na výsostech!«¹¹ I vešel do Jerusalema do chrámu a pohleděv kolem na všecko, poněvadž bylo již pozdě na den, vyšel se dvanácti do Betanie.

Pán Ježíš vyslovuje kletbu nad fíkem, vyhání z chrámu prodavače a doporučuje pevnou víru. 11, 12—26.

¹² Když druhého dne vyšli z Betanie, zlačněl.¹³ A spatřiv z daleka strom fíkový, mající listí, šel, zdali snad něco na něm nenalezne; ale přišed k němu nenalezl nic kromě listí, neboť nebyl čas fíků.¹⁴ I promluviv řekl mu: »Ať z tebe na věky nikdo nejí ovoce.« A slyšeli to učedníci jeho.

¹⁵ I přišli do Jerusalema. Vešed do chrámu počal vyháněti ty, kteří prodávali a kupovali v chrámě, a převrátil stoly penězoměncův i stolice těch, kteří prodávali holubice, ¹⁶ a nedopustil, aby kdo nosil nádobu chrámem. ¹⁷ Učil je řka jim: »Není psáno: ‚D ů m m ů j d o m e m m o d l i t - b y s l o u t i b u d e v š e m n á r o d ů m?‘ Vy však jste jej učinili peleší lotrovskou.« ¹⁸ Uslyševše to velekněží a zákoníci, hledali, kterak by ho zahubili, neboť báli se ho, poněvadž veškeren lid žasnul nad učením jeho. ¹⁹ Když byl večer, vyšel z města.

²⁰ Ráno jdouce kolem, uzřeli ten fíkový strom uschlý od kořene. ²¹ I rozpomenul se Petr a řekl mu: »Mistře, hle, fíkový strom, jemuž jsi zlořečil, uschl.« ²² Ježíš mu odpověděl: »Mějte víru v Boha. ²³ Vpravdě pravím vám: Kdo řekne této hoře: ‚Zdvihni se a vrz se do moře‘, a nebude pochybovati ve svém srdci, nýbrž věriti, že se mu stane, co praví, stane se mu. ²⁴ Proto pravím vám: Začkoli budete prositi v modlitbě, věřte, že to dostanete a stane se vám to. ²⁵ A když stojíte a se modlíte, odpouštějte, máte-li co proti komu, aby též Otec váš, jenž je v nebesích, odpustil vám hříchy vaše. [²⁶ Neodpustíte-

15.—19. Viz Mat. 21, 12—17., Luk. 19, 45—46.

20.—24. Viz Mat. 21, 20—22.

li vy, neodpustí ani Otec váš v nebesích hříchů vašich.«]

Členové velerady táží se po Kristově pravomoci. 11, 27—33.

²⁷ Přišli zase do Jerusalema. Když chodil v chrámě, přišli k němu velekněží a zákoníci i starší ²⁸ a pravili mu: »Kterou mocí činíš tyto věci? A kdo dal ti tu moc, abys to činil?« ²⁹ Ale Ježíš jim řekl: »Otážu se vás i já na jednu věc; odpovězte mi a povím vám, kterou mocí ty věci činím. ³⁰ Křest Janův, byl s nebe či od lidí? Odpovězte mi.« ³¹ Ale oni rozvažovali mezi sebou řkouce: »Díme-li ‚S nebe‘, řekne: ‚Proč jste mu tedy neuvěřili?‘ ³² Řekneme-li však: ‚Od lidí‘, bojíme se lidí, neboť všichni měli Jana za pravého proroka.« ³³ I odpověděli a řekli Ježíšovi: »Nevíme.« Ježíš řekl jim: »Ani já vám nepovím, kterou mocí to činím.«

Podobenství o vinařích. 12, 1—12.

12, ¹ I počal jim mluvit v podobenstvích: »Člověk jeden zřídil vinici; ohradiv ji plotem, vykopal v ní lis, postavil věž a pronajal ji vinařům; a odcestoval. ² V příslušný čas poslal k vinařům služebníka, aby

27.—33. Viz Mat. 21, 23—27.

12., 1.—12. Viz Mat. 21, 33—46.; Luk. 20, 9—19.

přijal od vinařů z užitku vinice. ³ Ale oni javše ho zmrskali jej a odeslali s prázdnou. ⁴ I poslal k nim zase jiného služebníka; toho zranili na hlavě a potupili. ⁵ A opět poslal jiného, a toho zabili; a mnoho jiných, a z těch jedny zmrskali, jiné usmrtili. ⁶ Maje tedy ještě jediného syna milovaného, i toho poslal k nim naposled řka: ‚Zastydí se před synem mým‘. ⁷ Ale vinaři řekli k sobě vespolek: ‚To jest dědic; pojďme zabijme ho, a dědictví bude naše‘. ⁸ I chopili ho, zabili jej a vyvrhli ven z vinice. ⁹ Co tedy učiní pán vinice? Přijde a zahubí vinaře a dá vinici jiným. ¹⁰ Nečtli jste Písma tohoto: ‚Kámen, který zavrhli stavitelé, ten stal se kamenem úhelným. ¹¹ Od Pána stalo se to a je to podivné v očích našich?‘¹² I hledali ho zajmouti, ale báli se lidu; postřehli totiž, že to podobenství pověděl o nich. A nechavše ho odešli.

Pán Ježíš odpovídá k úskočným otázkám svých nepřátel. 12, 13—34.

¹³ I poslali k němu některé z fariseův a Herodovců, aby jej polapili v řeči. ¹⁴ Ti přišedše pravili mu: »Mistře, víme, že pravdomluvný jsi a nedbáš na nikoho, neboť nepatříš na osobu lidskou, nýbrž

vpravdě cestě Boží učíš: Jest dovoleno dávatí daň císaři čili nic? Máme dávatí či nedávatí?»¹⁵ Ale on znaje pokrytectví jejich, řekl jim: »Proč mě pokoušíte? Podejte mi denár, ať uvidím.«¹⁶ Oni mu jej podali. I řekl jim: »Čí je tento obraz i nápis?« Oni mu pravili: »Císařův.«¹⁷ Ježíš pak řekl jim: »Dávejte tedy, co jest císařovo, císaři, a co jest Božího, Bohu.« I divili se mu.

¹⁸ Přišli k němu také saduceové, kteří tvrdí, že není zmrtvýchvstání, a tázali se ho: ¹⁹ »Mistře, Mojžíš nám předepsal, zemře-li něčí bratr a zanechá-li po sobě manželku, a nepozůstaví-li žádných synů, ať si bratr jeho vezme manželku jeho a zplodí potomstvo svému bratru.²⁰ Bylo pak sedm bratrů; první pojal manželku a zemřel nepozůstaviv potomstva.²¹ I pojal ji druhý a zemřel; a ani on nepozůstavil potomstva; a třetí taktéž.²² A tak pojalo ji všech sedm, a nepozůstavili potomstva. Poslední ze všech zemřela i manželka.²³ Čí z nich tedy bude žena ta při vzkříšení, když vstanou z mrtvých? Neboť sedm jich mělo ji za manželku.«²⁴ Ježíš jim pravil: »Zda nemýlíte se proto, že neznáte Písem ani moci Boží?²⁵ Neboť když vstanou z mrtvých, nebudou se ani ženit, ani vdávat, nýbrž budou jako andělé v nebesích.

²⁶ O mrtvých pak, že vstanou, nečtli jste v knize Mojžíšově při keři, jak mu Bůh pravil: ‚Já jsem Bůh Abrahamův a Bůh Isákův a Bůh Jakubův?‘ ²⁷ Není Bůh (Bohem) mrtvých, nýbrž živých. Vy se tedy mnoho mýlíte.«

²⁸ I přistoupil jeden ze zákoníků, který je byl slyšel tázati se, a vida, že jim dobře odpověděl, otázal se ho: »Které přikázání jest první ze všech?« ²⁹ Ježíš mu odpověděl: »První ze všech přikázání jest: Slyš, Israeli, Hospodin, Bůh tvůj, Bůh jediný jest; ³⁰ a milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší mysli své a ze vší síly své. To jest první přikázání. ³¹ Druhé jest podobné jemu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Jiného přikázání většího nad tato není.« ³² I řekl mu zákoník: »Dobře, mistře; podle pravdy jsi pověděl, že jeden jest Bůh, a že není jiného kromě něho; ³³ a že milovati ho z celého srdce a z celého rozumu a z celé duše a ze vší síly, a milovati bližního jako sebe samého jest větší věc než všechny celopaly a oběti.« ³⁴ Ježíš vida, že odpověděl moudře, řekl mu: »Nejsi daleko od království Božího.« A již nikdo se neosmělil otázati se ho.

26. Při keři, t. j. na tom místě, kde vypravuje, kterak se mu Bůh zjevil ve způsobě hořícího keře. (2. Mojž. 3, 6.)

28.—34. Srovn. Mat. 22, 34—40.

**Pán Ježíš vyvrací nepravé mínění
o Vykupiteli, varuje před zákoníky
a oceňuje obět vdovinu. 12, 35—44.**

³⁵ I promluvil Ježíš a pravil uče v chrámě: »Kterak říkají zákoníci, že Kristus je syn Davidův? ³⁶ Vždyť David sám praví v Duchu svatém: Řekl Hospodin mému Pánu: »Zasedej po mé pravici, dokud nedám tvé nepřátele za podnož tvým nohám.« ³⁷ David tedy sám nazývá jej Pánem; i kterak jest syn jeho?« — Četný zástup rád ho poslouchal.

³⁸ I pravil jim při svém učení: »Varujte se zákoníků, kteří se zálibou chodí v dlouhých řízách a libují si, když je pozdravují na trhu, ³⁹ a rádi sedí v prvních stolicích v synagogách a na prvních místech při hostinách; ⁴⁰ kteří stravují domy vdov a na odív dlouho se modlí; ty stihne soud těžší.«

⁴¹ A posadiv se Ježíš proti pokladnici, díval se, kterak lid metá peníze do ní. Mnozí boháči metali mnoho. ⁴² Přišla pak jedna chudá vdova a hodila tam dvě lepety, to jest (asi) jeden haléř. ⁴³ I povolal k sobě učedníky své a řekl jim: »Vpravdě pravím vám: Tato chudá vdova dala více než všichni, kteří házeli do pokladnice;

35.—37. Viz Mat. 22, 41—46.

38.—40. Viz Mat. 23, 1—39.

“neboť všichni metali z toho, co jim přebývalo; tato však dala ze svého nedostatku všechno, co měla, všechno živobytí své.»

Pán Ježíš předpovídá zkázu Jerusalema a konce světa. 13, 1—31.

13, ¹ Když vycházel z chrámu, pravil mu jeden z učedníků jeho: »Mistře, pohleď, jaké to kameny a jaké stavby!« ² Ježíš mu řekl: »Vidíš všechny tyto veliké stavby? Nezůstane tu kámen na kameni, který by nebyl zborcen.« ³ A když se posadil na hoře Olivové proti chrámu, Petr a Jakub a Jan a Ondřej otázali se ho v ústraní: ⁴ »Pověz nám, kdy budou tyto věci? A které bude znamení, až přijde čas, aby se všechno to splňovalo?«

⁵ Tu Ježíš počal k nim mluvit: »Hleďte, ať vás nikdo nesvede; ⁶ neboť mnozí přijdou ve jménu mém a řeknou: ‚Já jsem to‘; a svedou mnohé. ⁷ Když pak uslyšíte boje a pověsti o bojích, ať se nepolekáte, neboť musí to nastati; ale ještě nebude konec. ⁸ Neboť povstane národ proti národu a království proti království, a bude zemětřesení po místech i hlad. Počátek to bolesti. ⁹ Mějte se však sami na pozoru, neboť vydají vás soudům a v synagogách

1.—31. Viz Mat. 24, 1—35.; Luk. 21, 5—33.

9.—13. Viz Mat. 10, 17—22.; Luk. 12, 11—12., 21, 12—19.

budou vás bít, i před vladaře a krále budete postaveni pro mne na svědectví jim.¹⁰ Dříve musí evangelium býti hlásáno mezi všemi národy.¹¹ A když vás povedou, aby vás vydali, nestarejte se napřed, co byste mluvili, nýbrž to mluvte, co v tu hodinu bude vám dáno; neboť nejste to vy, kteří mluvíte, nýbrž Duch svatý.¹² Vydá pak bratr bratra na smrt a otec dítě své, a povstanou děti proti rodičům a budou je zabíjeti,¹³ a budete v nenávisti u všech pro jméno mé. Kdo však vytrvá do konce, ten spasen bude.«

¹⁴ »Když uzříte ohavnost zpuštění, ana stojí, kde nemá, — kdo to čte, rozuměj, — tehda, kdo jsou v Judsku, utecte na hory;¹⁵ kdo jest na střeše, nesestupuj do domu, aniž vcházej, aby vzal něco z domu svého,¹⁶ a kdo (bude) na poli, nevracej se nazad, aby si vzal roucho.¹⁷ Běda pak těhotným a kojícím v oněch dnech.¹⁸ Modlete se, aby to nebylo v zimě.¹⁹ Neboť budou to dny takového soužení, jakého nebylo od počátku tvorstva, které Bůh stvořil, až dosud, aniž kdy bude.²⁰ A kdyby Pán nebyl ukrátil dnů těch, nebyl by zachován žádný člověk; ale pro vyvolené, které vyvolil, ukrátil těch dnů.²¹ Tehdy řekne-li vám kdo: ‚Hle, tuto je Kristus, hle, tamto‘, nevěřte.²² Neboť povstanou nepraví Kristo-

14.—20. Viz Mat. 24, 15—22.; Luk. 21, 20—24.

21.—27. Viz Mat. 24, 23—31.; Luk. 21, 24—28.

vé a nepraví proroci a budou činiti zázraky a divy, aby svedli, kdyby možno bylo, i vyvolené. ²³ Mějte se tedy na pozoru; hle, předpověděl jsem vám to všecko.«

²⁴ »Ale v těch dnech po onom soužení se slunce zatmí a měsíc nedá světla svého; ²⁵ a hvězdy budou padati s nebe a moci nebeské budou se pohybovati. ²⁶ Tehdy uzří Syna člověka přicházeti v oblacích s mocí a slávou velikou. ²⁷ A tehdy pošle své anděly a shromáždí vyvolené své od čtyř větrů, od konce země až do konce nebe.«

²⁸ »Od stromu fíkového pak naučte se podobenství. Když ratolest jeho již omladne a listí vyrazí, víte, že blízko jest léto; ²⁹ tak i vy, když uvidíte, že tyto věci se dějí, vězte, že blízko jest, přede dveřmi. ³⁰ Vpravdě pravím vám: Nepomine pokolení toto, až všecky tyto věci se stanou. ³¹ Nebe a země pominou, ale slova má nepominou.«

Pán Ježíš vyzývá k bdělosti a k modlitbě. 13, 32—37.

³² »O tom dni však neb hodině neví nikdo, ani andělé v nebi ani Syn, leč (jediné) Otec. ³³ Mějte se na pozoru, bděte, a modlete se; neboť nevíte, kdy ten čas

28.—31. Viz Mat. 24, 32—35., Luk. 21, 29—33.

32.—37. Mat. 24, 36.

přijde. ³⁴ Jako člověk, který odcestoval opustiv dům svůj a dav služebníkům svým plnou moc, každému práci jeho, a vrátnému přikázal, aby bděl. ³⁵ Bděte tedy, neboť nevíte, kdy Pán domu přijde, zdali večer či o půlnoci, či o kuropění, či ráno. ³⁶ Aby přijda nenadále, nenalezl vás spících. ³⁷ Co pravím vám, všechněm pravím: Bděte!«

**Velerada radí se o Kristově záhubě,
Maria maže vonnou mastí Pána Ježíše,
Jidáš nabízí se, že Krista zradí. 14, 1—11.**

14, ¹ Po dvou dnech byly velikonoce a přesnice. I hledali velekněží a zákoníci, kterak by ho lstivě jali a zabili; ² neboť pravili: »Ne o slavnosti, aby snad nenastala bouře lidu.«

³ Když pak byl v Betanii v domě Šimona malomocného a byl za stolem, přišla jedna žena s nádobou alabastrovou masti drahé z pravého nardu a rozlomivši nádobu vylila mu ji na hlavu. ⁴ Někteří však se mrzeli na to mezi sebou a pravili: »K čemu stala se tato ztráta masti? ⁵ Vždyť ta masť mohla se prodati za více než tři sta denárů a dáti se chudým.« I osopovali se na ni.

34. Větě této chybí závětí; znělo by asi takto: Tak i já chystaje se k tomu, abych odešel k Otci, dávám vám moc v církvi, ustanovuji vás v ní jako vrátnými a přikazuji, abyste bděli.

1. n. Viz Mat. 26, 3—5.; Luk. 22, 1.

3.—9. Viz Mat. 26, 6—13.; Jan 12, 1—8.

⁶ Ale Ježíš řekl: »Nechte ji. Proč činíte jí obtíže? Dobrý skutek učinila na mně; ⁷ vždyť chudé máte vždycky s sebou a když chcete, můžete jim dobře činiti, mne však vždycky nemáte. ⁸ Ona učinila, co mohla: pomazalať napřed tělo mé k pohřbu. ⁹ Vpravdě pravím vám: Kdekoli bude hlásáno evangelium toto po celém světě, tam bude se vypravovati na památku její také to, co učinila ona.«

¹⁰ A Jidáš iškariotský, jeden ze dvanácti, odešel k velekněžím, aby jim ho zradil. ¹¹ Oni pak uslyševše to, zaradovali se a slíbili mu dáti peníze. I hledal, kterak by ho příhodně vydal.

Poslední večeře. 14, 12—26.

¹² Prvního dne přesnic, když zabíjeli velikonočního beránka, řekli mu učedníci jeho: »Kde chceš, abychom odejdouce připravili tobě, bys jedl beránka?« ¹³ I poslal dva ze svých učedníkův a řekl jim: »Jděte do města, a potká vás jeden člověk, nesoucí džbán vody; jděte za ním, ¹⁴ a kam vejde, tam rcete pánu domu: ‚Mistr praví: Kde jest pokojík můj, kde bych jedl beránka s učedníky svými?‘ ¹⁵ On vám ukáže večeřadlo veliké, prostřené, připravené a tam (vše) připravte.« ¹⁶ I odešli učedníci

10. n. Viz Mat. 26, 14—16.; Luk. 22, 3—6.

12.—16. Viz Mat. 26, 17—19.; Luk. 22, 7—13.

jeho a přišli do města a shledali (vše), jak jim pověděl, i připravili beránka.

¹⁷ Když byl večer, přišel se dvanácti.

¹⁸ A když byli za stolem a jedli, Ježíš řekl: »Vpravdě pravím vám: Jeden z vás mě zradí, ten, který se mnou jí.« ¹⁹ I počali se rmoutit a říkali jemu jeden po druhém: »Zdali já?« ²⁰ On však jim řekl: »Jeden ze dvanácti, který si se mnou omáčí rukou v míse. ²¹ Syn člověka sice jde, jak je o něm psáno, ale běda tomu člověku, skrze něhož Syn člověka bude zrazen; lépe by mu bylo, kdyby se byl ten člověk nenarodil.«

²² A když jedli, Ježíš vzal chléb a požehnav rozlámal jej a dal jim a řekl: »Vezměte; toto jest tělo mé.« ²³ A vzav kalich, poděkoval a dal jim — a pili z něho všichni — ²⁴ a řekl jim: »Toto jest krev má Nového zákona, která se vylévá za mnohé. ²⁵ Vpravdě pravím vám: Již nebudu píti z tohoto plodu vinného kmene až do onoho dne, kdy jej budu píti nový v království Božím.« ²⁶ A zazpívavše chválu vyšli na horu Olivovou.

17.—21. Viz Mat. 26, 20—25.; Luk. 22, 21—23.; Jan 13, 21—30.

22.—24. Viz Mat. 26, 26—28.; Luk. 22, 19—20.; 1. Kor. 11, 23—25.

Pán Ježíš předpovídá útěk apoštolův a pád Petřův. 14, 27—31.

²⁷ I řekl jim Ježíš: »Všichni se pohoršíte nade mnou této noci; neboť je psáno: ‚Bíti budu pastýře a rozprchnou se ovce.‘ ²⁸ Ale když vstanu z mrtvých, předejdu vás do Galileje.« ²⁹ Petr však mu pravil: »Byť se všichni pohoršili, já přece nikoliv.« ³⁰ I řekl mu Ježíš: »Vpravdě pravím tobě: Dnes, této noci, prve než kohout dvakrát zazpívá, třikrát mě zapřeš.« ³¹ Ale on ještě více tvrdil: »Bych měl umřítí s tebou, nezapru tebe.« Podobně říkali též všichni.

Pán Ježíš v zahradě Getsemanské. 14, 32—42.

³² Když přišli do dvorce, jenž se jmenuje Getsemany, řekl učedníkům svým: »Poseďte tuto, až se pomodlím.« ³³ A vzav s sebou Petra a Jakuba a Jana, počal se lekati a teskliv býti; ³⁴ i řekl jim: »Smutná jest duše má až k smrti; zůstaňte tuto a bděte.« ³⁵ A popošed maličko padl na zem a modlil se, aby, možno-li, odešla od něho ta hodina; ³⁶ řekl: »Abba, Otče: všecko jest možné tobě, odejmi tento kalich ode mne:

27.—31. Viz Mat. 26, 31—35.; Luk. 22, 33—44.; Jan 13, 37—38.

32.—42. Viz Mat. 26, 36—46.; Luk. 22, 39—46.; Jan 18, 1.

ale ne co já chci, nýbrž co ty.«³⁷ I přišel a shledal, že spí; i řekl Petrovi: »Šimone, spíš? Nemohls bdíti jedné hodiny?³⁸ Bďte a modlete se, abyste se nedostali do pokušení; duch zajisté hotov jest, ale tělo slabé.«³⁹ Opět odešed modlil se říkáje slovo totéž.⁴⁰ A vrátiv se shledal, že zase spí, neboť oči jejich byly obtíženy, a nevěděli, co by mu odpověděli.⁴¹ I přišel po třetí a řekl jim: »Spěte již a odpočívejte. Dosti jest. Přišla hodina, ejhle, Syn člověka bude vydán v ruce hříšníků.⁴² Vstaňte, pojďme! Hle, přiblížil se ten, jenž mě vydá.«

Pán Ježíš jat a odveden. 14, 43—52.

⁴³ Když ještě mluvil, přišel Jidáš iškariotský, jeden ze dvanácti, a s ním veliký zástup s meči a kyji (poslaný) od velekněží a zákoníkův a starších.⁴⁴ Dal pak jim zrádce jeho znamení: »Kterého políbím, ten je to; chopte ho a veďte bezpečně.«⁴⁵ A přišed hned k němu přistoupil a řekl: »Mistře« a zulíbal ho.⁴⁶ Oni pak vztáhli na něj ruce a jali ho.⁴⁷ Ale jeden z těch, kteří tu stáli, vytasiv meč, napadl služebníka veleknězova a uťal mu ucho.⁴⁸ Ježíš promluviv řekl jim: »Jako na lotra jste vyšli s meči a kyji, abyste mě jali.⁴⁹ Denně učíval jsem u vás v chrámě, a nejali jste

43.—50. Viz Mat. 26, 47—56.; Luk. 22, 47—53.; Jan 18, 2—11.

mne. Ale (toto se stalo), aby se vyplnila Písma.«⁵⁰ Tu ho učedníci opustili a utekli všichni.⁵¹ Jeden jinoch však šel za ním oděn jsa lněným rouchem na holém těle. I popadli ho.⁵² Ale on zanechav roucho lněné, utekl od nich nahý.

Pán Ježíš před Kaifášem. 14, 53—65.

⁵³ I přivedli Ježíše k veleknězi, a sešli se všichni velekněží a zákoníci i starší.⁵⁴ Petr šel za ním z daleka až do dvora veleknězova, seděl s biřici a ohřívál se u ohně. —⁵⁵ Velekněží a celá velerada hledali svědectví proti Ježíšovi, aby ho vydali na smrt, ale nenalezli;⁵⁶ mnozí sice svědčili křivě proti němu, ale svědectví jejich se neshodovala.⁵⁷ I povstali kteřísi a svědčili křivě proti němu řkouce:⁵⁸ »My jsme ho slyšeli, kterak řekl: ‚Já zbořím chrám tento rukou udělaný a ve třech dnech vystavím jiný, ne rukou udělaný‘.«⁵⁹ Ale ani takto neshodovalo se svědectví jejich.⁶⁰ I postavil se velekněz doprostřed a otázel se Ježíše řka: »Nic neodpovídáš na to, co tito proti tobě svědčí?«⁶¹ Ale on mlčel a neodpověděl nic. Opět (tedy) otázel se ho velekněz a řekl mu: »Ty jsi Mesiáš, Syn Boha požehnaného?«⁶² Ježíš řekl: »Já jsem; a uzříte Syna člověka seděti na pravici moci Boží a přicházeti s oblaky ne-

beskými.« ⁶³ Ale velekněz roztrhl roucho své a řekl: »Co ještě potřebujeme svědků? ⁶⁴ Slyšeli jste rouhání. Co se vám zdá?« A oni všichni ho odsoudili, že hoden je smrti. ⁶⁵ I počali někteří na něj plivati a zahalovati obličej jeho a poličkovati ho a říkali mu: »Hádej.« Také biřici ho poličkovali.

Petrův pád. 14, 66—72.

⁶⁶ Když byl Petr dole na dvoře, přišla tam jedna ze služebnic veleknězových ⁶⁷ a uzřevši Petra, kterak se ohřívá, pohlédla naň a řekla: »I ty jsi byl s Ježíšem Nazaretským.« ⁶⁸ Ale on zapřel: »Nevím ani nerozumím, co pravíš.« A vyšel ven do předdvoří; a kohout zazpíval. ⁶⁹ Služebnice však uzřevši ho jala se opět říkati okolostojícím: »Tento jest z nich.« ⁷⁰ Ale on zapřel opět. A po malé chvíli zase ti, kteří tam stáli, pravili Petrovi: »Vpravdě jsi z nich; vždyť jsi také galilejský.« ⁷¹ On však počal se zaklínati a přísahati: »Neznám toho člověka, o němž mluvíte.« ⁷² A hned kohout zazpíval po druhé. I rozpomněl se Petr na slovo, které mu řekl Ježíš: »Prve než kohout zazpívá dvakrát, třikrát mě zapřeš.« A dal se do pláče.

Pán Ježíš před Pilátem. 15, 1—20.

15, ¹ Hned ráno velekněží se staršími a zákoníky, a to celá velerada, učinivše nález a svázavše Ježíše, odvedli ho a vydali Pilátovi. ² I otázal se ho Pilát: »Ty jsi král židovský?« On mu odpověděl: »Ty to pravíš.« ³ Velekněží žalovali na něj mnoho věcí. ⁴ Pilát otázal se ho opět: »Nic neodpovídáš? Hle, jak veliké věci žalují na tebe.« ⁵ Ale Ježíš neodpověděl již nic, takže se Pilát podivil.

⁶ O slavnosti propouštěval jim jednoho vězně, kterého si žádali. ⁷ Byl pak uvězněn s buřiči jeden, jménem Barabáš, který v povstání spáchal vraždu. ⁸ I přistoupil lid a počal prositi za to, co jim vždycky činíval. ⁹ Pilát jim odpověděl: »Chcete, abych vám propustil krále židovského?« ¹⁰ Neboť pozoroval, že velekněží vydali ho ze závisti. ¹¹ Ale velekněží popudili lid, aby jim propustil raději Barabáše. ¹² Pilát promluviv opět řekl jim: »Co tedy chcete, abych učinil tomu, jež nazýváte králem židovským?« ¹³ Oni opět vykřikli: »Ukřižuj ho!« ¹⁴ Pilát však jim pravil: »I co zlého učinil?« Ale oni křičeli ještě více: »Ukřižuj ho!« ¹⁵ Tu Pilát, chtěje lidu vy-

1. Viz Mat. 27, 1., 2.; Luk. 22, 66., 71.

2.—5. Viz Mat. 27, 11—14.; Luk. 23, 2—7.; Jan 18, 28—38.

6.—15. Viz Mat. 27, 15—26.; Luk. 23, 13—15.; Jan 19, 39—46.

hověti, propustil jim Barabáše, a Ježíše zbičovav vydal, aby byl ukřižován.

¹⁶ Vojáci odvedli ho do dvora, to jest do ležení, a svolali celou četou. ¹⁷ I oblékli ho v šarlat a spletše korunu trnovou vložili ji na něj, ¹⁸ a počali ho pozdravovati: »Zdráv buď, králi židovský.« ¹⁹ A bili ho třtinou do hlavy a plili na něj a klekajíce klaněli se mu. ²⁰ Když se mu naposmívali, svlékli s něho šarlat a oblékli ho v roucha jeho a vyvedli jej, aby ho ukřižovali.

Ježíš Kristus ukřižován a pohřben.

15, 21—47.

²¹ A přinutili jakéhosi Šimona cyrenského, otce Alexandrova a Rufova, jenž tudy šel, přicházeje ze dvorce, aby vzal a nesl kříž jeho. ²² I dovedli ho na místo Golgotu, to jest v překladě »místo lebčí«. ²³ A dávali mu píti víno s myrrhou, ale on ho nepřijal. ²⁴ A když ho ukřižovali, rozdělili si roucha jeho, metajíce o ně los, co kdo dostane. ²⁵ Byla pak hodina třetí, když ho ukřižovali. ²⁶ A byl napsán nápis viny jeho: »Král židovský«. ²⁷ Také ukřižovali s ním dva lotry, jednoho na pravici a dru-

16.—20. Viz Mat. 27, 27—31.; Jan 19, 1—3.

21.—23. Viz Mat. 27, 32—34.; Luk. 23, 26.; Jan 19, 16—17.

24.—28. Viz Mat. 27, 35—38.; Luk. 23, 33—34.; Jan 19, 19—24. — Verš 28. dostal se sem asi z Luk. 22, 37. Slova Písma jsou z Is. 53, 12.

hého na levici jeho. [²⁸ I naplnilo se Písmo, jež praví: »A se zločinci počten jest«.] ²⁹ Ti však, kteří tudy chodili, rouhali se mu potřásající hlavou svou a říkajíce: »Ha, jenž boříš chrám (Boží) a ve třech dnech jej zase vystavuješ, ³⁰ pomoz sám sobě a sestup s kříže.« ³¹ Podobně i velekněží posmívajíce se mu, říkali se zákoníky jeden druhému: »Jiným pomohl, sám sobě pomoci nemůže. ³² Mesiáš, král israelský! Ať sestoupí nyní s kříže, abychom to viděli a uvěřili.« Také ti mu utrhalí, kteří s ním byli ukřižováni.

³³ Když bylo šest hodin, nastala tma po celé zemi až do hodiny deváté, ³⁴ a v hodinu devátou Ježíš zvolal silným hlasem: »Eloi, Eloi, lamma sabaktani?« to jest v překladě: »Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?« ³⁵ Tu někteří z okolostojících uslyševše to pravili: »Hle, Eliáše volá.« ³⁶ Jeden pak z nich běžel a naplniv houbu octem vložil ji na třtinu a dával mu pít říka: »Nechte, ať uvidíme, přijde-li Eliáš sejmouti ho.« ³⁷ Ale Ježíš zvolav silným hlasem vypustil duši. ³⁸ Tu opona chrámová roztrhla se ve dvě půle od hora až dolů. ³⁹ Setník pak, který stál proti němu, vida, že tak zvolav vypustil duši, pravil: »Vpravdě, tento člověk byl Syn Boží.«

29.—37. Viz Mat. 27, 39—50.; Luk. 23, 35—46.; Jan 19, 25—30.

39.—41. Mat. 27, 54—56., Luk. 23, 47—49.

⁴⁰ Byly tam i ženy z daleka se dívající; mezi nimi byla Maria Magdalena a Maria — matka Jakuba Malého a Josefa — a Salome, ⁴¹ které chodily za ním a posluhovaly mu, když byl v Galileji, a mnoho jiných, které vstoupily s ním do Jerusalema.

⁴² Když se již připozdilo — poněvadž byl den přípravy, to jest den před sobotou — přišel Josef z Arimatie, vznešený člen velerady, který také očekával království Božího, ⁴³ a dodav si odvahy vešel k Pilátovi a žádal ho za tělo Ježíšovo. ⁴⁴ Pilát však se podivil, že by již byl mrtev; povolav k sobě setníka, otázal se ho, zdali již zemřel. ⁴⁵ Zvědév to, daroval tělo Josefovi. ⁴⁶ Josef pak nakoupiv tenkého plátna a sňav ho (s kříže), obvinul ho v plátno a položil ho do hrobu, který byl vytesán do skály, a přivalil kámen ke dveřím hrobovým. ⁴⁷ Maria Magdalena pak a Maria (matka) Josefova se dívaly, kam ho položili.

Pán Ježíš vstav z mrtvých zjevuje se svým věrným a vstupuje na nebesa. 16, 1—20.

16, ¹ Když sobota minula, Maria Magdalena a Maria (matka) Jakubova a Salome

42.—47. Mat. 27, 57—61.; Luk. 23, 50—56.; Jan 19, 31—42.

47. Matka Josefova, t. j. Maria, manželka Alfeova, příbuzná Panny Marie, která podle 15, 40. byla matkou Jakuba Malého a Josefa.

nakoupily vonných věcí, aby příjdouce pomazaly Ježíše. ² Záhy zrána v neděli přišly ke hrobu, když slunce již vyšlo. ³ Pravily sobě vespolek: »Kdo nám odvalí kámen ode dveří hrobových?« ⁴ A pohlédše, uzřely, že kámen jest odvalen. — Byl totiž velmi veliký. — ⁵ A všedše do hrobu uzřely mládence, an sedí na pravici oděn rouchem bílým; i ulekly se. ⁶ On pak jim řekl: »Nebojte se; hledáte Ježíše Nazaretského, ukřižovaného; vstalť jest; není ho tuto; hle, místo, kdež ho položili. ⁷ Ale jděte a povězte učedníkům jeho i Petrovi: ,Předejde vás do Galileje, tam ho uvidíte, jak vám pověděl.« ⁸ Ale ony vyšedše utekly od hrobu, neboť přišel na ně strach a hrůza, a neřekly nikomu nic, neboť se bály.

⁹ Vstav z mrtvých v neděli ráno, ukázal se nejprve Marii Magdaleně, ze které byl vyhnal sedm zlých duchů. ¹⁰ Ona šla a zvěstovala to těm, kteří s ním bývali, kteří lkali a plakali. ¹¹ A oni uslyševše, že jest živ a byl od ní viděn, nevěřili.

¹² Potom ukázal se v jiné podobě dvěma z nich na cestě, když šli na venkov, ¹³ a ti odšedše pověděli to ostatním; ale nevěřili ani jim.

¹⁴ Konečně ukázal se jedenácti, když

12. Viz Luk. 24, 13—33.

14. Toto zjevení událo se v den Kristova nanebevstoupení v Jerusalemě.

byli za stolem, a vytýkal jim nevěru jejich a tvrdost srdce, že nevěřili těm, kteří ho viděli z mrtvých vstalého. ¹⁵ Řekl jim: »Jdouce do veškerého světa, hlásejte evangelium všemu stvoření. ¹⁶ Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdo však neuvěří, bude zavržen. ¹⁷ Těch pak, kteří uvěří, budou následovati tyto zázraky: Ve jménu mém budou zlé duchy vymítati, novými jazyky mluvíti, ¹⁸ hady bráti, a jestliže by co jedovatého pili, neuškodí jim; na nemocné budou ruce vzkládati, a ti se uzdraví.«

¹⁹ A když Pán (Ježíš) k nim domluvil, vzat jest do nebe a usedl po pravici Boží; ²⁰ oni pak vyšedše, kázali všude, a Pán jim pomáhal a potvrzoval slova jejich zázraky, které potom následovaly.

O evangeliu sv. Lukáše.

Sv. Lukáš byl průvodcem sv. Pavla, o němž se děje v N. z. třikráte zmínka výslovná, v Kolos. 4, 14; 2. Tim. 4, 11. a Filem. 24.

Jak Eusebius, sv. Jeronym a jiní spisovatelé staré doby udávají, narodil se v Antiochii syrské z rodičů pohanských, jak svědčí nejen jméno jeho, nýbrž i dokonalejší známost řečtiny, kterou již staří spisovatelé uznávají, a ten způsob, kterým se vyslovuje o řeči hebrejské (aramské), když praví, že pole hrnčířovo nazváno bylo jménem jejích Hakeldama (Skut. ap. 1, 19); zvláště však dává to najevo sv. Pavel, který zřejmě rozeznává sv. Lukáše s Demasem a Epafrou od těch spolupracovníků svých, kteří byli ze židovství (Kolos. 4, 10—14).

Ačkoli však rodem byl pohan, zjednal si přece důkladnou známost obyčejů židovských. Ze známosti té soudí se obyčejně, že sv. Lukáš před svým obrácením se ke Kristu byl židovským proselytou. Kdo jej obrátil ke Kristu a kde, není známo. Je však pravděpodobno, že přijal křesťanství v Antiochii, když někteří učedníci Kristovi, po smrti sv. Štěpána, do Antiochie přišli a tam křesťanství šířili. (Skutk. ap. 11, 20). Tam také nejspíše se seznámil se sv. Pavlem, který, byv od Barnabáše vyzván, odebral se z rodiště svého Tarsu do Antiochie a tam celý rok hlásal učení Kristovo (Skutk. 11, 25, 26.).

Stavem svým byl Lukáš lékařem. (Kolos. 4, 14.) Na druhé cestě apoštolské sv. Pavla přidružil se k němu r. 52. v Troadě a provázal ho až do Filipp. Tam asi zůstal až do té doby (r. 59. neb 58.), kdy sv. Pavel se vracel přes Filippy ze třetí apoštolské cesty své. Tehdy připojil se k němu zase a provázal ho až do Jerusalema. Mezitím co Pavel vězněn

byl v Césareji, sv. Lukáš zdržoval se v Césareji a v okolí; a když sv. Pavel, odvolav se k císaři, plavil se do Říma, provázel ho a pobyl v Římě u něho po celou dobu jeho vazby, krátký čas toliko vyjímaje, po který trval mimo Řím. Když byl Pavel uvězněn v Římě po druhé (r. 66.—67.), Lukáš dlel u něho zase. Po smrti sv. Pavla kázal podle vypravování Epiifaniova v Italii, Gallii, Dalmacii a Macedonii.

Teprve sv. Řehoř Naz. na východě a Gaudentius z Brescie na západě řadí jej mezi mučedníky. Pohřben byl nejspíše v Patrách v Achaji, jeho ostatky pak byly ve 20. roce panování císaře Konstantina (r. 357.) přeneseny do Konstantinopole. Zobrazuje se se symbolem býka (telete), jakožto zvířetem obětním; neboť počíná evangelium své vypravováním o oběti Zachariášově.

Evangelium své napsal r. 62. nebo 63., a to nejspíše v Římě. Věnoval je jakémusi Theofilovi, křesťanu obrácenému z pohanstva. Neurčil je však pouze pro něho, nýbrž pro širší kruh čtenářstva, a to takový, k němuž mimo obec římskou patřily také všecky obce křesťanské od sv. Pavla zřízené, v nichž křesťané z pohanů měli převahu.

Byly tři pohnutky, které ho řízením Božím přiměly k tomu, aby spis ten napsal, a to: a) pokusy mnoha jiných mužů, kteří hleděli vypsati život Ježíše Krista, ač nebyli přímými svědky jeho; b) přesvědčení, že zná dobře Kristův život, poněvadž od počátku vyzvěděl pilně i jeho příhody i jeho řeči a skutky; c) vědomí, že Theofil a jiní křesťané nemají žádoucí vědomosti o těch věcech.

Účel, kterého spisem svým chtěl dosíci, vyjádřil sám slovy: «abyš poznal pravdu těch slov (věcí), jimiž jsi byl vyučen». (1, 4.) Chtěl totiž

spořádaným vylíčením toho, co Ježíš Kristus hlásal a konal, k paměti přivéstí Theofilovi a jiným křesťanům ony pravdy zjevené, které poznali z kázání ústního, a tím utvrditi i jejich víru v poznané pravdy křesťanské. Zejména chtěl čtenáře své utvrditi ve víře, že Pán Ježíš je vtělený Syn Boží a zaslíbený Vykupitel všech lidí, židů i pohanů, a že jedině přidržením se Krista lze lidem dojíti spásy. Vylíčil jednotlivé události, až na nepatrné výjimky, přesně postupem takovým, jakým se po sobě udály, udal určitě rok, kdy sv. Jan Křtitel počal připravovati lid na Krista a jistou měrou i čas, kdy Pán Ježíš se narodil.

Nebyv sám svědkem Kristova života a působení, čerpal známost věcí, které vypravuje — jak sám poučuje na počátku svého evangelia — z r ů z n ý c h pramenů, zcela spolehlivých, totiž z ústního kázání apoštolů a učedníků Páně, a ze zpráv oněch osob, jichž sám se dotazoval osobně. Jakýsi vliv na jeho evangelium měl i sv. Pavel. Zda použil také písemných pramenů, není sice jisto, ale přece pravděpodobno. Zejména lze tvrditi skoro s určitostí, že chvalozpěv Panny Marie (Magnificat) a Zachariášův (Benedictus), jakož i rodokmen Pána Ježíše (3, 23—38) přebral z pramenů psaných, a to aramských. Také podobá se pravdě, že použil evangelia Markova a snad i Matoušova v jeho znění aramském, ale nikoli tak, že by byl při psaní měl je před sebou rozložena a z nich vypisoval, nýbrž že dříve, než počal psáti, je přečetl, obsah jejich si zapamatoval, snad i některé poznámky si učinil a při psaní použil toho, co uznal za vhodné vzhledem ke svému účelu, srovnáv to dříve, jmenovitě pokud se týká postupu času, s tím, co byl seznal odjinud.

Evangelia jeho užili již nejen různí spisovatelé II. století, nýbrž i sv. Klement Řím., ano i sv. Pavel (1. Tim. 5, 18). Výslovně pak jmenují Lukáše spisovatelem evangelia toho mimo jiné též spisovatel tak zvaného Zlomku Muratorského (II. stol.), sv. Irenej Tertullián, Klement Alex., Origenes.

*Sv. evangelium Ježíše Krista
podle sepsání sv. Lukáše.*

Úvod. 1, 1—4.

1, ¹ Mnozí již podjali se toho, aby uspořádali vypravování o těch věcech, které se u nás naplnily, ² jak nám je podali ti, kteří byli od počátku očitými svědky a přísluhovateli slova; ³ proto vidělo se i mně, který jsem od prvopočátku vše důkladně vyzvěděl, pořádkem o tom psáti tobě, velmožný Theofile, ⁴ abys poznal pravdu těch věcí, kterým jsi byl vyučen.

**Narození Kristova předchůdce zvěstováno.
1, 5—25.**

⁵ Za časů Heroda, krále judského, žil jistý kněz, jménem Zachariáš, ze třídy Abiášovy. Měl manželku z dcer Áronových, a ta se jmenovala Alžběta. ⁶ Oba byli spravedliví před Bohem, plníce všechny příkazy a předpisy Páně bez úhony. ⁷ Ale neměli dítě, neboť Alžběta byla neplodná, a oba byli již věkem pokročilí. ⁸ Když jednou v pořádku třídy své konal úřad kněžský před Bohem, ⁹ podle obyčeje úřadu kněžského připadlo na něho losem, aby vejda do chrámu Páně, zapálil v oběť kadidlo. ¹⁰ Všecko množství lidu modlilo

se venku v době toho pálení. ¹¹ I ukázal se mu anděl Páně, stojící na pravé straně oltáře kadidlového. ¹² Zachariáš uzřev jej ulekl se a bázeň připadla na něho. ¹³ I řekl mu anděl: »Neboj se, Zachariáši; neboť vyslyšena jest modlitba tvá: manželka tvá Alžběta porodí tobě syna, a nazveš ho jménem Jan. ¹⁴ I budeš se radovat a plesat, a mnozí budou míti radost z jeho narození. ¹⁵ Neboť bude veliký před Pánem, vína a nápoje opojného píti nebude, již ze života matky své bude naplněn Duchem svatým, ¹⁶ a mnohé ze synův israelských obrátí k Pánu Bohu jejich. ¹⁷ On předejde před ním v duchu a moci Eliášově, aby obrátil srdce otců k dětem a nevěřící ke smýšlení spravedlivých, aby připravil Pánu lid hotový.« ¹⁸ I řekl Zachariáš andělovi: »Po čem to poznám? Neboť já jsem stár, a manželka moje pokročila ve věku svém.« ¹⁹ Anděl mu odpověděl: »Já jsem Gabriel, který stojím před Bohem; jsem poslán, abych mluvil k tobě a ty věci ti zvěstoval. ²⁰ I budeš němý a nebudeš moci mluvit až do dne, ve kterém se ty věci

13. Mínil se tu předem vyslyšení oné modlitby, kterou při oběti konal jménem svým i celého národa, aby již přišel Vykupitel. Oznámení předchůdce Vykupitelova bylo zároveň ohlášení, že vyslyšena jest také ta modlitba, kterou konával, aby se mu narodil syn.

17. V duchu a moci Eliášově, vystupuje s touž rozhodností proti neřestem a povzbuzuje s týmž zápalem k pokání a ctnosti, jak to činil Eliáš.

stanou, poněvadž jsi neuvěřil mým slovům, která se splní svým časem.«²¹ Lid očekával Zachariáše, a divili se, že prodléval v chrámě.²² Když pak vyšel, nemohl k nim mluvit; i poznali, že měl vidění v chrámě. A on pokyvoval jim a zůstal němý.²³ Když se naplnili dnové služby jeho, odešel domů. —²⁴ Po těch dnech počala Alžběta, manželka jeho; i tajila se po pět měsíců řkouc: ²⁵»Takto mi učinil Pán ve dnech, v nichž shlédl, aby odňal pohanu mou mezi lidmi.«

Narození Ježíše Krista zvěstováno.

1, 26—38.

²⁶ Měsíce šestého anděl Gabriel poslán byl od Boha do města galilejského, jménem Nazaret,²⁷ k panně, zasnoubené muži jménem Josef, z domu Davidova. A jméno panny: Maria.²⁸ Vešed k ní anděl, řekl: »Zdráva buď, milostiplná, Pán s tebou, požehnaná's ty mezi ženami.«²⁹ Ona [uzřevši ho] užasla nad řečí jeho a přemýšlela, jaké by to bylo pozdravení.³⁰ I řekl jí anděl: »Neboj se, Maria, neboť

28. Pozdravuje ji tak vzhledem k milostem, jimiž byla nejen ochráněna od hříchu prvotního, nýbrž i v nejužší spojení s Bohem uvedena a hodným příbytkem vtěleného Syna Božího učiněna a tak nade všechny ženy vyznamenána i neporušeností panenskou i důstojností mateřskou.

29. »U z ř e v š i j e j« (podle Vulgaty »když uslyšela«) chybí v rukopisech starších.

jsi našla milost u Boha. ³¹ Hle počneš v životě, porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš. ³² Ten bude veliký a Synem Nejvyššího slouti bude; Pán Bůh dá mu trůn Davida, otce jeho, bude kralovati v domě Jakubově na věky, ³³ a království jeho nebude konce.« ³⁴ I řekla Maria k andělu: »Kterak se to stane, když muže nepoznávám?« ³⁵ Odpověděv anděl řekl jí: »Duch svatý sestoupí v tebe, a moc Nejvyššího zastíní tě; proto také to svaté, co se z tebe narodí, slouti bude Syn Boží. ³⁶ A hle, Alžběta, příbuzná tvá, i ona počala syna ve stáří svém, a nyní jest již v šestém měsíci, ta, která slove neplodná, ³⁷ neboť nemožná není u Boha žádná věc.« ³⁸ I řekla Maria: »Aj, já dívka Páně, staniž se mi podle slova tvého.« Tu odešel od ní anděl.

Navštívení Panny Marie. 1, 39—56.

³⁹ Maria povstavši v těch dnech odešla s chvatem na hory do města Judova, ⁴⁰ a všedši do domu Zachariášova, pozdravila Alžbětu. ⁴¹ Jak uslyšela Alžběta

34. Nevyjádřila tím ani nevěry, ani pochybnosti o pravdě slov andělových, nýbrž pevně věříc, že Bůh může učiniti, aby se stala matkou i bez porušení svého slibu zachovat ustavičné panenství, ptala se jen po způsobě, kterak se to stane, a to proto, poněvadž běželo tu o věc, která se dotýkala přímo její osobnosti.

41. Dít ko z a p l e s a l o; byvši zvláštním působením Božím uvědomeno o přítomnosti Spasitelově

pozdravení Mariino, dítko zaplesalo v životě jejím, a Alžběta byla naplněna Duchem svatým. ⁴² I zvolala silným hlasem: »Požehnaná's ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého. ⁴³ Odkud mi to, aby Matka Pána mého přišla ke mně? ⁴⁴ Neboť hle, jak došel hlas pozdravu tvého do mých uší, zaplesalo radostí dítko v životě mém. ⁴⁵ Blahoslavená, která uvěřila, neboť se vyplní ty věci, které jí byly pověděny od Pána.«

⁴⁶ I řekla Maria:

»Velebí duše má Hospodina,

⁴⁷ a duch můj zaplesal v Bohu, Spasiteli mém,

⁴⁸ že shlédl na ponížení své služebnice, neboť hle, od této chvíle blahoslaviti mě budou všechna pokolení,

⁴⁹ protože veliké věci učinil mi Mocný; jeho jméno (je) svaté,

⁵⁰ a jeho milosrdenství od pokolení do pokolení,

těm, kteří se ho bojí.

⁵¹ On učinil mocné věci ramenem svým:

Rozptýlil pyšné smýšlením srdce jejich,

⁵² sesadil mocné s trůnu

a povýšil nízké.

⁵³ Lačné naplnil dobrými věcmi

a bohaté propustil prázdné.

a zároveň zbaveno hříchu prvotního, dalo rovněž působením božským najevo nějakým pohybem radost nad tím.

- ⁵⁴ Ujal se Israele, služebníka svého, aby ukázal, že jest pamětliv svého milosrdenství —
- ⁵⁵ jako mluvil k otcům našim — s Abrahamem a potomstvem jeho na věky.«
- ⁵⁶ Maria zůstala s ní asi tři měsíce, a poté vrátila se domů.

Narození Jana Křtitele. 1, 57—80.

⁵⁷ Alžbětě pak naplnil se čas, aby porodila; i porodila syna. ⁵⁸ Sousedé i příbuzní její uslyšeli, že Hospodin prokázal jí veliké milosrdenství; i radovali se s ní. ⁵⁹ V den osmý přišli obřezat dítě a chtěli je nazvati podle jména otce jeho Zachariáš. ⁶⁰ Ale matka jeho promluvivši pravila: »Nikoliv, ale slouti bude Jan.« ⁶¹ I řekli jí: »Vždyť není nikoho ve tvém příbuzenstvu, kdo by se tím jménem nazýval.« ⁶² I pokynuli otci jeho, jak by chtěl, aby se jmenovalo. ⁶³ On požádal tabulky, napsal na ni: »Jan jest jméno jeho.« I podivili se všichni. ⁶⁴ A hned se mu otevřela ústa i jazyk jeho a mluvil velebě Boha. ⁶⁵ I připadla hrůza na všechny sousedy jeho a po všech horách judských rozhlašovaly se všechny ty věci; ⁶⁶ všichni, kteří to slyšeli, vštípili si to v srdce své řkouce: »Čím as bude toto dítě?« Neboť ruka Páně byla s ním. ⁶⁷ Zachariáš pak, otec

jeho, byl naplněn Duchem svatým a prorokoval řka:

⁶⁸ »Požehnán (buď) Hospodin, Bůh israel-
ský,
že shlédl a vykoupení zjednal lidu své-
mu

⁶⁹ a že vzbudil nám mocnou spásu
v domě Davida, služebníka svého,

⁷⁰ jak byl mluvil ústy
svatých odvěkých proroků svých.

⁷¹ Spásu od nepřátel našich
a z ruky všech, kteří nás nenávidí,

⁷² aby učinil milosrdenství s našimi otci
a ukázal, že jest pamětliv svaté úmluvy
své,

⁷³ přísahy, kterou přísahal Abrahamovi,
našemu otci:
že nám dá,

⁷⁴ abychom vysvobozeni z rukou nepřátel
svých,

beze strachu sloužili jemu

⁷⁵ ve svatosti a spravedlnosti před ním
po všechny dny své.

69. Vzbudil nám mocnou spásu; doslovně bylo by: vyzdvihl nám roh spásy. Roh jmenuje se tu jako obraz síly a moci; roh spásy = moc spásy či mocná spása, mocný Spasitel.

70. Že z rodu Davidova narodí se Vykupitel, bylo předpověděno v 2. Král. 7, 12—16; Is. 9, 6.; 11, 1—5, 55, 3—4.; Jerem. 23, 5.; 33, 15.; Ezech. 34, 23.; Os. 3, 3.; Am. 9, 11.; Mich. 5, 2.

73. Úmluvu, kterou Bůh učinil s Abrahamem, nazývá přísahou, poněvadž ji Bůh přísahou stvrdil. (1. Mojž. 22, 16.)

- ⁷⁶ Ty pak, dítko, prorokem Nejvyššího slouti budeš,
neboť půjdeš před Pánem připravovat cesty jeho,
- ⁷⁷ abys dal lidu jeho známost o spáse odpuštěním hříchů jejich
- ⁷⁸ ze srdečného milosrdenství Boha našeho, ve které shlédl na nás Vycházející z výsosti,
- ⁷⁹ aby posvítit těm, kteří jsou ve tmě a stínu smrti,
aby řídil nohy naše na cestu pokoje.«
- ⁸⁰ Dítko pak rostlo a sílilo se podle ducha a bylo na poušti až do dne, kdy se ukázalo lidu israelskému.

Narození a obřezání Ježíše Krista. 2, 1—21.

2, ¹Toho času vyšel rozkaz od císaře Augusta, aby byl vykonán soupis celé říše. — ²Tento soupis konal se první za náčelnictví Kviriniova v Syrii. — ³I šli

⁷⁸. Vycházející z výsosti, t. j. Vykupitel (jako slunce).

2., 1. Zprávy mimobiblické o tomto soupisu Kviriniově jsou mlhavé a kusé, proto není možno těžiti z nich pro biblické letopočty. — Dionysius Exiguus († 556), zakladatel našeho dnešního letopočtu, položil rok narození Páně omylem o 5—9 let dopředu. Možnost skutečného roku narození Páně pohybuje se mezi 5. až 9. neb i 10. rokem před prvním rokem našeho letopočtu! (Ruffini.) V novější době se ustaluje mínění, že se Ježíš narodil 7 let před počátkem naší éry (Schoch v »Biblica«, 1926, str. 295). Evangelisté sami ovšem neudávají, kterého roku se Pán Ježíš narodil.

všichni, aby se přiznávali, každý do svého města. ⁴ Odešel i Josef z Galileje z města Nazareta do Judska, do města Davidova, jež slove Betlem, poněvadž byl z domu a kmene Davidova, ⁵ aby se dal zapsati s Marií, zasnoubenou manželkou svou, která byla těhotná. ⁶ Když tam byli, naplnili se dnové, aby porodila. ⁷ I porodila syna svého prvorozeného, obvinula ho plénkami a uložila v jeslích, poněvadž neměli místa v hospodě.

⁸ V téže krajině byli pastýři, ponocující a stráž noční držíce nad stádem svým. ⁹ A hle, anděl Páně stanul u nich, a jasnost Boží je obklíčila, i báli se velmi. ¹⁰ Anděl jim řekl: »Nebojte se, neboť hle, zvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu. ¹¹ Narodil se vám dnes Spasitel, to jest Kristus Pán, v městě Davidově. ¹² A toto bude vám znamením: Naleznete dítě plénkami obvinuté a uložené v jeslích.« ¹³ Hned nato bylo s andělem množství zástupů nebeských, kteří chválili Bo-

V. 5. Marii Pannu nazývá manželkou Josefovou, poněvadž v té době byla již skutečně od něho za manželku pojata; nazývá ji však manželkou zasnoubenou, aby vyjádřil, že Maria zachovala čistotu panenskou i v manželství. Ostatně není zcela jisto, zda oba výrazy ty (zasnoubenou manželkou) jsou původní; neboť mezi starými rukopisy jedny mají pouze výraz zasnoubenou, jiné toliko výraz manželku, jiné výrazy ty oba.

7. Syna prvorozeného, t. j. jednorozeného. Viz. pozn. k Mat. 1, 25.

ha říkajíce: ¹⁴»Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem bohu libým.«

¹⁵ Jak andělé odešli od nich do nebe, pastýři pravili k sobě vespolek: »Pojďme až do Betlema a vizme tu událost, kterou Pán oznámil nám.« ¹⁶ I přišli s chvatem a našli Marii a Josefa i dítě uložené v jeslích. ¹⁷ Uzřevše je, vypravovali, co jim bylo pověděno o dítěti. ¹⁸ Všichni, kteří to slyšeli, divili se těm věcem, které jim byly pověděny od pastýřů. ¹⁹ Maria však uchovávala ta slova, uvažujíc o nich v srdci svém. ²⁰ I vrátili se pastýři, velebíce a chválíce Boha za vše, co slyšeli a viděli tak, jak jim bylo pověděno.

²¹ Když se naplnilo dní osm, aby dítě bylo obřezáno, nazvali je jménem Ježíš, kterým bylo nazváno od anděla, prve než se počalo v životě.

Obětování Páně. 2, 22—40.

²² Když přišly dni očišťování jejího podle zákona Mojžíšova, donesli ho do Je-

14. »Bohu libým«, t. j. lidem, které Bůh miluje a jimž svou blahovůli prokazuje. Neboť rozumí se tu: dobrá vůle či blahovůle neb zalíbení Boží a nikoli dobrá vůle lidí, jak se mnohdy myslí vzhledem k překladu latinskému. Že lidé ti musí také sami býti dobré vůle či ochotni vůli Boží se poddávat, rozumí se samo sebou, a Pán Ježíš sám prohlásil to nejednou.

22.—24. Dnové očišťování, t. j. doba čtyřiceti dnů od narození dítěti. (3. Mojž. 12, 2., 8.)

rusalema, aby ho postavili před Hospodinem, — ²³ jak je psáno v zákoně Páně: Každý pacholík, jenž otvírá život, buď zasvěcen Pánu — ²⁴ a aby dali oběť podle toho, jak pověděno jest v zákoně Páně, dvě hrdliček nebo dvě holoubátek. ²⁵ A hle, v Jerusalemě byl člověk jménem Simeon; člověk ten byl spravedlivý i bohabojný, očekával potěšení Israelova, a Duch svatý byl v něm. ²⁶ On dostal zjevení od Ducha svatého, že neumře, leč dříve uzří Mesiáše Hospodinova. ²⁷ I přišel v Duchu do chrámu, a když rodiče přinesli dítě Ježíše, aby za něj učinili podle obyčeje zákona, ²⁸ vzal ho i on na lokty své a velebil Boha. Řekl:

²⁹ »Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého
podle slova svého v pokoji,
³⁰ neboť viděly oči mé spásu tvou,
³¹ kterou jsi připravil před očima všech
národů,
³² světlo k osvícení pohanův
a k slávě lidu israelského.«

³³ Otec a matka jeho divili se těm věcem, které byly praveny o něm. ³⁴ A Simeon blahoslavlil je a řekl Marii, matce jeho: »Hle, tento jest ustanoven k pádu a k povstání mnohých

33. Sv. Josef byl Ježíšův pěstoun a otec zákonný, to jest takový, jakého zákon uznával vzhledem k manželství uzavřenému mezi Josefem a Marií.

v Israeli a na znamení, jemuž budou odpírati; — ³⁵ tvou vlastní duší pronikne meč, — aby se zjevila smýšlení mnohých srdcí.«

³⁶ A byla (tamtéž) prorokyně Anna, dcera Fanuelova z pokolení Aserova; ta pokročila (již) ve vysokém věku: byla živa s mužem svým sedm rokův od svého panenství; ³⁷ a vdovou byla až do let osmdesáti čtyř. Nevycházela z chrámu sloužíc (Bohu) posty a modlitbami dnem i nocí. ³⁸ Ta přišedši v touž hodinu, velebila Boha a mluvila o něm všem, kteří očekávali vykoupení Israelova.

³⁹ Když vykonali všecko podle zákona Páně, vrátili se do Galileje, do svého města Nazareta. ⁴⁰ Dítka pak rostlo a sílilo se, jsouc plno moudrosti, a milost Boží byla v něm.

Dvanáctiletý Ježíš v chrámě. 2, 41—52.

⁴¹ Rodiče jeho chodívali každého roku do Jerusalema na slavnost velikonoční. ⁴² Když byl ve dvanácti letech — oni podle obyčeje svátečního šli do Jerusalema, ⁴³ a když dokonavše dny sváteční se vraceli, pacholík Ježíš zůstal v Jerusalemě, aniž to jeho rodiče zpozorovali. ⁴⁴ Domnívajíce se, že jest v družině, ušli den cesty a hledali ho mezi příbuznými a známými,

⁴⁵ a nenalezše, vrátili se do Jerusalema, hledajíce ho. ⁴⁶ Po třech dnech našli ho v chrámě, an sedí mezi učiteli poslouchaje a otazuje se jich. ⁴⁷ Všichni, kteří ho slyšeli, žasli nad rozumností a odpověďmi jeho. ⁴⁸ Uzřevše ho (rodiče jeho) podivili se. I řekla mu matka jeho: »Synu, proč jsi nám to učinil? Hle, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe.« ⁴⁹ I řekl jim: »Co jest, že jste mě hledali? Nevěděli jste, že já musím býti v tom, co jest Otce mého?« ⁵⁰ Ale oni neporozuměli slovu, které k nim mluvil. ⁵¹ I odebral se s nimi a přišel do Nazareta a byl jim poddán. Matka jeho pak uchovávala všecka ta slova v srdci svém. ⁵² A Ježíš prospíval moudrostí a věkem a milostí u Boha i u lidí.

Působení Jana Křtitele. 3, 1—20.

3, ¹ Roku patnáctého panování císaře Tiberia, když Pontius Pilát spravoval Judsko a Herodes byl knížetem (údělným)

3., 1. Patnáctý rok Tiberiův počínal se 19. 8. r. 28. a končil se 18. 8. r. 29., nebo podle syrského počítání byla to doba od 1. X. r. 27. do 30. IX. r. 28. — Pilát spravoval Judsko od r. 26—36. — Herodes Antipas (syn vraha betlemských dětí) byl tetraarchou, t. j. údělným knížetem, v Galileji od r. 4. před do r. 39. po Kristu. — Filip byl tetraarchou severovýchodní Palestiny od r. 4. před do r. 34. po Kr. — Abilene s hl. městem Abila na cestě z Damašku do Heliopole (Baalbeku). — Někteří počítají panování Tiberiovo od r. 12. po Kr., kdy se stal spoluvladařem Augustovým; takže by 15. rok jeho vlády byl r. 26.-27. po Kr.

v Galileji, Filip, bratr jeho, knížetem krajiny Iturejské a Trachonitské a Lysaniáš knížetem v Abileně, ² za velekněží Annáše a Kaifáše dostalo se povolání od Pána Janovi, synu Zachariášovu, na poušti. ³ I přišel do veškerého okolí jordanského a kázal křest pokání na odpuštění hříchů, ⁴ jak psáno jest v knize řeči proroka Isaiáše:

»Hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Páně, rovné činite stezky jeho; ⁵ každé údolí budiž vyplněno a každá hora i pahrbek budiž snižen; a místa křivá buďtež přímými a místa drsná cestami rovnými; ⁶ a veškeré lidstvo zakusí spásu Boží.«

⁷ Pravil tedy k zástupům, kteří vycházeli, aby pokřtěni byli od něho: »Pokolení zmijí, kdo vám ukázal, jak byste utěkli budoucímu hněvu? ⁸ Přinášejte tedy ovoce hodné pokání a nezačínajte si říkati: ‚Otce máme Abrahama.‘ Neboť pravím vám, že Bůh může z kamenů těchto syny vzbuditi Abrahamovi. ⁹ Již zajisté přiložena jest sekera ke kořeni stromů; každý tedy strom, který nenese ovoce dobrého, vyřát a na oheň uvržen bude.« ¹⁰ I tázali se ho zástu-

2. Annáš byl sesazený velekněz, Kaifáš, jeho zeť, velekněz úřadující.

4.—6. Viz Is. 40, 3—5.; Mat. 3, 3.; Mark. 1, 3.; Jan 1, 23.

7.—9. Viz Mat. 3, 7—10.

pové: »Co tedy máme činiti?« ¹¹ On jim odpověděl: »Kdo má dvě sukně, dej tomu, jenž nemá žádné; a kdo má pokrmy, učiň podobně.« ¹² Přišli pak i celníci, aby byli pokřtěni, a řekli: »Mistře, co máme činiti?« ¹³ On jim řekl: »Nic více nevybírejte, než co jest vám ustanoveno.« ¹⁴ Tázali se ho však i vojáci: »Co máme činiti také my?« Řekl jim: »Nikoho neutiskujte, nikomu nekřivděte a buďte spokojeni se svým žoldem.«

¹⁵ Lid čekal. Všichni mysli ve svém srdci o Janovi, není-li snad on Mesiáš. ¹⁶ Jan všechněm odpověděl: »Já křtím vás vodou; přijde však mocnější nežli jsem já, jemuž nejsem hoden rozvázati řeménky u obuvi jeho. Ten bude vás křtíti Duchem svatým a ohněm; ¹⁷ jeho vějička jest v ruce jeho, i vyčistí mlat svůj a shromáždí pšenici do své obilnice, plevy však bude páliť ohněm neuhasitelným.« ¹⁸ A tak i mnohými jinými slovy napomínal lid a hlásal mu radostnou zvěst.

¹⁹ Ale kníže Herodes, býváje od něho kárán pro Herodiadu, manželku svého bratra, a pro všechny věci zlé, které Herodes konal, ²⁰ přičinil ke všemu i to, že Jana zavřel do vězení.

15.—17. Viz Mat. 3, 11—12.

19. Viz Mat. 14, 1—2., 3—12.

Křest a rodokmen Ježíše Krista. 3, 21—38.

²¹ Když se všecken lid dal pokřtít a když i Ježíš byl pokřtěn a se modlil, otevřelo se nebe ²² a Duch svatý v tělesné způsobě jako holubice sestoupil na něj a s nebe zazněl hlas: »Ty jsi Syn můj milý, v tobě se mi zalíbilo.« ²³ A ten Ježíš, když počínal, byl as ve třiceti letech, jsa, jak se domnívali, syn Josefův; ten byl syn Heliův, ten Matatův, ²⁴ ten Leviův, ten Melchův, ten Janův, ten Josefův, ²⁵ ten Matatiášův, ten Amosův, ten Nahumův, ten Esliův, ten Naggeův, ²⁶ ten Maatův, ten Matatiášův, ten Semejův, ten Josefův, ten Judův, ²⁷ ten Joananův, ten Resův, ten Zorobabelův, ten Salatielův, ten Neriův, ²⁸ ten Melchiův, ten Addiův, ten Kosamův, ten Elmadamův, ten Herův, ²⁹ ten Jesusův, ten Eliezerův, ten Jorimův, ten Matatův, ten Leviův, ³⁰ ten Simeonův, ten Judův, ten Josefův, ten Jonášův, ten Eliakimův, ³¹ ten Meleův, ten Mennův, ten Matatův, ten Na-

21. n. Viz Mat. 3, 13—17., Mark. 1, 9—11., Jan 1, 31—34.

23.—38. Srovn. Mat. 1, 1—16. Někteří tvrdí, že sv. Matouš podává rodokmen sv. Josefa, jakožto zákonitého otce Kristova, sv. Lukáš pak rodokmen Panny Marie, jakožto vlastní matky Ježíše Krista podle člověčenství jeho. Jiní myslí, že Matouš i Lukáš předkládají rodokmen sv. Josefa, ale tak, že Matouš jmenuje předky jeho vlastní přirozené, sv. Lukáš však předky jeho zákonité, t. j. nevlastní sice, ale před právem uznané na základě zákona o manželství povinném či levirátním.

tanův, ten Davidův, ³² ten Jesseův, ten Obedův, ten Boozův, ten Salmonův, ten Naasonův, ³³ ten Aminadabův, ten Aramův, ten Ezronův, ten Faresův, ten Judův, ³⁴ ten Jakubův, ten Isákův, ten Abrahamův, ten Thareův, ten Náchorův, ³⁵ ten Sarugův, ten Ragauův, ten Falegův, ten Heberův, ten Saleův, ³⁶ ten Kainanův, ten Arfaxadův, ten Semův, ten Noemův, ten Lamechův, ³⁷ ten Metusalemův, ten Henochův, ten Jaredův, ten Malaleelův, ten Kainanův, ³⁸ ten Enosův, ten Setův, ten Adamův, ten Boží.

Půst a pokušení Páně. 4, 1—13.

4, ¹ Ježíš jsa pln Ducha svatého vrátil se od Jordanu a byl veden Duchem na poušti čtyřicet dní a byl pokoušen od ďábla. ² Nic nejedl v těch dnech, a když minuly, zlačněl.

³ Tu řekl mu ďábel: »Jsi-li Syn Boží, rci těmto kamenům, ať se stanou chleby.« ⁴ Ježíš mu odpověděl: »Psáno jest: Ne sámým chlebem živ je člověk, [n ý b r ž k a ž d ý m s l o v e m B o ž í m].« ⁵ I uvedl ho ďábel na horu [vysokou], ukázal mu v okamžiku všechna království světa ⁶ a řekl mu: »Dám tobě všechnu tuto moc i slávu jejich, neboť mně jest dána, a dávám ji, komu chci. ⁷ Pokloníš-li se tedy

přede mnou, všechno bude tvé.«⁸ I odpověděl mu Ježíš: »Psáno jest: Pánu Bohu svému budeš se klaněti a jeho jediného ctíti.«⁹ A uvedl ho do Jerusalema a postavil na cimbuří chrámu a řekl mu: »Jsi-li Syn Boží, spusť se odtud dolů,¹⁰ neboť psáno jest: Andělům svým přikázal o tobě, aby tě ochránili,¹¹ a na ruce uchopí tebe, abys snad nenarazil na kámen svou nohou.«¹² Ježíš mu odpověděl: »Jest řečeno: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.«¹³ Dábel, dokonav všechno pokušení, odstoupil od něho až do času.

Pán Ježíš odchází do Galileje a káže v Nazaretě. 4, 14—30.

¹⁴ Ježíš navrátil se mocí Ducha do Galileje. Pověst o něm se rozešla po celé krajině. ¹⁵ Učil v jejich synagogách a byl veleben ode všech. ¹⁶ Přišel do Nazareta, kde vyrostl, podle obyčeje svého vešel v den sobotní do synagogy. A povstal, aby četl. ¹⁷ I podali mu knihu proroka Isaiáše, a on rozvinuv knihu, našel místo, kde bylo psáno: ¹⁸ »Duch Páně nade

^{13.} Až do času, kdy podle svého mínění spíše by mu mohl škoditi.

^{14.—30.} Srovn. Mat. 4, 12—17., Mark. 1. 14—15., Jan 4, 1—54.

^{18.} n. Is. 61, 1—2., Is. 58, 6.

mnou; proto pomazal mě, poslal mě zvěstovat evangelium chudým, uzdravovat zkroušené srdcem,¹⁹ ohlásit zajatým propuštění a slepým prohlédnutí, propustit utištěné na svobodu, ohlásit milostivé léto Hospodinovo [a den odplaty].«

²⁰ Svinuv knihu vrátil ji služebníkovi a posadil se. Oči všech v synagoze byly upřeny na něho.²¹ I počal mluvit k nim: »Dnes vyplnilo se to písmo, které jste slyšeli ušima svýma.«

²² Všichni mu přisvědčovali, divili se libým slovům, která mu vycházela z úst, a pravili: »Není tento syn Josefův?«

²³ I řekl jim: »Zajisté řeknete mi to přísloví: ‚Lékaři, uzdrav se sám; ty veliké věci, které, jak jsme slyšeli, konal jsi v Kafarnau, učiň také zde ve své otčině.‘«

²⁴ A řekl: »Vpravdě pravím vám: Žádný prorok není příjemný ve své otčině.

²⁵ Vpravdě pravím vám: Mnoho vdov bylo v lidu israelském za dnův Eliášových, kdy nebe bylo zavřeno tři léta a šest měsíců, takže hlad veliký nastal po vší zemi;

²⁶ a k žádné z nich nebyl poslán Eliáš, leč do Sarepty Sidonské k ženě vdově.

²⁷ A mnoho bylo malomocných v lidu israelském za proroka Elisea, a žádný

21. Nepřímo prohlašuje se těmi slovy za Vykupitele, tvrdě, že oni vlastněma ušima slyší hlas toho, o němž Isaiáš uvedenými slovy prorokoval.

z nich nebyl uzdraven leč jen Náman syrský.«²⁸ I naplnili se všichni v synagoze hněvem, slyšíce to,²⁹ a povstavše vyvrhli ho ven z města a dovedli až na okraj hory, na níž město jejich bylo vystavěno, aby ho srazili dolů.³⁰ Ale on prošed prostředkem jich, ubíral se odtud.

Pán Ježíš v Kafarnaum káže a uzdravuje. 4, 31—44.

³¹ I přišel do Kafarna, města galilejského, a učil je tam v sobotu.³² Žasli nad jeho učením, neboť řeč jeho byla mocná.³³ Byl pak v synagoze člověk, který měl ducha nečistého; ten vykřikl silným hlasem:³⁴ »Ha, co tobě do nás, Ježíši Nazaretský? Přišel jsi nás zahubit? Víím, kdo jsi: Světec Boží.«³⁵ I přikázal mu Ježíš řka: »Umlkni a vyjdi z něho.« A duch zlý vrhnuv ho do prostřed, vyšel od něho nic mu neuškodiv.³⁶ I padl úžas na všechny a rozmlouvali vespolek: »Jaké je to slovo, že s mocí a silou rozkazuje duchům nečistým a vycházejí?«³⁷ Pověst o něm rozcházela se na každé místo té krajiny.

³⁸ Ježíš vyšed ze synagogy, vstoupil do domu Šimonova; tchyně Šimonova byla stížena velikou zimnicí; i prosili ho za ni.

31.—37. Viz Mark. 1, 21—28., Mat. 4, 13.

34. Viz Mat. 8, 29.

38.—41. Srovn. Mat. 8, 14—17., Mark. 1, 29—34.

³⁹ On postaviv se nad ní, přikázal zimnici. I přestala ji. Ona pak ihned vstavši, poslouchovala jim.

⁴⁰ Když slunce zapadlo, všichni, kteří měli nemocné rozličnými neduhy, přivedli je k němu; on pak vzkládaje ruce na každého z nich, uzdravoval je. ⁴¹ Od mnohých vycházeli i duchové zlí, křičíce a volajíce: »Ty jsi Syn Boží.« Ale on hroze nedopouštěl jim mluvit, neboť věděli, že jest on Mesiáš.

⁴² Když se rozednilo, vyšed odebral se na místo osamělé; zástupové ho hledali a přišli až k němu a zdržovali ho, aby neodcházel od nich. ⁴³ Ale on jim řekl: »Také jiným městům musím zvěstovati království Boží, neboť k tomu byl jsem poslán.« ⁴⁴ I kázal v synagogách galilejských.

Zázračné zahrnutí ryb. První učedníci Páně. 5, 1—11.

5, ¹ Když se zástupové na něho tlačili, aby slyšeli slovo Boží, on stál u jezera Genesaretského. ² Uzřel dvě lodi, any leží podle jezera, rybáři pak vystoupivše z nich vypírali sítě. ³ I vstoupil na jednu loď, která patřila Šimonovi, a žádal ho, aby odrazil maličko od země. A posadiv se, učil s lodi zástupy. ⁴ Když přestal mlu-

42.—44. Srovn. Mark. 1, 36—39.

5., 1—11. Srovn. Mat. 4, 18—22. a Mark. 1. 16—20.

viti, řekl Šimonovi: »Zajed' na hlubinu a rozestřete sítě k lovení.«⁵ Šimon odpovídaje mu řekl: »Mistře, celou noc pracovavše nic jsme nechytily, ale k slovu tvému rozestru síť.«⁶ Když to učinili, zahrnuli veliké množství ryb. Síť se jim trhala.⁷ I pokynuli druhům, kteří byli na jiné lodi, aby přišli a jim pomohli. I přišli a naplnili obě lodi, takže se (téměř) potopovaly.⁸ Uzřev to Šimon Petr padl k nohám Ježíšovým a řekl: »Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem člověk hříšný.«⁹ Pojal totiž úžas jej i všechny, kteří byli s ním, nad lovem ryb, který učinili;¹⁰ podobně i Jakuba a Jana, syny Zebedeovy, kteří byli společníky Šimonovými. I řekl Ježíš Šimonovi: »Neboj se, od toho času budeš lidi loviti.«¹¹ Přirazivše pak (lodi) k zemi, všechno opustili a šli za ním.

Uzdravení malomocného a ochrnulého.

5, 12—26.

¹² Když byl v jednom městě, byl tam muž, plný malomocenství, a ten uzřev Ježíše, padl na tvář a prosil ho: »Pane, chceš-li, můžeš mě očistit.«¹³ I vztáhl ruku a dotkl se ho řka: »Chci, buď čist.« A hned malomocenství od něho odešlo.¹⁴ A přikázal mu, aby nikomu (o tom) nepravil, nýbrž řekl: »Jdi, ukaž se knězi a obětuj za

své očištění, jak přikázal Mojžíš, na svědectví jim.«¹⁵ Ale pověst o něm rozšiřovala se vždy více a mnozí zástupové se scházeli, aby ho slyšeli a byli uzdravováni od svých nemocí.¹⁶ On však se uchyloval na pustiny a modlil se.

¹⁷ Jednoho dne seděl a učil; seděli (tam i) fariseové a zákoníci, kteří přišli ze všech osad galilejských i judských i z Jerusalema. Moc Páně čelila k tomu, aby (je) uzdravoval.¹⁸ A hle, muži nesli na loži člověka, který byl ochrnulý, a snažili se, aby ho vnesli dovnitř a položili před něho.¹⁹ Nenalezše pro zástup, kudy by ho vnesli, vystoupili na střechu a spustili ho s ložem mezi cihlami doprostřed před Ježíše.²⁰ On vida jejich víru, řekl: »Člověče, odpouštějí se tobě hříchy tvé.«²¹ I počali fariseové a zákoníci mysliti takto: »Kdo jest tento, jenž mluví rouhání? Kdo může odpouštěti hřích leč jediný Bůh?«²² Ale Ježíš seznav myšlení jejich, odpověděl a řekl jim: »Co to myslíte v srdci svém?²³ Co jest snazší, říci: ‚Odpouštějí se tobě hříchy‘, či říci ‚Vstaň a chod‘?«²⁴ Abyste však věděli, že má moc Syn člověka na zemi odpouštěti hříchy, — řekl ochrnulému: — Tobě pravím: Vstaň, vezmi lože své a jdi domů.«²⁵ A hned vstav před nimi, vzal lože, na němž byl ležel, a odešel domů

velebě Boha. ²⁶ I pojal úžas všecky a velebili Boha; a byli naplněni bázní řkouce: »Viděli jsme dnes věci neuvěřitelné.«

Ježíš povolává Matouše a poučuje o postě soukromém. 5, 27—39.

²⁷ Potom vyšed, spatřil celníka jménem Levi, an sedí u celnice; i řekl mu: »Pojď za mnou.« ²⁸ On opustiv všecko, vstal a šel za ním. ²⁹ I učinil mu Levi velikou hostinu v domě svém. Veliký byl zástup celníkův a jiných, kteří s nimi stolovali. ³⁰ I reptali fariseové a zákoníci jejich, pravíce jeho učedníkům: »Proč s celníky a hříšníky jíte a pijete?« ³¹ Ježíš jim odpověděl: »Nepotřebují zdraví lékaře, nýbrž nemocní. ³² Nepřišel jsem volat spravedlivé, nýbrž hříšné k pokání.« ³³ Oni pak řekli jemu: »Proč učedníci Janovi postí se často a konají modlitby, podobně i farisejští, tvoji však jedí a pijí?« ³⁴ Ježíš jim řekl: »Můžete ukládati svatebníkům, aby se postili, pokud ženich jest s nimi? ³⁵ Přijdou však dnové, kdy ženich bude odňat od nich; tehda v těch dnech budou se postit.« ³⁶ Privil pak jim i podobenství: »Nikdo nepřišívá laty z roucha nového k rouchu starému, sic jinak i nové roucho roztrhne, a k starému hodit se nebude záplata z roucha nového. ³⁷ A nikdo nevlévá vína mladého do mě-

chů starých, sic víno mladé roztrhne měchy a samo vyteče a měchy se zničí; ³⁸ ale víno mladé má se vlévati do měchů nových, a obé se zachová. ³⁹ A nikdo, jenž pil staré (víno), nechce hned mladého, neboť praví: „Staré jest lepší.“

**Pán Ježíš zastává se učedníků trhajících klasy a uzdravuje člověka s uschlou rukou.
6, 1—11.**

6, ¹ V sobotu [druhoprvní] šel obilím; učedníci jeho trhali klasy, mnuli je rukama a jedli. ² Někteří z fariseů však řekli: »Proč činíte, co není dovoleno v sobotu?« ³ Ježíš jim odpověděl: »Nečetli jste ani to, co David učinil, když měl hlad on i ti, kteří byli s ním? ⁴ Kterak vešel do domu Božího a dostav chleby předkladné, jedl a dal i těm, kteří byli s ním, ač jich nesluší jísti leč jedině kněžím?« ⁵ A pravil jim: »Pánem i soboty jest Syn člověka.«

⁶ V druhou sobotu vešel do synagogy a učil. A byl tam člověk, jenž měl pravou ruku uschlou. ⁷ Zákoníci a fariseové ho pozorovali, bude-li v sobotu uzdravovati, aby našli, z čeho by ho obžalovali. ⁸ On však znal myšlení jejich; i řekl člověku, jenž měl uschlou ruku: »Vstaň a postav se doprostřed.« I vstal a postavil se. ⁹ Ježíš

6., 1.—5. Viz Mat. 12, 1—8., Mark. 2, 23—28.
6.—11. Srovn. Mat. 12, 9—16., Mark. 3, 1—6.

pak jim řekl: »Ptám se vás: Jest dovoleno v sobotu dobře činiti, či zle, život zachovati či zahubiti?«¹⁰ A pohleděv kolem po nich po všech, řekl tomu člověku: »Vztáhni svou ruku.« I vztáhl, a ruka jeho byla uzdravena.¹¹ Oni však naplnili se nesmyslností a umlouvali se vespolek, co by Ježíšovi učinili.

**Pán Ježíš volí apoštoly a káže na hoře.
6, 12—49.**

¹² V těch dnech vyšel na horu se pomodlit a přes noc trval na modlitbě k Bohu.¹³ Když se rozednilo, povolal k sobě učedníky své a vyvolil z nich dvanáct, jež také apoštoly nazval:¹⁴ Šimona, jemuž dal jméno Petr, a Ondřeje, bratra jeho, Jakuba a Jana, Filipa a Bartoloměje,¹⁵ Matouše a Tomáše, Jakuba (syna) Alfeova, a Šimona, jenž slove Horlivec,¹⁶ a Judu (bratra) Jakubova, a Jidáše iškariotského, jenž se stal zrádcem.¹⁷ Sestoupiv s nimi, stanul na rovině, i zástup učedníků jeho a četné množství lidu ze všeho Judska i z Jerusalema a z přímořské krajiny tyrské a sidonské,¹⁸ kteří přišli, aby ho poslechli a byli uzdraveni od neduhů svých. Byli uzdravováni také ti, kteří byli trápeni od duchů nečistých.¹⁹ Veškeren zástup

12.—16. Srovn. Mark. 3, 13., 19. (též Mat. 10, 2—4., Skut. ap. 1, 13.).

hleděl se ho dotknouti, neboť moc vycházela od něho a uzdravovala všechny. ²⁰ Tu on pozdvihl oči na své učedníky a pravil:

»Blahoslaveni (jste vy) chudí, neboť vaše jest království Boží. ²¹ Blahoslaveni, kteří nyní lačníte, neboť budete nasyceni. Blahoslaveni, kteří nyní pláčete, neboť budete se smáti. ²² Blahoslaveni budete, když lidé budou vás nenáviděti a když vás vyobcují a potupí a jméno vaše jako špatné vyvrhnou pro Syna člověka. ²³ Radujte se v ten den a veselte se, neboť hle, odplata vaše hojná jest v nebesích; vždyť totéž činívali prorokům otcové jejich.«

²⁴ »Avšak běda vám bohatým, neboť již máte potěšení své. ²⁵ Běda vám, kteří jste nasyceni, neboť budete lačněti. Běda vám, kteří se smějete nyní, neboť budete kvíliti a plakati. ²⁶ Běda, když budou o vás dobře mluvíti všichni lidé, neboť taktéž činívali prorokům (nepravým) otcové jejich.«

²⁷ »Ale vám, kteří mě posloucháte, pravím: Milujte nepřátele své, dobře číňte těm, kteří vás nenávidí, ²⁸ dobrořečte těm, kteří vám zlořečí, a modlete se za ty, kteří vás pomlouvají. ²⁹ Tomu, kdo tě bije

20.—49. Řeč horská: viz Mat. 5, 3—7., 29.

20.—28. Viz Mat. 5, 3—12.

27.—28. Srovn. Mat. 5, 43—44.

29.—30. Viz Mat. 5, 39—42. Luk. chtěje slova Kristova svým čtenářům, povětšinou pohanokřesťanským, podati v témže smyslu, obrátil pořádek, jmenovav

v líce, nastav i druhé, a před tím, jenž ti bere plášť, nebraň ani sukně. ³⁰ Tomu, kdo tě prosí, dej, a od toho, jenž bere, co jest tvoje, nic nežádej zpět. ³¹ A jak chcete, aby lidé činili vám, i vy činite jim. ³² A milujete-li ty, kteří milují vás, jaký můžete za to míti vděk? Vždyť i hříšníci milují ty, kteří je milují. ³³ A činite-li dobře těm, kteří vám dobře činí, jaký můžete za to míti vděk? Vždyť i hříšníci to činí. ³⁴ A půjčíte-li těm, od nichž se nadějete, že to zase dostanete, jaký můžete za to míti vděk? Vždyť i hříšníci půjčují hříšníkům, aby dostali zase tolikéž. ³⁵ Ale milujte nepřátele své, dobře činite a půjčujte, nic (nazpět) nečekajíce: a odplata vaše bude hojná a budete syny Nejvyššího, neboť on jest dobrotivý k nevděčným i zlým.«

³⁶ »Buďte milosrdní, jak i Otec váš milosrdný jest. ³⁷ Nesuďte, a nebudete souzeni; neodsuzujte, a nebudete odsouzeni; odpouštějte a bude vám odpuštěno. ³⁸ Dávejte a bude vám dáno; míru dobrou a natlačenou a natřesenou a vrchovatou dají vám do klína; neboť jakou měrou měříte, takovou bude vám odměřeno.«

³⁹ Pověděl jim i podobenství: »Může slepý vésti slepého? Nepadnou oba do

dříve plášť a potom sukni, neboť oni pokládali sukni za potřebnější.

31. Viz Mat. 7, 12.

32.—36. Viz Mat. 5, 46—48.

37.—38. Viz Mat. 7, 1—2., Mark. 4, 24.

jámy? ⁴⁰ Není učedník nad mistra, ale dokonalý bude každý, bude-li jako mistr jeho. ⁴¹ Proč však vidíš třísku v oku bratra svého a trámu ve svém oku nepozoruješ? ⁴² Aneb kterak můžeš říci bratru svému: „Bratře, nechej, ať vyjmu třísku z oka tvého“, sám ve svém oku trámu nevida? Pokrytče, vyjmi nejprve trám z oka svého a potom přihlédni, abys vyvrhl třísku z oka bratra svého. ⁴³ To zajisté není strom dobrý, jenž přináší ovoce špatné, ani strom špatný, jenž nese ovoce dobré. ⁴⁴ Neboť každý strom poznává se po ovoci svém; nečesajíť s trní fíkův ani nesbírají s bodláčí hroznů. ⁴⁵ Dobrý člověk z dobré zásoby srdce svého vynáší věci dobré, a zlý člověk ze špatné zásoby vynáší věci špatné; neboť z hojnosti srdce mluví ústa jeho.«

⁴⁶ »Proč mi říkáte: „Pane, Pane“, a nečiníte, co pravím? ⁴⁷ Každý, kdo přichází ke mně a slyší má slova a koná je — ukáži vám, komu jest podoben. ⁴⁸ Podoben jest člověku, jenž stavě dům kopal hluboko a položil základ na skálu. Když pak povstala povodeň, opřela se řeka do toho domu, ale nemohla jím pohnouti, neboť

40. Viz Mat. 10, 24—25., Jan 13, 16.

41.—42. Mat. 7, 3—5.

43.—44. Viz Mat. 7, 16—20., 12, 33.

45. Viz Mat. 12, 35.

46. Mat. 7, 21.

47.—49. Viz Mat. 7, 24—27.

byl založen na skále. — ⁴⁹ Kdo však slyší a nekoná, podoben jest člověku, jenž postavil dům na zemi bez základu, do kterého se opřela řeka, a hned padl a pád domu toho byl veliký.«

**Služebník setníkův uzdraven, mládenec
v Naimu vzkříšen. 7, 1—17.**

7, ¹ Když dokončil všechna ta slova svá k lidu, vešel do Kafarnaa. — ² Služebník jednoho setníka jsa nemocen pracoval k smrti; byl u něho ve vážnosti. ³ Uslyšev o Ježíšovi, poslal k němu židovské starší s prosbou, aby přijda uzdravil služebníka jeho. ⁴ Oni přišedše k Ježíšovi, prosili ho snažně řkouce: »Hoden jest, abys mu to prokázal; ⁵ neboť miluje národ náš; sám postavil nám synagogu.« — ⁶ Ježíš tedy šel s nimi. Když byl již nedaleko od domu, setník poslal k němu přátele, aby mu řekli: »Pane, neobtěžuj se, neboť nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou; ⁷ proto jsem ani nepokládal se za hodna, abych přišel k tobě; ale rci (toliko) slovem, a uzdraven bude služebník můj. ⁸ Neboť i já (ač) jsem člověk pod mocí postavený, mám pod sebou vojáky, a dím-li tomuto: ‚Jdi‘, jde, a jinému: ‚Přijď‘, přijde, a svému služebníku: ‚Učiň toto‘, učiní (to).« ⁹ Uslyšev to Ježíš podivil se a obrátiv se

k zástupu, který šel za ním, řekl: »Vpravdě pravím vám: ani v lidu israelském nenalezl jsem víry tak veliké.« ¹⁰ Když pak se vrátili domů ti, kteří byli posláni, shledali, že je zdráv služebník, jenž byl nemocen.

¹¹ Potom šel do města, které slove Naim, a šli s ním učedníci jeho a zástup veliký. — ¹² Když se přiblížil k bráně města, vynášeli mrtvého, jediného syna matky jeho, a ta byla vdova; četný zástup lidu z města (šel) s ní. ¹³ Spatřiv ji Pán, slitoval se nad ní a řekl jí: »Neplač.« ¹⁴ A přistoupiv dotkl se mar; ti pak, kteří (ho) nesli, se zastavili. — I řekl: »Mládenče, tobě pravím, vstaň.« ¹⁵ I posadil se mrtvý, a počal mluvit. I dal ho matce jeho. ¹⁶ Pojala pak všechny bázeň a velebili Boha řkouce: »Prorok veliký povstal mezi námi« a »Bůh navštívil lid svůj«. ¹⁷ A rozšířil se o něm ten výrok po celém Judsku a po všem okolí.

Poselství Jana Křtitele. 7, 18—35.

¹⁸ I zvěštovali Janovi učedníci jeho o všech těchto věcech. ¹⁹ Tu Jan zavolal si dva ze svých učedníků, poslal je k Ježíšovi se vzkazem: »Ty jsi ten, který má přijíti, či máme čekati jiného?« ²⁰ Přišedše tedy k němu muži ti řekli: »Jan Křtitel poslal nás

k tobě se vzkazem: ‚Ty jsi ten, který má přijíti, či máme čekati jiného?‘ — ²¹ V touž hodinu pak uzdravil mnohé od neduhův a nemocí a zlých duchů, a mnoha slep-
cům udělil zrak. — ²² I odpověděl jim a řekl: »Jděte a zvěstujte Janovi, co jste uslyšeli a uviděli: Slepí vidí, chromí cho-
dí, malomocní nabývají čistoty, hluchí sly-
ší, mrtví vstávají z mrtvých, chudým se zvěstuje evangelium, ²³ a blahoslaven jest, kdo se nebude horšiti nade mnou.« ²⁴ Když poslové Janovi odešli, počal mluvit k zá-
stupům o Janovi: »Co jste vyšli na poušť viděti? Třtinu větrem se klátící? ²⁵ Či co jste vyšli viděti? Člověka měkkým rou-
chem oděného? Ejhle, ti, kteří nosí roucho skvostné a žijí v rozkoších, v domech krá-
lovských jsou. ²⁶ Co tedy jste vyšli viděti? Proroka? Zajisté — pravím vám — (viděli jste) i více nežli proroka. ²⁷ Tento jest, o němž je psáno: ‚Hle, já posílám posla svého před tváří tvou, který připraví cestu tvou před tebou.‘ ²⁸ Neboť pravím vám: Mezi narozenými z ženy není žádného proroka většího nad Jana Křtitele; avšak (i) nejmenší v království Božím větší jest než on.« — ²⁹ Veškeren lid uslyšev ho i celníci uznali Boha davše se pokřtiti křtem Janovým, ³⁰ ale fariseové a zákoníci pohrdli sami proti sobě úradkem Božím, nedavše se

pokřtí od něho. — ³¹ »Komu tedy připodobným lidí pokolení tohoto a komu jsou podobní? ³² Podobní jsou chlapcům, kteří sedí na náměstí a k sobě vespolek volají a říkají: ‚Pískali jsme vám, a netančili jste. Naříkali jsme a neplakali jste.‘ ³³ Neboť přišel Jan Křtitel, nejedl chleba, ani nepil vína a pravíte: ‚Má zlého ducha.‘ ³⁴ Přišel Syn člověka, jedl i pil, a pravíte: ‚Hle, člověk žrout a pijan vína, přítel celníkův a hříšníkův.‘ ³⁵ Avšak uznána byla ta moudrost ode všech moudrých.«

Kající hříšnice před Pánem Ježíšem.

7, 36—50.

³⁶ Jeden z fariseů ho prosil, aby s ním pojedl. I vešel do domu fariseova a zaujal místo u stolu. ³⁷ A hle, žena, která byla v městě jako hříšnice (známa) dověděvši se, že stoluje v domě fariseově, přinesla alabastrovou nádobu masti, ³⁸ a postavivši se vzadu u nohou jeho, počala (plačíc) smáčeti slzami nohy jeho, utírala je vlasy hlavy své, líbala mu nohy a mazala je mastí. ³⁹ Uzřev to fariseus, který ho pozval, pravil sám u sebe: »Kdyby to byl prorok, věděl by, kdo a jaká je ta žena, která se ho dotýká; neboť je hříšnice.« ⁴⁰ Ježíš osloviv ho řekl: »Šimone, mám ti něco pověděti.« On řekl: »Mistře, pověz.« ⁴¹ Kterýsi věřitel měl dva dlužníky; jeden byl

mu dlužen pět set denárů a druhý padesát.⁴² Poněvadž neměli, čím by zaplatili, odpustil oběma. Který tedy z nich miluje ho více?«⁴³ Odpověděv Šimon řekl: »Myslím, že ten, jemuž více odpustil.« On mu řekl: »Dobře jsi usoudil.«⁴⁴ A obrátiv se k ženě, řekl Šimonovi: »Vidíš tuto ženu? Vesel jsem do domu tvého; vody na nohy jsi mi nepodal, tato však slzami smočila mé nohy a utřela je vlasy svými.⁴⁵ Políbení jsi mi nedal, tato však, jak vešla, nepřestala líbati mi nohy.⁴⁶ Olejem nepomazal jsi hlavy mé, tato však mastí pomazala mi nohy.⁴⁷ Proto pravím tobě, odpouštějí se jí hříchy mnohé, neboť milovala mnoho. Komu však méně se odpouští, méně miluje.«⁴⁸ I řekl jí: »Odpouštějí se tobě hříchy.«⁴⁹ Tu počali spolustolující říkati sami u sebe: »Kdo je tento, jenž i hříchy odpouští?«⁵⁰ Ale Ježíš řekl ženě: »Víra tvá tě spasila; jdi v pokoji.«

Pán Ježíš uče prochází Galileji.

O rozsevači. Příbuzní Páně. 8, 1—21.

8, ¹ Potom chodil po městech a vesnicích, hlásaje a zvěstuje království Boží, a dvanáct (apoštolů) s ním; ² též některé ženy, které byly uzdraveny od zlých duchův a od nemocí: Maria zvaná Magdalena, od níž vyšlo sedm duchů zlých, ³ Johana manželka Chuzy, správce Herodova, a Susan-

na a mnoho jiných, které mu přisluhovaly ze svých statkův.

⁴ Když pak se scházel četný zástup a z měst brali se k němu, pravil podobenství: ⁵ »Vyšel rozsevač, aby rozséval símě své; když rozséval, něco zrní padlo na kraj cesty; bylo pošlapáno a ptáci nebeští je sezobali. ⁶ Jiné padlo na skálu a když vzešlo, uschlo, poněvadž nemělo vláhy. ⁷ Jiné padlo mezi trní a trní spoluvzrostlé je udusilo. ⁸ A jiné padlo v zemi dobrou a když vzešlo, vydalo užitek stonásobný.« To pověděv zvolal: »Kdo má uši k slyšení, slyš.«

⁹ I tázali se ho učedníci jeho, co to podobenství znamená. ¹⁰ On řekl: »Vám dáno jest znáti tajemství království Božího, ostatním však v podobenstvích, aby hledíce neviděli a poslouchajíce nesrozuměli. ¹¹ Tento pak jest smysl v podobenství: Símě jest slovo Boží. ¹² Těmi, kteří (jsou) na kraji cesty, rozumějí se ti, kteří slyší; potom přichází ďábel a vyjímá to slovo ze srdce jejich, aby uvěříce spaseni nebyli. ¹³ Těmi pak, kteří na skále (jsou), rozumějí se ti, kteří, když uslyší, přijímají slovo s radostí; ale ti nemají kořene: na čas věří a v čas pokušení odpadají. ¹⁴ Oním pak, jež padlo do trní, rozumějí se ti, kteří

4.—8. Viz Mat. 13, 1—9., Mark. 4, 1—9.

9.—15. Viz Mat. 13, 10—23., Mark. 4, 10—20.

uslyšeli, ale na cestě udušování bývají od péčí a bohatství a rozkoší života, a nepřinášejí užitku.¹⁵ A tím, které jest v zemi dobré, rozumějí se ti, kteří uslyševše slovo, uchovávají je v srdci dobrém a výborném a přinášejí užitek v trpělivosti.¹⁶ Nikdo pak rozsvítiv svíci nepřikrývá ji nádobou ani nestaví ji pod postel, nýbrž na svícen ji staví, aby viděli světlo ti, kteří vcházejí;¹⁷ neboť nic není tajno, co se neprojeví, a nic skryto, co by se nepoznalo a nepřišlo najevo.¹⁸ Vizte tedy, jak posloucháte: neboť kdo má, tomu bude dáno, a kdo nemá, od toho bude odňato i to, co myslí, že má.«

¹⁹ Přišli pak k němu matka a bratři jeho, ale pro zástup nemohli se k němu dostat.²⁰ I oznámili mu: »Matka tvá a bratři tvoji stojí venku a chtějí tě viděti.«²¹ Ale on odpověděv řekl jim: »Matka má a bratři moji jsou tito, kteří slovo Boží slyší a plní.«

Ježíš utiňuje bouři a uzdravuje posedlého gerasenského. 8, 22—39.

²² Jednoho dne vstoupil na loď se svými učedníky a řekl jim: »Přeplavme se přes jezero.« I odrazili.²³ Když se plavili, usnul. I přihnala se vichřice na jezero. Zalévali

16.—18. Viz Mark. 4, 21—25.

19.—21. Viz Mat. 12, 46—50., Mark. 3, 31—35.

22.—25. Viz Mat. 8, 23—27., Mark. 4, 36—40.

se a byli v nebezpečení. ²⁴ Přistoupivše k němu, vzbudili ho a řekli: »Mistře, mistře, hyneme.« On vstav, přikázal větru a přívalu vody, i přestaly, a bylo ticho. ²⁵ I řekl jim: »Kde jest víra vaše?« Ale oni jsouce ustrašení, podivili se a pravili k sobě vespolek: »I kdo je tento, že i větrům a moři přikazuje, a poslouchají ho?«

²⁶ Přišli do krajiny Gerasenské, která jest proti Galileji. ²⁷ Když vystoupil na zemi, potkal se s ním jeden muž z města, který měl ducha zlého již po mnoho časů, a neodíval se rouchem ani nezůstával v domě, nýbrž v hrobech. ²⁸ Ten uzřev Ježíše, padl před ním a vykřiknul silným hlasem: »Co je ti do mne, Ježíši, Synu Boha Nejvyššího? Prosím tě, netrap mne.« ²⁹ Přikazoval totiž nečistému duchu, aby vyšel od toho člověka. Neboť již po mnoho časů ho uchvacoval; i býval spoután řetězy a okovy a hlídán, ale on přetrhával pouta, býval puzen od zlého ducha na pouště. — ³⁰ I otázal se ho Ježíš: »Jak se jmenuješ?« On řekl: »Pluk,« neboť mnoho zlých duchů vešlo do něho. ³¹ I prosili ho, aby jim nepřikazoval jíti do (pekelné) propasti. ³² Bylo pak tam stádo mnoha vepřů, kteří se pásli na hoře; i prosili ho, aby jim dovolil do nich vejíti. Povolil jim to. ³³ Vyšedše tedy zlí duchové od toho

člověka, vešli do vepřů a stádo hnalo se srázem do jezera a utonulo. ³⁴ Pastýři uzřevše, co se stalo, utekli a rozhlásili to po městě i po venkově. ³⁵ I vyšli (lidé), aby viděli, co se stalo; přišedše k Ježíšovi našli člověka, od něhož zlí duchové vyšli, že sedí u nohou Ježíšových oděn a při zdravé mysli; i báli se. ³⁶ Ti, kteří to byli viděli, pověděli jim (také), kterak posedlý byl uzdraven. ³⁷ I prosilo ho veškeré množství krajiny Gerasenské, aby odešel od nich, neboť byli pojatai bázní velikou. On tedy vstoupiv na loď, vrátil se. ³⁸ Prosil pak ho ten muž, od něhož zlí duchové vyšli, aby směl býti s ním. Ale Ježíš propustil ho řka: ³⁹ »Vrať se domů a vypravuj, jak veliké věci učinil ti Bůh.« I odešel a po celém městě rozhlašoval, jak veliké věci učinil mu Ježíš.

Uzdravení ženy krvotoké a vzkříšení dcery Jairovy. 8, 40—56.

⁴⁰ Když se Ježíš vrátil, přijal ho zástup; neboť všichni ho očekávali. ⁴¹ A hle, přišel muž, jménem Jair, a ten byl představeným synagogy. Padl k nohám Ježíšovým a prosil ho, aby vešel do jeho domu; ⁴² neboť měl jedinou dceru asi dvanáctiletou, a ta umírala. Když šel, zástupové tlačili se na něj. ⁴³ Jedna žena, která měla dvanáct roků

krvotok a vynaložila na lékaře všechen statek svůj, aniž mohla být od koho uzdravena, ⁴⁴ přistoupila od zadu a dotkla se třepení roucha jeho; krvotok hned se jí zastavil. ⁴⁵ I řekl Ježíš: »Kdo je ten, jenž se mě dotkl?« Když všichni zapírali, řekl Petr a ti, kteří byli s ním: »Mistře, zástupové se tisknou a tlačí na tebe, a ty pravíš: ‚Kdo je ten, jenž se mě dotkl?‘« ⁴⁶ Ale Ježíš řekl: »Dotkl se mě někdo, neboť já vím, že vyšla ode mne moc.« ⁴⁷ Vidouc tedy žena, že se neutajila, třesouc se přišla, padla před ním a pověděla přede vším lidem, z které příčiny se ho dotkla a kterak se hned uzdravila. ⁴⁸ On pak jí řekl: »Dcero, víra tvá tě uzdravila, jdi v pokoj.« ⁴⁹ Když ještě mluvil, přišel kdosi od představeného synagogy a řekl mu: »Dcera tvá zemřela, neobtěžuj mistra.« ⁵⁰ Ale Ježíš uslyšev to slovo, pravil otci té dívky: »Neboj se, jenom věř, a bude zdráva.« ⁵¹ A vešed do domu, nenechal nikoho vejíti s sebou leč Petra a Jakuba a Jana a dívčina otce i matku. ⁵² Plakali pak všichni a kvíleli pro ni. Ale on řekl: »Neplačte, (dívka) neumřela, ale spí.« ⁵³ I posmívali se mu, vědouce, že zemřela. ⁵⁴ On však vzav ji za ruku, zavolal ji řka: »Dívko, vstaň.« ⁵⁵ I vrátil se duch její, a hned vstala. Nařídil také, aby jí dali jísti. ⁵⁶ I žasli a divili se její rodiče, ale on jim přikázal, aby nikomu neříkali, co se stalo.

První rozeslání apoštolů. Herodovo mínění o Kristu. 9, 1—10.

9, ¹ Povolav k sobě dvanáct apoštolů, dal jim moc a sílu nade všemi duchy zlými i uzdravovati neduhy, ² a poslal je hlásat království Boží a hojit nemocné. ³ I řekl jim: »Nic neberte na cestu, ani hůl, ani mošnu, ani chleba, ani peníze, ani po dvou sukních nemějte. ⁴ A do kteréhokoli domu vejdete, tam zůstávejte a odtud vycházejte. ⁵ A kde vás nepřijmou, z toho města vycházejíce, setřeste i prach s nohou svých na svědectví proti nim.« ⁶ I vyšli a chodili po vesnicích, zvěstující evangelium a uzdravující všudy.

⁷ Kníže Herodes uslyšel o všem, co činil (Ježíš). Byl v rozpacích, ⁸ neboť někteří říkali: »Jan vstal z mrtvých«, jiní: »Eliáš se objevil«, jiní pak: »Jeden ze starých proroků vstal z mrtvých«. ⁹ I řekl Herodes: »Jana jsem sťal; kdo však je tento, o němž slyším takové věci?« A hleděl ho spatřiti.

Návrat apoštolův a nasycení pěti tisíc mužů. 9, 10—17.

¹⁰ Když se apoštolé vrátili, vypravovali

9., 1.—5. Viz Mat. 10, 1—15., Mark. 6, 7—13.

7.—9. Viz Mat. 14, 1—2., Mark. 6, 14—16.

10.—17. Viz Mat. 14, 13—23., Mark. 6, 30—44., Jan 6, 1—13.

mu všechno, co činili; i pojal je a odebral se (s nimi) v ústraní na místo osamělé u Bet-saidy. ¹¹ Seznavše to zástupy, šly za ním; i přijal je, mluvil jim o království Božím a uzdravoval ty, kteří uzdravení potřebovali. ¹² Ale den počal se nachylovati. I přistoupilo k němu těch dvanáct a řekli mu: »Rozpusť zástupy, aby odejdouce do okolních vesnic a dvorců se ubytovaly a našly si pokrmy; neboť zde jsme na místě osamělém.« ¹³ Ale on jim řekl: »Dejte vy jim jísti.« Oni řekli: »Nemáme více než pět chlebův a dvě ryby, leč bychom snad odešli a nakoupili pokrmů pro všechny tento zástup.« — ¹⁴ Bylo tam asi pět tisíc mužů. — I řekl svým učedníkům: »Rozsadte je ve skupinách (as) po padesáti.« ¹⁵ I učinili tak a rozsadili všechny. ¹⁶ Vzáv pak pět chlebův i dvě ryby a pohlédnuv k nebi, požehnal je a rozlámav je, dával učedníkům, aby je předložili zástupům. ¹⁷ I jedli všichni a nasýtli se. A bylo sebráno, co jim zbylo, dvanáct košů kousků.

Petrovo vyznání; předpověď Kristova utrpení; potřeba přemáhati se. 9, 18—27.

¹⁸ Když se o samotě modlil, byli s ním učedníci jeho. I otázal se jich: »Za koho mě mají zástupové?« ¹⁹ Oni odpověděli: »Za Jana Křtitele,« a jiní: »Za Eliáše,« jiní, že

jeden z proroků vstal z mrtvých. ²⁰ I řekl jim: »A za koho mě máte vy?« Šimon Petr odpověděl: »Za Božího Mesiáše.«

²¹ I přikázal jim přísně, aby neříkali toho nikomu. Dodal: ²² »Syn člověka musí mnoho trpěti a zavržen býti od starších a velekněží i zákoníkův a býti zabit a třetího dne vstáti z mrtvých.«

²³ A řekl všem: »Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, vezmi každý den kříž svůj a následuj mne. ²⁴ Neboť kdo by chtěl život svůj zachovati, ztratí jej, kdo by však ztratil život svůj pro mne, ten zachová jej. ²⁵ Neboť co prospěje člověku, byť celý svět získal, ale sám sebe zahubil a na sobě škodu utrpěl? ²⁶ Neboť kdo se styděti bude za mne a za slova má, za toho bude se styděti Syn člověka, když přijde ve slávě své i Otcově a svatých andělův. ²⁷ Ale pravím vám pravdivě: Jsou někteří mezi přítomnými, kteří neokusí smrti, dokud neuzří království Božího.«

Proměnění Páně a uzdravení náměsíčníka.

9, 28—44a.

²⁸ Po těchto slovech asi za osm dní pojal Petra a Jakuba a Jana a vyšel na horu, aby se pomodlil. ²⁹ Když se modlil, vzhled jeho obličeje se proměnil a oděv jeho zbělel

a zastkvěl se. ³⁰ A hle, dva muži s ním rozmlouvali; byli to Mojžíš a Eliáš, ³¹ kteří se ukázali ve slávě; a mluvili o jeho smrti, kterou měl podstoupiti v Jerusalemě.

³² Petr a ti, kteří byli s ním, byli obtíženi spánkem; když se však probudili, viděli slávu jeho a ty dva muže, kteří stáli s ním.

³³ Když byli na odchodě od něho, Petr řekl Ježíšovi: »Mistře, dobře jest nám zde; udělejme tři stánky, jeden tobě, jeden Mojžíšovi a jeden Eliášovi;« — nevědělť, co praví. — ³⁴ Když to mluvil, udělal se oblak a zastínil je; i báli se, když vešli do oblaku.

³⁵ I zazněl z oblaku hlas: »Tento jest Syn můj milý, toho poslouchejte.« ³⁶ A jak ten hlas zazvučel, shledali Ježíše samotna. A mlčeli a nepověděli v těch dnech nikomu nic z toho, co viděli.

³⁷ Když následujícího dne sestoupili s hory, setkal se s ním veliký zástup.

³⁸ A hle, jeden muž ze zástupu zvolal: »Mistře, prosím tě, shlédni na syna mého, neboť mám jediného. ³⁹ A hle, duch ho uchvacuje, i křičí znenadáni, poráží ho a lomcuje jím, takže sliní; stěží od něho odchází a vysiluje ho. ⁴⁰ Poprosil jsem učedníky tvé, aby ho vymítli, ale nemohli.«

⁴¹ Odpověděv Ježíš řekl: »Ó pokolení nevěřící a zvrhlé, dokud mám býti u vás a vás trpěti? Přiveď sem svého syna!«

⁴² Když přicházel, porazil ho zlý duch a lomcoval jím. ⁴³ I přikázal Ježíš nečistému duchu, uzdravil chlapce a odevzdal ho otci. ^{44a} Všichni žasli nad božskou velikostí.

Ježíš předpovídá po druhé své umučení i vzkříšení a nabádá k pokoře. 9, 44b—50.

^{44b} Když se všichni divili všem věcem, které činil, řekl svým učedníkům: »Vy složte si v srdci slova tato: Syn člověka bude vydán v ruce lidské.« ⁴⁵ Ale oni nerozuměli té výpovědi, a byla zakryta před nimi, aby jí nepojali; a báli se ho otázati o té výpovědi.

⁴⁶ Pripadla jim pak myšlenka, kdo by z nich byl větší. ⁴⁷ Ježíš vida myšlenky srdce jejich, pojal dítě a postavil je vedle sebe ⁴⁸ a řekl jim: »Kdo přijme dítě toto pro jméno mé, mne přijímá, a kdo mne přijme, přijímá toho, jenž mne poslal. Neboť kdo jest nejmenší mezi vámi všemi, ten jest největší.« ⁴⁹ I promluvil Jan a řekl: »Mistře, viděli jsme kohosi, kterak ve jménu tvém vymítá duchy zlé: i bránili jsme mu, poněvadž nechodí s námi.« ⁵⁰ Ale Ježíš mu řekl: »Nebraňte; neboť kdo není proti vám, jest pro vás.«

44b.—45. Viz Mat. 17, 21—22., Mark. 9, 30—31.

46.—48. Viz Mat. 18, 1—5., Mark. 9, 32—36.

Jakého smýšlení mají býti Kristovi následovníci. 9, 51—62.

⁵¹ Když přicházel čas, kdy měl býti vzat do nebe, umínil si pevně, že půjde do Jerusalema. ⁵² I poslal posly před sebou. Ti odešedše vešli do jedné vesnice samařské, aby mu (tam) vše připravili. ⁵³ Ale nepřijali ho, poněvadž se bral do Jerusalema. ⁵⁴ Uzřevše (to) učedníci jeho Jakub a Jan pravili: »Pane, chceš, abychom řekli, by oheň sestoupil s nebe a je zahubil?« ⁵⁵ Ale on obrátiv se, pokáral je [řka: »Nevíte, čího ducha jste. ⁵⁶ Syn člověka nepřišel duše zahubit, nýbrž spasit.«] I odešli do jiné vesnice.

⁵⁷ Když se brali cestou, kdosi mu řekl: »Budu tě následovati, kamkoli půjdeš.« ⁵⁸ Ježíš mu řekl: »Lišky mají doupata a ptáci nebeští hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu položil.« ⁵⁹ Jinému pravil: »Pojď za mnou.« On řekl: »Pane, dovol mi prve odejítí a pochovati otce mého.« ⁶⁰ Ježíš pravil: »Nech, ať mrtví pochovávají své mrtvé, ty však jdi a zvěstuj království Boží.« ⁶¹ I řekl jiný: »Budu tě následovati, Pane, dříve však mi dovol rozloučiti se s mými domácími.« ⁶² Ježíš mu řekl: »Žádný, kdo položil ruku svou na pluh a ohlíží se nazpět, není způsobilý ke království Božímu.«

Vyslání sedmdesáti dvou učedníkův a jejich návrat. 10, 1—24.

10, ¹ Potom Pán vyvolil ještě jiných dvaasedmdesát a poslal je po dvou před sebou do každého města i místa, kam hodlal sám přijíti. ² A pravil jim: »Žeň sice hojná jest, ale dělníků málo. Proste tedy Pána žní, aby poslal dělníky na žeň svou. ³ Jděte; hle, já posílám vás jako ovce mezi vlky. ⁴ Nenoste (s sebou) měšce, ani možny, ani obuvi, a nikoho na cestě nepozdravujte. ⁵ Vejdouce do domu, řekněte napřed: ‚Pokoj domu tomuto‘. ⁶ A bude-li tam člověk pokoje hodný, spočine na něm pokoj váš, pakli ne, vrátí se k vám. ⁷ V tom domě pak zůstávejte a jezte i pijte, co mají; neboť hoden jest dělník mzdy své. Nepřecházejte z domu do domu. ⁸ A když vejdete do města a přijmou vás, jezte (tam), co vám předloží, ⁹ a uzdravujte nemocné, kteří jsou v něm, a rcete jim: ‚Přiblížilo se k vám království Boží‘. ¹⁰ Když však vejdete do města a nepřijmou vás, vyjděte (tam) na ulice jeho a rcete: ¹¹ ‚Střásáme vám i prach, který se nám na nohou přichytil z města vašeho; to však vezte, že se přiblížilo království Boží‘. ¹² Pravím vám, že Sodomě bude v onen den lehčeji než městu tomu.

1.—11. Viz Mat. 9, 37—10., 16., Mark. 6, 7—11.

11. Viz Mat. 10, 14.

¹³ Běda tobě, Korozaím, běda tobě, Betsaido! Neboť kdyby v Tyru a Sidonu byly se udály divy, které se děly ve vás, byli by dávno v žínici a popelu sedíce dali se na pokání. ¹⁴ Avšak Tyru a Sidonu bude lehčeji na soudě nežli vám. ¹⁵ A ty, Kafarnaum, nebylo jsi až do nebe povýšeno? Až do propasti budeš svrženo. ¹⁶ Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá, kdo však mnou pohrdá, pohrdá tím, jenž mě poslal.«

¹⁷ Těch dvaasedmdesát se vrátilo s radostí. Pravili: »Pane, také zlí duchové se nám poddávají ve jménu tvém.« ¹⁸ I řekl jim: »Viděl jsem satana jako blesk padati s nebe. ¹⁹ Hle, dal jsem vám moc šlapati na hady a na štíry a na veškerou sílu nepřítelovu, a nic vám neuškodí. ²⁰ Avšak z toho se neradujte, že duchové se vám poddávají, nýbrž radujte se, že jména vaše napsána jsou v nebesích.«

²¹ V tu hodinu zaplesal v Duchu svatém a řekl: »Velebím tě, Otče, Pane nebe i země, že jsi tyto věci skryl před moudrými a opatrnými a zjevil jsi je nedospělým; ano, Otče, že se ti tak zalíbilo. ²² Všecko jest mi dáno od Otce mého, a nikdo neví, kdo jest Syn, leč Otec, a kdo jest Otec, leč Syn, a komu by to chtěl Syn zjeviti.«

²³ A obrátiv se k učedníkům svým pravil:

13.—15. Viz Mat. 11, 20—24.

21.—22. Viz Mat. 11, 25—27.

»Blahoslavené oči, které vidí, co vy vidíte.
²⁴ Neboť pravím vám, že mnozí proroci
a králové přáli si viděti, co vy vidíte,
a neviděli, a slyšeti, co vy slyšíte, a ne-
slyšeli.«

O milosrdném Samaritánu. 10, 25—37.

²⁵ A hle, jeden zákoník vstal, aby ho po-
koušel; i řekl: »Mistře, co musím učinit,
abych dostal život věčný?« ²⁶ On mu řekl:
»Co je psáno v zákoně? Kterak (tam)
čteš?« ²⁷ On odpověděl: »Milovati budeš
Pána Boha svého z celého srdce svého
a z celé duše své a ze vší síly své i ze vší
mysli své, a bližního svého jako sebe sa-
mého.« ²⁸ I řekl mu: »Dobře jsi odpověděl;
to čin a živ budeš.« ²⁹ Ale on chtěje se
ospravedlniti, řekl Ježíšovi: »A kdo jest
můj bližní?« ³⁰ I ujal Ježíš slovo a řekl:
»Člověk jeden šel z Jerusalema dolů do
Jericha a upadl mezi lotry, kteří ho ne-
jen oloupili, nýbrž i zranili, a odešli polo-
mrtva ho nechavše. ³¹ I přihodilo se, že
kněz jeden šel tou cestou a uzřev jej po-
minul. ³² Podobně i levita přibyv k tomu
místu a uzřev jej pominul. ³³ Samaritán
však jeden konaje cestu přišel k němu
a spatřiv ho pohnul se milosrdenstvím.
³⁴ I přistoupil k němu, ovázal mu rány, na-
lil na ně oleje a vína, vložil ho na svého
soumara, dopravil ho do hospody a měl

o něj péči. ³⁵ Druhého dne vyňal dva denáry, dal je hospodskému a řekl: „Měj o něj péči, a co nadto vynaložíš, já ti nahradím, až se budu vraceti.“ ³⁶ Kdo z těch tří zdá se tobě, že byl bližním tomu, jenž upadl mezi lotry?« ³⁷ On řekl: »Ten, jenž mu prokázal milosrdenství.« I řekl mu Ježíš: »Jdi, a čiň i ty podobně.«

Pán Ježíš v domě Marty a Marie.

11, 38—42.

³⁸ Když se brali cestou, vešel do jedné vesnice. Žena jedna jménem Marta přijala ho do domu svého. ³⁹ Měla sestru jménem Marii. Ta posadivši se k nohám Páně poslouchala slova jeho. ⁴⁰ Ale Marta zabírala se hojnou posluhou; přistoupivši pak k němu pravila: »Pane, nedbáš toho, že sestra má nechala mě samu sloužiti? Řekni jí tedy, ať mi pomůže.« ⁴¹ Ježíš však odpověděl: »Marto, Marto, pečlivá jsi a znepekokuješ se o mnoho věcí, ⁴² ale jednoho jest zapotřebí. Maria nejlepší úděl si zvolila, který jí nebude odňat.«

Pán Ježíš poučuje o modlitbě. 11, 1—13.

11, ¹ Když se na jednom místě modlil, jak přestal, řekl mu jeden z učedníků jeho: »Pane, nauč nás modliti se, jak i Jan naučil své učedníky.« ² On jim řekl: »Když se

modlíte rcete: Otče, posvěť se jméno tvé. Přijď království tvé. ³ Chléb náš vezdejší dej nám dnes. ⁴ A odpusť nám naše hříchy, neboť i my odpouštíme každému vinníku našemu. A neuved' nás v pokušení.«

⁵ A řekl jim: »Někdo z vás bude mítí přítele. Ten půjde k němu o půlnoci a řekne mu: ‚Příteli, půjč mi tři chleby, ⁶ neboť přítel můj přišel z cesty ke mně, a nemám, co bych mu předložil‘. ⁷ Onen však odpovídaje z vnitřka mu řekne: ‚Nečiň mi obtíže; dveře jsou již zavřeny a dítky mé jsou se mnou na loži; nemohu vstáti a dáti tobě!‘ ⁸ [Ale nepřestane-li on tlouci,] pravím vám: Ačkoli vstana nedá mu proto, že je přítelem jeho, přece pro neodbytnost jeho zvedne se a dá mu, kolik potřebuje. ⁹ I já pravím vám: Proste, a bude vám dáno, hledejte a naleznete, tlučte, a bude vám otevřeno; ¹⁰ neboť každý, kdo prosí, dostává; a kdo hledá, nalézá, a tomu, kdo tluče, bude otevřeno. ¹¹ Zdali kdo z vás podá synu svému kámen, když ho jako otce bude prositi o chléb? Anebo jestli za rybu, zdali místo ryby dá mu hada? ¹² Aneb bude-li ho prositi za vejce, zda mu podá štíra? ¹³ Jestliže tedy vy, jsouce zlí, umíte dobré dary dávatí svým dětem, čím spíše Otec váš nebeský dá ducha dobrého těm, kteří ho prosí.«

Uzdravení posedlého. Zloba fariseův. 11, 14—36.

¹⁴ I vymítal ducha zlého, a ten byl němý. Když toho ducha zlého vyvrhl, němý mluvil; i podivily se zástupy. ¹⁵ Někteří z nich však řekli: »Beelzebubem, knížetem zlých duchů, vymítá zlé duchy.« ¹⁶ A jiní pokoušejíce ho, žádali na něm znamení s nebe. ¹⁷ Ale on znaje myšlení jejich řekl jim: »Každé království proti sobě rozdělené zpustne, a dům na dům padne. ¹⁸ Je-li tedy také satan proti sobě rozdělen, kterak obstojí království jeho? Neboť pravíte, že já Beelzebubem vymítám zlé duchy. ¹⁹ A vymítám-li já zlé duchy Beelzebubem, kým je vymítají synové vaši? Protož oni budou vašimi soudci. ²⁰ Jestliže však prstem Božím vymítám zlé duchy, přišlo k vám království Boží. ²¹ Když ozbrojený silák hlídá dvoru svého, je majetek jeho v pokoji. ²² Když však silnější než on přijde, přemůže ho, odejme mu veškerou zbroj, na niž spoléhal, a rozdělí kořist jeho. ²³ Kdo není se mnou, proti mně jest, a kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje. ²⁴ Když duch nečistý vyjde od člověka, chodí po místech suchých, hledaje odpočinutí, a nenalézaje ho praví: ,Vrátím se do svého domu, odkud jsem

14.—20. Viz Mat. 12, 22—30., 9, 32—34.

21.—26. Viz Mat. 12, 43—45.

vyšel'. ²⁵ A přijda nalezne jej vymetený a ozdobený. ²⁶ Tu jde a vezme s sebou sedm jiných duchů horších než jest sám, a vejdouce přebývají tam. I stávají se poslední věci člověka toho horšími, než byly první.«

²⁷ Když to pravil, jedna žena ze zástupu pozdvihla hlasu a řekla mu: »Blahoslaven život, který tebe nosil, a prsy, kterých jsi požíval.« ²⁸ Ale on pravil: »Ovšem blahoslaveni, kteří slyší slovo Boží a ostříhají ho.«

²⁹ Když se zástupové k němu scházeli, počal praviti: »Pokolení toto jest pokolení nešlechtné; žádá znamení, ale znamení nebude mu dáno, leč znamení proroka Jonáše. ³⁰ Jako totiž Jonáš stal se znamením pro Ninivské, tak bude i Syn člověka pro pokolení toto. ³¹ Královna jihu povstane na soudě s muži tohoto pokolení a odsoudí je, neboť přišla od končin země, aby uslyšela moudrost Šalomounovu; a ejhle, více než Šalomoun je tuto. ³² Muži ninivští povstanou na soudě s tímto pokolením a odsoudí je, neboť dali se na pokání, když Jonáš kázal, a ejhle, více než Jonáš je tuto. ³³ Nikdo rozsvítiv svíci nestaví ji do skryše ani pod kbelík, nýbrž na svícen, aby viděli světlo ti, kteří vcházejí. ³⁴ Svíci

29.—33. Viz Mat. 12. 39—42.

33. Viz Mat. 5, 15.

34.—35. Viz Mat. 6. 22—23.

těla tvého jest oko tvé; je-li oko tvé zdravé, celé tělo tvé bude světlé; pakli je špatné, bude i tělo tvé tmavé.³⁵ Hleď tedy, ať to světlo, které je v tobě, není tmou.³⁶ Světlé-li bude tělo tvé celé, bez všeliké části tmavé, bude celé (tak) světlé, jako když svíce září svou tě osvěcuje.«

Pán Ježíš kárá převrácenost fariseův i zákoníkův. 11, 37—54.

³⁷ Když mluvil, prosil ho jeden fariseus, aby u něho posnídal. Vešed tedy, ujal místo za stolem.³⁸ Ale fariseus počal sám u sebe uvažovati a praviti, proč se neumyl před snídaní.³⁹ I řekl mu Pán: »Nyní vy, fariseové, čistíte povrch číše a mísy, ale vnitřek váš jest plný loupeže a nepravosti.⁴⁰ Nesmyslní, zdali ten, který učinil povrch, neučinil také vnitřek?«⁴¹ Spíše almužnou dejte to, co jest uvnitř, a hle, všecko bude vám čisto.⁴² Ale běda vám, fariseové, že desátek dáváte z máty a routy a ze všeliké zeliny, a pomíjíte spravedlnost a lásku k Bohu: toto měli jste činiti a onoho neopouštěti.⁴³ Běda vám, fariseům, že rádi sedíte v prvních stolicích v synagogách a libujete si, když vás po-

^{36.} S čím čistší myslí kdo přijímá učení Kristovo, tím větším světlem vyzdobuje se duše jeho.

^{39.—41.} Viz Mat. 23, 25—36.

^{42.} Viz Mat. 23, 23.

^{43.} Viz Mat. 23, 6—7.

zdravují na trhu. ⁴⁴ Běda vám, že jste jako neznatelné hroby, po nichž lidé chodí, aniž to vědí.«

⁴⁵ I promluvil jeden ze zákoníkův a řekl mu: »Mistře, ty věci mluvě, haníš také nás.« ⁴⁶ On řekl: »I vám zákoníkům běda, neboť obtěžujete lidi břemeny nesnesitelnými a sami nedotýkáte se těch břemen ani prstem. ⁴⁷ Běda vám, že vzděláváte hroby proroků, otcové vaši však je pobili. ⁴⁸ Věru (tím) dosvědčujete, že souhlasíte se skutky otců svých; neboť oni je usmrtili, vy pak vzděláváte hroby jejich. ⁴⁹ Protož i moudrost Boží řekla: Pošlu k nim proroky a apoštoly, a z těch některé zabijí a jiné budou pronásledovati, ⁵⁰ aby byla vymáhána od tohoto pokolení krev všech proroků, která se prolévala od ustanovení světa, ⁵¹ od krve Abelovy až do krve Zachariáše, který zahynul mezi oltářem a chrámem. Ano, pravím vám, bude vymáhána od pokolení tohoto. ⁵² Běda vám zákoníkům, že jste vzali klíč poznání; sami jste nevešli, a těm, kteří vcházel, jste zabránili.«

⁵³ Když pak jim to mluvil, fariseové a zá-

46. Viz Mat. 23, 4.

47.—51. Viz Mat. 23, 29—36.

52. Poznání, že Ježíš jest zaslíbený Vykupitel, a že do jeho království židé musí vstoupiti, chtějí-li ujíti záhubě. A klíčem k tomu poznání byl zákon Starý, zejména jeho předobrazy a proroctví o Vykupiteli.

koníci počali na něho usilovně naléhati a dotazovati se ho po mnoha věcech, ⁵⁴ čínice mu úklady a hledajíce polapiti něco z úst jeho, [aby ho obžalovali].

Pán Ježíš varuje před zásadami farisejskými a vyzývá k neohroženému hlásání evangelia. 12, 1—12.

12, ¹ Když pak se mezitím shromáždili četní zástupové, takže šlapali jeden na druhého, počal mluvit k učedníkům svým: »Varujte se kvasu farisejského, jenž jest pokrytectví. ² Nic zajisté není skryto, co nebude odkryto, ani tajno, co nebude poznáno. ³ Proto co jste pravili ve tmě, slyšeti bude na světle a co jste mluvili do ucha v pokojích, bude hlásáno na střeších.

⁴ Ale pravím vám, svým přátelům: Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, a potom nemají více, co by učinili. ⁵ Ukáži vám, koho se máte báti: bojte se toho, jenž, když usmrtí, má moc uvrhnouti do pekla. Ano, pravím, toho se bojte. ⁶ Zdali neprodávají pět vrabců za dva pětihaléře? A ani jeden z nich není v zapomenutí před Bohem. ⁷ Vždyť i vlasy na hlavě vaší jsou všecky sečteny. Nebojte se tedy: dražší jste nad mnoho vrabců. ⁸ Pravím pak vám:

12., 1. Mat. 16, 6., Mark. 8, 15.

2.—9. Srov. Mat. 10, 26—33., Mark. 4, 22.

Každého, kdo mě vyzná před lidmi, i Syn člověka vyzná před anděly Božími. ⁹ Kdo mě však zapře před lidmi, ten bude zapřen před anděly Božími. ¹⁰ A každému, kdo řekne slovo proti Synu člověka, bude odpuštěno, tomu však, jenž by se rouhal Duchu svatému, nebude odpuštěno. ¹¹ Když pak uvedou vás do synagogy a k vrchnostem a k vládám, nestarejte se o to, jak neb čím byste se hájili, aneb co byste řekli; ¹² neboť Duch svatý naučí vás v tu hodinu, co byste měli říci.«

**Pán Ježíš varuje před lakotou a péčí
úzkostlivou. 12, 13—34.**

¹³ I pravil mu kdosi ze zástupu: »Mistře, řekni mému bratru, ať se rozdělí se mnou o dědictví.« ¹⁴ On mu řekl: »Člověče, kdo mě ustanovil nad vámi soudcem a dělitelem?« ¹⁵ A pravil jim: »Vizte a chraňte se všeliké lakoty, neboť byť kdo měl hojnost, život jeho nejde z majetku jeho.« ¹⁶ A pověděl jim podobenství: »Jednomu člověku bohatému přineslo pole bohatou úrodu. ¹⁷ I přemýšlel sám u sebe: ‚Co mám učinit? Neboť nemám, kde bych uložil svou úrodu‘. ¹⁸ A řekl: ‚Toto učiním: Zbořím své obilnice a vystavím větší, a tam složím úrodu svou i všecko zboží své ¹⁹ a řeknu

10. Viz Mat. pozn. 12, 31—32.

11. Srov. Mat. 10, 17—20.

své duši: Duše, máš mnoho zboží složeno na mnoho let; odpočívej, jez, pij, vesel se'.²⁰ I řekl mu Bůh: ‚Pošetilče, této noci požádají duše tvé od tebe, a čím bude to, co jsi připravil?‘²¹ Takový jest ten, kdo shromáždí poklady sobě a není bohat před Bohem.«

²² I řekl svým učedníkům: »Proto pravím vám: Nepečujte úzkostlivě o život svůj, co byste jedli, ani o tělo své, čím byste se odívali.²³ Neboť život jest více nežli pokrm, a tělo více nežli oděv.²⁴ Pozorujte krkavce, že nesejí ani nežnou, ti nemají sklepu ani obilnice, a Bůh je živí. Čím dražší jste vy, než oni?²⁵ A kdo z vás staraje se může přidati k délce svého věku loket jeden?²⁶ Nemůžete-li tedy ani věci nejmenší, proč se staráte úzkostlivě o ostatní?²⁷ Pozorujte lilie, jak rostou; nepracují ani nepředou; pravím pak vám, že ani Šalomoun ve vsí slávě své nebyl tak oděn, jako jedna z nich.²⁸ Jestliže tedy trávu, která dnes jest na poli, a zítra bývá házena do peci, Bůh tak odívá, čím spíše vás, malověrní?²⁹ Ani vy nehledejte, co byste jedli a co byste pili, a nekolísejte se.³⁰ Neboť toho všeho světáctí pohané hledají, váš Otec však ví, že toho potřebujete.³¹ Ale hledejte království Bo-

23.—31. Viz Mat. 6, 25—34.

29. Nekolísejte se, totiž mezi důvěrou a pochybností, nýbrž důvěřujte v Boha pevně.

žího, a toto všecko bude vám přidáno. ³² Neboj se, malé stádce, neboť se zalíbilo Otcí vašemu dáti vám království. ³³ Prodejte, co máte, a dejte almužnou. Udělejte si měšce, které nevetšejí, poklad nepomíjející na nebi, kde se zloděj nepřibližuje, ani mol nekazí. ³⁴ Neboť kde jest poklad váš, tam bude i srdce vaše.«

Pán Ježíš vyzývá k bdělosti. 12, 35—53.

³⁵ »Buďte bedra vaše přepásána a hořte svíce (v rukou vašich), ³⁶ a vy buďte podobni lidem, kteří čekají na pána svého, až se vrátí ze svatby, aby, když přijde a zatluče, hned mu otevřeli. ³⁷ Blaženi služebníci ti, které pán přijda nalezne, ani bdí; vpravdě pravím vám, že se přepáše a ke stolu je posadí a přecházeje bude je obsluhovat. ³⁸ A přijde-li o druhé neb i o třetí hlídce noční a tak je nalezne, blaženi jsou služebníci ti. ³⁹ To však vezte: Kdyby hospodář věděl, v kterou hodinu přijde zloděj, bděl by a nenechal by podkopati svůj dům. ⁴⁰ Také vy buďte připraveni, neboť Syn člověka přijde v hodinu, kterou netušíte.«

35. n. Východan, chtěje cestovati neb přisluhovat, neb práci tělesnou konati, podkasával dlouhý šat svůj pásem kolem beder, aby se mohl volněji pohybovati; služebníci čekali na pána svého s hořící svíci, aby mu mohli hned otevřít, jak zatluče. (I. Petr. 1, 13.)

39. Viz Mat. 29, 43.

⁴¹ I řekl mu Petr: »Pane, pravíš nám to podobenství, či také všem?« ⁴² Pán řekl: »Kdo asi je správcem věrným a opatrným, jehož ustanovil Pán nad čeledí svou, aby jim dával včas přiděl pokrmu? ⁴³ Blažen služebník ten, kterého pán, když přijde, nalezne, že tak činí. ⁴⁴ Vpravdě pravím vám, že ho ustanoví nade vším majetkem svým. ⁴⁵ Kdyby však onen služebník si řekl: ‚Pán můj prodlévá přijítí,‘ a počal by bít služebníky a služky, a jísti a pít a opíjeti se, ⁴⁶ přijde pán služebníka toho v den, v který se nenaděje a v hodinu, kterou neví, i rozpoltí ho a ustanoví úděl jeho s nevěrci. ⁴⁷ Onen pak služebník, jenž poznal vůli pána svého, a nic nepřipravil ani neučinil podle vůle jeho, dostane mnoho ran, ⁴⁸ ten však, jenž ji nepoznal a dělal věci hodné ran, dostane ran málo. Od každého, jemuž mnoho bylo dáno, bude pohledáváno mnoho, a komu bylo svěřeno mnoho, od toho bude žádáno více.«

⁴⁹ »Oheň na zem hodit jsem přišel, a co chci (jiného), než aby se vznítíl? ⁵⁰ Mám však pokřtěn býti křtem, a kterak jsem tísněn, dokud se nevykoná! ⁵¹ Myslíte, že

42.—48. Viz Mat. 24, 45—51. Podobenství týká se sice předem apoštolů a vůbec představených církve, ostatní však nejsou z něho vyloučeni.

49. Ohněm oním rozumí se vykupitelské dílo vůbec.

50. Jsem tísněn tužbou, čili toužím snažně po tom, abych byl již pokřtěn křtem utrpení a smrti.

jsem přišel dáti pokoj na zem? Nikoliv, — pravím vám, — ale rozdvojení; ⁵² neboť od toho času rozdvojí se jich v jednom domě pět: tři proti dvěma, a dva proti třem; ⁵³ rozdvojí se otec proti synu a syn proti otci, matka proti dceři a dcera proti matce, tchyně proti své snaše a snacha proti své tchyni.«

Znamení času, pokání. 12, 54—59.

⁵⁴ Pravil pak zástupům: »Když vidíte vycházeti oblak od západu, ihned říkáte: ‚Bude pršet‘. A stává se tak. ⁵⁵ A když vidíte váti vítr jižní, pravíte: ‚Bude horko‘, a bývá. ⁵⁶ Pokrytci, tvářnost nebe a země umíte zkoumati; kterak to, že dobu tuto zkoumat nedovedete? ⁵⁷ Proč sami od sebe nesoudíte, co je spravedlivo? ⁵⁸ Když jdeš se svým protivníkem k vrchnosti, přičiň se na cestě zprostiti se ho, aby tě snad ne táhl k soudci, a soudce nedal tě biřici, a biřic nevsadil tě do žaláře. ⁵⁹ Pravím tobě: Nevyjdeš odtud, dokud nevrátíš poslední haléř.«

56. D o b u mesiášskou. Srov. Mat. 16, 1—4.

57. P r o č s a m i o d s e b e, t. j. n e o d v i s l e (od zákoníkův a fariseů) a s a m o s t a t n ě n e s o u d í t e č i n e č í n í t e s i ú s u d e k s p r a v e d l í v ý, t a k o v ý, k t e r ý b y s e s r o v n á v a l s e z n a m e n í m i d o b y (viz Mat. 12, 39. pozn.), ú s u d e k t o t i ž, ž e j s e m V y k u p í t e l ?

58. n. O b r a z e m j e v y z ý v á, a b y t e n s p r á v n ý ú s u d e k u č í n i l i s i v č a s, s i c j i n a k ž e b y j e s t í h l z a s l o u ž e n ý t r e s t. (Srov. Mat. 5, 25—26.)

O fíkovém stromě. 13, 1—9.

13, ¹ Téhož času byli přítomni někteří, kteří mu vypravovali o Galilejských, jejichž krev Pilát smísil s jejich oběťmi. ² I odpověděl jim: »Myslíte, že tito Galilejští byli větší hříšníci, než všichni Galilejští, poněvadž takovou věc utrpěli? ³ Nikoliv, pravím vám, ale nebudete-li pokání činiti, všichni podobně zahynete. ⁴ Aneb oněch osmnáct, na něž padla věž v Siloe a je zabila, — myslíte, že také oni byli větší vinníci než všichni lidé, kteří přebývají v Jerusalemě? ⁵ Nikoliv, pravím vám, ale nebudete-li pokání činiti, všichni taktéž zahynete.« ⁶ Pověděl pak toto podobenství: »Kdosi měl fíkový strom štípený ve své vinici, i přišel hledat na něm ovoce, ale nenalezl. ⁷ I řekl vinaři: ‚Hle, tři léta jsou tomu, co přicházím hledat ovoce na tomto fíku a nenalézám; vytni jej tedy; k čemu zabírá zbytečně půdu?‘ ⁸ Ale on odpověděl mu: ‚Pane, ponechej jej i tohoto léta, až jej okopám a ohnojím; ⁹ kdyby snad přinesl ovoce; pakli ne, potom jej vytneš.‘«

**Pán Ježíš uzdravuje shrbenou stařenu
a učí v podobenstvích. 13, 10—22.**

¹⁰ Učil pak v sobotu v jedné synagoze (jejich). ¹¹ A hle, (byla tam) žena, která měla ducha nemoci osmnáct roků; byla shrbená a vůbec nemohla se vzpřímít. ¹² Uzřev ji Ježíš, zavolal ji k sobě a řekl jí: »Ženo, zproštěna jsi nemoci své.« ¹³ I vložil na ni ruce, a hned se vzpřímila a velebila Boha. ¹⁴ Ale představený synagogy, hněvaje se, že Ježíš uzdravil (ji) v sobotu, promluviv, řekl zástupu: »Šest dní jest, v nichž se má pracovati, v těch přicházejte a dávejte se uzdravovat, a ne v den sobotní.« ¹⁵ Pán však odpověděl: »Pokrytci, zdali každý z vás neodvazuje v sobotu od jeslí svého vola neb osla a nevede ho napájet? ¹⁶ A tato (žena), — dcera přece Abrahamova, — kterou satan svázal, — hle, již osmnáct tomu let, — ta neměla býti zbavena vazby své v den sobotní?« ¹⁷ Když to pravil, styděli se všichni protivníci jeho, a veškeren lid se radoval ze všech těch věcí slavných, které se děly od něho.

¹⁸ Pravil tedy: »Čemu jest podobno království Boží, a k čemu mám je přirovnati? ¹⁹ Podobno jest zrnu hořčičnému, které vzav člověk jeden zasel ve své zahradě: i vzrostlo a stalo se stromem, a ptáci ne-

beští bydlili v jeho ratolestech.«²⁰ A opět pravil: »K čemu mám přirovnati království Boží?«²¹ Podobno je kvasu, který vzavši žena zadělala do tří měric mouky, až zkynulo všecko.«²² I ubíral se po městech a vesnicích uče a konaje cestu do Jerusalema.

Úzká cesta spásy. Kristova bolest nad budoucí zkázou Jerusalema. 13, 22—35.

²³ Kdosi mu řekl: »Pane, jest málo těch, kteří budou spaseni?« On jim řekl: ²⁴ »Snažte se vejíti branou těsnou, neboť mnozí, pravím vám, budou hleděti vejíti, a nebudou moci.«²⁵ Když hospodář vstane a dveře zavře, a vy počnete venku státi a na dveře tlouci řkouce: ‚Pane, otevři nám‘, tu on odpovídaje řekne vám: ‚Neznám vás, odkud jste‘.²⁶ Tehdy počnete říkati: ‚Jedli jsme před tebou a pili a na ulicích našich jsi učil‘.²⁷ I řekne vám: »Pravím vám: ‚Nevím odkud jste; odejděte ode mne všichni pachatelé nepravosti‘.²⁸ Tam bude pláč a skřípění zubů, když uvidíte Abrahama a Isáka i Jakoba a všechny proroky v království Božím, sebe pak vyhnané ven.«²⁹ A přijdou od východu a od západu i od severu a od jihu a budou stolovati v království Božím.³⁰ A hle, jsou poslední, kteří budou prvními, a jsou první, kteří budou posledními.«

³¹ V ten den přistoupili k němu někteří z fariseův a řekli mu: »Vyjdi a odeber se odtud, neboť Herodes chce tě zabít.«
³² I řekl jim: »Jděte a povězte té lišce: ‚Hle, vymítám zlé duchy a uzdravuji dnes i zítra, a třetího dne přijdu k dokonání.«
³³ Avšak dnes a zítra i pozítří musím choditi, neboť nenáleží proroku, aby zahynul mimo Jerusalema. ³⁴ Jerusaleme, Jerusaleme, který zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kteří jsou posíláni k tobě, kolikrát chtěl jsem shromážditi děti tvé, jako pták svá mláďata pod křídla, a nechtěl jsi. ³⁵ Hle, zanechá se vám dům váš pustý. Pravím pak vám: Neuzříte mne, až přijde (čas), kdy řeknete: ‚Požehnaný, jenž se bere ve jménu Páně‘.«

**Pán Ježíš uzdravuje vodnatelného
a nabádá ke skromnosti a k činné lásce
k bližnímu. 14, 1—14.**

14, ¹ Když Ježíš vešel v sobotu do domu jednoho z náčelníků farisejských, aby tam poobědval, oni ho pozorovali. ² A hle, jeden člověk vodnatelný byl před ním. ³ I promluvil Ježíš a řekl zákoníkům a fariseům:

³². Ať Herodes činí cokoli, já budu úřad svůj vykonávat dále; avšak jen krátký čas, neboť zanedlouho musím po vůli Otcově umřít, abych tak přišel k svému dokonání či k oslavení lidské přirozenosti své.

³⁴.—³⁵. Viz Mat. 23, 37—39.

»Jest dovoleno v sobotu uzdravovati čili nic?« ⁴ Ale oni mlčeli. I ujav ho, uzdravil ho a propustil. ⁵ A řekl jim: »Kdo jest mezi vámi, jenž upadne-li mu vůl nebo osel do jámy, nevytáhne ho hned v den sobotní?« ⁶ Nemohli mu na to odpověděti.

⁷ Pověděl také pozvaným podobenství pozoruje, kterak si vybírali přední místa; pravil: ⁸ »Když budeš pozván od někoho na svatbu, nesedej na místo přední, aby snad vzácnější než ty nebyl pozván od něho, ⁹ a ten, jenž pozval tebe i jeho, aby nepřišel a neřekl tobě: ‚Postup tomuto místo‘; a tehda počal bys s hanbou seděti na místě posledním. ¹⁰ Ale když budeš pozván, jdi, posad se na posledním místě, aby, když přijde ten, jenž tě pozval, řekl tobě: ‚Příteli, posedni výše‘. ¹¹ Tehdy budeš míti čest před spolustolujícími; neboť každý, kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen.«

¹² Pravil však i tomu, který ho pozval: »Strojíš-li oběd nebo večeři, nezvi přátel svých, ani bratrů svých, ani příbuzných svých, ani sousedů bohatých, aby snad také oni nepozvali zase tebe a nedostalo se ti odplaty. ¹³ Ale když strojíš hostinu, povolávej chudých, zmrzačených, kulhavých a slepých, ¹⁴ a budeš blažen, poněvadž nemají čím ti odplatit; neboť bude ti odplaceno při vzkříšení spravedlivých.«

O veliké večeři. 14, 15—24.

¹⁵ Uslyšev to jeden ze spolustolujících, řekl mu: »Blažen, kdo bude jísti chléb v království Božím.« ¹⁶ Ale on mu pravil: »Jeden člověk učinil velikou večeři a pozval mnohých. ¹⁷ I poslal služebníka svého v hodinu večeře říci pozvaným, aby přišli, ježto všecko jest již hotovo. ¹⁸ Ale oni všichni počali jednomyslně se vymlouvat. První mu řekl: ‚Pole jsem koupil a musím vyjít a je shlédnouti. Prosím tě, měj mne za omluvena‘. ¹⁹ Druhý řekl: »Patero spřežení volů jsem koupil, a jdu jich zkusit; prosím tě, měj mne za omluvena‘. ²⁰ A jiný řekl: ‚Ženu jsem pojal, a proto nemohu přijít‘. ²¹ Služebník vrátiv se, zvěstoval to pánu svému. Tu rozhněval se hospodář a řekl svému služebníku: ‚Vyjdi rychle na náměstí a ulice města, a uveď sem chudé, zmrzačené a slepé i kulhavé‘. ²² I řekl služebník: ‚Pane, stalo se, jak jsi rozkázal, a ještě jest místo‘. ²³ Pán řekl služebníkovi: ‚Vyjdi na cesty a k plotům a přinuť vejít, ať se naplní dům můj. ²⁴ Pravímť vám, že žádný z těch mužů, kteří byli pozváni, neokusí večeře mé‘.«

Čeho se žádá od pravých následovníků Kristových. 14, 25—35.

²⁵ I šli s ním mnozí zástupové, a on obrátiv se řekl k nim: ²⁶ »Jde-li kdo ke mně a nemá v nenávisti otce svého a matky své i manželky a dítek a bratrův i sester svých, ano i života svého, nemůže býti mým učedníkem. — ²⁷ Kdo nenese kříže svého a nejde za mnou, nemůže býti mým učedníkem. — ²⁸ Neboť kdo z vás chtěje vystavěti věž, nesedne dříve a nepočítá potřebného nákladu, má-li dosti, aby dostavěl, ²⁹ aby snad, kdyby položil základ a nemohl dokončiti, všichni ti, kteří by to viděli, nepočali se mu posmívati ³⁰ řkouce: ‚Tento člověk počal stavěti a nemohl dokončiti‘. ³¹ Aneb, který král chtěje počítí válku proti jinému králi, nesedne dříve a nepřemýšlí, je-li s to, aby s desíti tisíci utkal se s tím, jenž s dvaceti tisíci táhne na něho? ³² Sic jinak, pokud tento ještě daleko jest, odešle poselství a žádá za jednání o mír. ³³ Tak tedy každý z vás, jenž neodříká se všeho, co má, nemůže býti mým učedníkem. — ³⁴ Dobrá věc je sůl; zkazí-li se však i sůl, čím bude osolena? ³⁵ Ani do země, ani do

25.—27. Výraz *nenáviděti* má podobný smysl jako u Mat. 10, 37. slova *milovati více* (kdo miluje více otce a matku... nežli Krista), takže v čas pronásledování a utrpení není hotov opustiti raději otce, matku... nežli Krista, není ho hoden.

34.—35. Viz Mark. 9, 49., Mat. 5, 13.

hnoje se nehodí, nýbrž ven se vyhodí. Kdo má uši k slyšení, slyš.«

**O ztracené ovci a o ztraceném penízi.
15, 1—10.**

15, ¹ Přibližovali se k němu celníci a hříšníci, aby ho slyšeli. ² Fariseové a zákoníci reptali: »Tento přijímá hříšníky a jí s nimi.« ³ I pověděl jim toto podobenství: ⁴ »Který člověk z vás, maje sto ovec a ztrativ jednu z nich, nenechá devadesát devět na poušti a nejde po té, která se ztratila, až ji nalezne? ⁵ A když ji nalezne, vloží si ji s radostí na ramena ⁶ a přijda domů svolá přátele a sousedy a řekne jim: ‚Radujte se se mnou, neboť jsem našel ovci, která se ztratila‘. ⁷ Pravím vám, že tak bude větší radost v nebesích nad jedním hříšníkem pokání činícím, než nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují.«

⁸ »Aneb která žena mající deset drachem, ztratí-li jednu drachmu, nerozžehne svíce a nemete domu svého a nehledá pilně, až ji nalezne? ⁹ A když ji nalezne, svolá přítelkyně i sousedky své a řekne: ‚Radujte se se mnou, neboť jsem našla drachmu, kterou jsem ztratila‘. ¹⁰ Tak, pravím vám,

8. Drachma byl peněz řecký, jenž platil asi 75—80 hal.

budou andělé Boží míti radost nad jedním hříšníkem pokání činícím.«

O marnotratném synu. 15, 11—32.

¹¹ Pravit také: »Jeden člověk měl dva syny. ¹² Mladší z nich řekl otci: ‚Otče, dej mi ten díl statku, který na mne připadá‘. I rozdělil jim majetek. — ¹³ Po nemnohých dnech syn mladší sebrav všecko, odešel do daleké krajiny a tam promarnil statek svůj živ jsa prostopášně. ¹⁴ Když všecko utratil, nastal v té krajině veliký hlad, a on počal trpěti nouzi. ¹⁵ I šel a přidržel se jednoho občana oné krajiny, a ten poslal ho do dvora svého, aby pásł vepře. ¹⁶ I přál si naplniti břicho své lusky, které jedli vepři, ale nikdo mu (jich) nedával. ¹⁷ Šel tedy do sebe a řekl: ‚Kolik dělníků v domě otce mého má hojnost chleba, a já hynu zde hladem. ¹⁸ Vstanu a půjdu k otci svému a řeknu mu: ‚Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou; ¹⁹ již nejsem hoden slouti synem tvým. Učiň mne jako jednoho ze svých dělníků‘. ²⁰ A vstav šel k otci svému. Když byl ještě daleko, otec jeho spatřil ho a byl hnut milosrdenstvím; i běžel a padl mu kolem krku a zulíbal ho. ²¹ I řekl mu syn: ‚Otče, zhřešil jsem proti nebi a před

16. L u s k y, t. j. ovoce rohovníku či tak zvaného chleba svatojanského, jímž krmili a krmí dobytek, ale též chudí lidé na Východě jím se živili a žijí.

tebou; již nejsem hoden slouiti synem tvým'.²² Ale otec řekl ke svým služebníkům: ‚Rychle přineste roucho přední a oblecte ho a dejte mu prsten na ruku a obuv na nohy jeho; ²³ a přiveďte tučné tele a zabijte je, a jezme a veselme se; ²⁴ neboť tento syn můj byl mrtev a zase ožil; byl ztracen a jest nalezen'. I počali se veseliti.

²⁵ Syn jeho starší byl na poli; když přicházel a blížil se k domu, uslyšel hudbu a tanec. ²⁶ I povolal k sobě jednoho ze služebníkův a otázal se ho, co to jest. ²⁷ On mu řekl: ‚Bratr tvůj přišel, a tvůj otec zabil tučné tele, poněvadž ho dostal zdravého'. ²⁸ I rozhněval se a nechtěl vejíti. Tedy otec jeho vyšed počal ho chlácholiti. ²⁹ Ale on odpověděl otci svému: ‚Hle, tolik roků sloužím tobě a nikdy jsem přikázání tvého nepřestoupil, a nikdy jsi mi nedal (ani) kozelce, abych se poveselil se svými přáteli. ³⁰ Ale když přišel tento syn tvůj, který prohýřil majetek svůj s nevěstkami, zabil jsi mu tučné tele'. ³¹ On však řekl jemu: ‚Synu můj, ty jsi vždycky se mnou, a všecky věci mé jsou tvoje; ³² veseliti se však a radovati se náleželo, neboť tento bratr tvůj byl mrtev a zase ožil; byl ztracen a jest nalezen'.«

O nevěrném správci, o boháči a Lazarovi. 16, 1—31.

16, ¹ Privil i svým učedníkům: »Byl jeden bohatý člověk, který měl správce (statků), a ten byl udán u něho, jako by rozplýtvával jeho majetek. ² I povolal ho k sobě a řekl mu: ‚Co to slyším o tobě? Slož účty ze své správy, neboť již nebudeš moci správu vésti‘. ³ I řekl správce sám u sebe: ‚Co mám dělati? Neboť pán odnímá ode mne správcovství. Kopati nemohu, žebrati se stydím. ⁴ Vím, co učiním, aby mě přijali do svých domů, když budu zba- ven správcovství‘. ⁵ A zavolav k sobě dluž- níky svého pána po jednom, řekl prvnímu: ‚Kolik jsi dlužen pánu mému?‘ ⁶ On řekl: ‚Sto džbánů oleje‘. I řekl mu: ‚Vezmi svůj úpis, sedni rychle a napiš padesát‘. ⁷ Potom řekl druhému: ‚Kolik ty jsi dlu- žen?‘ On řekl: ‚Sto korců pšenice‘. Dí mu: ‚Vezmi svůj úpis a napiš osmdesát‘. ⁸ I po- chválil pán nevěrného správce, že jednal opatrně; neboť lidé tohoto světa jsou opa- trnější proti sobě vespolek, než lidé světla. ⁹ I já pravím vám: Učiňte si přátele z ne-

8. Pochválil ho, nikoli proto, že byl nevěrný, nýbrž proto, že jednal opatrně, postarav se o svou budoucnost.

9. T. j. zjednávejte si zásluhy pro nebe, užívajíce podle vůle Boží statků pozemských, jež právem lze zváti mamonem klamným, poněvadž odvracujíce od statků vyšších, nebeských, nevedou k blahu

pravého mamonu, aby, když dokonáte, přijali vás do stanů věčných. ¹⁰ Kdo jest věrný ve věcech nejmenších, jest věrný i ve věcech velikých, a kdo jest ve věcech nejmenších nesprávný, jest nesprávný i ve věcech velikých. ¹¹ Jestliže jste nebyli věrni v nepravém mamonu, kdo dá vám statky opravdové? ¹² A jestliže v cizím nebyli jste věrni, kdo vám dá to, co vaše jest? ¹³ Žádný služebník nemůže dvěma pánům sloužiti, neboť buď jednoho bude nenáviděti a druhého milovati, anebo jednoho se přidrží a druhým pohrdne. Nemůžete Bohu sloužiti a mamoně.«

¹⁴ To všecko poslouchali fariseové, kteří byli lakomí, a posmívali se mu. ¹⁵ I řekl jim: »Vy jste to, kteří se děláte spravedlivými před lidmi, avšak Bůh zná srdce vaše; neboť co u lidí jest vznešené, to před Bohem jest ohavnost. ¹⁶ Zákon a proroci (trvali) až do Jana; od té chvíle království Boží se zvěstuje, a každý mu činí násilí.

pravému, které slibují; zjednávejte si je k tomu, aby, až zemřete, přijal vás Bůh do nebe.

10.—12. Věcmi nejmenšími a cizími rozumí statky pozemské, pod. jako i mamonem nepravým. Nazývá je cizími, poněvadž vlastním pánem jejich není člověk, nýbrž Bůh, který je člověku pouze na čas propůjčuje. Věcmi velikými, statky opravdovými a tím, co vaše jest, míní statky duchovní, mesiášské (milosti a pravdy křesťanské); nazývá je našimi, poněvadž nám je dává tak, že nám jich nikdy neodnímá bez naší vůle, bez naší viny.

16. Viz Mat. 11, 12—13.

¹⁷ Snazší však jest, aby nebe a země pominuly, než aby padla jedna čárka zákona.

¹⁸ Každý, kdo propouští svou manželku a bere si jinou, cizoloží, a kdo si bere propuštěnou od muže, cizoloží.«

¹⁹ »Byl jeden bohatý člověk; ten se odíval v purpur a jemné plátno a hodoval každého dne skvostně. ²⁰ Jeden pak žebrák, jménem Lazar, ležel u vrat jeho pln vředů, ²¹ a žádal se nasytit z drobtů, které padaly se stolu boháčova [ale nikdo mu jich nedával], ba i psi přicházeli a lízali mu vředy.

²² Ten žebrák zemřel a donesen byl od andělů do lůna Abrahamova; zemřel i boháč a pohřben byl v pekle. ²³ Když v mukách pozdvihl oči svých, uzřel Abrahama z daleka a Lazara v lůně jeho. ²⁴ I zvolal: ‚Otče Abrahamo, smiluj se nade mnou a pošli Lazara, ať omočí konec prstu svého ve vodě a ochladí mi jazyk, neboť se trápím v tomto plameni‘. ²⁵ Ale Abraham mu řekl: ‚Synu, rozpomeň se, že jsi dostal své dobré ve svém životě a Lazar podobně zlé; nyní pak on se zde těší, ty však se trápíš.

²⁶ A mimo to jest mezi námi a vámi stanovena veliká propast, aby nemohli ti, kteří by chtěli přejíti odtud k vám, ani tamodtud k nám se přepraviti‘. ²⁷ I řekl: ‚Prosím tě tedy, otče, abys ho poslal do

18. Na jednom příkladě ukazuje, že přišel zákon naplnit, obnoviv totiž původní nerozlučnost svazku manželského. (Viz Mat. 5, 32.; 19, 9., Mark. 10, 11.)

domu otce mého, — ²⁸ neboť mám pět bratrů, — ať jim svědčí, aby také oni nepřišli do tohoto místa trápení'. ²⁹ Ale Abraham mu řekl: ‚Mají Mojžíše a proroky, těch ať poslouchají‘. ³⁰ On však pravil: ‚Nikoliv, otče Abrahame, ale přijde-li k nim někdo z mrtvých, budou činiti pokání‘. ³¹ Tu mu řekl: ‚Neposlouchají-li Mojžíše a proroků, neuvěří, ani kdyby někdo vstal z mrtvých‘.«

O pohoršení, smířlivosti, pevné víře a pokoře. 17, 1—12.

17, ¹ I řekl svým učedníkům: »Není možno, aby nepřišla pohoršení, ale běda tomu, skrze něhož přicházejí. ² Užitečnější bylo by mu, kdyby mlýnský kámen položen byl mu na hrdlo a on uvržen byl do moře, než aby pohoršil jednoho z těchto maličkých.«

³ »Mějte se na pozoru. Zhřeší-li proti tobě bratr tvůj, domluv mu, a bude-li toho litovati, odpusť mu. ⁴ A jestliže sedmkrát za den prohřeší se proti tobě a sedmkrát se k tobě obrátí slovy: ‚Lituji toho‘, odpusť mu.«

⁵ I řekli apoštolé Pánu: »Přidej nám víry.« ⁶ Pán řekl: »Budete-li míti víru jako zrno hořčičné, řeknete tomuto fíku: ‚Vy-

17., 1.—2. Viz Mat. 18, 6—7., Mark. 9, 41.

3.—4. Viz Mark. 18, 15.

5.—6. Viz Mat. 17, 19.

kořeň se a přesad' se do moře', a poslechnete vás.«

⁷ »Kdo z vás, který má služebníka, jenž orá nebo pase, řekne mu, když se vrátí s pole: ‚Pojď hned a posad' se k jídlu?‘
⁸ Zdali spíše neřekne mu: ‚Připrav mi jídlo, přepaš se a posluhuj mi, až se najím a napiji; potom ty budeš jísti a pítí.‘
⁹ Vzdává díky služebníku tomu proto, že vykonal, co mu rozkázal?
¹⁰ Myslím, že nikoliv. Tak i vy, když učiníte všechno, co vám bylo přikázáno, rcete: ‚Služebníci neužiteční jsme; co jsme měli učiniti, učinili jsme.‘«

Deset malomocných uzdraveno. 17, 11—19.

¹¹ Když se ubíral do Jerusalema, šel mezi Samařskem a Galilejí.
¹² Když vcházel do jedné vesnice, potkalo se s ním deset mužů malomocných, kteří stanuvše z daleka,
¹³ silným hlasem volali: »Ježíši, smiluj se nad námi.«
¹⁴ On uzřev je řekl jim: »Jděte, ukažte se kněžím.« Když šli, uzdravili se.
¹⁵ Jeden z nich vida, že jest uzdraven, vrátil se, silným hlasem velebě Boha,
¹⁶ a padl na tvář k nohám jeho čině mu díky. A ten byl Samaritán.
¹⁷ I promluvil Ježíš a řekl: »Nebylo jich deset uzdraveno? Kde jest jich devět?«
¹⁸ Neshledal se nikdo, jenž by se byl vrátil a vzdal chválu Bohu, jedině cizozemec tento?«
¹⁹ A řekl mu: »Vstaň a jdi, víra tvá tě uzdravila.«

Pán Ježíš mluví o svém příchodu k soudu a nabádá k bdělosti. 17, 20—37.

²⁰ Byv otázan od fariseů, kdy přijde království Boží, odpověděl jim: »Království Boží nepřijde s patrností, ²¹ ani neřeknou: ‚Tuto jest‘ aneb ‚Tamto jest‘. Neboť království Boží jest ve vás.« ²² Svým učedníkům pak řekl: »Přijdou dnové, kdy budete toužiti, abyste viděli jeden den Syna člověka, a nevidíte. ²³ Řeknou vám: ‚Tuto jest‘ aneb ‚Tamto jest‘. Neodcházejte a nechodte za nimi. ²⁴ Neboť jako blesk blýskaje se od jedné končiny pod nebem září (až) do druhé končiny pod nebem, tak bude Syn člověka v den svůj. ²⁵ Dříve však musí mnoho trpěti a zavržen býti od tohoto pokolení. ²⁶ A jako bylo za dnů Noemových, tak bude i za dnů Syna člověka: ²⁷ jedli, pili, ženili a vdávali se až do dne, ve kterém Noe vešel do korábu, a přišla potopa a zahubila všechny. ²⁸ Podobně jako se stalo za dnů Lotových: jedli a pili, kupovali a prodávali, sázeli a stavěli; ²⁹ ale

20. n. T. j. nepřijde s leskem vnějším, jak myslí fariseové, ani nebude vázáno nějakým územím, nýbrž vznikne bez lesku vnějšího, a to předem v nitru člověka, ano základy jeho jsou již položeny, a ono trvá již mezi vámi ve svých počátcích.

22. T. j. přijdou na apoštoly a na jiné vyznavače mé dnové takových strastí a útrap, že budou si žádati, abych se jim zase objevil a z těch utrpení je vytrhl.

23. n. Srov. Mat. 24, 23—27., Mark. 13, 21.

26.—30. Srov. Mat. 24, 37—49., 1. Mojž. 7, 7., 19, 25.

toho dne, ve kterém Lot vyšel ze Sodomy, deštil (Bůh) ohněm a sírou s nebe a zahubil všecky; ³⁰ tak bude v ten den, ve kterém Syn člověka se zjeví. ³¹ Kdo v tu hodinu bude na střeše a nádobí své bude mít v domě, nesestupuj vzít je, a kdo (bude) na poli, podobně nevracej se nazad. ³² Pamatujte na Lotovu ženu. ³³ Kdo bude hleděti život svůj zachovat, ztratí jej, a kdo jej ztratí, (na živě) zachová jej. ³⁴ Pravím vám: V tu noc budou dva na jednom loži; jeden bude vzat a druhý zanechán; ³⁵ dvě budou mlíti spolu: jedna bude vzata a druhá zanechána; dva (budou) na poli: jeden bude vzat a druhý zanechán.« ³⁶ Tu se otázali: »Kde, Pane?« ³⁷ A on řekl jim: »Kdekoli bude tělo, tam shromáždí se i orlové.«

O nepravém soudci, o fariseovi a celníkovi. 18, 1—14.

18, ¹ Pověděl jim také podobenství o tom, že jest potřebí vzdvcky se modliti a neustávati. ² Privil: »V iistém městě byl jeden soudce, který se Boha nebál a člověka nestyděl. ³ A byla v tom městě (též) iedna vdova, která k němu přicházela a říkala: ‚Obhaj mne před mým protivníkem‘. ⁴ Ale

31. n. Srov. Mat. 24, 17—18.

33. Srov. Mat. 10, 39., Mark. 8, 35.

34. n. Srov. Mat. 24, 40—42.

37. Viz Mat. 24, 28.

on dlouho nechtěl. Potom však řekl sám u sebe: „Ačkoliv se Boha nebojím a člověka nestydím, ⁵ přece proto, že ta vdova jest mi obtížna, obhájím ji, aby naposledy nepřišla a mě neztloukla.“ ⁶ A Pán dodal: »Slyšte, co praví soudce nespravedlivý! ⁷ A Bůh neobhájí svých vyvolenců, kteří k němu volají dnem i nocí, a bude prodlévati jim (pomoci)? ⁸ Pravím vám, že v brzkou jich obhájí. Avšak nalezne Syn člověka víru na zemi, až přijde?«

⁹ Pověděl také některým lidem, kteří v sebe důvěřovali, že jsou spravedliví, a jinými pohrdali, podobenství toto: ¹⁰ »Dva lidé vstoupili do chrámu, aby se modlili, jeden fariseus a druhý celník. ¹¹ Fariseus postaviv se modlil se sám u sebe takto: „Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé, lupiči, nespravedliví, cizoložníci, aneb jako i tento celník. ¹² Postím se dvakrát za týden, desátky dávám ze všeho, co vytěžím.“ ¹³ Ale celník stoje zdaleka, nechtěl ani oči pozdvihnouti k nebi, nýbrž bil se v prsa svá a říkal: „Bože, buď milostiv mně hříšnému.“ ¹⁴ Pravím vám: Tento odešel do domu svého ospravedlněn, onen nikoli; neboť každý, kdo se povyšuje, bude ponížěn, a kdo se poníží, bude povýšen.«

8. Víry nebude u přemnohých v době před nastávajícím již příchodem Kristovým k soudu přes to, že doba ta bude na výsost vážná a plná strastí.

12. Fariseové postívali se dobrovolně v pondělí a ve čtvrtek.

Pán Ježíš žehná dítkám a doporučuje dobrovolnou chudobu. 18, 15—30.

¹⁵ Přinášeli k němu také malé děti, aby se jich dotýkal. Uzřevše to učedníci, domlouvali jim; ¹⁶ ale Ježíš povolav je k sobě pravil: »Nechte dítek přicházeti ke mně a nebraňte jim; neboť takovým patří království Boží. ¹⁷ Vpravdě pravím vám: Kdo nepřijme království Božího jako dítě, nevejde do něho.«

¹⁸ I otázal se ho jeden náčelník řka: »Mistře dobrý, co musím učinit, abych dostal život věčný?« ¹⁹ Ježíš mu řekl: »Proč mě nazýváš dobrým? Nikdo není dobrý, leč jediný Bůh. ²⁰ Prikázání znáš: Nezcizoložíš, nezabiješ, nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví, cti otce svého i matku svou.« ²¹ On řekl: »To všechno zachovával jsem od svého mládí.« ²² Uslyšev to Ježíš řekl mu: »Ještě jednoho se ti nedostává: Prodej všechno, co máš a dej chudým, a budeš míti poklad v nebi; a přijď a následuj mne.« ²³ Ale on uslyšev to zarmoutil se; neboť byl velmi bohatý. ²⁴ Ježíš vida ho zarmoucena, pravil: »Jak těžko vejdou do království Božího ti, kteří mají statky. ²⁵ Snáze jest zajisté velbloudu projíti uchem jehly, než boháči vejíti do království Božího.« ²⁶ I řekli ti, kteří to sly-

15.—17. Viz Mat. 19, 13—15., Mark. 10, 13—16.

18.—30. Viz Mat. 19, 16—29., Mark. 10, 17—30.

šeli: »I kdo může býti spasen?« ²⁷ Ale on jim řekl: »Co jest nemožno u lidí, možno jest u Boha.« ²⁸ Tu řekl Petr: »Hle, my jsme opustili všecko a následovali jsme tebe.« ²⁹ A on jim řekl: »Vpravdě pravím vám: Není nikoho, jenž opustil dům nebo rodiče nebo bratry nebo manželku nebo děti pro království Boží, ³⁰ aby nedostal mnohem více v čase tomto, a v budoucím věku život věčný.«

Pán Ježíš předpovídá po třetí své umučení. 18, 31—34.

³¹ Potom Ježíš pojav k sobě těch dvanáct, řekl jim: »Hle, bereme se vzhůru do Jerusalema, a dokoná se tam všecko, co psáno jest proroky o Synu člověka; ³² bude totiž vydán pohanům a budou se mu posmívati a ho tupiti a na něj plivati, ³³ a když ho zbičují, zabijí ho; ale třetího dne vstane z mrtvých. ³⁴ Oni však nesrozuměli z toho ničemu, a bylo to slovo skryto před nimi, a nepoznali, co bylo řečeno.

Pán Ježíš uzdravuje slepce u Jericha. 18, 35—43.

³⁵ Když pak se přibližoval k Jerichu, slepec jeden seděl u cesty a žebрал. ³⁶ Usly-

31.—34. Viz Mat. 20, 17—19., Mark. 10, 32—34. — Srov. Mark. 9, 31.

35.—43. Viz Mat. 20, 29—34., Mark. 10, 46—52.

šev zástup mimo jíti, tázal se, co to jest.
³⁷ Řekli mu, že Ježíš Nazaretský tudy jde.
³⁸ I zvolal: »Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou!«
³⁹ Ale ti, kteří šli napřed, domlouvali mu, aby mlčel. On však mnohem více křičel: »Synu Davidův, smiluj se nade mnou.«
⁴⁰ I zastavil se Ježíš a kázal ho k sobě přivésti. Když se přiblížil, otázal se ho: ⁴¹ »Co chceš, abych ti učinil?«
 On řekl: »Pane, ať vidím.«
⁴² I řekl mu Ježíš: »Prohlédni, víra tvá tě uzdravila.«
⁴³ Ihned prohlédl a šel za ním velebě Boha. A veškeren lid uzřev to vzdal chválu Bohu.

Pán Ježíš v domě Zacheově. 19, 1—10.

19, ¹ A vešed ubíral se Jerichem. ² A hle, byl tu muž, jménem Zacheus, a ten byl vrchním nad celníky; a byl bohat. ³ I hleděl spatřiti Ježíše, který to jest, ale nemohl pro zástup, neboť byl malé postavy. ⁴ Běžel tedy napřed a vystoupil na strom planého fíku, aby ho uviděl, neboť tudy měl jíti. ⁵ Když Ježíš přišel k tomu místu, pohleděv vzhůru, spatřil jej a řekl mu: »Zachee, sestup spěšně dolů, neboť dnes musím v domě tvém zůstatí.«
⁶ I sestoupil spěšně a přijal ho s radostí. ⁷ Všichni vidouce to, reptali řkouce: »K člověku hříšnému zavítal.«
⁸ Zacheus však přistoupiv, řekl Pánu: »Hle, polovici majetku svého, Pane, dávám chudým, a oklamal-li jsem

koho v čem, navrátím čtvernásobně.« ⁹ Ježíš mu řekl: »Dnes dostalo se spásy tomuto domu, neboť i on jest syn Abrahamův. ¹⁰ Přišel Syn člověka hledat a spasit, co zahynulo.«

O desíti hřivnách. 19, 11—27.

¹¹ Poněvadž ho poslouchali, připojil ještě jedno podobenství, protože byl blízko Jerusalema, a oni se domnívali, že království Boží zjeví se hned. ¹² Privil totiž: »Jeden urozený člověk odebral se do daleké krajiny, aby ujal pro sebe království a opět se vrátil. ¹³ Povolav deset služebníků svých, dal jim deset hřiven a řekl jim: ‚Těžte jimi, dokud nepřijdu‘. — ¹⁴ Ale spoluobčané jeho nenáviděli ho a poslali za ním poselství se vzkazem: ‚Nechceme, aby tento kraloval nad námi‘. — ¹⁵ Když se (tedy) vrátil, nastoupiv království, dal povolati k sobě ony služebníky, kterým byl dal peníze, aby zvěděl, kolik každý výtěžil. ¹⁶ I přišel první a řekl: ‚Pane, hřivna tvá vyzískala deset hřiven‘. ¹⁷ On mu řekl:

11. Člověkem urozeným rozumí se Pán Ježíš sám, jenž pocházejí podle člověčenství svého z královského rodu Davidova, byl vskutku člověk urozený. Dokonav dílo vykupitelské vstoupil na nebesa, aby také jako člověk ujal moc nejvyšší na nebi i na zemi. Služebníky míní se apoštolé a jejich nástupci a všichni křesťané vůbec. Hřivnami rozumějí se úřady a milosti i dary jednotlivcům udělené. Návratem urozeného člověka toho míní se příchod Kristův k soudu.

„Dobře, služebníku dobrý, že jsi byl nad málem věrný, měj moc nad desíti městy“¹⁸ A přišel druhý, řka: „Pane, hřivna tvá vy- získala pět hřiven“.¹⁹ I tomu řekl: „Také ty buď nad pěti městy“²⁰ Přišel jiný a řekl: „Pane, tu jest hřivna tvá, kterou jsem měl uloženu v šátku;“²¹ neboť bál jsem se tebe, poněvadž jsi člověk přísný: bereš, čeho jsi nepoložil, a žneš, čeho jsi neroz- sel“.²² Dí mu: „Z úst tvých tě soudím, služebníku špatný. Věděl jsi, že já jsem člověk přísný, bera, čeho jsem nepoložil, a žna, čeho jsem nerozsel?“²³ I proč jsi ne- uložil peněz mých, abych já přijda vybral je i s úrokem?“²⁴ A řekl těm, kteří tu stáli: „Vezměte od něho hřivnu a dejte tomu, který má deset hřiven“.²⁵ I řekli mu: „Pane, má deset hřiven“.²⁶ „Pravím vám, že kaž- dému, kdo má, bude dáno, tomu pak, kdo nemá, bude odňato i to, co má.“²⁷ Ale ty nepřátele mé, kteří nechtěli, abych kralo- val nad nimi, přiveďte sem a usmrťte je přede mnou.“

Ježíšův vjezd do Jerusalema. Prodavači vyhnáni z místností chrámových.

19, 28—48.

²⁸ A to pověděv, kráčel napřed a bral se do Jerusalema.²⁹ Když se přiblížil k Bet- fage a Betanii při hoře, která slove Olivo-

vá, poslal dva učedníky své ³⁰ řka: »Jděte do vesnice, která jest proti vám; jak do ní vejdete, naleznete přivázané oslátko, na kterém žádný člověk nikdy neseděl. Odvažte a přiveďte je ke mně. ³¹ Otáže-li se vás kdo: ‚Proč je odvažujete?‘ takto mu řekněte: ‚Pán ho potřebuje.‘« ³² Odešedše tedy ti, kteří byli posláni, našli oslátko státi, jak byl jim řekl. ³³ Když oslátko odvažovali, řekli jim páni jeho: »Proč odvažujete oslátko?« ³⁴ Oni řekli: »Pán ho potřebuje.« ³⁵ I přivedli je k Ježíšovi; a vrhše roucha svá na oslátko, posadili na ně Ježíše. ³⁶ Když pak on jel, prostírali roucha svá na cestu. ³⁷ A když se již přibližoval ke svahu hory Olivové, počaly veškeré zastupy učedníků jeho s radostí chváliti Boha ze všech divů, které byli viděli, ³⁸ řkouce: »Požehnaný, jenž se bere jako král ve jménu Páně; pokoj na zemi a sláva na výsostech.« ³⁹ Někteří fariseové však ze zastupu pravili mu: »Mistře, pokárej své učedníky.« ⁴⁰ Ale on jim řekl: »Pravím vám: Budou-li tito mlčeti, kamení bude volati.« ⁴¹ A když se přiblížil a spatřil město, zaplakal nad ním, řka: ⁴² »Kdybys bylo poznalo i ty, a to (alespoň) v tento den tvůj, co je tobě k pokoji — ale nyní je to skryto před očima tvýma, ⁴³ neboť přijdou na tebe dni, ve kterých nepřátelé tvoji obklíčí tě náspem a oblehnou tě a sevrou

tě se všech stran, ⁴⁴ a na zem povalí tebe i děti tvé, které jsou v tobě, a nenechají v tobě kamene na kameni, poněvadž jsi nepoznalo času navštívení svého.«

⁴⁵ A vešed do chrámu počal vyháněti prodavače a kupující v něm, ⁴⁶ řka jim: »Psáno jest: Dům můj jest dům modlitby, vy však jste jej učinili peleší lotrovskou.« ⁴⁷ I učil každého dne v chrámě. Velekněží však a zákoníci a náčelníci lidu hleděli ho zahubiti, ⁴⁸ ale nenalezli, co by mu učinili, neboť veškeren lid lnul k němu a poslouchal ho.

Členové velerady táží se po Kristově pravomoci. 20, 1—8.

20, ¹ Jednoho dne, když učil lid v chrámě a kázal evangelium, přistoupili k němu velekněží a zákoníci se staršími ² a pravili mu: »Pověz nám, kterou mocí činíš věci tyto, aneb kdo je ten, jenž ti dal tuto moc?« ³ Odpověděv Ježíš, řekl jim: »Otážu se vás i já na jednu věc. Povězte mi: 'Křest Janův - byl s nebe či od lidí?« ⁴ Oni rozvažovali sami u sebe, řkouce: »Díme-li ,S nebe', řekne nám: ,Proč jste mu tedy neuvěřili?' ⁵ Řekneme-li však ,Od lidí', veškeren lid bude nás kamenovati, neboť jsou přesvědčeni, že Jan jest prorok.«

45.—46. Viz Mat. 21. 12., 13.

20., 1.—8. Viz Mat. 21, 23—27., Mark. 11. 27—33.

⁷ I odpověděli mu, že nevědí, odkud byl.
⁸ Ježíš jim řekl: »Ani já nepovím vám, kterou mocí to činím.«

Podobenství o vinařích. 20, 9—19.

⁹ Poté počal mluvit k lidu podobenství toto: »Člověk jeden štípil vinici, pronajal ji vinařům a odcestoval na dlouhou dobu.
¹⁰ Když přišel čas, poslal k vinařům služebníka, aby mu dali užitku z vinice. Ale vinaři zmrskali ho a odeslali s prázdnou.
¹¹ I poslal služebníka druhého; oni však i toho zmrskali a potupivše ho poslali s prázdnou. ¹² I poslal ještě třetího; a oni také toho zranivše, vyvrhli ven. ¹³ Tu řekl pán vinice: ‚Co mám dělati? Pošlu milého syna svého; snad se zastydí, když ho uvidí‘. ¹⁴ Ale oni uzřevše ho, myslili sami u sebe takto: ‚To je dědic, zabijme ho, aby dědictví jeho bylo naše‘. ¹⁵ A vyvrhše ho z vinice ven, zabili ho. — Co jim tedy učiní pán vinice? ¹⁶ Přijde a zahubí vinaře ty a dá vinici jiným.« Tu oni uslyševše to řekli mu: »Chraň Bůh!« ¹⁷ Ale on pohleděv na ně pravil: »Co tedy znamenají tato slova Písma: ‚Kámen, který zavrhli stavitelé, ten stal se kamenem úhelným?‘ ¹⁸ Každý, kdo padne na ten kámen, rozrazí se; na koho však on padne, toho rozdrtí.« ¹⁹ I hleděli velekněží a zákoníci vztáhnouti ruce

na něho. — Ale báli se lidu. — Neboť poznali, že to podobenství mluvil o nich.

Pán Ježíš odpovídá k úskočným otázkám svých nepřátel. 20, 20—40.

²⁰ I slídili po něm a poslali k němu vy-
zvědače, kteří by se stavěli spravedlivými,
aby ho polapili v řeči, tak aby ho mohli
vydati vrchnosti a moci vladařově.

²¹ I otázali se ho: »Mistře, víme, že správně
mluvíš a učíš a že nehledíš na osobu,
nýbrž cestě Boží vpravdě učíš; ²² sluší nám
dávati daň císaři čili nic?« ²³ On seznal
lest jejich, řekl jim: »Proč mne pokou-
šíte? ²⁴ Ukažte mi denár! Čí má obraz i ná-
pis?« Oni mu odpověděli: »Císařův.«

²⁵ I řekl jim: »Dávejte tedy, co je císařovo,
císaři, a co jest Božího, Bohu.« ²⁶ A ne-
mohli se chytiti slova jeho před lidem,
nýbrž podivivše se odpovědi jeho umlkli.

²⁷ I přistoupili k němu někteří saduceové,
kteří tvrdí, že není zmrtvýchvstání, a otá-
zali se ho: ²⁸ »Mistře, Mojžíš nám napsal:
,Zemře-li něčí bratr, jenž má manželku
a jest bez dítek, ať bratr jeho vezme si
manželku (jeho) a zplodí potomstvo své-
mu bratru'. ²⁹ Bylo pak sedm bratrů; první
pojav manželku zemřel bez dítek; ³⁰ i vzal
si ji druhý a zemřel i on bez dítek; ³¹ také

20.—26. Viz Mat. 22, 15—22., Mark. 12, 13—17.

27.—40. Viz Mat. 22, 23—33., Mark. 12, 18—27.

třetí si ji vzal a podobně všech sedm; nezanechavše potomstva zemřeli.³² Naposled zemřela i žena.³³ Čí z nich tedy bude manželkou při vzkříšení? Neboť sedm (jich) mělo ji za manželku.«³⁴ I řekl jim Ježíš: »Děti tohoto světa se žení a vdávají;³⁵ ti však, kteří budou uznáni za hodny věku onoho a vzkříšení z mrtvých, nebudou se ani ženit, ani vdávat;³⁶ vždyť ani zemřítí nebudou moci, neboť budou rovni andělům a budou syny Božími, jsouce účastni vzkříšení.³⁷ Že však mrtví vstanou, naznačuje i Mojžíš při keři, když Hospodina nazývá Bohem Abrahamovým, Bohem Isákovým a Bohem Jakubovým;³⁸ Bůh však není (Bohem) mrtvých, nýbrž živých; neboť všichni žijí jemu.«³⁹ Tu promluvili někteří ze zákoníkův a pravili: »Mistře, dobře jsi to pověděl.«⁴⁰ A již se neosmělili tázati se ho na něco.

Ježíš vyvrací nepravé mínění o Vykupiteli a varuje před zákoníky. 20, 41—47.

⁴¹ On však jim řekl: »Kterak říkají, že Mesiáš je syn Davidův? ⁴² Vždyť David sám praví v knize žalmů: »Řekl Hospodin mému Pánu: ‚Zasedej po mé pravici, ⁴³ dokud nedám tvé nepřátele za podnoží tvým

^{37.}—^{40.} Viz Mat. 22, 31—33., Mark. 12, 26—27.

^{41.}—^{44.} Viz Mat. 22, 41—46., Mark. 12, 35—37.

nohám'. ⁴⁴ David tedy nazývá ho Pánem; i kterak jest jeho syn?«

⁴⁵ A když veškeren lid poslouchal, řekl svým učedníkům: ⁴⁶ »Varujte se zákoníků, kteří se zálibou chodí v dlouhých řízách a libují si, když je pozdravují na trhu, a rádi sedí v prvních stolicích v synagogách a na prvních místech při hostinách, ⁴⁷ kteří stravují domy vdov a na odiv dlouho se modlí. Ty stihne soud těžší.«

Obět vdovina. 21, 1—4.

21, ¹ Pohleděv pak vzhůru, spatřil boháče, ani metají své dary do pokladnice. ² Uzřel také jednu nuznou vdovu, ana tam vrhá dvě lepty. ³ I řekl: »Vpravdě pravím vám: Tato chudá vdova dala více než všichni; ⁴ neboť všichni tito dali Bohu darem z toho, co jim přebývalo, tato však dala ze svého nedostatku, všechno živobytí, které měla.«

Pán Ježíš předpovídá zkázu Jerusalema a konec světa. 21, 5—33.

⁵ Když někteří pravili o chrámě, že jest ozdoben krásnými kameny a dary, řekl: ⁶ »Přijdou dnové, ve kterých z toho, co vidíte, nezůstane kámen na kameni, který

45.—47. Viz Mark. 12, 38—40., Mat. 23, 1—29.

21., 1.—4. Viz Mark. 12, 41—44.

5.—33. Viz Mat. 24, 1—35., Mark. 13, 1—31.

by nebyl zborcen.«⁷ I otázali se ho: »Mistře, kdy budou tyto věci? A které bude znamení, když přijde čas, aby se to stalo?«⁸ On jim řekl: »Hleďte, abyste nebyli svedeni; neboť mnozí přijdou ve jménu mém a řeknou: ‚Já jsem to‘, a ‚Čas se přiblížil‘. Nechodte (tedy) za nimi.⁹ Když pak uslyšíte o válkách a o rozbrojích, nelekejte se; neboť musí to teprve nastati, nebude však hned konec.«¹⁰ Poté jim pravil: »Povstane národ proti národu a království proti království,¹¹ a budou veliká zemětřesení po místech a hlad i mor, budou i hrůzy a veliká znamení s nebe.¹² Ale přede všemi věcmi těmi vztáhnou na vás ruce a budou vás pronásledovati vydávající vás do synagog a do vězení a vodíce vás ke králům a vladařům pro jméno mé.¹³ Přihodí se vám to na svědectví.¹⁴ Vložte si tedy v srdce své, že nebudete přemýšleti napřed, kterak byste se hájili;¹⁵ neboť já vám dám výmluvnost a moudrost, které veškerí protivníci vaši nebudou moci odolati ani odmlouvati.¹⁶ Budou pak vás vydávati i rodiče a bratři a příbuzní a přátelé; i usmrtí některé z vás¹⁷ a budete v nenávisti u všech pro jméno mé;¹⁸ ale

13. N a s v ě d e c t v í, t. j. abyste měli příležitost vydávati svědectví o mně (o Kristu) a kázati mé učení.

15. V ý m l u v n o s t. Doslovně bylo by »dám vám ú s t a«.

ani vlas s hlavy vaší nezahyne. ¹⁹ Vytrvalostí svou získáte duše své.«

²⁰ »Když však uvidíte, že Jerusalemem obléhán jest od vojska, tu vězte, že se přiblížilo zpuštění jeho. ²¹ Tehda, kdo jsou v Judsku, utecte na hory, a kdo v městě, vyjděte ven, a kdo na venkově, nevcházejte do něho; ²² neboť jsou to dni trestu, aby se vyplnilo všecko, co psáno jest. ²³ Běda těhotným a kojícím v oněch dnech; neboť bude soužení veliké na zemi a hněv nad lidem tímto. ²⁴ Budou padati pod ostrím meče a do zajetí budou vedeni mezi všechny národy, a Jerusalemem bude šlapán od pohanů, dokud se nenaplní čas pohanův.«

²⁵ »A budou znamení na slunci a na měsíci i na hvězdách, a na zemi bude úzkost mezi národy pro nesnáze nad hukotem moře a příbojů, ²⁶ takže lidé budou trnouti strachem a očekáváním těch věcí, které přijdou na veškeren svět; neboť moci nebeské budou se pohybovati.«

²⁷ »A tehdy uvidí Syna člověka, an při-

19. Získáte duše své totiž pro život věčně blažený.

20.—24. Znamení, jež bude předcházeti zkázu Jerusalema.

24. Podle Josefa Flavie, očitého svědka zkázy Jerusalema, zahynulo při dobývání města na 1,100.000 lidí a na 97.000 bylo jich odvedeno do zajetí.

25.—28. Znamení, jež budou předcházeti konec světa. Budou to zcela neobyčejné úkazy na nebi. (Viz Mat. 24, 23—31., Mark. 13, 21—27.)

chází v oblace s velikou mocí a slávou.
²⁸ Když se to počne dítí, pohleďte vzhůru a zdvihněte své hlavy, neboť se blíží vaše vykoupení.«

²⁹ I pověděl jim podobenství: »Patřte na fíkový strom a na všecko stromoví; ³⁰ když již vyhánějí pupence, víte, že blízko jest léto. ³¹ Tak i vy, když uzříte, že tyto věci se dějí, vězte, že blízko jest království Boží. ³² Vpravdě pravím vám: nepomine pokolení toto, až všecko se stane. ³³ Nebe a země pominou, ale slova má nepominou.«

Pán Ježíš napomíná k bdělosti a končí veřejnou činnost svou. 21, 34—38.

³⁴ »Mějte se však na pozoru, aby srdce vaše neobtěžila se opojeností a opilstvím a péčemi tohoto života, a aby onen den nepřišel na vás náhle. ³⁵ Neboť jako osidlo přijde na všechny, kteří obývají na povrchu veškeré země.«

³⁶ »Bděte tedy a modlete se v každé době, abyste se stali hodni ujíti všeho toho, co se dítí bude, a postaviti se před Syna člověka.«

³⁷ Býval pak ty dny v chrámě a učil, v noci však vycházel a přenocoval na hoře, která slove Olivová. ³⁸ Veškeren lid při-

29.—33. Viz Mat. 24, 32—35.

34.—36. Srov. Mat. 24, 36—51., Mark. 13, 32—37.

cházel ráno k němu, aby ho v chrámě poslouchal.

Jidáš se nabízí, že zradí Krista. 22, 1—6.

22, ¹ Přibližoval se svátek přesnic, jenž slove velikonoce. ² I hledali velekněží a zákoníci, kterak by Ježíše usmrtili; ale báli se lidu. ³ Tu vešel ďábel do Jidáše, příjímím Iškariotského, jenž byl jedním ze dvanácti. ⁴ I odešel a mluvil s velekněžími a s veliteli, kterak by jim ho zradil. ⁵ Oni se zaradovali a dohodli se, že mu dají peníze. ⁶ I slíbil (jim to) a hledal příhodné chvíle, aby jim ho vydal bez zástupů.

Poslední večeře. 22, 7—38.

⁷ Přišel den přesnic, ve kterém se musil zabíjeti beránek. ⁸ I poslal Petra a Jana řka: »Jděte a připravte nám beránka, abychom jedli.« ⁹ Oni mu řekli: »Kde chceš, abychom jej připravili?« ¹⁰ I řekl jim: »Hle, jak vejdete do města, potká vás jeden člověk, nesoucí džbán vody. Jděte za ním do domu, do kterého vejde, ¹¹ a rcete hospodáři domu: ‚Mistr praví tobě: Kde jest pokojík, ve kterém bych jedl beránka s učedníky svými?‘ ¹² A on vám ukáže večeřadlo veliké, prostřené; tam vše připravte.«

22., 1.—2. Viz Mat. 26, 3—5., Mark. 14, 1—2.
3.—6. Viz Mat. 26, 14—16., Mark. 14, 10—11.
7.—13. Viz Mat. 26, 17—19., Mark. 14, 12—16.

¹³ I odešli a shledali (vše), jak jim pověděl, a připravili beránka.

¹⁴ Když přišla hodina, zaujal místo za stolem a dvanáct apoštolů s ním.

¹⁵ I řekl jim: »S toužebností jsem žádal tohoto beránka jísti s vámi, prve než bych trpěl; ¹⁶ neboť pravím vám, že již nebudu ho jísti, dokud se nenaplní v království Božím.« ¹⁷ A vzav kalich, díky učinil a řekl: »Vezměte (to) a rozdělte mezi sebe, ¹⁸ neboť pravím vám, že nebudu již píti z plodu vinného kmene, dokud nepřijde království Boží.«

¹⁹ A vzav chléb, učinil díky a rozlámav jej, dal jim říka: »Toto jest tělo mé, které se za vás vydává; to čiňte na mou památku.« ²⁰ Taktéž (vzal) i kalich po jídle a řekl: »Tento kalich jest nová úmluva (potvrzená) mou krví, která se za vás vylévá.«

14. Mat. 26, 20., Mark. 14, 17.

16.—18. Slaviti bude v nebi večeři dokonalou, požívati totiž slávy a blaha věčného, a to nikoli sám, nýbrž s apoštoly svými a se spravedlivými vůbec. (Srov. Mat. 26, 29., Mark. 14, 25.)

19. Viz Mat. 26, 26—27., Mark. 14, 22. To čiňte na mou památku, t. j. Co jsem já nyní učinil, to čiňte i vy: jako já proměniv chléb a víno v tělo a krev svou, obětoval jsem je (pod způsobou chleba a vína) Bohu Otci a podal vám požívat, tak i vy proměňujice chléb a víno v tělo a krev mou, obětujte je Bohu a dávejte lidem přijímati.

20. Ačkoliv sv. Lukáš slova Kristova uvádí poněkud jinak než sv. Matouš a sv. Marek, smyslem přece nijak neodchyluje se od nich. (Srov. Mat. 26, 28., Mark. 14, 24.)

²¹ »Avšak hle, ruka zrádce mého jest se mnou při stole. ²² Syn člověka jde sice tak, jak jest uloženo, ale běda tomu, skrze něhož bude zrazen.« ²³ Oni se počali tázati mezi sebou, kdo by to z nich byl, jenž to učiní.

²⁴ Povstal však i spor mezi nimi o tom, kdo z nich zdá se býti největší. ²⁵ I řekl jim: »Králové pohanů panují nad nimi, a ti, kteří mají nad nimi moc, dávají se nazývati ‚dobrodinci‘, ²⁶ ale vy ne tak, nýbrž kdo jest mezi vámi největší, budiž jako nejmenší, a kdo jest v čele, budiž jako služebník. ²⁷ Neboť kdo jest větší, ten, který stoluje, či ten, jenž přisluhuje? Zdali ne ten, který stoluje? Ale já jsem mezi vámi jako ten, který přisluhuje. ²⁸ Vy pak jste to, kteří jste vytrvali se mnou v mých pokušeních, ²⁹ a já vám odkazuji království, jak mně (je) odkázal Otec můj, ³⁰ abyste jedli a pili za stolem mým v království mém a seděli na stolicích soudíce dvanácte pokolení israelských.«

³¹ [I řekl Pán:] »Šimone, Šimone, hle,

21.—23. Srov. Mat. 26, 21—25., Mark. 14, 14—21., Jan 13, 21—30.

31. n. Tříbiti, t. j. zmítati jimi v protivenstvích a utrpeních a pronásledováních co nejprudších; domníval se, že v pokušeních takových zviklají se ve víře neb docela od Boha odpadnou. A Bůh ustanovil, že dopustí takovou zkoušku na apoštoly. Slovy obrátě potvrzuj uložil Pán Ježíš Petrovi dvojí povinnost: jiné na víru obracet a v ní utvrzovati.

satan vyžádal si vás, aby vás tříbil jako pšenici,³² ale já jsem prosil za tebe, aby nepřestala víra tvá, a ty někdy obrátě utvrzuj bratry své.«

³³ On mu řekl: »Pane, s tebou jsem hotov i do žaláře i na smrt jíti.«³⁴ Ale on řekl: »Pravím tobě, Petře, že dnes kohout nezazpívá, dokud třikrát nezapřeš, že mě znáš.«

³⁵ A řekl jim: »Když jsem vás poslal bez měšce, bez mošny a bez obuvi, měli jste v čem nedostatek?« Oni řekli: »V ničem.«

³⁶ I řekl jim: »Ale nyní, kdo má měšec, vezmi (jej), podobně i mošnu, a kdo nemá, prodej plášť svůj a kup meč.³⁷ Neboť pravím vám, že musí se na mně splnit ještě toto Písmo: ‚A s hříšníky počten jest‘. Neboť to, co se mne týká, bere konec.«³⁸ Ale oni pravili: »Pane, hle, dva meče (jsou) zde.« I řekl jim: »Dosti jest.«

33.—34. Viz Mat. 26, 31—35., Mark. 14, 27—31., Jan 13, 36—38.

35. n. Až od vás odejdu, přijdou na vás tak veliká pronásledování, že po lidsku soudce mohlo by se zdáti radným, abyste si koupili meč, byť jste měli proto prodati plášť.

37. Co se mne týká, bere konec, t. j. moje poslání, moje působení na zemi, můj pozemský život jde ke konci.

Pán Ježíš v zahradě Getsemanské. 22, 39—53.

³⁹ Vyšed odebral se podle obyčeje svého na horu Olivovou; jeho učedníci šli za ním. ⁴⁰ Když přišel na místo, řekl jim: »Modlete se, abyste se nedostali do pokušení.« ⁴¹ Poté vzdálil se od nich, asi co by kamenem dohodil a pokleknuv na kolena modlil se: ⁴² »Otče, chceš-li, odejmi tento kalich ode mne, avšak ne má, nýbrž tvá vůle se staň.« ⁴³ I ukázal se mu anděl s nebe a posiloval ho. A on ocitnuv se v úzkosti smrtelné modlil se snažněji. ⁴⁴ I tekl mu pot jako krůpěje krve na zem. ⁴⁵ Když vstal od modlitby a přišel ke svým učedníkům, shledal, že zármutkem spí. ⁴⁶ I řekl jim: »Proč spíte? Vstaňte a modlete se, abyste se nedostali do pokušení.«

⁴⁷ Když ještě mluvil, hle, zástup (přicházel), a ten, jenž slul Jidáš, jeden ze dvanácti, šel před nimi a přiblížil se k Ježíšovi, aby ho políbil. ⁴⁸ Ale Ježíš mu řekl: »Jidáši, políbením zrazuješ Syna člověka?« ⁴⁹ Ti, kteří byli při něm, uzřevše, co nastává, řekli mu: »Pane, máme bít mečem?« ⁵⁰ A jeden z nich napadl služebníka veleknězova a uřadil mu pravé ucho. ⁵¹ Ale

39—46. Srov. Mat. 26, 30, 36—46., Mark. 14, 26, 32—42., Jan 18, 1.

46.—53. Viz Mat. 28, 47—56., Mark. 14, 43—52, Jan 18, 2—11.

Ježíš promluviv řekl: »Nechte, až potud.« I dotekl se ucha jeho a uzdravil je.⁵² Řekl pak Ježíš velekněžím, velitelům chrámovým a starším, kteří byli na něj přišli: »Jako na lotra jste vyšli s meči a kyji?⁵³ Když jsem býval denně s vámi v chrámě, nevztáhli jste ruky na mne, ale toto jest hodina vaše a moc temnosti.«

**Pán Ježíš odveden, od Petra zapřen
a od služebníků potupen. 22, 54—65.**

⁵⁴ I jali ho a dovedli do domu veleknězova, Petr pak šel za ním z daleka.

⁵⁵ Když udělali oheň uprostřed dvora a se kolem posadili, Petr sedl si mezi nimi.

⁵⁶ Jedna děvečka pak spatřivši jej, an sedí u ohně, a pohleděvši naň upřeně pravila: »Také tento byl s ním.«⁵⁷ Ale on zapřel řka: »Ženo, neznám ho.«⁵⁸ Krátce potom jiný uzřev ho řekl: »Také ty jsi z nich.« Ale Petr řekl: »Člověče, nejsem.«⁵⁹ A když minula asi jedna hodina, někdo jiný tvrdil: »Vpravdě i tento byl s ním, neboť jest také Galilejský.«⁶⁰ Petr však řekl: »Člověče, nevím, co pravíš.« A ihned, když ještě mluvil, zazpíval kohout.⁶¹ Pán se obrátil a pohleděl na Petra. Petr rozpomenul se

54. Viz Jan 18, 13—14., 19—24., Mat. 26, 57—68., Mark. 14, 53—65.

55.—62. Viz Mat. 26, 69—75., Mark. 14, 66—72., Jan 18, 15—18., 25—27.

na slova Páně, jak mu řekl: »Prve než kohout zazpívá, zapřeš mě třikráte.«⁶² I vyšel ven a plakal hořce.

⁶³ Ti muži, kteří ho drželi, posmívali se mu tlukouce ho. ⁶⁴ A zakryvše ho bili ho v tvář a tázali se ho: »Hádej, kdo jest, jenž tě udeřil?«⁶⁵ A mnoho jiného rouhající se mluvili proti němu.

Ranní zasedání velerady. 22, 66—71.

⁶⁶ Když se rozednilo, sešli se starší lidu i velekněží a zákoníci a uvedše ho do své rady řekli: »Jsi-li ty Kristus, pověz nám to.«⁶⁷ I řekl jim: »Povím-li vám to, neuvěříte mi,⁶⁸ otáži-li se však také, neodpovíte mi, ani mne nepropustíte.⁶⁹ Ale od té chvíle Syn člověka bude seděti na pravici moci Boží.«⁷⁰ I řekli všichni: »Ty jsi tedy Syn Boží?« On řekl: »Vy (to) pravíte, já jsem.«⁷¹ Avšak oni řekli: »K čemu ještě potřebujeme svědectví? Vždyť sami jsme to slyšeli z úst jeho.«

66.—71. Srov. Mat. 27, 1—2., Mark. 15, 1. Poněvadž noční sedění a rozsudek byly nezákonné, sešla se velerada ráno ještě jednou.

69. Předpověděl tak znova, jako při nočním sedění (Mat. 26, 64) brzkou svoji oslavu, aby neměli žádné příčiny k výmluvě.

Pán Ježíš před Pilátem a před Herodem. 23, 1—25.

23, ¹ Veškeré množství jich povstalo a dovedli ho k Pilátovi. ² Počali žalovati na něho: »Tohoto jsme našli, an převrací národ náš, brání dávat daně císaři a praví, že jest Mesiáš král.« ³ I otázal se ho Pilát: »Ty jsi král židovský?« On mu odpověděl: »Ty (to) pravíš.« ⁴ I řekl Pilát velekněžím a zástupům: »Nenalézám žádné viny na tomto člověku.« ⁵ Ale oni usilovali řkouce: »Bouří lid uče po všem Judsku, počav od Galileje až sem.« ⁶ Tu Pilát uslyšev o Galileji, otázal se, je-li ten člověk Galilejský. ⁷ A zvěděv, že jest z moci Herodovy, poslal ho k Herodovi, který byl také v Jerusalemě ty dny.

⁸ Herodes uzřev Ježíše velmi se zaradoval, neboť byl odedávna žádostiv uviděti ho, poněvadž o něm mnoho slyšel a nadál se, že ho uzří nějaký zázrak činiti. ⁹ I vyptával se ho mnoha slovy, ale on mu nic neodpovídal. ¹⁰ Stáli však tam velekněží a zákoníci ustavičně na něho žalující. ¹¹ I pohrdnul jím Herodes se svým komonstvem a posmíval se mu obléknuv ho v roucho bílé, a odeslal ho nazpět k Pilátovi. ¹² V ten den Herodes a Pilát se spřá-

23., 1.—7. Viz Mat. 27, 11—14., Mark. 15, 2—5., Jan 18, 28—38.

4. Viz Jan 18, 36—37.

telili, neboť dříve byli spolu v nepřátelství.

¹³ Pilát svolav velekněze i náčelníky a lid, ¹⁴ řekl k nim: »Přivedli jste mi tohoto člověka, jako by odvracel lid, a hle, já konaje šetření před vámi, nenalezl jsem na tomto člověku žádné viny v těch věcech, které na něho žalujete. ¹⁵ Ale ani Herodes ne, neboť poslal ho zpět k nám. Hle — nic smrti hodného neučinil. ¹⁶ Potrestám ho tedy a propustím.«

— ¹⁷ Musíval jim propouštěti o slavnosti jednoho (vězně). — ¹⁸ I vykřikli všichni najednou: »Pryč s tímto a propušť nám Barabáše.« — ¹⁹ Ten byl pro nějaké vzbouření povstalé v městě a pro vraždu vsazen do vězení. — ²⁰ Pilát promluvil k nim opět, chtěje propustiti Ježíše. ²¹ Ale oni volali: »Ukřižuj, ukřižuj ho.« ²² On však řekl jim po třetí: »Co zlého učinil tento? Žádné příčiny smrti na něm nenalézám. Potrestám ho tedy a propustím. ²³ Ale oni naléhali na něho velikým křikem, žádajíce, aby byl ukřižován, a křik jejich se rozmáhal. ²⁴ Pilát usoudil, aby se splnila žádost jejich, ²⁵ i propustil toho, jenž byl pro vraždu a vzbouření vsazen do vězení, za něhož prosili, Ježíše pak vydal z vůli jejich.

13.—25. Srov. Mat. 27, 15—26., Mark. 15, 6—15., Jan 18, 29—40.

17.—25. Srov. Mat. 27, 25—26., Mark. 15, 6—15., Jan 18, 39—40.

Ježíš ukřižován a pohřben. 23, 26—56.

²⁶ Když ho odváděli, uchopili jakéhosi Šimona z Cyreny, jenž přicházel ze dvorce, a vložili naň kříž, aby jej nesl za Ježíšem. ²⁷ Šel za ním veliký zástup lidu i žen, a ty plakaly a kvílely nad ním. ²⁸ Ježíš obrátiv se k nim řekl: »Dcery jerusalemské, neplačte nade mnou, nýbrž samy nad sebou a nad dětmi svými. ²⁹ Neboť hle, přijdou dnové, v nichžto řeknou: ‚Blahoslaveny neplodné a životy, které nerodily, a prsy, které nekojily.‘ ³⁰ Tehda počnou říkati horám: ‚Padněte na nás‘ a pahrbkům: ‚Přikryjte nás‘; ³¹ neboť činí-li toto na stromě zeleném, co bude se díti na suchém?« ³² Byli s ním vedeni také jiní dva zločinci, aby byli usmrceni. ³³ Když přišli na místo, které slove Lebčí, ukřižovali ho tam; též zločince, jednoho na pravici a druhého na levici. ³⁴ Ježíš pak řekl: »Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.« Chtějíce si rozdělití roucha jeho metali (o ně) los.

26. Viz Mat. 17, 31., Mark. 15, 21.

30. Srov. Is. 1, 19., Os. 10, 8., Zjev. 6, 16.

31. Ke stromu zelenému přirovnává sebe nevinného, ke stromu suchému hříšníky nekající vůbec, jmenovitě též lid israelský. Smysl jest: Jestli já nevinný trpím taková muka (pro hříchy cizí, pro hříchy lidstva), jaký trest stihne hříšníky pro hříchy jejich vlastní, co utrpí zejména též lid israelský, jenž tak velice se na mně prohřešuje.

33. Viz Mat. 27, 33., Mark. 15, 22., Jan 19, 17.

³⁵ I stál tu lid dívaje se; ale také náčelníci posmívali se mu (s nimi), řkouce: »Jiným pomohl, ať pomůže sám sobě, je-li on Mesiáš, vyvolenec Boží.« ³⁶ Posmívali se mu však i vojáci; přistupující a podávající mu octa ³⁷ říkali: »Jsi-li ty král židovský, pomoz sobě.« ³⁸ Byl také nápis nad ním [napsaný literami řeckými a latinskými a hebrejskými]: »Tento jest král židovský.« ³⁹ Jeden z těch zločinců, kteří s ním viseli, rouhal se mu řka: »Jsi-li ty Mesiáš, pomoz sobě i nám.« ⁴⁰ Ale druhý promluviv, káral ho řka: »Ani ty se Boha nebojíš, ač jsi v témže trestu? ⁴¹ My zajisté spravedlivě (trpíme), neboť dostáváme to, co náleží na skutky naše, ale tento neučinil nic zlého.« ⁴² I řekl Ježíšovi: »Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého.« ⁴³ Ježíš mu řekl: »Vpravdě pravím tobě: Dnes budeš se mnou v ráji.«

⁴⁴ Bylo okolo šesti hodin. Tu nastala tma po celé zemi, až do devíti hodin. ⁴⁵ Slunce se zatmělo. Opona chrámová roztrhla se ve dvě půle. ⁴⁶ Ježíš zvolal silným hlasem: »Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého.« To pověděv vypustil duši. ⁴⁷ Setník uzřev,

35.—43. Viz Mat. 27, 39—44., Mark. 15, 29—32.

44. n. Viz Mat. 27, 45—51., Mark. 15, 33.

47. U z ř e v, c o s e s t a l o, že totiž nastala tma od poledne do tří hodin, že Kristus ještě před samou smrtí tak mohutným hlasem promluvil a j. (Srov. Mark. 15, 39., Mat. 27, 51—54.)

co se stalo, velebil Boha, řka: »Jistě člověk tento byl spravedlivý.«⁴⁸ A veškeren zastup těch, kteří byli spolu přítomni tomu divadlu a viděli, co se dělo, bil se v prsa a vracel se.⁴⁹ Stáli pak tam z daleka všichni známí jeho, i ženy, které ho byly následovaly z Galileje, a patřili na to.

⁵⁰ A hle, jeden muž, jménem Josef, který byl členem rady, muž to dobrý a spravedlivý —⁵¹ ten nesouhlasil s nálezem a jednáním jejich — z judského města Arimatie, který (také) očekával království Boží; ⁵² ten přišel k Pilátovi a vyžádal si tělo Ježíšovo. ⁵³ Sňav je (s kříže) zavinul je v plátno a položil do hrobu vytesaného (v skále), v němž ještě nikdo neležel. ⁵⁴ Byl pátek, a nastávala sobota. ⁵⁵ Za ním šly ženy, které byly s ním přišly z Galileje, a podívaly se na hrob i na to, jak tělo jeho bylo položeno. ⁵⁶ Vrátivše se, připravily vonné věci a masti. V sobotu ovšem podle přikázání zachovaly klid.

Nábožné ženy a sv. Petr u hrobu. 24, 1—12.

24, ¹ Ale v neděli záhy zrána přišly ke hrobu nesouce vonné věci, které připravily. ² Nalezly však kámen odvalený od

49. Srov. Mat. 27, 55—56., Mark. 15, 40—41.

50.—56. Srov. Mat. 27, 57—61., Mark. 15, 42—47.

24., 1.—9. Výjev tento jest patrně jiný, než jest ten, o němž mluví Mat. 28, 1—8. a Mark. 16, 1—8. a Jan 20, 1.

hrobu ³ a všedše (do něho) nenalezly těla Pána Ježíše. ⁴ Když byly proto bez rady, postavili se najednou dva muži podle nich v rouše skvoucím. ⁵ Když se bály a svůj obličej k zemi schýlily, řekli jim: »Proč hledáte živého mezi mrtvými? ⁶ Není ho tuto, ale vstal. Rozpomeňte se, kterak mluvil k vám, když byl ještě v Galileji. ⁷ Pravilť: ‚Syn člověka musí býti vydán v ruce lidí hříšných a býti ukřižován a třetího dne vstáti z mrtvých.‘⁸ ⁸ I rozpomenuly se na slova jeho. ⁹ A vrátivše se od hrobu zvěstovaly to všecko jedenácti a všem ostatním. ¹⁰ Byla to Maria Magdalena a Johanna a Maria (matka) Jakubova a ostatní s nimi, které to pověděly apoštolům. ¹¹ Ale slova ta zdála se jim jako nesmysl; nevěřili jim. ¹² Petr pak vstav běžel ke hrobu a nakloniv se uzřel prostěradla, ana leží o sobě; i odešel domů, divě se tomu, co se stalo.

Pán Ježíš zjevuje se dvěma učedníkům jdoucím do Emaus. 24, 13—35.

¹³ A hle, téhož dne šli dva z nich do vesnice, jménem Emaus, která byla vzdálena od Jerusalema honů šedesát. ¹⁴ Ti hovořili spolu o všech těch věcech, které se udály.

12. Viz Jan 21, 3—10.

13.—55. Mark. 16, 12—13.

13. T. j. 12 kilometrů či as tři hodiny cesty.

¹⁵ Když tak hovořili a sebe se dotazovali, Ježíš přiblíživ se bral se s nimi; ¹⁶ ale oči jejich byly drženy, aby ho nepoznali. ¹⁷ I řekl jim: »Které jsou to řeči, jež spolu vedete a jste smutni?« ¹⁸ A jeden z nich, jménem Kleofáš, odpověděl mu: »Ty jediný jsi cizinec v Jerusalemě, jenž jsi ne-seznal těch věcí, které se tam staly v těchto dnech?« I řekl jim: ¹⁹ »Které?« Oni pravili: »Co se stalo s Ježíšem Nazaretským, jenž byl prorok, mocný v činu i slově před Bohem a přede vším lidem; ²⁰ kterak velekněží a náčelníci naši ho vydali, aby byl odsouzen k smrti, a ukřižovali ho. ²¹ My však jsme se nadáli, že on to jest, jenž má vykoupiti lid israelský; a nyní ke všemu tomu jest dnes třetí den od té doby, co se to stalo. ²² Ale některé ženy z našich poděsily nás; bylyť zrána u hrobu ²³ a ne-nalezše těla jeho, přišly a pravily, že viděly také zjevení andělů, kteří praví, že jest živ. ²⁴ I odešli někteří z nás ke hrobu a shledali tak, jak byly ženy pravily, jeho však nespatriili.« ²⁵ Tu on pravil jim: »Ó bláhoví a váhaví srdcem k věření všemu tomu, co mluvili proroci! ²⁶ Zdali nemusil to Kristus trpěti a tak vejíti do slávy své?« ²⁷ A počav od Mojžíše a všech proroků vykládal jim všecka Písma, která byla o něm. ²⁸ Když se přiblížili k vesnici, do které šli, on se dělal, jako by chtěl jíti dále, ²⁹ ale oni ho přinutili řkouce: »Zů-

staň s námi, neboť se připozdívá, a den se již nachýlil.« I vešel s nimi.³⁰ Když byl s nimi za stolem, vzal chléb, požehnal jej a rozlámav jej dával jim.³¹ I otevřely se oči jejich a poznali ho; ale on zmizel od nich.³² I řekli vespolek: »Zdali nehořelo v nás srdce naše, když mluvil k nám na cestě a vykládal nám Písma?«³³ Vstavše v touž hodinu, vrátili se do Jerusalema a našli (tam) pohromadě jedenácte (apoštolů), i ty, kteří byli s nimi,³⁴ ani praví: »Pán vstal skutečně a ukázal se Šimonovi.«³⁵ I vypravovali také oni, co se stalo na cestě a kterak ho poznali v lámání chleba.

Ježíš zjevuje se apoštolům. 24, 36—43.

³⁶ Zatím však, co to mluvili, (Ježíš) stannul mezi nimi a řekl jim: »Pokoj vám! [Já jsem to, nebojte se.]«³⁷ Ale oni zděšení a přestrašení jsouce domnívali se, že vidí ducha.³⁸ I řekl jim: »Proč se děsíte a proč vstupují takové myšlenky na srdce vaše?«³⁹ Vizte ruce mé i nohy mé, že já to jsem; dotýkejte se mne, a vizte, neboť duch nemá těla a kostí, jak vidíte, že já mám.«⁴⁰ A pověděv to ukázal jim ruce i nohy.⁴¹ Když pak oni pro radost ještě

³⁰ Nepodával jim chleba proměněného, svátostného, nýbrž chléb neproměněný, nesvátostný.

³⁶—⁴³. Srov. Jan 20, 19—23.

nevěřili a se divili, řekl jim: »Máte tu něco k jídlu?« ⁴² Podali mu kus pečené ryby [a plást medu]. ⁴³ On pojedl před nimi [a vzav, co zbylo, dal jim].

Řeč na rozloučenou. 24, 44—49.

⁴⁴ I řekl k nim: »To jsou slova, která jsem mluvil k vám, dokud jsem byl ještě s vámi, že se (totiž) musí splnit všechno, co psáno jest o mně v zákoně Mojžíšově a v prorocích i žalmech.« ⁴⁵ Potom vyložil jim smysl, aby rozuměli Písmům, ⁴⁶ a řekl jim: »Tak jest psáno [a tak bylo třeba], aby Mesiáš trpěl a třetího dne vstal z mrtvých, ⁴⁷ a aby hlásáno bylo pokání a odpuštění hříchů pro jméno jeho mezi všemi národy, počnouc od Jerusalema. ⁴⁸ Vy jste svědky těch věcí. ⁴⁹ A já pošlu na vás toho, jehož Otec můj slíbil, vy však zůstaňte v městě, dokud nebudete opatřeni mocí s výsosti.«

Nanebevstoupení. 24, 50—53.

⁵⁰ Poté vyvedl je ven k Betanii, pozdvihl rukou svých a požehnal jim. ⁵¹ Když jim

44.—49. Srov. Mark. 16, 14—18.

49. Toho, jehož Otec zaslíbil, t. j. Ducha svatého. — Mocí s výsosti, t. j. dokavad nebudete obdařeni mocí a silou, a vůbec dary Ducha sv., abyste, odložíce veškerou bojácnost, neohroženě vydávali svědectví o mně.

50.—53. Srov. Mark. 16, 19—20., Skut. ap. 1, 9—12.

žehnal, odloučil se od nich a vznášel se do nebe. ⁵² Oni poklonivše se vrátili se do Jerusalema s radostí velikou, ⁵³ a byli stále v chrámě chválíce a velebíce Boha.

O evangeliu sv. Jana.

Evangelista tento byl syn rybáře Zebedea a jeho manželky Salome, kteří, jak se zdá, měli své obydlí v Betsaidě při vtoku Jordanu do jezera Genesaretského. Rodiče jeho nebyli nemajetní; neboť otec Zebedeus měl při svém řemesle nájemníky či pomocníky (Mark. 1, 20), matka pak patřila k ženám, které přisluhovaly Pánu Ježíši ze svých statkův a nakoupily vonných mastí, aby pomazaly tělo Kristovo. Možno právem souditi, že se mu dostalo přiměřeného vzdělání, ač ne takového, jakého bylo možno nabýti ve školách rabínských. (Skut. ap. 4, 13.)

Zprvu pomáhal otci při řemesle se starším bratrem svým Jakubem, který se nazývá Velikým neb Větším. Když však Jan Křtitel počal připravovati lidi na Vykupitele, odešel k němu do krajiny jordan-ské a stal se učedníkem jeho. (Jan 1, 35—37.) Tam byl nepochybně svědkem křtu Kristova. Ale nezůstal dlouho u Jana Křtitele, nýbrž přestoupil k Pánu Ježíši. Když totiž Ježíš překonav pokušení ďábelské vrátil se (as v únoru?) k Janu Křtiteli a obdržel od něho svědectví, že jest Beránek Boží, který snímá hříchy světa, Jan připojil se ke Kristu i s Petrovým bratrem Ondřejem a zůstal nějaký čas u něho. Šel s ním do Kány galilejské, kde byl svědkem prvního zázraku jeho, a provázal ho odtud do Kafarnaa, do Jerusalema i do ostatního Judska. (Jan 1, 29—3., 22.) Když pak Pán Ježíš opouštěl Judsko a šel přes Samařsko do Galileje (Jan 4, 1—45.), následoval ho také, ale přišed do Galileje, vrátil se s dovolením Kristovým k svému zaměstnání, jak učinili ostatní učedníci, které Pán Ježíš tou dobou měl. Neuplynulo však mnoho času a již zase byl povolán od Krista i se svým bratrem Jakubem; i zůstal potom

u něho již trvale a byl při volbě apoštolů vřaděn do sboru apoštolského. Odtav se pak zcela Mistru svému, byl také sám od něho milován a různě významován. Bylť s Petrem a Jakubem svědkem vzkříšení dcery Jairovy, proměnění Páně a smrtelného zápasu jeho v zahradě Getsemanské; s Petrem pak pověřen úkolem, aby připravili (poslední) večeři velikonoční. Při večeři té spočinul na prsou Kristových a vyzvěděl na Kristu osobu zrádce; doprovodiv pak božského Mistra svého do domu Kaifášova i na Kalvarii, dostal od něho za matku Pannu Marii, kterou potom, byv svědkem smrti Kristovy, pojal ihned k sobě a měl podle podání péči o ni až do smrti její. Uslyšev od Marie Magdaleny, že vzali Pána, běžel zároveň s Petrem ke hrobu a spatřiv prostěradla složená a na zvláštním místě roušku, kterou byli obvázáni hlavu Páně, uvěřil hned, že Pán Ježíš vstal z mrtvých. Když pak u jezera Genesaretského ukázal se Pán jemu některým jiným apoštolům, on první jej poznal.

Po seslání Ducha svatého byl s Petrem, když učinil první zázrak, s ním v popředí kázal a ve vězení pro Krista trpěl, s ním byl před veleradu postaven, poslán do Samaří, aby tam uděloval svátost biřmování. Svatý Pavel nazývá jej proto sloupem církve, podobně jako Petra a Jakuba Malého. Východištěm působení jeho byl po delší dobu Jerusalems. V pozdějších letech usadil se v Efesu. Tam vykonával jako metropolita vrchní správu nad křesťanskými obcemi maloasijskými. Podle podání za pronásledování Domitiánova byl dopraven do Říma a tam vržen do nádoby plné vařícího se oleje. Když však neutrpěl žádného porušení na těle, byl poslán do vyhnanství na ostrov Patmos. Ve vyhnanství tom dostalo se mu zjevení budoucích osudů církve,

které napsal ve svém díle, zvaném Apokalypse či Zjevení sv. Jana. Po smrti Domitiánově obdržel zase svobodu; i vrátil se opět do Efesu a zůstal tam až do smrti. Napsav tu evangelium a tři listy, zemřel, zachovav ustavičné panictví, smrtí přirozenou jako stařec as 94letý za prvních let císaře Trajána buď v posledních letech prvního neb v prvních letech druhého století.

Své evangelium začíná božstvím Ježíše Krista, povznášeje se tak hned na počátku k výšinám nebeským; proto zobrazují ho se symbolem orla.

Napsal je v Efesu mezi r. 90—95, pro křesťany maloasijské, kteří byli většinou z pohanství a ve víře již pokročili. Byl k tomu pohnut prosbou těch křesťanů. Prosili ho, aby napsal evangelium, jednak proto, že někteří bludaři, a no i židé šířili mezi nimi nepravé učení o Kristu Pánu, popírajíce buď božství neb pravé člověčenství jeho, jednak proto, že si přáli, aby byly zaznamenány také ty věci ze života Páně, které první tři evangelisté pominuli mlčením, ač by podle ústního podání sv. Jana vzhledem k tehdejšímu poměrům maloasijským velice přispívaly k náboženskému vzdělání věřících.

Účelem, jehož svým spisem chtěl docílití, bylo: utvrditi ve svých čtenářích víru, že Ježíš, který v Judsku i v Galileji delší dobu učil, zázraky činil a byv pod římským vladařem, Pontiem Pilátem, ukřižován, třetího dne z mrtvých vstal, jest zaslíbený Vykupitel a jako takový nejen pravý člověk, nýbrž i pravý Bůh. (Srov. Jan 20, 31.) K tomu účelu čelí nejen líčením zázraků, kterými Pán Ježíš ukazuje božskou svoji moc, nýbrž, a to po výtce, podává též řeči jeho, kterými nazýval Boha Otcem svým

a přičítal si božské vlastnosti, božskou podstatu a božské působení. Zároveň vytýká o něm, že jest plný milosti a pravdy a že víra v něho vede k životu věčnému.

Svého jména neudává evangelista tento, podobně jako ani žádný jiný, dosti však se prozrazuje tím, že nejen se čítá k očitým svědkům života Kristova (1, 14., 19, 35.) a k těm, kteří s ním byli při poslední večeři, nýbrž i nazývá se učedníkem, jehož miloval Pán, a praví, že při večeři té spočinul na prsou Ježíšových a se tázal, kdo jest ten, jenž ho zradí, jakož i že Pán Ježíš svěřil mu matku svou, aby měl o ni péči (19, 26., 27.); neboť jednak při poslední večeři byli s Pánem Ježíšem toliko apoštolé, jednak veškeré podání starobylé dosvědčuje, že to byl apoštol Jan, jenž při poslední večeři spočinul na prsou Kristových a jemuž Pán Ježíš svěřil svou matku. Výslovně jmenuje ho spisovatelem evangelia mimo jiné Theofil Antiochijský (kolem r. 170), Klement Alexandrijský, Origenes, Dionysius Alexandr., Tertulián, sv. Cyprián, Zlomek Murat., sv. Irenej.

Svaté evangelium Ježíše Krista podle sepsání sv. Jana.

O božství a člověčenství Kristově. 1, 1—18.

1, ¹ Na počátku bylo Slovo, a Slovo bylo u Boha, a Bůh bylo Slovo. ² To bylo na počátku u Boha. ³ Všecky věci povstaly skrze ně, a bez něho nepovstalo nic (z toho), co povstalo. ⁴ V něm byl život, a ten Život byl světlem lidí, ⁵ a Světlo ve tmě svítí, a tma ho nepojala. ⁶ Vystoupil pak jeden člověk, byv poslán od Boha, jméno jeho bylo Jan; ⁷ ten přišel na svědectví, aby vydal svědectví o Světle, by všichni uvěřili skrze něho. ⁸ On nebyl světlem, nýbrž přišel, aby svědectví vydal o Světle. ⁹ Bylo však Světlo pravé, kteréž osvěcuje každého člověka přicházejícího na tento svět. ¹⁰ Na

V úvodě (1, 1—18.) poučuje o božském Slově či Logu, jímž rozumí Syna Božího, druhou osobu božskou.

1. n. Udává poměr Slova k Bohu Otci, uče, že Slovo trvá od věčnosti jako osoba od Boha Otce odlišná (bylo u Boha) a s ním soupodstatná (Bůh bylo Slovo).

5. Ale tma ho nepojala, t. j. lidé povětšinou nepřijali podávaného světla pravdy, ani se jí neřídili, a proto klesali vždy hlouběji do bludův a nepravostí.

6—8. Svědčiliť o něm proroci svými předpověďmi a zejména sv. Jan Křtitel, největší to z proroků, jenž vystoupiv po vůli Boží veřejně, ukázal prstem na Slovo vtělené, na Ježíše Krista, a vydal o něm svědectví, že jest zaslíbený Vykupitel (Beránek Boží, jenž snímá hříchy světa) a Syn Boží. (1, 29—34.)

10. Ono Slovo na světě bylo již před svým vtělením, totiž jako Stvořitel a Zachovatel všehomíra.

světě byl, a svět povstal skrze něj, ale svět ho nepoznal. ¹¹ Do vlastního přišel, a svoji ho nepřijali. ¹² Kolikokoli však ho přijali, dal jim moc státi se dítkami Božími, těm (totiž), kteří věří ve jméno jeho, ¹³ kteří se zrodili nikoli z krve, ani z vůle těla, ani z vůle muže, nýbrž z Boha. ¹⁴ A Slovo tělem učiněno jest, a přebývalo mezi námi, a viděli jsme slávu jeho, slávu jako jednorozeného od Otce, plného milosti a pravdy. — ¹⁵ Jan vydal svědectví o něm a volal řka: »To byl ten, o němž jsem pravil: Ten jenž přijde po mně, přede mnou jest, neboť byl prve než já.« — ¹⁶ Z plnosti jeho my všichni jsme obdrželi, a to milost jednu za druhou; ¹⁷ neboť zákon byl dán skrze Mojžíše, milost (však) a pravda přišla skrze Ježíše Krista. ¹⁸ Boha nikdo nikdy neviděl; jednorozený Syn, jenž jest v lůně Otcově, ten to zjevil.

11. Do vlastního, t. j. do národa israelského, který se v Písmě sv. nazývá mnohdy vlastnictvím Božím.

12. n. Všem těm, kteří ať ze židův ať z pohanů ho věrou přijali, t. j. všem, kteří byvše na křtu sv. znovuzrozeni stali se již dítkami Božími, dal moc či sílu, aby v tomto dětinství či synovství Božím vždy více se zdokonaľovali.

14. Slovo přišlo do vlastního tím, že se vtělilo a jako Bohočlověk viditelně mezi židy působilo.

Jan Křtitel svědčí o Vykupiteli a ukazuje na něj. 1, 19—34.

¹⁹ Toto jest svědectví Janovo, když židé z Jerusalema poslali k němu kněze a levity, aby se ho otázali: »Ty kdo jsi?« ²⁰ Vyznal a nezapřel; vyznal: »Já nejsem Mesiáš.« ²¹ I otázali se ho: »Co tedy? Eliáš jsi ty?« A řekl: »Nejsem.« »(Onen-li) prorok jsi ty?« A odpověděl: »Ne.« ²² Tedy řekli jemu: »Kdo jsi? ať odpověď dáme těm, kteří nás poslali. Co pravíš sám o sobě?« ²³ Pravil: »Já jsem hlas volajícího na poušti: ‚Spravte cestu Páně‘, jak pověděl prorok Isaiáš.« — ²⁴ Ti, kteří byli posláni, byli z fariseů. — ²⁵ I otázali se ho a řekli mu: »Proč tedy křtíš, nejsi-li ani Mesiáš, ani Eliáš, ani prorok?« ²⁶ Jan odpověděl jim řka: »Já křtím vodou, ale uprostřed vás stojí, jehož vy neznáte, ²⁷ (jest to ten), jenž po mně přijíti má [jenž přede mnou jest], jemuž já nejsem hoden rozvázati řeménky u obuvi jeho.« — ²⁸ Toto se stalo v Betanii za Jordanem, kde Jan křtil.

²⁹ Druhého dne Jan uzřel Ježíše, an jde k němu; i řekl: »Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa. ³⁰ To je ten, o němž jsem pravil: ‚Po mně přijde muž, jenž

19. Židé, t. j. velerada židovská.

23. Prohlásil se tak za Vykupitelova předchůdce od Isaiáše (40, 3) předpověděného. Srov. Mat. 3, 3., Mark. 1, 3., Luk. 3, 4.

přede mnou jest, neboť byl prve nežli já'.
³¹ Já jsem ho neznal, ale proto jsem přišel
 já křtít vodou, aby uveden byl v známost
 u lidu israelského.«³² I vydal Jan svědectví
 řka: »Viděl jsem Ducha jako holubici se-
 stupovati s nebe, a zůstal na něm.³³ Já
 jsem ho neznal, ale ten, jenž mě poslal
 křtít vodou, ten mi řekl: „Nad kým uvidíš
 Ducha sestupovati a na něm zůstávati,
 ten je to, jenž křtí Duchem svatým'.
³⁴ A já jsem uviděl a vydal svědectví, že
 tento jest Syn Boží.«

První učedníci Páně. 1, 35—51.

³⁵ Druhého dne Jan stál (tam) opět a dva
 učedníci jeho (s ním).³⁶ Spatřiv Ježíše, že
 jde kolem, řekl: »Ejhle, Beránek Boží.«
³⁷ Když uslyšeli ti dva učedníci, co praví,
 šli za Ježíšem.³⁸ Ježíš obrátiv se a uzřev je
 za sebou jíti, řekl jim: »Co hledáte?« Oni
 mu řekli: »Rabbí,« — to jest v překladě:
 »Mistře« — »kde bydlíš?«³⁹ Dí jim: »Pojď-
 te a vizte.« Šli tedy a uzřeli, kde bydlí;
 a zůstali u něho ten den. Bylo kolem de-
 seti hodin.

31. Ačkoli totiž byl příbuzný s Kristem podle jeho člověčenství, přece neznal ho osobně do té doby, dokud k němu Pán Ježíš nepřišel, aby se dal od něho pokřtiti.

32.—34. Luk. 3, 2., Mat. 3, 14.

39. T. j. kolem čtyř hodin odpoledne podle našeho počítání,

⁴⁰ Jedním z těch dvou, kteří to slyšeli od Jana a ho následovali, byl Ondřej, bratr Šimona Petra. ⁴¹ Ten vyhledal nejprve bratra svého Šimona a řekl mu: »Nalezli jsme Mesiáše« — (to jest v překladě »Kristus«, Pomazaný). — ⁴² I přivedl ho k Ježíšovi. Ježíš pohleděv na něho řekl: »Ty jsi Šimon, syn Janův; ty budeš slouti Kéfas« — (to jest v překladě »Petr«, Skála).

⁴³ Druhého dne chtěl odejít do Galileje a našel Filipa. I řekl mu Ježíš: »Pojď za mnou.« — ⁴⁴ Filip byl z Betsaidy, města Ondřejova a Petrova. — ⁴⁵ Filip vyhledal Natanaele a řekl mu: »Nalezli jsme toho, o němž psal Mojžíš v zákoně a proroci; je to Ježíš, syn Josefa z Nazareta.« ⁴⁶ I řekl mu Natanael: »Z Nazareta může býti něco dobrého?« Dí mu Filip: »Pojď a viz.« ⁴⁷ Ježíš viděl Natanaele, že jde k němu; i řekl o něm: »Hle, pravý israelita, v němž není lsti.« ⁴⁸ Dí mu Natanael: »Odkud mě znáš?« Ježíš odpověděl: »Prve nežli tě Filip zavolal, když jsi byl pod fíkem, viděl jsem tebe.« ⁴⁹ Odpověděl mu Natanael: »Mistře, ty jsi syn Boží, ty jsi král israelský.« ⁵⁰ Ježíš mu odpověděl: »Protože jsem ti řekl: ‚Viděl jsem tě pod fíkem‘, věříš; větší věci uvidíš nad tyto.« ⁵¹ A řekl mu:

40. Druhým byl Jan, jenž stal se později apoštolem a napsal toto evangelium.

47. Pravý israelita, t. j. pravý potomek praotce Jakoba, jenž po svém návratu od Lášana byl vzorem poctivosti a bezelstnosti.

»Vpravdě, vpravdě pravím vám: Uvidíte nebe otevřené a anděly Boží vystupovati a sestupovati na Syna člověka.«

První zázrak Páně. 2, 1—11.

2¹ Třetího dne byla svatba v Káně galilejské. Byla tam matka Ježíšova a² byl pozván na svatbu také Ježíš a učedníci jeho.³ Když se nedostávalo vína, matka Ježíšova řekla mu: »Nemají vína.«⁴ I řekl jí Ježíš: »Co mně a tobě ženo? Ještě nepřišla hodina má.«⁵ Dí matka jeho služebníkům: »Cokoli vám řekne, učiňte.«⁶ Bylo pak tam postaveno podle obyčeje k židovskému očišťování šest kamenných štoudví, z nichž každá o dvou nebo třech měrách.⁷ Dí jim Ježíš: »Naplňte štoudve vodou.« I naplnili je až do vrchu.⁸ Ježíš jim řekl: »Nyní nalijte a neste správci svatby.« I donesli.⁹ Když správce svatby okusil vody vínem učiněné a nevěděl, odkud jest, — služebníci však, kteří vážili vodu, to věděli, — správce svatby zavolal ženicha a řekl mu:¹⁰ »Každý člověk dává nejprve

2., 1. Kána, 7 km severovýchodně od Nazareta.

4. Co mně a tobě, ženo? Způsobem mluvěj aramské vlastním naznačil, že Panna Maria činí naň svou prosbou nátlak, ale nátlak svatý a jemu milý, jehož kdyby nebyla učinila, nyní ještě zázraku že by neučinil.

6. Židé totiž myli si ruce před jídlem a po jídle, a mnohdy i mezi jídlem. Viz Mark. 7, 3—4. — Jedna míra (zvaná bath) obsahovala 36—40 litrů.

dobré víno, a když se podnapili, tehdy (to, které jest) špatnější; ty však zachoval jsi dobré víno až dosavad.«¹¹ Tím učinil Ježíš počátek divů v Káně galilejské a zjevil slávu svou; i uvěřili v něho učedníci jeho.

Pán Ježíš zjevuje svou moc vyčištěním chrámu a zázraky. 2, 12—25.

¹² Potom odebral se do Kafarna, On i matka jeho a bratři jeho a učedníci jeho, a pobýli tam nemnoho dní. ¹³ Byly blízko velikonoce židovské; i odešel Ježíš do Jerusalema ¹⁴ a našel v chrámě prodavače býků a ovcí i holubův a penězoměnce, ani seděli. ¹⁵ I udělal z provázků (jako) bič a vyhnal všecky z chrámu, ovce a býky, a penězoměncům rozsypal peníze a stoly zpřevracel; ¹⁶ a těm, kteří prodávali holuby, řekl: »Odneste to odtud, nečiňte domu Otce mého domem kupeckým.«¹⁷ I rozpomenuli se učedníci jeho, že je psáno: »Horlivost pro tvůj dům stravuje mě.«¹⁸ Židé proto ujali slovo a řekli mu: »Které znamení ukazuješ nám (pro to), že ty

12. A bratři jeho, t. j. příbuzní jeho. Viz Mat. 12, 46.

13. První to velikonoce za veřejného života Kristova.

14.—16. Toto vyčištění chrámu jest odlišné od toho, o němž vypravuje Mat. 21, 12—13., Mark. 11, 15—17., Luk. 19, 45., 46.

17. Žalm 68, 10.

18. Židé, t. j. členové velerady.

věci právem činíš?»¹⁹ Ježíš jim odpověděl: »Zbořte chrám tento, a ve třech dnech jej vystavím.«²⁰ Tu řekli židé: »Čtyřicet a šest roků stavěn byl chrám tento, a ty jej vystavíš ve třech dnech?«²¹ On však to pravil o chrámu těla svého.²² Když tedy vstal z mrtvých, rozpomenuli se učedníci jeho, že to pověděl; i uvěřili Písmu a slovu, které Ježíš řekl.

²³ Když pak byl v Jerusalemě o velikonocích o slavnosti, mnozí uvěřili ve jméno jeho, vidouce zázraky jeho, které činil.²⁴ Ježíš sám však se jim nesvěřoval, poněvadž je znal všecky²⁵ a poněvadž neměl zapotřebí, aby kdo vydal (mu) svědectví o člověku; sám věděl, co je v člověku.

Rozmluva s Nikodémem. 3, 1—21.

3, ¹ Byl pak jeden člověk z fariseů, jménem Nikodém, náčelník židovský. ² Ten přišel k Ježíšovi v noci a řekl mu: »Mistře, víme, že jsi od Boha vyšel jako učitel; neboť nikdo nemůže činiti těch zázraků, které ty činíš, není-li Bůh s ním.«³ Ježíš od-

19. Zbořte..., t. j. vy mě usmrtíte sice, ale já ve třech dnech vstanu z mrtvých.

23.—25. Pán Ježíš nesvěřil se jim, t. j. neobcoval s nimi tak důvěrně jako se svými učedníky, neboť znal všecky i smýšlení jejich.

3., 1.—2. Náčelník židovský, t. j. člen velerady.

3. Mínil znovuzrození duchovní, které se děje na křtu svatém.

pověděl a řekl mu: »Vpravdě, vpravdě pravím tobě: »Nenarodí-li se kdo znova, nemůže viděti království Božího.«⁴ Dí je-
mu Nikodém: »Kterak může člověk se naroditi jsa starý? Může po druhé vejíti v život matky své a se (opět) naroditi?«
⁵ Ježíš odpověděl: »Vpravdě, vpravdě pravím tobě: Nenarodí-li se kdo znova z vody a Ducha [svatého], nemůže vejíti do království Božího.⁶ Co se narodilo z těla, tělo jest, a co se narodilo z Ducha, duch jest.⁷ Nediv se, že jsem ti řekl: Musíte se znova naroditi.⁸ Vítr vane, kde chce, a slyšíš jeho hlas, ale nevíš, odkud přichází a kam jde; tak je to při každém, kdo se narodil z Ducha.«⁹ Nikodém mu odpověděl: »Kterak se to může státi?«
¹⁰ Ježíš mu řekl: »Ty jsi učitelem v lidu israelském, a toho nevíš?¹¹ Vpravdě, vpravdě pravím tobě: Co víme, to mluvíme, a co jsme viděli, to osvědčujeme, a — svědectví našeho nepřijímáte.¹² Jestliže jsem vám pověděl věci pozemské, a nevěříte, kterak uvěříte, povím-li vám věci nebeské?¹³ A nikdo nevstoupil na nebe, leč jen ten, jenž s nebe sestoupil, (totiž) Syn člověka, který jest v nebi.¹⁴ A jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí

6. Kdo přirozeným řádem narodil se tělesně, přináší s sebou ono poskvrnění, které mu brání, aby nevešel do království Božího.

10. Zach. 13, 1., Ezech. 36, 25.

povýšen býti Syn člověka, ¹⁵ aby každý, kdo v něho věří [nezahynul, nýbrž] měl život věčný. ¹⁶ Neboť tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný. ¹⁷ Vždyť Bůh neposlal Syna svého na svět, aby soudil svět, nýbrž aby spasen byl svět skrze něho. ¹⁸ Kdo věří v něho, nebývá souzen; kdo však nevěří, již jest odsouzen, poněvadž nevěří ve jméno jednorozeného Syna Božího. ¹⁹ To pak jest soud, že světlo přišlo na svět, a lidé milovali více tmou nežli světlo; neboť skutky jejich byly zlé, ²⁰ Každý zajisté, kdo činí zlé, nenávidí světla a nejde ke světlu, aby nebyly usvědčeny skutky jeho. ²¹ Kdo však činí pravdu, jde ke světlu, aby skutky jeho se zjevily, neboť v Bohu jsou vykonány.

Pán Ježíš v krajině Judské.

Další svědectví Janovo. 3, 22—36.

²² Potom přišel Ježíš a učedníci jeho do země Judské a tam s nimi pobýval a křtil. ²³ Křtil však také Jan v Énon u Salimu, neboť bylo tam mnoho vody. Lidé přicházeli a dávali se křtíti. ²⁴ Jan totiž nebyl ještě vsazen do žaláře.

18. N e b ý v á s o u z e n, či nebývá odsouzen.

19. S o u d, t. j. příčina odsouzení.

²⁵ Vznikla pak hádka učedníků Janových se židy o očišťování. ²⁶ I přišli k Janovi a řekli mu: »Mistře, ten, jenž byl u tebe za Jordanem, jemuž ty jsi vydal svědectví, hle, ten křtí, a všichni jdou k němu.« ²⁷ Jan odpověděl: »Člověk nemůže si nic vzít, není-li mu dáno s nebe. ²⁸ Vy sami jste mi svědky, že jsem řekl: »Já nejsem Mesiáš, nýbrž jsem poslán před ním'. ²⁹ Kdo má nevěstu, jest ženich; ženichův přítel však, který stojí a ho slyší, raduje se velmi z hlasu ženichova; nuže, tato radost má se naplnila. ³⁰ On musí růsti, já pak se menšiti. ³¹ Kdo shůry přichází, jest nade všechny; kdo ze země jest, jest zemský a mluví po zemsku. Kdo s nebe přichází, [jest nade všechny, ³² a] co viděl a slyšel, o tom svědčí, ale svědectví jeho nikdo nepřijímá. ³³ Kdo přijal svědectví jeho, ten zpečetil, že Bůh jest pravdomluvný; ³⁴ neboť ten, jehož Bůh poslal, mluví slova Boží; vždyť Bůh dává (mu) Ducha bez míry. ³⁵ Otec miluje Syna a všechno dal mu do ruky.

29. n. Při hostině svatební ten jest ženich, kdo má nevěstu, družba pak, jenž mu nevěstu namluvil, stojí mu k službám a raduje se, slyše veselící se hlas jeho, neboť poznává z toho, že ženich má zalíbení v nevěstě, kterou mu přivedl.

31.—36. Kdo jest ze země, t. j. původu lidského a tedy pouhý člověk jako já (Jan Křtitel), ten jest zemský. Ale kdo s nebe přichází (přišel, Ježíš Kristus), ten jest nade všechny a co sám viděl a slyšel, o tom svědčí, podává tedy nejlepší a nejbezpečnější poučení a svědectví o věcech božských.

³⁶ Kdo věří v Syna, má život věčný; kdo však nevěří v Syna, neuzří života, nýbrž hněv Boží zůstává na něm.«

**Pán Ježíš zjevuje velebnost svou
v Samařsku. 4, 1—42.**

4, ¹ Když tedy Ježíš seznal, že fariseové uslyšeli, kterak Ježíš nabývá více učedníků a více křtí než Jan, — ² ačkoliv Ježíš sám nekřtil, nýbrž učedníci jeho, — ³ opustil Judsko a odešel opět do Galileje. ⁴ Musil však jíti Samařskem. ⁵ I přišel k městu samařskému, jménem Sychar, poblíže pole, které Jakub dal svému synu Josefovi. ⁶ Byla tam také studnice Jakubova. Proto Ježíš, jsa cestou unaven, posadil se tak u studnice. Bylo kolem šesti hodin. ⁷ Tu přišla jedna žena ze Samařska vážit vody. Ježíš řekl: »Dej mi píti.« — ⁸ Učedníci jeho odešli totiž do města, aby nakoupili pokrmů. — ⁹ I řekla mu ta žena Samaritánka: »Kterak ty jsa žid žádáš ode mne píti, ježto já jsem žena samaritánská?« — Židé totiž neobcují se Samaritány. — ¹⁰ Ježíš jí

5. Sychar (nejspíše nynější Al-Askar) bylo jako předměstí starobylého Sichemu mezi horou Hebalem a Garizimem. — Pole to koupil Jakub od synů Hemorových (1. Mojž. 33, 19.), před svojí smrtí dal je Josefovi (1. Mojž. 48, 22.), jehož kosti později na něm byly uloženy, (Jos. 24, 32.)

6. 6 hodin, t. j. poledne.

10. Dar Boží, t. j. tu příležitost, kterou tobě nyní Bůh poskytuje. — Vody živé, t. j. milostí a darů mesiášských.

odpověděl: »Kdybys znala dar Boží a kdo je ten, jenž ti praví: ‚Dej mi pítí‘, ty bys ho poprosila, a dal by ti vody živé.«¹¹ Dí mu žena: »Pane, ani nemáš, čím bys navážil, a studna jest hluboká; odkud tedy máš vodu živou?«¹² Zdali ty jsi větší, než otec náš Jakub, který nám dal tu studnici, a sám z ní pil i synové jeho a dobytek jeho?«¹³ Ježíš jí odpověděl: »Každý, kdo pije z vody této, žízniti bude opět; kdo však se napije z vody, kterou já mu dám, nebude žízniti na věky; ¹⁴ nýbrž voda, kterou já mu dám, stane se v něm pramenem vody tryskající do života věčného.«¹⁵ Dí jemu žena: »Pane, dej mi té vody, abych (již) nežíznila ani nechodila sem vážit.«¹⁶ Ježíš jí řekl: »Jdi, zavolej muže svého a přijď sem.«¹⁷ Žena odpověděla: »Nemám muže.« Dí jí Ježíš: »Dobře jsi řekla: ‚Nemám muže‘; ¹⁸ neboť pět mužů jsi měla, a ten, kterého nyní máš, není tvým mužem. To jsi pověděla pravdivě.«¹⁹ Dí mu žena: »Pane, vidím, že ty jsi prorok.«²⁰ Otcové naši klaněli se na této hoře, a vy pravíte, že v Jerusalemě jest místo, kde náleží se klaněti.«²¹ Ježíš jí řekl: »Ženo, věř mi, že přichází hodina, kdy nebudete se klaněti Otci ani na této hoře ani v Jerusalemě. ²² Vy se klaníte tomu, čeho neznáte; my se klaníme tomu, co známe, poně-

20. Na této hoře, t. j. na Garizimu, na kterém stával chrám samaritánský.

vadž spása jest ze židů. ²³ Avšak přichází hodina, a nyní jest (tu), kdy praví ctitelé budou se klaněti Otcí v duchu a v pravdě; neboť i Otec hledá takových, kteří by se mu (tak) klaněli. ²⁴ Bůh je duch, a ti, kteří se mu klanějí, v duchu a v pravdě mají se mu klaněti.« ²⁵ Dí mu žena: »Vím, že přijde Mesiáš, — který slove Kristus — když tedy přijde on, oznámí nám všecko.« ²⁶ Ježíš jí řekl: »Já to jsem, jenž mluvím s tebou.« ²⁷ Vtom přišli učedníci jeho a divili se, že mluví se ženou; přece však nikdo neřekl: »Čeho si přeješ?« aneb »Proč s ní mluvíš?« ²⁸ Tu nechala žena konev svou a odešla do města a řekla oněm lidem: ²⁹ »Pojďte a vizte člověka, který mi pověděl všecko, co jsem učinila; není-li on Mesiáš?« ³⁰ Vyšli tedy z města a brali se k němu. ³¹ Mezitím učedníci jeho prosili ho řkouce: »Mistře, pojez.« ³² Ale on jim řekl: »Já mám pokrm k jídlu, o němž vy nevíte.« ³³ Pravili tedy učedníci vespolek. »Zdali kdo přinesl mu jísti?« ³⁴ Ježíš jim řekl: »Můj pokrm jest činiti vůli toho, jenž mě poslal, a dokonati dílo jeho. ³⁵ Nepravíte vy: ‚Ještě čtyři měsíce, a bude žeň?‘ Hle, pravím vám: ‚Pozdvihněte očí svých

32. Mínil pokrm duchovní, konání vykupitelského úřadu svého.

35. Smysl: Při setbě přirozené musí se čekati delší dobu od setby na žeň; při setbě slova Božího však žeň (užitek) následuje rychle po setbě, jakož vidíte na přicházejících Samaritánech.

a podívejte se na krajiny, že jsou již bílé ke žni. ³⁶ Žnec bere již odplatu a shromažďuje užitek k životu věčnému, aby se radoval, i rozsevač, i žnec. ³⁷ V této věci pravdivé jest zajisté přísloví: „Jiný jest, kdo rozsévá, a jiný, kdo žne“. ³⁸ Já jsem vás poslal žnouti, o čem jste nepracovali; jiní pracovali, a vy jste vešli v práce jejich.«

³⁹ Z onoho města mnoho Samaritánův uvěřilo v něho pro slova ženy, která vydávala svědectví: »Pověděl mi všecko, co jsem činila.« ⁴⁰ Když tedy Samaritáni přišli k němu, prosili ho, aby pobyl u nich. I pobyl tam dva dni. ⁴¹ A mnohem více jich uvěřilo v něho pro slovo jeho. ⁴² Právili ženě: »Věříme již nikoli pro tvou řeč; neboť sami jsme slyšeli a víme, že tento je vpravdě Spasitel světa.«

Pán Ježíš zjevuje svou velebnost v Galileji. Úředník královský. 4, 43—54.

⁴³ Po dvou dnech vyšel tam odtud a odebral se do Galileje. — ⁴⁴ Neboť Ježíš sám vydal svědectví, že prorok není ve vážnosti ve své otčině. — ⁴⁵ Když tedy přišel do Galileje, Galilejští přijali ho (radostně), neboť viděli všecko, co činil v Jerusalemě o slavnosti; byli totiž také oni tam přišli na slavnost.

45. O slavnosti totiž velikonoční, o níž byla řeč v kap. 2, 13., 23.

⁴⁶ Přišel tedy zase do Kány galilejské, kde byl proměnil vodu ve víno. A byl jeden úředník královský v Kafarnau, jehož syn byl nemocen. ⁴⁷ Ten uslyšev, že Ježíš přichází z Judska do Galileje, odebral se k němu a prosil ho, aby přišel a uzdravil mu syna; neboť počínal umírat. ⁴⁸ I řekl mu Ježíš: »Neuzříte-li zázraků a divů, neuvěříte.« ⁴⁹ Dí mu úředník královský: »Pane, pojd', prve než umře syn můj.« ⁵⁰ Dí mu Ježíš: »Jdi, syn tvůj jest živ.« Člověk ten uvěřil slovu, které mu pravil Ježíš, a šel. ⁵¹ Když pak byl již na cestě, služebníci jeho potkali se s ním a zvěštovali (mu), že syn jeho jest živ. ⁵² I otázal se jich na hodinu, ve kterou se mu ulevilo. Oni mu řekli: »Včera v hodinu sedmou přestala ho zimnice.« ⁵³ Poznal tedy otec, že to byla ona hodina, ve které mu Ježíš řekl: »Syn tvůj jest živ.« I uvěřil v něho on sám i celý dům jeho. ⁵⁴ To byl druhý zázrak, který Ježíš učinil opět (v Káně), když přišel z Judska do Galileje.

Ježíš uzdravuje člověka

38 roků nemocného a háje se proti židům projevuje svůj poměr k Otci. 5, 1—47.

5, ¹ Potom byla slavnost židovská, a Je-

46. Sloužil u Heroda Antipy, jenž sice byl pouze tetrarchou, ale zhusta, zejména od lidu, byl nazýván také králem. (Tetrarcha = úřední kníže.)

5, 1. Slavnost židovská. Není jisto, kterou

žíš odebral se do Jerusalema. ² V Jerusalemě je při bravní (bráně) rybník, jenž hebrejsky slove Bethesda a má pět podloubí. ³ V těch leželo veliké množství neduživců: slepých, chromých, ochrnutých, kteří čekali na pohyb vody. ⁴ Anděl Páně totiž sestupoval časem do rybníka, a hýbal vodou. A kdo po hnutí vody první vstoupil do rybníka, býval uzdraven, ať byl stížen neduhem kterýmkoliv. ⁵ I byl tam jeden člověk, který byl nemocen již třicet osm roků. ⁶ Toho Ježíš uzřev ležeti a seznav, že to s ním trvá již dlouhý čas, řekl mu: »Chceš býti zdráv?« ⁷ Nemocný odpověděl mu: »Pane, nemám člověka, aby, když se voda pohne, spustil mě do rybníka; když pak já jdu, jiný sestoupí přede mnou.« ⁸ Dí mu Ježíš: »Vstaň, vezmi lože své a chod'.« ⁹ Ihned uzdravil se člověk ten; i vzal lože své a chodil. Byla však toho dne sobota. ¹⁰ Proto židé řekli tomu, jenž se uzdravil: »Jest sobota; není dovoleno tobě nosit lože své.« ¹¹ On jim odpověděl: »Ten, jenž mne uzdravil, řekl mi: Vezmi lože své a chod'.« ¹² Tedy otázali se ho: »Kdo je ten člověk, který ti řekl: Vezmi lože své a chod'?« ¹³ Ten však, jenž byl uzdraven, nevěděl, kdo jest, neboť Ježíš se vzdálil, poněvadž byl zástup na tom

slávnost evangelista míní: nejspíše svátky velikonoční, připadající do druhého roku veřejného života Páně.

místě. ¹⁴ Potom našel ho Ježíš ve chrámě a řekl mu: »Hle, jsi uzdraven, již více nehřeš, aby se ti nepříhodilo něco horšího.«
¹⁵ Člověk ten odešel a oznámil židům, že je to Ježíš, který ho uzdravil. ¹⁶ Proto židé pronásledovali Ježíše, že to učinil v sobotu.

¹⁷ Ježíš pak promluvil k nim: »Otec můj dosud pracuje, i já pracuji.« ¹⁸ Tedy židé hleděli proto tím více ho usmrtiti, ježto nejen rušil sobotu, nýbrž i Boha nazýval Otcem svým, čině se rovným Bohu. ¹⁹ Ježíš tedy odpověděl jim: »Vpravdě, vpravdě pravím vám: Nemůže Syn sám od sebe činiti nic, leč co vidí, že činí Otec. Cokoli totiž činí On, to činí podobně i Syn; ²⁰ neboť Otec miluje Syna a ukazuje mu všechno, co sám činí; a větší ještě skutky nad to ukáže mu, abyste se divili. ²¹ Jako totiž Otec mrtvé křísí a oživuje, tak i Syn, koho chce, oživuje. ²² Neboť Otec nesoudí nikoho, ale veškeren soud dal Synu, ²³ aby všichni ctili Syna, jako ctí Otce. Kdo nectí Syna, nectí Otce, který ho poslal.

17. Otec zachovává a řídí svět (i v sobotu) a čině to, čeho třeba ke spáse lidstva, pracuje a ne menším právem i já pracuji, činím skutky božské, jimiž sobota nijak nebývá znesvěcována.

19. Můj čin jest zároveň činem Otcovým, a proto jako nemůžete vinit Otce z porušení klidu sobotního, tak nemůžete právem vinit ani mne.

21.—23. Otec nesoudí nikoho, tak totiž, aby jako soudce byl viditelný a slovy pronášel výrok soudní; v tomto smyslu dal veškeren soud Synu.

²⁴ Vpravdě, vpravdě pravím vám: Kdo slyší slovo mé a věří tomu, jenž mě poslal, má život věčný a soudu nepropadá, nýbrž přešel ze smrti do života. ²⁵ Vpravdě, vpravdě pravím vám: Přichází hodina a nyní jest, kdy mrtví uslyší hlas Syna Božího, a ti, kteří uslyší, živi budou; ²⁶ neboť jako Otec má život sám v sobě, tak dal i Synu, aby měl život sám v sobě, ²⁷ a dal mu moc konati soud, poněvadž jest Syn člověka. ²⁸ Nedivte se tomu, neboť přichází hodina, ve které všichni, kteří v hrobech jsou, uslyší hlas jeho, ²⁹ a půjdou ti, kteří dobře činili, na vzkříšení k životu, ti však, kteří zlé páchali, na vzkříšení k soudu. ³⁰ Nemohu já sám od sebe činiti nic. Jak slyším, (tak) soudím, a soud můj jest spravedlivý, neboť nehledám vůle své, nýbrž vůli toho, jenž mě poslal.«

³¹ »Vydávám-li já svědectví sám o sobě, svědectví mé není spolehlivé. ³² Jiný jest, kdo svědčí o mně, a já vím, že spolehlivé je svědectví, které vydává o mně. ³³ Vy

25. Přichází hodina království mesiášského.

31.—40. Židé (členové velerady) nevěřili svědectví Kristovu, ježto podle 5. Mojž. 19, 15. ku pravoplatnosti nějakého svědectví bylo třeba, aby bylo vydáno o někom souhlasně alespoň od dvou osob jiných. — Smysl: Nuže dejme tomu, že svědectví mé není pravoplatné, vy přece nemáte příčiny pochybovati o tom, co jsem řekl: neboť jiný jest ještě, jenž svědčí o mně, totiž Bůh Otec nejvýš pravdomluvný (v. 32., 36.).

33.—35. (1, 19.) Já však nepřijímám, t. j.

jste poslali k Janovi, a on vydal svědectví pravdě; ³⁴ já však nepřijímám svědectví od člověka, ale toto pravím, abyste vy byli spaseni. ³⁵ On byl svíce hořící a svítící, ale vám se zachtělo (jen) na chvíli se veseliti ve světle jeho. ³⁶ Já však mám svědectví větší nežli (jest) Janovo; ty skutky totiž, které mi dal Otec, abych je vykonal, ty skutky, které činím, vydávají o mně svědectví, že Otec mě poslal. ³⁷ I sám Otec, který mě poslal, vydal svědectví o mně. Vy jste ovšem nikdy ani hlasu jeho neslyšeli ani tváře jeho neviděli, ³⁸ a slova jeho trvale nechováte v sobě, neboť vy nevěříte tomu, kteréhož On poslal. ³⁹ Zpytujete Písma, neboť se domníváte, že v nich máte život věčný. — Také ona jsou to, jež vydávají svědectví o mně — ⁴⁰ a vy (přece) nechcete přijíti ke mně, abyste měli život. ⁴¹ Oslavy od lidí nepřijímám, ⁴² ale poznal jsem vás, že (totiž) lásky k Bohu nemáte v sobě. ⁴³ Já jsem přišel ve jménu Otce svého, a nepřijímáte mne; jiný-li přijde ve jménu mém, toho přijmete. ⁴⁴ Kterak můžete uvěřiti vy, kteří přijímáte čest jedni od druhých, a té cti, která jest od jediného Boha, nehledáte? ⁴⁵ Nedomnívejte se, že já budu žalovati na vás u Otce; jestiž, kdo na vás žaluje, totiž

nemám potřebí svědectví od člověka, přece však ..
připomínám ik vůli vám, a b y s t e v y věřice b y l i
s p a s e n i.

Mojžíš, v nějž vy doufáte. ⁴⁶ Neboť kdybyste věřili Mojžíšovi, věřili byste i mně; o mně psal on; ⁴⁷ pakli však nevěříte jeho písmu, kterak uvěříte mým slovům?»

**Ježíš nasycuje 5000 mužů a kráčí po jezeře.
6, 1—21.**

6, ¹ Potom odešel Ježíš za moře Galilejské, to jest Tiberiadské, ² a veliký zástup šel za ním, neboť viděli zázraky, které činil na nemocných. ³ I vystoupil Ježíš na horu a posadil se tam se svými učedníky. ⁴ Byly blízko velikonoce, slavnost židovská. ⁵ Tedy Ježíš když pozdvihl oči a spatřil, že zástup veliký jde k němu, pravil Filipovi: »Odkud nakoupíme chlebů, aby pojedli tito?« — ⁶ To řekl, zkoušeje ho, neboť sám věděl, co hodlá učiniti. — ⁷ Filip mu odpověděl: »Za dvě stě denárů chlebů nestačí jim, aby každý něco málo dostal.« ⁸ Dí jemu jeden z učedníků jeho, (totiž) Ondřej, bratr Šimona Petra: ⁹ »Je zde jeden chlapec, který má pět chlebů ječných a dvě ryby, ale co je to na tak mnohé?« ¹⁰ Tedy řekl Ježíš: »Rozkažte lidem, ať se posadí.« — Bylo mnoho trávy na tom místě. — I posadilo se mužů po-

6., 1.—15. Viz Mat. 14, 13—23., Mark. 6, 32—46., Luk. 9, 10—17.

4. Velikonoce, třetí ve veřejném životě Kristově.

čtem asi pět tisíc. ¹¹ Tu Ježíš vzal chleby a díky učiniv rozdál je sedícím; podobně i z ryb, kolik chtěli. ¹² Když se nasýtli, řekl svým učedníkům: »Seberte zbylé kousky, ať nezhytnou.« ¹³ I sebrali je a naplnili dvanáct košů kousky z pěti chlebů ječných, které zbyly po těch, kteří jedli. ¹⁴ Tedy ti lidé uzřevše zázrak, jež učinil Ježíš, pravili: »To jest jistě ten prorok, který má přijíti na svět.« ¹⁵ Proto Ježíš, poznav, že chtějí přijíti a chopiti ho, aby ho učinili králem, uchýlil se opět na horu sám jediný.

¹⁶ Když pak byl večer, učedníci jeho sestoupili k moři ¹⁷ a vstoupivše na loď, plavili se přes moře do Kafarnaa. Již se tmělo a Ježíš ještě k nim nepřišel. ¹⁸ Moře však se zdvíhalo, ježto vál veliký vítr. ¹⁹ Když tedy urazili asi dvacet pět nebo třicet honů, spatřili Ježíše, že kráčí po moři a přibližuje se k lodi; i báli se. ²⁰ On však jim řekl: »Já jsem to; nebojte se.« ²¹ Tu chtěli ho vzíti na loď, ale loď byla hned u země, kam se ubírali.

Pán Ježíš zaslibuje nejsvětější svátost oltářní. 6, 22—72.

²² Druhého dne lid, který stál za mořem, zvěděl, že nebylo tam jiné lodi, leč jen jedna, a že Ježíš nevstoupil s učedníky

svými na tu loď, ale že učedníci jeho sami odpluli; ²³ jiné však lodi připluly z Tiberiady blízko k tomu místu, kde byli jedli chléb, když Pán díky učinil. ²⁴ Když tedy lid viděl, že tam Ježíše není, ani učedníků jeho, vstoupili na lodi a dostali se do Kafarnaa, hledajíce Ježíše. ²⁵ A nalezše ho za mořem, řekli jemu: »Mistře, kdy jsi sem přišel?« ²⁶ Ježíš jim odpověděl: »Vpravdě, vpravdě pravím vám: Hledáte mne ne proto, že jste viděli divy, ale že jste jedli z chlebů a nasýtli se. ²⁷ Pracujte nikoliv o pokrm pomíjející, nýbrž o pokrm, který zůstává k životu věčnému, který vám dá Syn člověka; neboť toho potvrdil Otec, Bůh.« ²⁸ I řekli mu: »Co máme činiti, abychom konali díla Boží?« ²⁹ Ježíš jim odpověděl: »To jest dílo Boží, abyste věřili v toho, jehož on poslal.« ³⁰ Tu mu řekli: »Které znamení tedy činíš ty, abychom je viděli a tobě věřili? Co konáš? ³¹ Otcové naši jedli manu na poušti, jakož jest psáno: ‚Chléb s nebe dal jim k jídlu.‘« ³² Tedy řekl jim Ježíš: »Vpravdě, vpravdě pravím vám: nikoliv Mojžíš dal vám chléb s nebe, nýbrž Otec můj dává vám pravý chléb s nebe. ³³ Neboť chléb Boží jest ten, který

27. Pokrmem tím míní chléb svátostní, t. j. sebe sama v nejsvětější Svátosti přítomného.

28. Dílo Bohu milé, kterým bychom si zasloužili duchovní pokrm ten.

30. n. 2. Mojž. 16, 14., Žalm. 77, 24.

33.—36. Kdo přichází ke mně věrou. —

sestupuje s nebe a dává život světu.«
³⁴ I řekli mu židé: »Pane, povždy nám dávej ten chléb.«³⁵ A Ježíš jim řekl: »Já jsem chléb života; kdo přichází ke mně, nebude lačněti, a kdo věří ve mne, nebude žízniť nikdy.³⁶ Avšak řekl jsem vám, že jste mě i viděli, ale nevěříte.³⁷ Všecko, co mi dává Otec, přijde ke mně, a toho, kdo ke mně přijde, nevyvrhnu ven,³⁸ neboť jsem sestoupil s nebe, nikoliv abych činil vůli svou, nýbrž vůli toho, jenž mě poslal.³⁹ Toto pak jest vůle toho, jenž mě poslal (Otce), abych neztratil nic z toho, co mi dal, nýbrž abych to vzkřísil v den poslední.⁴⁰ Neboť to jest vůle Otce mého (který mě poslal), aby každý, kdo vidí Syna a věří v něho, měl život věčný; a já ho vzkřísím v den poslední.«⁴¹ I reptali židé na něho, že řekl: »Já jsem chléb, který s nebe sestoupil,«⁴² a pravili: »Není-li to Ježíš, syn Josefův, jehož otce i matku známe? Kterak tedy praví: ‚S nebe jsem sestoupil‘.«⁴³ Ježíš tedy jim odpověděl: »Nereptejte vespolek.⁴⁴ Nikdo nemůže přijíti ke mně, nepřitáhne-li ho Otec, který mě poslal; a já ho vzkřísím v den poslední.

Viděli jste mě totiž, kterak jsem zázraky osvědčoval se jako poslanec a Syn Boží.

37. Všecko, t. j. každého, koho Otec milostí svou účinně k víře pohne, a tím způsobem mi dává, přijde, uvěří ve mne jako Vykupitele a Syna Božího.

⁴⁵ Je psáno v prorocích: „A budou všichni poučováni od Boha“ Každý, kdo uslyšel od Otce a se naučil, přichází ke mně. ⁴⁶ Nepravím tím, že by kdo viděl Otce, leč jen ten, jenž jest od Boha, ten viděl Otce.

⁴⁷ Vpravdě, vpravdě pravím vám: Kdo věří ve mne, má život věčný. ⁴⁸ Já jsem chléb života. ⁴⁹ Otcové vaši jedli na poušti manu, a zemřeli. ⁵⁰ To jest chléb s nebe sestupující, aby, jí-li kdo z něho, nezemřel. ⁵¹ Já jsem chléb živý, jenž s nebe sestoupil.

⁵² Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky. A chléb, který já dám, tělo mé jest (které dám) za život světa.«

⁵³ Tu hádali se židé vespolek: »Kterak může tento dáti nám tělo své k jídlu?«

⁵⁴ Proto řekl jim Ježíš: »Vpravdě, vpravdě pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna

45. n. Is. 54, 13. Každý, kdo uslyšel od Otce (či kdo milostí jeho byl na rozumu osvícován a na vůli posilován) a se naučil (či milostí té užil), přichází ke mně věrou. Ale tím nepravím, že by mu nebylo třeba užítí mne jako učitele.

52b. Chléb ten bude dán nejen za pokrm, nýbrž i v oběť za lidi.

54. Ač Pán Ježíš věděl, že slova jeho vykládají si o skutečném požívání těla jeho, přece nejen neodvolal slov svých, nýbrž pohrozil jim vyloučením od věčné spásy, nebudou-li ho požívat. Ukázal tak, že nemínil požívání pouze obrazného, neb pouhou věrou, nýbrž skutečné požívání těla svého, a že požívání to prohlásil za zcela nutné ke spasení všem dospělým. (Mluvil k dospělým.) — Rozkazu o požívání těla a krve Páně vyhovuje se i přijímáním pod jednou způsobou, poněvadž Pán Ježíš jest pod jednou i druhou způsobou přítomen celý.

člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života.⁵⁵ Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v den poslední.⁵⁶ Neboť tělo mé vpravdě jest pokrm a krev má vpravdě jest nápoj.⁵⁷ Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm.⁵⁸ Jako mne poslal živý Otec a já živ jsem skrze Otce, tak i ten, kdo jí mne, živ bude skrze mne.⁵⁹ Toto jest chléb, jenž s nebe sestoupil, ne jako otcové (vaši) jedli manu a zemřeli. Kdo jí chléb tento, živ bude na věky.«⁶⁰ To pověděl, když učil v synagoze v Kafarnau.

⁶¹ Tu mnozí z učedníků jeho uslyševše to řekli: »Tvrdá je ta řeč; kdo ji může poslouchat?«⁶² Ale Ježíš věda sám u sebe, že učedníci jeho na to reptají, řekl jim: »To vás pohoršuje?«⁶³ Co tedy, až uzříte Syna člověka, jak vstupuje tam, kde byl dříve?«⁶⁴ Duch je to, jenž oživuje, tělo nic neprospívá; ta slova však, která jsem já mluvil vám, jsou duch a život.⁶⁵ Ale jsou někteří mezi vámi, kteří nevěří.« Věděl zajisté Ježíš od počátku, kdo jsou nevěřící, a kdo je ten, jenž ho zradí.⁶⁶ I pravil: »Proto jsem vám řekl, že nikdo nemůže přijíti ke mně, není-li mu dáno od Otce (mého).«⁶⁷ Od té doby mnozí z učed-

64. Nemáte příčiny se pohoršovati, neboť duch, t. j. božství spojené s člověčenstvím, jest ten, jenž oživuje životem nadpřirozeným, tělo či pouhé člověčenství, které by nebylo spojeno s božstvím, nic neprospívá k životu onomu.

níků jeho odešli zpět a nechodili již s ním.
⁶⁸ Řekl tedy ke dvanácti: »Chcete i vy odejíti?«
⁶⁹ Šimon Petr mu odpověděl: »Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova života věčného,
⁷⁰ a my jsme uvěřili a poznali, že ty jsi Mesiáš, Syn Boží.«
⁷¹ Odpověděl jim Ježíš: »Zdali nevyvolil jsem vás dvanáct? A jeden z vás je ďábel.«
⁷² Pravil to o Jidášovi, synu Šimona iškariotského; neboť to byl ten, jenž ho měl zraditi, ač byl jedním ze dvanácti.

Pán Ježíš jde na slavnost stánků.

Poptávka po něm. 7, 1—13.

7, ¹ Potom Ježíš chodil po Galileji, neboť nechtěl choditi po Judsku, poněvadž židé hleděli ho zabít.
² Byla pak blízko slavnost židovská, stánků.
³ I řekli mu bratři jeho: »Odeber se odtud a jdi do Judska, aby také učedníci tvoji uviděli tvé skutky, které činíš;
⁴ vždyť nikdo nečiní nic skrytě, chce-li býti na jevě. Činíš-li tyto věci, zjev se světu.« —
⁵ Nevěřili totiž v něho ani bratří jeho. —
⁶ Ježíš tedy jim řekl: »Čas můj ještě nepřišel, ale čas váš jest

68. Byl tedy hotov propustiti spíše i apoštoly, než by odvolal slova svá,

70. Místo Syn Boží bylo by podle některých rukopisů »Svět ec Boží«.

1. Toho roku tedy nešel na svátky velikonoční (třetí to za veřejného života jeho).

2. Bratří, t. j. příbuzní jeho.

5. Nevěřili, t. j. neměli pravé víry v něho.

vždycky pohotově. ⁷ Vás nemůže svět nenáviděti, mne však nenávidí, neboť já vydávám o něm svědectví, že skutky jeho jsou zlé. ⁸ Vy jděte na tuto slavnost, já nejdu na slavnost tuto, neboť čas můj ještě se nenaplnil.« ⁹ To pověděv, sám zůstal v Galileji. ¹⁰ Když však bratří jeho odešli, tehdy odebral se i on na slavnost, nikoli zjevně, nýbrž jako ve skrytě. ¹¹ Tedy židé hledali ho o slavnosti a pravili: »Kde jest on?« ¹² A bylo mnoho šepotu o něm v zástupu, neboť jedni říkali: »Dobrý jest,« jiní však pravili: »Nikoliv, nýbrž svádí lid.« ¹³ Ale přece nikdo nemluvil o něm zjevně pro strach před židy.

Ježíšova řeč uprostřed a na konci slavnosti stánků. Její účinek. 7, 14—8, 1.

¹⁴ Když pak slavnost byla již v polovici, Ježíš vešel do chrámu a učil. ¹⁵ I divili se židé řkouce: »Kterak tento zná písma, neučiv se?« ¹⁶ Ježíš jim odpověděl: »Moje učení není ode mne, nýbrž od toho, jenž mě poslal. ¹⁷ Bude-li kdo chtít vůli jeho činiti, pozná o tom učení, je-li z Boha, čili já sám od sebe mluvím. ¹⁸ Kdo mluví sám od

8. Nejd u n a s l a v n o s t t u t o, totiž okázale a v průvodě četném, a ne na slavnost celou, sedmi-denní.

14. Slavnost stánků konala se po celý týden.

16. T. j.: »Nemám je jako člověk sám od sebe, nýbrž od Boha.«

sebe, vlastní slávy hledá; kdo však hledá slávy toho, jenž ho poslal, ten jest pravdomluvný, a nespravedlnosti v něm není. ¹⁹ Zdali vám Mojžíš nedal zákon? A nikdo z vás neplní zákona. Proč hledíte mě usmrtiti?« ²⁰ Zástup odpověděl: »Ducha zlého máš; kdo hledí tě usmrtiti?« ²¹ Ježíš promluvil a řekl jim: »Jeden skutek jsem učinil, a všichni se divíte. ²² Proto Mojžíš dal vám obřízku, — ne že by pocházela od Mojžíše, nýbrž od otcův, — a v sobotu obřezujete člověka. ²³ Přijímá-li člověk obřízku v sobotu, aby nerušil se zákon Mojžíšův, na mne se horšíte, že jsem celého člověka uzdravil v sobotu? ²⁴ Nesudte podle obličeje, nýbrž spravedlivý soud čiňte.«

²⁵ Tu řekli někteří z Jerusalemských: »Není-li to ten, jehož hledí usmrtiti? ²⁶ Hle, mluví zjevně, a nic mu neříkají. Zdaliž opravdu poznali náčelníci, že tento jest Mesiáš? ²⁷ Ale o tomto víme, odkud jest; o Mesiáši však, až přijde, nikdo nebude věděti, odkud jest.« ²⁸ Ježíš proto zvolal silným hlasem, když v chrámě učil: »Nejen znáte mě, nýbrž i víte, odkud jsem; a přece nepřišel jsem sám od sebe, nýbrž Pravý jest ten, který mne poslal, jehož vy neznáte. ²⁹ Já ho znám, neboť jsem od něho, a on mě poslal.« ³⁰ Proto hleděli ho zajmouti, ale nikdo nevztáhl na něho ruky, neboť dosud nepřišla ho-

dina jeho. ³¹ Ze zástupu však mnozí uvěřili v něho a pravili: »Bude Mesiáš, až přijde, činiti více zázraků, než tento činí?« ³² Fariseové slyšeli zástup šeptati o něm ty věci; i poslali velekněží a fariseové pochopy, aby ho jali. ³³ Ježíš tedy řekl jim: »Ještě krátký čas jsem s vámi, a odejdu k tomu, jenž mne poslal. ³⁴ Budete mě hledati a nenaleznete, a kde jsem já, (tam) vy nemůžete přijíti.« ³⁵ Tu řekli židé: »Kam tento hodlá jíti, že ho nenalezneme? Chce snad jíti k židům rozptýleným mezi pohany a učiti pohany? ³⁶ Jaká je to řeč, kterou mluvil: ‚Budete mě hledati, a nenaleznete, a kde jsem já, (tam) vy nemůžete přijíti?‘«

³⁷ V poslední, a to veliký den slavnosti Ježíš stál a volal hlasitě: »Žízni-li kdo, pojd' ke mně a pij. ³⁸ Kdo věří ve mne, — jak dí Písmo, — proudy vody živé poplynou z útroby jeho.« — ³⁹ To řekl o Duchu (svatém), kterého věřící v něho měli přijímati. Duch totiž nebyl dosud dán, poněvadž Ježíš nebyl ještě oslaven. — ⁴⁰ Tu někteří ze zástupu, uslyševše tyto řeči jeho, pravili: »Tento je vpravdě (onen) prorok.«

37. Žízni-li kdo, t. j. touží-li kdo po poznání pravdy a po blahu mesiášském, pojd' ke mně, totiž s živou věrou a pij či přijímej učení mé a řiď se jím. Proud y vody živé poplynou, t. j. obdrží tolik milostí Ducha svatého, že nejen sám bude uvnitř občerstven a posilněn, nýbrž i pro jiné stane se zdrojem blaha věčného. (Z Is. 44, 3., 58, 11.)

⁴¹ Jiní pravili: »Tento jest Mesiáš.« Někteří však řekli: »Což z Galileje přijde Mesiáš? ⁴² Nepraví Písmo, že Mesiáš přijde z potomstva Davidova a z vesnice Betlema, kde byl David?« ⁴³ A tak povstala v zástupu roztržka pro něho. ⁴⁴ Někteří pak z nich chtěli ho zajmouti, ale nikdo nevztáhl na něho ruky.

⁴⁵ Přišli tedy pochopové k velekněžím a fariseům. I řekli jim tito: »Proč jste ho nepřivedli?« ⁴⁶ Pochopové odpověděli: »Nikdy člověk nemluvil tak jako člověk tento.« ⁴⁷ Tu odpověděli jim fariseové: »Což jste i vy svedeni? ⁴⁸ Zdaliž kdo z náčelníků uvěřil v něho aneb z fariseů? ⁴⁹ Ale (jen) zástup tento, který nezná zákona — prokleti jsou.« ⁵⁰ Nikodem, ten, jenž k němu přišel v noci, jeden z nich, řekl jim: ⁵¹ »Odsuzuje zákon náš člověka, prve než uslyší od něho a pozná, co činí?« ⁵² Odpověděli mu: »Což jsi i ty z Galileje? Zpytuj [Písma] a viz, že z Galileje prorok nepovstává.« ⁵³ I odešli každý do domu svého. 8, ¹ Ježíš pak odebral se na horu Olivovou.

Pán Ježíš slitovává se nad ženou cizoložnou. 8, 2—11.*

² Ráno však přišel zase do chrámu, a veš-

*) Pravost této perikopy (od 7, 53.—8, 11), popírají nyní skoro všichni kritikové protestantští. Po-

keren lid přicházel k němu; i posadil se a učil je. ³ Tu přivedli k němu zákoníci a fariseové ženu dopadenou v cizoložství a postavivše ji uprostřed, ⁴ řekli mu: »Mistře, tato žena byla dopadena v cizoložství při činu samém; ⁵ v zákoně pak Mojžíš nám přikázal takové kamenovati. ⁶ Co pravíš ty?« — To pravili pokoušejíce ho, aby ho mohli obžalovati. — Ale Ježíš shýbnuv se (až) dolů, psal prstem na zemi. ⁷ Když nepřestávali se ho tázati, zvednul se a řekl: »Kdo z vás jest bez hříchu, hod' první na ni kamenem.« ⁸ A opět shýbnuv se (až) dolů, psal na zemi. ⁹ Oni však uslyševše to, odcházeli jeden po druhém počavše od starších, a zůstal sám Ježíš a žena, stojící uprostřed. ¹⁰ I pozvedl se Ježíš a řekl jí. »Ženo, kde jsou ti, kteří žalovali na tebe? Nikdo tě neodsoudil?« ¹¹ Ona řekla: »Nikdo, Pane.« Ježíš jí řekl: »Ani já tě neodsoudím. Jdi a již nehřeš.«

ukazují k tomu, že chybí v některých i nejstarších rukopisech řeckých i v překladech. — Ty památky však, i velmi staré a důležité, vyváží se jinými památkami neméně důležitými, ba důležitějšími, které svědčí pro apoštolský původ a inspiraci řečeného úryvku. (Viz Sýkora, »Úvod do Písma sv. Nového zákona«, dílu II., část I., str. 471—486.)

8, 4—6. — 5. Mojž. 22, 23—24. — Ezech. (16, 37—40).

Ježíš svědčí sám o sobě a činí výtky židům. 8, 12—59.

¹² Tu Ježíš mluvil k nim opět řka: »Já jsem světlo světa; kdo mne následuje, nebude choditi ve tmě, nýbrž bude míti světlo života.« ¹³ I řekli mu fariseové: »Ty vydáváš svědectví sám o sobě, svědectví tvé není pravé.« ¹⁴ Ježíš odpověděl jim: »Ačkoliv vydávám svědectví sám o sobě, pravé jest svědectví mé, neboť vím, odkud jsem přišel a kam jdu; ale vy nevíte, odkud přicházím neb kam jdu. ¹⁵ Vy soudíte podle těla; já nesoudím nikoho, ¹⁶ a soudím-li já (přece), soud můj jest pravý, neboť nejsem sám, nýbrž já a ten, jenž mě poslal, Otec. ¹⁷ V zákoně vašem jest psáno, že svědectví dvou lidí jest pravé. ¹⁸ Já jsem to, jenž svědčí sám o sobě, a svědčí o mně Otec, který mě poslal.« ¹⁹ I řekli mu: »Kde je tvůj Otec?« Ježíš odpověděl: »Neznáte ani mne, ani Otce mého; kdybyste znali mne, znali byste i Otce mého.« ²⁰ Tato slova (Ježíš) mluvil v síni pokladní, když učil v chrámě, a nikdo ho nejal, neboť ještě nepřišla hodina jeho.

²¹ Ježíš řekl jim opět: »Já jdu, a budete

15. Nyní po čas pozemského života neodsuzuji nikoho, neboť nejsem poslán na svět, abych soudil svět, nýbrž abych jej vykoupil.

21—22. Viz 7, 33—34.

mě hledati a ve svém hříchu zemřete. Kam já jdu, vy nemůžete přijíti.«²² Tedy řekli židé: »Zdali sám sebe zabije, že praví: Kam já jdu, vy nemůžete přijíti?«²³ I pravil jim: »Vy jste zdola, já shora jsem, vy jste z tohoto světa, já nejsem z tohoto světa.²⁴ Proto jsem vám řekl, že zemřete ve svých hříších; neboť neuvěříte-li, že já to jsem, zemřete v hříších svých.«²⁵ Tu mu pravili: »Kdo jsi ty?« Ježíš jim řekl: »Vůbec to, co vám i mluvím.²⁶ Mnoho mám o vás mluvit a soudit, ale ten, jenž mne poslal, jest pravdomluvný, a já mluvím ve světě to, co jsem slyšel od něho.«²⁷ A neporozuměli, že jim mluví o (Bohu) Otci.²⁸ Tu řekl jim Ježíš: »Když povýšíte Syna člověka, tehda poznáte, že já to jsem a sám od sebe nic nečiním, nýbrž jak mě naučil Otec, to mluvím.²⁹ A ten, jenž mě poslal, jest se mnou; On nenechal mě samotna, neboť já vždycky činím to, co mu jest milé.«

³⁰ Když tyto věci mluvil, mnozí uvěřili v něho.³¹ I řekl Ježíš k těm židům, kteří v něho uvěřili: »Zůstanete-li v mém slově, budete opravdu učedníky mými,³² poznáte pravdu, a pravda vás osvobodí.«³³ Odpověděli mu: »Potomstvo Abrahamovo jsme

25. V ů b e c t o, c o v á m i m l u v í m, t. j. jsem ten, za koho se stále vydávám, totiž Vykupitel a Syn Boží.

28. K d y ž p o v ý š í t e, totiž na kříž.

a nikdy jsme nikomu nesloužili; kterak ty pravíš: ‚Svobodni budete?‘³⁴ Ježíš odpověděl jim: »Vpravdě, vpravdě pravím vám: Každý, kdo páše hřích, jest služebníkem hřichu.³⁵ Služebník však nezůstává v domě na věky, ale syn zůstává na věky.³⁶ Osvobodí-li vás tedy Syn, budete vpravdě svobodni.³⁷ Vím, že jste potomstvo Abrahamovo, ale hledíte mě zabít, neboť slovo mé nemá místa ve vás.³⁸ Já mluvím, co jsem viděl u Otce svého, a vy činíte, co jste viděli u otce vašeho.«³⁹ Odpověděli jemu: »Otec náš jest Abraham.« Řekl jim Ježíš: »Jste-li děti Abrahamovy, skutky Abrahamovy činite.⁴⁰ Ale nyní hledíte mě usmrtiti, člověka, který jsem vám mluvil pravdu, již jsem slyšel od Boha; toho Abraham nečinil.⁴¹ Vy činíte skutky otce svého.« I řekli mu: »My jsme se nezrodili z cizoložství. Máme jednoho Otce, Boha.«⁴² Ježíš tedy jim řekl: »Kdyby vaším otcem byl Bůh, milovali byste mě, neboť já jsem z Boha vyšel a přišel. Vždyť nepřišel jsem sám od sebe, nýbrž On mě poslal.⁴³ Proč nerozumíte mluvě mé? Proto, že nemůžete slyšeti slova mého.⁴⁴ Vy jste z otce ďábla

34—37. Ježíš poučuje, že nemluví o svobodě občanské, nýbrž mravní, a v té příčině že každý jest otrokem hřichu (i oni), kdo páše hřích.

41. My jsme se nezrodili z cizoložství (v. 41.), t. j. z modlářství. Židé totiž mysleli, že tím otcem míní Boha a popírá, že by byli ctiteli Boha pravého. Odmítají proto mínění to, tvrdíce, že nejsou modláři.

a chcete činiti žádosti otce svého. On byl vrahem od počátku a nestál v pravdě, neboť pravdy není v něm. Když mluví lež, z vlastního mluví, neboť je lhář a otec lži.

⁴⁵ Poněvadž však já mluvím pravdu, nevěříte mi. ⁴⁶ Kdo z vás bude mne viniti z hříchu? Jestliže pravdu mluvím (vám), proč mi nevěříte? ⁴⁷ Kdo z Boha jest, slova Boží slyší; proto vy neslyšíte, že z Boha nejste.« ⁴⁸ Tu židé mu odpověděli: »Zdali my dobře nepravíme, že Samaritán jsi a zlého ducha máš?« ⁴⁹ Ježíš odpověděl: »Já zlého ducha nemám, ale ctím Otce svého, a vy mě zneuctíváte. ⁵⁰ Já však nehledám slávy své; jeť kdo (ji) hledá a soudí. ⁵¹ Vpravdě, vpravdě pravím vám: Bude-li kdo zachovávati slovo mé, neumře na věky.« ⁵² I řekli mu židé: »Nyní jsme poznali, že zlého ducha máš. Abraham umřel i proroci, a ty pravíš: ‚Bude-li kdo zachovávati slovo mé, nezemře na věky‘. ⁵³ Jsi ty větší než otec náš Abraham, který zemřel? Také proroci zemřeli. Kým činíš sebe sama?« ⁵⁴ Ježíš odpověděl: »Oslavuji-li se já sám, sláva má nic není. Jest to Otec můj, jenž mne oslavuje, o němž vy pravíte, že jest Bohem vaším.

50. t. j. Já však nehledám trestu vašeho pro urážku mně učiněnou, jest někdo jiný, jenž toho hledá a soudí, totiž Bůh Otec.

54. t. j. Oslavuji-li se já sám, jak vy myslíte, připouštím, ač netvrdím, že sláva má není ničím.

⁵⁶ A (přece) nepoznali jste ho, ale já ho znám, a řeknu-li, že ho neznám, budu podoběn vám, lhář. Avšak znám ho a slovo jeho zachovávám. ⁵⁸ Abraham, otec váš, zaplesal, aby viděl den můj: i viděl jej a radoval se.« ⁵⁷ Tu řekli mu židé: »Padesát roků ještě nemáš, a Abrahama jsi viděl?« ⁵⁸ Ježíš jim řekl: »Vpravdě, vpravdě pravím vám: Prve než Abraham byl, jsem já.« ⁵⁹ I chápali se kamení, aby házeli na něho. Ale Ježíš se skryl a vyšel z chrámu.

**Ježíš uzdravuje člověka od narození
slepého a zjevuje se mu jako Syn Boží.
9, 1—38.**

9, ¹ Jda mimo, uzřel člověka slepého od narození. ² I otázali se ho učedníci jeho: »Mistře, kdo zhřešil, tento, či rodiče jeho, že se slepý narodil?« ³ Ježíš odpověděl: »Ani tento nezhrěšil, ani jeho rodiče, ale stalo se to, aby se zjevily na něm skutky Boží. ⁴ Já musím činiti skutky toho, jenž mne poslal, pokud jest den; přichází noc, kdy nikdo nemůže dělati. ⁵ Pokud jsem na světě, jsem světlem světa.« ⁶ To pověděl plivnul na zem a udělav ze sliny bláto, pomazal mu (tím) blátem oči a ⁷ řekl mu: »Jdi, umyj se v rybníce Siloe — to jest

56. A b r a h a m z a p l e s a l, když bylo mu dáno zaslíbení, aby viděl den můj či dobu mého vtělení; i viděl ji, dostav v předpeklí vědomost, že jsem já, Vykupitel, přišel na svět.

v překladě »Poslaný«. — I odešel a umyl se a když se vrátil, viděl.

⁸ Proto sousedé a ti, kteří ho dříve vídali, že byl žebrákem, řekli: »Není to ten, jenž sedával a žebřal?« Někteří pravili: »Jest to on.« ⁹ Jiní řekli: »Nikoliv, ale jest mu podoben.« On však pravil: »Já jsem to.« ¹⁰ Tedy mu řekli: »Kterak se otevřely tvoje oči?« ¹¹ On odpověděl: »Ten člověk, který slove Ježíš, udělal bláto a pomazal mi oči a řekl mi: ‚Jdi k rybníku Siloe a umyj se‘. I šel jsem a umyv se vidím.« ¹² I řekli mu: »Kde jest on?« Pravil: »Ne-vím.«

¹³ Přivedli ho k fariseům, toho, jenž býval slepý. ¹⁴ Byla pak sobota, když Ježíš udělal bláto a otevřel mu oči. ¹⁵ Opět tedy otázali se ho i fariseové, kterak prohlédl. On jim řekl: »Bláto položil mi na oči, i umyl jsem se a vidím.« ¹⁶ Tu řekli někteří z fariseů: »Není tento člověk od Boha, neboť nešetří soboty.« Jiní však pravili: »Kterak může člověk hříšný činiti takové zázraky?« I byla roztržka mezi nimi. ¹⁷ Pravili opět slepému: »Co ty pravíš o něm, že ti otevřel oči?« On řekl: »Jest prorok.« ¹⁸ I nevěřili o něm židé, že byl slepý a prohlédl, až povolali rodiče toho, jenž prohlédl. ¹⁹ I otázali se jich: »Jest tento váš syn, o němž vy pravíte, že se slepý narodil? Kterak tedy nyní vidí?« ²⁰ Rodiče jeho jim odpověděli: »Víme, že

to jest náš syn a že se slepý narodil, ²¹ ale kterak nyní vidí, nevíme; aneb kdo mu otevřel oči, my nevíme; jeho se ptejte, má léta, ať sám mluví o sobě.« — ²² To řekli rodiče jeho, poněvadž se báli židů; neboť již se židé usnesli, aby, vyzná-li ho kdo jako Mesiáše, byl vyobcován. ²³ Proto řekli rodiče jeho: »Má léta, jeho se zeptejte.« — ²⁴ Opět tedy povolali toho člověka, který býval slepý, a řekli mu: »Vzdej chválu Bohu! My víme, že ten člověk jest hříšník.« ²⁵ On tedy řekl jim: »Je-li hříšník, nevím; jedno vím, že byv slepý nyní vidím.« ²⁶ I řekli mu: »Co ti učinil? Kterak otevřel ti oči?« ²⁷ Odpověděl jim: »Pověděl jsem vám již a neslyšeli jste? Proč to chcete opět slyšeti? Zdaliž i vy chcete býti učedníky jeho?« ²⁸ I spílali mu a řekli: »Ty jsi učedníkem jeho, my jsme učedníci Mojžíšovi. ²⁹ My víme, že Mojžíšovi mluvil Bůh, o tomto však nevíme, odkud jest.« ³⁰ Člověk ten jim odpověděl: »To jest věru divná věc, že vy nevíte, odkud jest, a otevřel mi oči. ³¹ Víme, že hříšníkům Bůh neslyší, ale je-li kdo bohabojný a činí vůli jeho, toho slyší. ³² Od věků nebylo slýcháno, že by byl kdo otevřel oči slepému od narození. ³³ Kdyby tento nebyl od Boha, nic by nemohl činiti.« ³⁴ Odpověděli mu: »Všecek ses v hří-

chu narodil, a ty chceš učití nás?« I vyvrhli ho ven.

³⁵ Ježíš uslyšel, že ho vyvrhli ven, a naleznuv ho řekl mu: »Věříš v Syna Božího?« ³⁶ On odpověděl: »Kdo jest to, Pane, abych v něho věřil?« ³⁷ Ježíš mu řekl: »I vidíš ho, a ten je to, jenž s tebou mluví.« ³⁸ On řekl: »Věřím, Pane.« A padnuv před ním klaněl se mu.

Pán Ježíš vyjadřuje se o slepotě duchovní a o úradě dobrého pastýře. 9, 39—10., 21.

³⁹ I řekl Ježíš: »Já jsem přišel na tento svět k soudu, aby ti, kteří nevidí, viděli, a kteří vidí, slepými se stali.« ⁴⁰ I uslyšeli to někteří z fariseů, kteří byli u něho, a řekli mu: »Jsme snad také my slepí?« ⁴¹ Ježíš řekl jim: »Kdybyste byli slepí, neměli byste hříchu; nyní však pravíte ‚Vidíme‘; proto hřích váš zůstává.«

10, ¹ »Vpravdě, vpravdě pravím vám: Kdo nevchází dveřmi do ovčince, nýbrž odjinud vstupuje, ten jest zloděj a lotr. ² Kdo však vchází dveřmi, jest pastýř ovcí. ³ Tomu vrátný otvírá, a ovce slyší hlas jeho, a on své ovce volá jménem a vyvádí

sedění, nýbrž, jak lze souditi z v. 22., i z náboženské obce své (vyobcovali ho).

39. Soudem míní rozlišování duchů, n e v i d o u c í m i ty, kteří uznávají svou duševní neznalost a nedostatečnost ve věcech spásy. — K t e ř í v i d í, t. j. ti, kteří, pokládajíce se za moudré, ve vlastní opatrnost spoléhají a poučení od Krista odmítají.

je. ⁴ A když své ovce vypustí, jde před nimi, a ovce ho následují, nebo znají hlas jeho. ⁵ Cizího však nenásledují, nýbrž utíkají od něho, neboť neznají hlasu cizích.«
⁶ Toto podobenství pověděl jim Ježíš, ale oni neporozuměli, co jim mluvil. ⁷ Ježíš tedy řekl jim opět: »Vpravdě, vpravdě pravím vám: Já jsem dveře k ovcím. ⁸ Všichni, kteří vystoupili (přede mnou), jsou zloději a lotři, ale ovce neslyšely jich. ⁹ Já jsem dveře. Vejde-li kdo skrze mne, bude zachován; a vejde i vyjde a nalezne pastvu. ¹⁰ Zloděj nepřichází, leč jen aby kradl a zabíjel a hubil. Já jsem přišel, aby měli život a měli hojnost. ¹¹ Já jsem pastýř dobrý. Dobrý pastýř dává život za ovce své. ¹² Námezdník však, totiž ten, kdo není (pravý) pastýř, jehož nejsou ovce vlastní, vida vlka, an jde, opouští ovce a utíká; a vlk lapá a rozhání ovce. ¹³ Námezdník pak utíká, poněvadž jest námezdník a nezáleží mu na ovcích. ¹⁴ Já jsem pastýř dobrý a znám své a znají mě moje, ¹⁵ jako mě zná Otec a já znám Otce; a život svůj dávám za ovce své. ¹⁶ Mám ještě jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince; i ty musím přivésti, a hlas můj slyšeti budou, a bude jeden ovčinec a jeden pastýř. ¹⁷ Proto miluje mě Otec, že dávám život svůj, abych jej zase přijal. ¹⁸ Nikdo neodnímá ho ode

17. Nevydám svého života tak, abych zůstal mrtev, nýbrž abych jej zase ujal, vstana z mrtvých.

mne, nýbrž já jej dávám sám od sebe. Mám moc jej dáti, a mám moc jej zase vzíti. Příkaz tento dostal jsem od Otce svého.«

¹⁹ Pro tyto řeči povstala opět roztržka mezi židy. ²⁰ Mnozí z nich pravili: »Má ducha zlého a blázní; proč ho posloucháte?« ²¹ Jiní pravili: »To nejsou slova posedlého. Může duch zlý otevřítí oči slepých?«

Pán Ježíš na slavnosti posvěcení a v Perei. 10, 22—42.

²² V Jerusalemě bylo posvěcení chrámu. Byla zima. ²³ Ježíš chodil v chrámě v podloubí Šalomounově. ²⁴ Tu obstoupili ho židé a pravili mu: Dokud držíš duši naši v napětí? Jsi-li ty Mesiáš, pověz nám to zjevně.« ²⁵ Ježíš odpověděl: »Řekl jsem vám to a nevěříte. Skutky, které já činím ve jménu Otce mého, ty vydávají svědectví o mně. ²⁶ Ale vy nevěříte, neboť nejste z ovcí mých. ²⁷ Ovce mé slyší hlas můj, a já je znám, a následují mne; ²⁸ a já jim dávám život věčný, a nezhytnou na věky, a nikdo nevytrhne jich z ruky mé. ²⁹ Co mi dal Otec můj, to jest větší nade všechno, a nikdo nemůže (jich) vytrhnouti z ruky Otce mého. ³⁰ Já a Otec jedno jsme.« ³¹ Tu židé chápali kamení, aby ho kamenovali. ³² Ježíš jim odpověděl: »Mnoho skutků dobrých ukázal jsem vám od

Otce; pro který z těch skutků mě kamenujete?«³³ Židé odpověděli: »Pro dobrý skutek tě nekamenujeme, nýbrž pro rouhání, totiž, že ty člověk, děláš se Bohem.«³⁴ Ježíš jim odpověděl: »Není psáno v zákoně vašem: ‚Já jsem řekl: bohové jste‘? ³⁵Jestliže bohy nazval ty, k nimž slovo Boží bylo řečeno, — a Písmo nemůže se zrušiti, —³⁶ o tom, ježž Otec posvětil a poslal na svět, vy pravíte: ‚Rouháš se‘, poněvadž jsem řekl: ‚Syn Boží jsem‘? ³⁷Nečiním-li skutkův Otce mého, nevěřte mi; ³⁸pakli (je) činím a nechcete věřiti mně, skutkům věřte, abyste poznali a uvěřili, že Otec jest ve mně a já v Otci.«³⁹ Tu hleděli ho zajmouti, ale (on) ušel z rukou jejich.⁴⁰ Odešel zpět za Jordan na to místo, kde Jan nejprve křtil, a zůstal tam.⁴¹ I přišli mnozí k němu a pravili: »Jan neučinil sice žádného zázraku,⁴² ale všechno, co Jan řekl o tomto, bylo pravdivo.« A mnozí uvěřili v něho.

Pán Ježíš křísí Lazara.

Velerada usnáší se, že Ježíše usmrtí.

11, 1—56.

11, ¹ Byl nemocen jakýsi Lazar z Beta-

34. V zákoně Starém, a to v žalmu 81, 6., nazývá Bůh soudce bohy vzhledem k tomu, že úřad svůj zastávají jménem jeho.

36. Ježž Otec posvětil či k vykupitelskému úřadu zasvětil, ustanovil.

nie, vesnice Marie a její sestry Marty. —
² Byla to ona Marie, která pomazala Pána mastí a utřela mu nohy vlasy svými, je-
 jížto bratr Lazar byl nemocen. — ³ Sestry
 jeho poslaly tedy k němu a vzkázaly: »Pa-
 ne, hle, ten, kterého miluješ, jest nemo-
 cen.« ⁴ Uslyšev to Ježíš řekl: »Nemoc ta
 není k smrti, nýbrž k slávě Boží, aby Syn
 člověka byl oslaven skrze ni.« ⁵ Ježíš mi-
 loval Martu i sestru její (Marii) a Laza-
 ra. ⁶ Jak tedy uslyšel, že jest nemocen,
 zůstal sice na tom místě (ještě) dva dni.
⁷ Potom (však) řekl učedníkům svým:
 »Pojďme opět do Judska.« ⁸ Učedníci mu
 řekli: »Mistře, nyní židé hleděli tě uka-
 menovati, a zase tam jdeš?« Ježíš odpo-
 věděl: »Nemá den dvanáct hodin? ⁹ Cho-
 dí-li kdo ve dne, nenaráží se, neboť vidí
 světlo toho světa. ¹⁰ Chodí-li však v noci,
 narazí se, neboť není při něm světla. ¹¹ To
 pověděl a potom jim pravil: »Lazar, přítel

2. Naráží tu patrně na pomazání, o kterém mluví
 sv. Lukáš v. 7, 36—50.

8—10. Smysl jest: Jako den má určitý počet
 hodin, tak (úradkem Božím a vůlí mojí) určena jest
 doba k vykupitelskému úřadu mému; a jako za dne
 jde bezpečně bez obavy, že narazí na nebezpečství
 života, tak ani já a k vůli mně ani vy nemusíte se
 báti žádného nebezpečství života, pokud určitá ona
 doba neuplyne. Až pomine doba ta, nastane mi
 ovšem nebezpečství, a já zemru, ale ne z vůle
 mých odpůrců, nýbrž že po věčném úradku Božím
 a po mé vůli tehdy bude mi umřítí. Přes to tedy,
 že nepřátelé moji hledají mě usmrtit, já půjdu nyní
 do Judska.

náš, spí, ale jdu, abych ho ze sna probudil.«¹² I řekli mu učedníci jeho: »Pane, spí-li, bude zdráv.« —¹³ Ježíš však řekl to o smrti jeho, ale oni mysleli, že mluví o spánku sna. —¹⁴ Tu tedy Ježíš řekl jim zjevně: »Lazar zemřel;¹⁵ i raduji se pro vás, že jsem tam nebyl, abyste uvěřili. Ale pojďme k němu.«¹⁶ Řekl tedy Tomáš, jenž slove Blíženec, spoluúčedníkům: »Pojďme i my, ať umřeme s ním.«

¹⁷ Přišel tedy Ježíš našel ho již čtyři dny v hrobě ležeti.¹⁸ Betanie byla blízko Jerusalema, asi patnáct honů od něho.¹⁹ Mnozí ze židů přišli k Martě a Marii, aby je potěšili pro jejich bratra.²⁰ Jak Marta uslyšela, že Ježíš přichází, vyšla mu naproti, Maria však zůstala seděti doma.²¹ I řekla Marta Ježíšovi: »Pane, kdybys byl tu býval, bratr můj nebyl by umřel.²² Avšak i nyní vím, že začkoli požádáš Boha, dá tobě Bůh.«²³ Dí jí Ježíš: »Vstane zase bratr tvůj.«²⁴ Dí jemu Marta: »Vím, že vstane při vzkříšení v den poslední.«²⁵ Řekl jí Ježíš: »Já jsem vzkříšení a život; kdo věří ve mne, byť umřel, živ bude,²⁶ a každý, kdo žije a věří ve mne, neumře na věky. Věříš tomu?«²⁷ Řekla jemu: »Ano, Pane, já jsem uvěřila, že ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého, který jsi přišel na tento svět.«

²⁸ Když to pověděla, odešla a zavolala svou sestru Marii, potají řkouc: »Mistr je

zde a volá tě.« ²⁹ Jak to ona uslyšela, vstala rychle a šla k němu. — ³⁰ Neboť Ježíš nepřišel ještě do vesnice, nýbrž byl dosud na tom místě, kde se s ním setkala Marta. — ³¹ Židé pak, kteří byli s ní v domě a ji těšili, uzřevše, že Maria rychle vstala a odešla, šli za ní pravice: »Jde ke hrobu, aby si tam poplakala.« ³² Když tedy Maria přišla tam, kde byl Ježíš, uzřevši ho, padla mu k nohám a řekla: »Pane, kdybys byl zde býval, bratr můj nebyl by umřel.« ³³ Tedy Ježíš vida ji, že pláče, i židy, kteří s ní přišli, že pláčí, pohnul se v duchu, zachvěl se ³⁴ a řekl: »Kam jste ho položili?« Řkou jemu: »Pane, pojď a viz.« ³⁵ I zaslzel Ježíš. ³⁶ Židé tedy řekli: »Hle, kterak ho milovali!« ³⁷ Někteří však z nich pravili: »Nemohl ten, jenž otevřel oči slepého [od narození] učiniti, aby byl tento neumřel?« ³⁸ Ježíš pohnuv se opět sám v sobě, přišel ke hrobu. Byla to jeskyně a kámen ležel na ní. ³⁹ Ježíš řekl: »Odkliděte kámen.« Řekla mu Marta, sestra zemřelého: »Pane, již zapáchá, neboť čtyři dni jest v hrobě.« ⁴⁰ Dí jí Ježíš: »Neřekl jsem ti, že budeš-li věriti, uzříš slávu Boží?« ⁴¹ Odklidili tedy kámen. Ježíš pozdvihl oči vzhůru a řekl: »Otče, děkuji tobě, že jsi mě vyslyšel. ⁴² Já jsem věděl, že mne vždycky slyšíš, avšak pro zástup, který kolem stojí, jsem to řekl, aby uvěřili, že ty jsi mne poslal.« ⁴³ To povědév, zvolal silným hlasem: »Lazare,

pojď ven.« ⁴⁴ I vyšel (hned) ten, jenž byl umřel, svázán jsa obvazky na rukou i na nohou, a tvář maje obvázanu šátkem. Ježíš jim řekl: »Rozvažte ho, a nechte, ať odejde.« ⁴⁵ Tu mnozí ze židů, kteří přišli k Marii (a Martě) spatřivše, co učinil (Ježíš), uvěřili v něho. ⁴⁶ Někteří však z nich odešli k fariseům a pověděli jim, co Ježíš učinil.

⁴⁷ Velekněží a fariseové shromáždili velegradu a řekli: »Co uděláme, protože tento člověk činí mnoho divů? ⁴⁸ Necháme-li ho tak, všichni uvěří v něho; i přijdou Římané a vezmou naše místo i národ.« ⁴⁹ Jeden pak z nich, jménem Kaifáš, jsa nejvyšším knězem toho roku, řekl jim: »Vy nic nevíte, ⁵⁰ ani na to nemyslíte, že jest vám prospěšno, aby jeden člověk zemřel za lid, a ne aby celý národ zahynul.« — ⁵¹ To však neřekl sám ze sebe, nýbrž jsa toho roku nejvyšším knězem prorokoval, že Ježíš měl umřít za národ, ⁵² a nejen za národ, nýbrž aby shromáždil v jedno také ty dítky Boží, které byly rozptýleny. — ⁵³ Od toho dne tedy se uradili, že ho usmrtí. ⁵⁴ Proto Ježíš nechodil již zjevně mezi židy, nýbrž odešel (odtamtud) do krajiny poblízkou pustiny, do města, které slove ěfrem, a tam pobýval s učedníky svými.

⁵⁵ Byly pak blízko židovské velikonoce,

55. A b y s e o č i s t i l i různými úkony náboženskými (obmýváním se, oběťmi) od poskvrnění levit-

a mnozí odešli z kraje do Jerusalema před velikonoce, aby se očistili. ⁵⁶ I hledali Ježíše a stojíce v chrámě pravili vespolek: »Co se vám zdá? Že nepřijde na slavnost?« Velekněží totiž a fariseové vydali rozkaz, zví-li kdo, kde jest, ať to oznámí, aby ho jali.

**Pán Ježíš v Betanii pomazán
a od mnoha židův za Vykupitele uznán.
12, 1—11.**

12, ¹ Šest dní před velikonoce přišel Ježíš do Betanie, kde byl Lazar, ten, jenž zemřel, a jehož Ježíš vzkřísil. ² I připravili mu tam hostinu, a Marta posluhovala. Lazar byl jedním z těch, kteří s ním byli za stolem. ³ Maria vzavši libru drahé masti z pravého nardu, pomazala Ježíšovi nohy a utřela mu nohy svými vlasy. Dům naplnil se vůní té masti. ⁴ I řekl jeden z učedníků jeho, Jidáš iškariotský, který hodlal ho zraditi: ⁵ »Proč nebyla prodána tato mast za tři sta denárův, a nebylo to dáno

ského, které si byli způsobili a které jim bránilo, že nemohli jísti beránka velikonočního.

1—8. Viz Mat. 26, 6—13., Mark. 14, 3—9.

1. Šest dní před velikon., t. j. v pátek před svou smrtí (dne 8. měs. nisanu). Hostina však konala se následující sobotu.

2. Tam, t. j. v Betanii sice, ale ne u Lazara, nýbrž v domě Šimona, jenž býval malomocným.

3. Libru, t. j. asi 325 g.

5. 300 denárů = asi 220 až 240 K.

chudým?« ⁶ To řekl, ne že měl péči o chudé, ale že byl zloděj a maje měšec zpronevěřoval to, co tam bylo ukládáno. ⁷ Ježíš tedy řekl: »Nech ji, aby to uchovala ke dni mého pohřbu. ⁸ Vždyť chudé máte vždycky s sebou, mne však vždycky nemáte.«

⁹ Četný zástup židů se dověděl, že tam jest, i přišli nejen k vůli němu, nýbrž aby také Lazara uviděli, kterého vzkřísil z mrtvých. ¹⁰ Velekněží však se uradili, že i Lazara usmrtí, ¹¹ neboť mnoho židův odcházelo pro něho a věřilo v Ježíše.

Slavný vjezd Ježíšův do Jerusalema.

Pohané přejí si ho viděti. 12, 12—36.

¹² Druhého dne četný zástup, který přišel na slavnost, uslyšev, že Ježíš jde do Jerusalema, ¹³ nabral palmových ratolestí, vyšel naproti němu a volal: »Hosanna, požehnaný, jenž se bere ve jménu Páně, král israelský!« ¹⁴ Ježíš totiž naleznuv oslátku, vsedl na ně, jak je psáno: ¹⁵ »Neboj se, dcero sionská; aj, král tvůj se bere, sedě na oslátku.« — ¹⁶ Tomu nerozuměli zprvu učedníci jeho, ale když Ježíš byl oslaven, tu rozpomenuli se, že to bylo o něm psáno,

7. Pomazání, jež Maria učinila, uchová se či platnost bude mít jako úkon přípravný k jeho pohřbu.

12.—19. Viz Mat. 21, I.—11., Mark. 11, 1—11., Luk. 19, 28—44.

15. Co do smyslu ze Zachar: 9, 9.

a že to učinili jemu. — ¹⁷ Zástup, který byl s ním, když Lazara povolal z hrobu a z mrtvých ho vzkřísil, vydával o něm svědectví. ¹⁸ Proto mu také naproti vyšel zástup, neboť slyšeli, že ten div učinil. ¹⁹ Tu řekli fariseové mezi sebou: »Vidíte, že nic neprospíváme? Hle, celý svět odešel za ním.«

²⁰ Byli pak někteří pohané mezi těmi, kteří přišli, aby se klaněli o slavnosti. ²¹ Ti přistoupili k Filipovi, který pocházel z Bet-saidy galilejské, a žádali ho řkouce: »Pane, přejeme si viděti Ježíše.« ²² Filip šel a řekl to Ondřejovi, Ondřej zas a Filip pověděli to Ježíšovi. ²³ Ježíš jim odpověděl: »Přišla hodina, aby oslaven byl Syn člověka. ²⁴ Vpravdě, vpravdě pravím vám: Nezemře-li zrno pšeničné, jež padlo do země, ²⁵ zůstává samotno; zemře-li však, přináší mnoho užitku. Kdo miluje život svůj, ztratí jej, a kdo nenávidí život svůj na

23.—25. Pán přirovnává sebe k zrně pšeničnému. Jako zrno to byvši zaseto, nepřinese žádného užitku, leč samo zetlí, tak ani vtělení Syna Božího a dosavadní působení nepřinese ani oslavy jeho lidské přirozenosti, ani užitku lidstvu, leč sám jako člověk dříve zemře. A podobně musí přemáhati se po případě i život svůj obětovati také jeho vyznavači a zvláště jeho zřízenci, neboť kdo miluje nezřízeně život svůj a proto není hotov nenáviděti, t. j. obětovati jej pro Krista, když by toho bylo třeba, ztratí jej, a to nejen když zemře smrtí časnou, nýbrž i smrtí věčnou, ježto bude vyloučen od spásy věčné. (Srovn. Mat. 10, 39., 16, 25., Mark. 8, 35., Luk. 9, 24., 17, 33.)

tomto světě, k životu věčnému zachová jej. ²⁶ Slouží-li mi kdo, následuj mne, a kde jsem já, tam bude i služebník můj. Bude-li mi kdo sloužiti, poctí jej Otec můj. ²⁷ Nyní duše má zkormoucena jest, a co říci mám? ,Otče, vysvobod' mne z té hodiny'. Avšak právě na tu hodinu jsem přišel. ²⁸ Otče, oslav jméno své.« I zazněl hlas s nebe: »Oslavil jsem je a ještě oslavím.« ²⁹ Lid, který tu stál a to slyšel, pravil, že zahřmělo, a jiní pravili: »Anděl mluvil k němu.« ³⁰ Ježíš odpověděl: »Ne pro mne zazněl ten hlas, nýbrž pro vás. ³¹ Nyní nastává soud nad tímto světem, nyní bude kníže toho světa ven vyvržen, ³² a já, budu-li povýšen od země, potáhnu všechno k sobě.« — ³³ To pravil naznačuje, jakou smrtí měl zemřít. — ³⁴ Zástup mu odpověděl: »My jsme slyšeli ze zákona, že Kristus zůstává na věky; kterak ty pravíš: ,Musí povýšen býti Syn člověka'? Kdo jest tento Syn člověka?« ³⁵ Ježíš jim řekl: »Ještě krátký čas je světlo mezi vámi. Chodte, pokud máte světlo, aby vás nezachvátila tma; kdo chodí ve tmě, neví,

27. n. Na tu hodinu přebolestného utrpení a smrti. Oslavil jsem jméno své, t. j. sebe, celým totiž životem, zázraky a učením tvým (Kristovým), a ještě oslavím, totiž tvou smrtí, vzkříšením a nanebevstoupením.

32. V š e c k o (podle starších rukopisů řeckých v š e c k y), t. j. všecky lidi.

35. Světlem míní sebe sama, tmou zaslepenost a zatvrzelost duševní.

kam jde. ³⁶ Dokud máte světlo, věřte ve světlo, abyste byli syny světla.« To pověděl Ježíš a odešel skryl se před nimi.

Veliká část židů trvá v nevěře, jiní se bojí víru svou projevit. 12, 37—50.

³⁷ Ačkoli však tolik zázrakův učinil před nimi, nevěřili v něho, ³⁸ aby se splnilo slovo proroka Isaiáše, které pověděl: »Pane, kdo uvěřil kázání našemu? A komu bylo zjeveno rámě Hospodinovo?« ³⁹ Proto nemohli uvěřiti, poněvadž Isaiáš opět řekl: ⁴⁰ »Zaslepil oči jejich a zatvrdil srdce jejich, aby očima neviděli a srdcem nesrozuměli a se neobrátili, a já jich neuzdravil.« ⁴¹ To řekl Isaiáš, když viděl slávu jeho a mluvil o něm. ⁴² Přece však i z náčelníků mnozí uvěřili v něho, ale pro fariseje nevyznávali toho, aby nebyli vyobcováni, ⁴³ neboť milovali více chválu od lidí, nežli chválu od Boha.

36. »Abyste byli synové světla,« t. j. abyste věrou vešli ve spojení se mnou, jenž jsem světlem světa.

38. R á m ě H o s p o d i n o v o, t. j. moc Hospodina. (Isaiáš 53, 1.)

40. Poučuje, že vlastní příčina jejich nevěry byla zatvrzelost, s kterou odpírali milosti Boží. Viz Mat. 13, 14—15., 4, 12., Luk. 8, 10., Sk. ap. 28, 26., Řím 11, 8.

41. T. j. Is. 6, 9.

**Pán zakončuje veřejnou činnost svou.
12, 44—50.**

⁴⁴ Ježíš pak zvolal: »Kdo věří ve mne, nevěří ve mne, nýbrž v toho, který mě poslal; ⁴⁵ a kdo vidí mne, vidí toho, který mě poslal. ⁴⁶ Já jako světlo přišel jsem na svět, aby žádný, kdo ve mne věří, nezůstal ve tmě. ⁴⁷ A uslyší-li kdo slova má a nezachová-li jich, toho já nesoudím, neboť jsem nepřišel, abych soudil svět, nýbrž abych spasil svět. ⁴⁸ Kdo mnou pohrdá a nepřijímá slov mých, (ten) má svého soudce: To slovo, které jsem mluvil, to ho odsoudí v den poslední, ⁴⁹ neboť já jsem nemluvil sám ze sebe, nýbrž Otec, jenž mě poslal, ten mi přikázal, co mám říkati a co mluvit. ⁵⁰ A já vím, že přikázání jeho jest život věčný. Co tedy já mluvím, mluvím tak, jak mi pověděl Otec.«

Pán Ježíš myje apoštolům nohy. 13, 1—19.

13, ¹ Před slavností velikonoční Ježíš věda, že přišla hodina jeho, aby z toho světa

44. T. j. nevěří tak ve mne, jako v toho, který mě poslal; neboť učení mé jest božské, Otce mého.

47.—48. T o h o j á n e s o u d í m, t. j. neodsu-
zují nyní, pokud viditelně žijí na zemi.

1. Slavností velikonoční rozumí světlý den či dobu od rána do večera dne 15. nisanu proti velikonočím, pascha, jimiž míní velikonoce vůbec (12, 1.), ke kterým ovšem počítal se někdy i den 14. nisanu, vždy však v e č e r 14. n i s a n u. Pravě tedy, že Pán Ježíš řečený důkaz lásky podal v e č e r p ř e d

odešel k Otci, protože měl v lásce (vždy) svoje (kteří byli) ve světě, projevil jim svou lásku měrou nejvyšší. ² Byla večeře. Dábel již vnukl v srdce, aby ho zradil Jidáš, syn Šimona iškariotského. ³ (Ježíš) jsa vědom si toho, že Otec dal mu v ruce všechno, a že vyšel od Boha a jde k Bohu, ⁴ vstal od večeře a odložil roucha svá a vzav šat lněný přepásal se. ⁵ Potom nalil vody do umyvadla a počal umývati učedníkům nohy a utíratí je šatem, kterým byl přepásán. ⁶ Přišel tedy k Šimonu Petrovi. I řekl mu Petr: »Pane, ty mně myješ nohy?« ⁷ Ježíš odpověděl a řekl jemu: »Co já činím, ty nevíš nyní, ale zvíš potom.« ⁸ Dí mu Petr: »Nebudeš mně mýti nohou na věky.« Ježíš mu odpověděl: »Neumyji-li tě, nebudeš míti podílu se mnou.« ⁹ Dí jemu Šimon Petr: »Pane, netoliko nohy mé, nýbrž i ruce a hlavu.« ¹⁰ Dí mu Je-

slavností velikonoční, sděluje v plném souhlase s evangeliemi ostatními, že to učinil (poslední večeři slavil) večer dne 14. nisanu, a nikoli, jak někteří vykládali, dne 13. nisanu, jako by se odchyloval od ostatních evangelií. (3. Mojž. 23, 5., 6., 4. Mojž. 28, 16., 17.)

10. Na východě koupávali se před hostinou v lázních, a poněvadž potom cestou k hostiteli pošpinili si nohy, umývali jim je otroci, když vstoupili do domu hostitelova. Pán Ježíš vyslovil tuto pravdu: Jako ten, kdo se v lázních vykoupal, přece cestou se poskvrní na nohou a potřebuje, aby mu byly umyty nohy, chce-li býti celý čist, tak i ten, kdo byl očištěn od hříchů, přece se poskvrňuje hříchy všedními v životě svém a potřebuje, aby byl jich zbaven, chce-li nabýti plné čistoty duševní.

žíš: »Kdo se vykoupal, nepotřebuje leč jen nohy si umýti, ale jest čist celý; i vy jste čisti, ale ne všichni.« — ¹¹ Věděl totiž, kdo jest ten, jenž ho zradí. Proto řekl: »Nejste čisti všichni.« — ¹² Když jim tedy nohy umyl a své roucho si vzal a se opět posadil, řekl jim: »Víte-li, co jsem vám učinil? ¹³ Vy mě nazýváte Mistrem a Pánem; a dobře pravíte; jsemť jím. ¹⁴ Jestliže tedy já, Pán a Mistr váš, umyl jsem vám nohy, i vy máte druh druhu nohy umývati. ¹⁵ Příklad zajisté dal jsem vám, abyste i vy činili tak, jako jsem já učinil vám. ¹⁶ Vpravdě, vpravdě pravím vám: Není služebník větší nad pána svého, ani posel větší nad toho, který ho poslal. ¹⁷ To-li víte, jste blahoslaveni, jestli to budete činiti. ¹⁸ Nepravím to o vás všech: já vím, které jsem si vyvolil, avšak aby se naplnilo Písmo: ‚Kdo jí se mnou chléb, pozdvihne proti mně patu svou‘. ¹⁹ Již nyní pravím (to) vám, prve než se to stane, abyste, když se to stane, uvěřili, že já to jsem.«

Pán označuje zrádce. Jidáš odchází.

13, 20—30.

²⁰ »Vpravdě, vpravdě pravím vám: Kdo přijímá toho, koho posílám, mne přijímá; kdo však mne přijímá, přijímá toho, jenž

mě poslal. ²¹ To pověděv Ježíš zkormoutil se v duchu a prohlásil: »Vpravdě, vpravdě pravím vám: Jeden z vás mě zradí.«
²² Učedníci pohlíželi druh na druhu, jsouce na rozpacích, o kom to praví. ²³ Jeden z učedníků jeho stoloval na lůně Ježíšově, ten, jehož Ježíš miloval. ²⁴ Tomu pokynul Šimon Petr a řekl jemu: »Pověz, kdo je (ten), o němž to praví.« ²⁵ On tedy se naklonil na prsa Ježíšova a řekl mu: »Pane, kdo je to?« ²⁶ Ježíš odpověděl: »Ten je to, komu já namočenou skývu podám.« A namočiv ji, podal skývu Jidášovi, (synu) Šimona iškariotského. ²⁷ Po té skývě vešel do něho ďábel. I řekl mu Ježíš: »Co činíš, učiň rychle.« ²⁸ Toho však nikdo ze stolujících nevěděl, k čemu to řekl jemu. ²⁹ Poněvadž totiž Jidáš měl měšec, domnívali se někteří, že mu Ježíš řekl: »Nakup, čeho nám jest potřebí ke dni svátečnímu,« aneb aby dal něco chudým. ³⁰ On tedy vzav skývu ihned vyšel. Byla pak noc.

21.—26. Srovn. Mat. 26, 21—25., Mark. 14, 18—21., Luk. 22, 21—23.

23. Ten, jehož Ježíš miloval totiž apoštol Jan.

25. Před touto žádostí Petrovou předcházelo to, co vypravuje Mat. 26, 22—24. (Mark 14, 18—21., Luk. 22, 22—23.), totiž dotazy apoštolů, kdo to byl, a Kristova odpověď.

**Pán Ježíš odejde k otci. Petr ho zapře.
13, 31—38.**

³¹ Když odešel, Ježíš pravil: »Nyní jest oslaven Syn člověka a Bůh oslaven jest v něm. ³² Je-li Bůh oslaven v něm, oslaví ho i Bůh sám v sobě: ano, hned ho oslaví. ³³ Dítky, ještě maličko jsem s vámi. Budete mne hledati a, jak jsem řekl židům: „Kam já jdu, vy nemůžete přijíti, tak pravím nyní i vám. ³⁴ Prikázání nové vám dávám, abyste se milovali vespolek; jako jsem já miloval vás, abyste se i vy milovali vespolek. ³⁵ Po tom poznají všichni, že jste učedníci moji, budete-li míti lásku jedni k druhým.« ³⁶ Řekl mu Šimon Petr: »Pane, kam jdeš?« Ježíš odpověděl: »Kam já jdu, nemůžeš nyní za mnou jíti, půjdeš však později.« ³⁷ Dí jemu Petr: »Pane, proč nemohu nyní za tebou jíti? Život svůj dám za tebe.« ³⁸ Ježíš odpověděl: »Život svůj dáš za mne? Vpravdě, vpravdě pravím

31. T. j.: N y n í jest oslava lidské přirozenosti mé tak blízko, že možno říci, že již jsem oslaven. — B ů h o s l a v e n j e s t v n ě m, jeho totiž utrpením, smrtí, vzkříšením a j.

34. Prikázání lásky k bližnímu nazývá n o v ý m, nikoli že by teprve nyní bylo dáno po prvé (vždyť lásku k bližnímu ukládá již zákon přirozený a již skrze Mojžíše prikázal ji Bůh; 3. Mojž. 19, 10.), nýbrž pro novou normu, kterou vytkl lásce k bližnímu, c h t ě j e, a b y c h o m s e m i l o v a l i v e s p o l e k p o d o b n o u l á s k o u, jakou on miloval nás, snášeje pro spásu všech lidí nedostatky, protiventství a obětuje pro ně i život svůj.

tobě: nezazpívá kohout, dokud mne nezapřeš třikráte.«

Kristova řeč na rozloučenou.

a) Ježíš těší své apoštoly. 14, 1—31.

14, ¹ »Nermutiž se srdce vaše. Věříte v Boha, i ve mne věřte. ² V domě Otce mého jest příbytků mnoho; kdyby ne, byl bych vám to řekl. Jdu, abych vám připravil místo. ³ A jestli odejdu a připravím vám místo, přijdu zase a vezmu vás k sobě, abyste i vy byli, kde jsem já. ⁴ A kam já jdu, víte, i cestu znáte.«

⁵ Řekl mu Tomáš: »Pane, nevíme, kam jdeš; kterak můžeme znáti cestu?« ⁶ Ježíš řekl jemu: »Já jsem cesta a pravda a život; nikdo nepřichází k Otci leč jen skrze mne. ⁷ Kdybyste byli poznali mne, byli byste poznali i Otce mého; a od této chvíle poznáváte ho, ba viděli jste ho.« ⁸ Dí jemu Filip: »Pane, ukaž nám Otce, a to nám stačí.« ⁹ Ježíš mu řekl: »Tak dlouhý čas jsem s vámi, a nepoznali jste mne,

7. Míjí poznání dokonalé, poznání lidské i božské přirozenosti jeho a zejména též toho poměru, ve kterém jest k Otci, že totiž jako Syn Boží jest od Boha Otce od věčnosti zplozen. O d t é t o c h v í l e, t. j. již co nejdříve. Nebot' ještě tuto noc, dříve než odejdou z večeřadla, Pán Ježíš vyloží jim svůj poměr k Otci, a co jim zůstane ještě nejasno, vysvětlí se jim, až vstane z mrtvých, zvláště pak, až vstoupí na nebesa a sešle jim Ducha svatého. Přes to Otce již viděli, t. j. nedokonale již ho poznali, a to tehdy již, když se dověděli, že on jest Syn Boží.

Filipe? Kdo vidí mne, vidí i Otce. Kterak ty praviš: ‚Ukaž nám Otce‘? ¹⁰ Nevěříš, že já v Otci a Otec ve mně jest? Slova, která já mluvím vám, nemluvím sám od sebe; a Otec, který zůstává ve mně, činí ty skutky. ¹¹ Věřte mi, že já v Otci a Otec ve mně jest. ¹² Ne-li, pro skutky samy věřte. Vpravdě, vpravdě pravím vám: Kdo věří ve mne, bude i on činiti skutky, které já činím, ano větší nad ty bude činiti, neboť já jdu k Otci, ¹³ a začkoli budete prositi [Otce] ve jménu mém, učiním to, aby oslaven byl Otec v Synu. ¹⁴ Budete-li zač prositi ve jménu mém, učiním to.«

¹⁵ »Milujete-li mne, přikázání má zachovávejte. ¹⁶ A já budu prositi Otce a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky, ¹⁷ Ducha pravdy; jeho svět nemůže přijmouti, poněvadž ho nevidí, ani ho nezná; vy však ho znáte; neboť ve vás zůstává a ve vás bude.«

¹⁸ »Nenechám vás sirotků, přijdu zase k vám. ¹⁹ Ještě maličko, a svět již mne neuzří. Vy však mne uzříte, neboť já jsem živ, a také vy živi budete. ²⁰ V ten den vy

12. n. Pán Ježíš totiž omezil svou činnost pouze na Palestinu a shromáždil kolem sebe malý hlouček věrných, apoštolé však měli působiti také mimo Palestinu a i pohanské národy přiváděti k pravé víře.

17. N e v i d í či v něho nevěří a nevěřice v něho, nejsou způsobilí, aby působnost Ducha sv. do duše připustili a z ní jeho samého poznali.

20. T. j. v čase oslaveného života mého.

poznáte, že já jsem v Otci svém a vy ve mně a já ve vás. ²¹ Kdo má příkazy mé a je zachovává, ten mě miluje. Kdo však miluje mne, bude milován od Otce mého, i já budu ho milovati a zjevím se mu.«

²² Řekl mu Juda, nikoliv onen iškariotský: »Pane, co se to stalo, že se hodláš zjeviti nám, a ne světu?« ²³ Ježíš mu odpověděl: »Miluje-li kdo mne, slovo mé zachovávati bude, a Otec můj bude ho milovati, i přijdeme k němu a příbytek u něho si učiníme. ²⁴ Kdo mne nemiluje, slov mých zachovává, a (přece) slovo, které slyšíte, není moje, nýbrž Otce, který mě poslal.«

²⁵ »Toto mluvil jsem vám u vás zůstává, ²⁶ Utěšitel pak, Duch svatý, kteréhož Otec pošle ve jménu mém, ten vás naučí všem věcem a připomene vám všecko, co jsem mluvil vám. ²⁷ Pokoj svůj vám zůstavuji, pokoj svůj vám dávám; ne jako svět dává, já vám dávám. Nermutiž se srdce vaše, aniž se strachuj. ²⁸ Slyšeli jste, že já jsem vám řekl: Jdu a přijdu (zase) k vám. Kdybyste mě milovali, radovali byste se, že jdu k Otci, neboť Otec větší jest mne. ²⁹ Nyní pověděl jsem vám to, prve než by se to stalo, abyste, když se to stane, uvě-

21. Zjevím se mu svou milostí a svými dobrodiními.

28. Mluvil tu jako člověk, ne jako Bůh. Neboť jako člověk šel k Otci; jako Bůh jest s ním spojen od věčnosti. A jako člověk toliko jest menší, než Otec; jako Bůh jest mu roven.

řili. ³⁰ Již nebudu mnoho mluvit s vámi, neboť přichází kníže tohoto světa. Na mně nemá ničeho, ³¹ ale svět má poznati, že miluji Otce a tak činím, jak mi Otec přikázal. Vstaňte, pojďme.«

**b) Apoštolé ať zůstanou s Ježíšem
ve spojení a milují se vespolek. 15, 1—17.**

15, ¹ »Já jsem pravý vinný kmen a Otec můj jest vinař. ² Každou ratolest ve mně, která nenese ovoce, odejme, a každou, která nese ovoce, očistí, aby nesla více ovoce. ³ Vy jste již čisti tím slovem, které jsem vám mluvil. ⁴ Zůstaňte ve mně, a já ve vás. Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li ve kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně. ⁵ Já jsem vinný kmen, vy (jste) ratolesti; kdo zůstává ve mně a já v něm, ten přináší ovoce mnoho, neboť beze mne nemůže činiti nic. ⁶ Jestliže kdo ve mně nezůstane, vyvržen

30. Kníže tohoto světa, t. j. ďábel, přicházel tehdy, ne sice ve své osobě, nýbrž ve svých náhoncích — v Jidášovi, a v těch, kteří ještě té noci vyšli s ním na Pána Ježíše. (Luk. 22, 3., 53., Jan 13, 2., 27.) — Na mně nemá ničeho, t. j. na mně není žádné poskvrny, nemá tedy ke mně práva, a já nejsem povinen umřít; necméně připustím, abych byl jat a usmrčen, a to proto, aby poznal svět, že miluji Otce...

15., 1. Podobenství toto promluvil Pán Ježíš, když měl se k odchodu. Podle některých postoupil již do síně.

3. Tím slovem, t. j. veškerým učením mým.

bude ven jako ratolest; i uschne a seberou ji a vrhnou na oheň, a bude hořeti. ⁷ Zůstanete-li ve mně a slova má zůstanou-li ve vás: cokoli budete chtít, prostě, a stane se vám. ⁸ V tom jest oslava Otce mého, že přinášíte mnoho užitku a stáváte se (dokonalými) učedníky mými. ⁹ Jako mne miloval Otec, i já jsem miloval vás. Zůstaňte v lásce mé. ¹⁰ Budete-li zachovávatí přikázání má, zůstanete v lásce mé, jakož i já jsem zachoval přikázání Otce svého a zůstávám v lásce jeho. ¹¹ Toto mluvil jsem vám, aby radost má byla ve vás, a aby radost vaše vyvrcholila.«

¹² »To jest přikázání mé, abyste se milovali vespolek jako jsem (já) miloval vás. ¹³ Větší lásky nemá nikdo nad tu, aby kdo položil život svůj za své přátele. ¹⁴ Vy jste přátelé moji, činíte-li, co já přikazuji vám. ¹⁵ Již více nenazývám vás služebníky, neboť služebník neví, co činí pán jeho, ale nazval jsem vás přáteli, neboť jsem vám oznámil všechno, co jsem slyšel od Otce svého. ¹⁶ Ne vy jste mne vyvolili, nýbrž já jsem vyvolil vás a ustanovil jsem vás (k tomu), abyste šli a přinášeli užitek,

11. T o t o, t. j. to, že vykonáváním přikázání mých udržíte se v mé lásce. — Jako Kristus podle lidské přirozenosti své pociťoval nevyšlovnou radost z té lásky, kterou měl k němu nebeský Otec, tak chtěl, aby též apoštolé cítili radost plynoucí z vědomí, že jsou milováni od něho a aby radost ta se naplnila či dokonalou a úplnou se stala někdy, totiž v nebesích.

a užitek váš (aby) zůstával, by začkoli byste poprosili Otce ve jménu mém, dal vám. ¹⁷ To přikazuji vám, abyste se milovali vespolek.«

**c) Učedníci Ježíšovi budou u světa
v nenávisti. 15, 18—16., 4.**

¹⁸ »Jestliže svět vás nenávidí, vezte, že mne nenáviděl prve nežli vás. ¹⁹ Kdybyste byli ze světa, svět by miloval své vlastnictví; poněvadž však ze světa nejste, nýbrž já jsem vás vyvolil ze světa, proto vás svět nenávidí. ²⁰ Pamatujte na to slovo, které jsem já řekl vám: ‚Není služebník větší nežli jeho pán‘. Jestliže mne pronásledovali, i vás budou pronásledovati, jestliže mé slovo zachovali, i vaše budou zachovávat. ²¹ Ale toto všecko učiní vám pro jméno mé, poněvadž neznají toho, jenž mě poslal. ²² Kdybych byl nepřišel a jim nemluvil, hříchu by neměli; nyní však nemají výmluvy ze hříchu svého. ²³ Kdo nenávidí mne, nenávidí i Otce mého. ²⁴ Kdybych byl nečinil mezi nimi skutků, kterých nikdo jiný nečinil, hříchu by neměli; avšak (oni je) i viděli, a (přece) nenáviděli jak mne, tak Otce mého. ²⁵ Ale (to se dělo a děje), aby se splnilo slovo, které jest napsáno v zákoně jejich: ‚Ne-

20. Viz Jan 13, 16., Mat. 10, 24.

25. Žalm 24, 19.

náviděli mě bez příčiny'.²⁶ Když pak přijde Utěšitel, kterého já pošlu vám od Otce, Duch pravdy, jenž vychází od Otce, ten bude svědčiti o mně; ²⁷ avšak i vy budete svědčiti, neboť jste se mnou od počátku.«

16, ¹ »Toto mluvil jsem vám, abyste se nepohoršili. ² Ze synagogy své vyloučí vás, ano přichází hodina, že každý, kdo vás zabije, bude se domnívati, že tím Bohu slouží. ³ A to vám učiní, poněvadž nepoznali Otce ani mne. ⁴ Ale tyto věci mluvil jsem vám, abyste, když přijde hodina jejich, rozpomenuli se, že jsem vám to pověděl. ⁵ S počátku jsem vám těch věcí neřekl, neboť jsem byl s vámi.«

d) Zaslíbení Ducha sv. apoštolům a jeho působení. 16, 5—33.

⁵ »Nyní však jdu k tomu, jenž mě poslal, a nikdo z vás neptá se mne: ‚Kam jdeš?‘ ⁶ Ale že jsem vám ty věci mluvil, zármutek naplnil srdce vaše. ⁷ Ale já pravdu pravím vám: Jest vám užitečno, abych já odešel, neboť, neodejdu-li, Utěšitel nepřijde k vám; odejdu-li, pošlu ho k vám. ⁸ A on přijda, usvědčí svět z hříchu a ze

8.—11. Usvědčí svět ze spravedlnosti, t. j. dokáže lidem nevěřícím Kristovu nevinnost a svatost, a to tím, že podá důkaz o jeho odchodu k Otci. — Ze soudu Duch sv. usvědčí

spravedlnosti a ze soudu; ⁹ z hříchu, že nevěří ve mne; ¹⁰ ze spravedlnosti, že jdu k Otci, a již neuzříte mne, ¹¹ ze soudu pak, že kníže tohoto světa již jest odsouzen. ¹² Ještě mnoho mám mluvití vám, ale nemůžete to nyní snést. ¹³ Když však přijde onen Duch pravdy, naučí vás všeliké pravdě, neboť nebude mluvití sám od sebe, nýbrž co uslyší, bude mluvití a příští věci zvěstuje vám. ¹⁴ On mě oslaví, neboť z mého vezme a zvěstuje vám to. ¹⁵ Všecko, cokoli má Otec, mé jest; proto jsem řekl: z mého vezme a zvěstuje vám.«

¹⁶ »Maličko, a již neuzříte mne, a opět maličko, a uzříte mě, poněvadž jdu k Otci.«
¹⁷ Někteří z učedníků jeho řekli k sobě vespolek: »Co je to, co nám praví: ,Ma-

svět, to jest podá důkaz, že svět nevěřící jest hoden, aby byl odsouzen, a že jistě soudu a trestu Božímu neujde, nebude-li včas činiti pokání. — Kníže tohoto světa jest již odsouzen, t. j.: mojí smrtí a mým zmrtvýchvstáním bude satanáš zbaven té vlády, které hříchem prvých lidí nabyt nad světem. O té porážce jeho podá jistotu Duch sv., a to nejen svým příchodem viditelným a vnějšími zjevy podivuhodnými, které bude působiti skrze apoštoly, nýbrž a to zvláště i tím, že sám ujme vládu v srdcích lidských, jež posud jsou v porobě a vlastnictví knížete tohoto světa, a že vždy více bude zapuzovati modlářství, kterým se koná služba ďáblova. Je-li kníže poražen a odsouzen, je to známka a záruka, že odsouzeni budou také jeho poddaní, kteří jednají v jeho službě, t. j. svět.

13. Nebude mluvití sám od sebe, nýbrž cokoli bude mluvití, to uslyší či pozná od jiného, od Syna, a tím i od Otce, od něhož Syn to uslyšel. (Jan 15, 15.) Praví tak vzhledem k tomu, že Duch sv. vychází nejen od Otce, nýbrž i od Syna.

ličko, a neuzříte mne, a opět maličko, a uzříte mě' a ,poněvadž jdu k Otci'?»

¹⁸ Pravili tedy: »Co je to, co dí: ,Maličko'?

Nevíme, co praví.« ¹⁹ Ježíš poznal, že se ho chtěli tázati, a řekl jim: »O tom se tážete mezi sebou, že jsem řekl: ,Maličko, a neuzříte mne, a opět maličko, a uzříte mě'?

²⁰ Vpravdě, vpravdě pravím vám: Vy budete kvíliti a plakati, ale svět se bude radovati; vy se budete rmoutiti, ale zármutek váš obrátí se v radost. ²¹ Žena, když rodí, má zármutek, neboť přišla hodina její; když však porodila dítě, již nepamatuje na bolest pro radost, že se narodil člověk na svět. ²² Tak i vy máte nyní zármutek, avšak opět vás uzřím, a radovati se bude srdce vaše, a radosti vaší vám nikdo neodejme. ²³ A v ten den nebudete se mě tázati po ničem. Vpravdě, vpravdě pravím vám: Budete-li zač prositi Otce ve jménu mém, dá vám. ²⁴ Až dosud jste neprosili za nic ve jménu mém; prostě, a dostanete, aby radost vaše byla vrchovatá.«

²⁵ »Toto jsem vám mluvil v obrazech; přichází hodina, kdy nebudu již mluvit vám v obrazech, nýbrž zjevně budu vám zvěstovati o Otci. ²⁶ V ten den budete pro-

26. T. j. s k r z e m n e budete tak povznešeni k Bohu, že ve svých modlitbách budete moci obracet se k Bohu přímo jako dítky k Otci. Neodpírá jim další své přímluvy, nýbrž spíše ukazuje na ni slovy »ve jménu mém«, dávaje tak najevo, že jedině

siti ve jménu mém; a nepravím vám, že já budu prositi Otce za vás, ²⁷ neboť Otec sám miluje vás, protože vy jste milovali mne a uvěřili jste, že jsem já vyšel od Boha. ²⁸ Vyšel jsem od Otce a přišel jsem na svět; opět opouštím svět a jdu k Otci.« ²⁹ Řkou jemu učedníci jeho: »Hle, nyní mluvíš zjevně a žádného obrazu nepravíš; ³⁰ nyní víme, že znáš všechno a nemáš zapotřebí, aby se tě kdo tázal; proto věříme, že jsi od Boha vyšel.« ³¹ Ježíš jim odpověděl: »Nyní věříte? ³² Hle, přichází hodina a již je tu, že se rozprchnete každý do svého a mě samotna necháte; ale nejsem sám, neboť Otec jest se mnou. ³³ Tyto věci jsem vám mluvil, abyste měli ve mně pokoj. Na světě budete míti soužení, avšak důvěřujte, já jsem přemohl svět.«

Kristova modlitba velekněžská. 17, 1—26.

17, ¹ Tyto věci promluvil Ježíš, pozdvihl oči k nebi a řekl: »Otče, přišla hodina;

skrze něho budou moci obracet se s důvěrou k Bohu jako k Otci.

30. N e m á š z a p o t ř e b í, a b y s e t ě k d o t á z a l, neboť znaje všechno, i myšlení lidská, víš také, zdali a o čem kdo chce se tebe tázati.

33. T y t o v ě c i, t. j. svou smrt, své zmrtvýchvstání a nanebevstoupení.

33. J á j s e m p ř e m o h l s v ě t, t. j. svou smrtí a svým utrpením překonám svět či všechno to, co brání spáse člověka, a to v době tak blízké, že možno říci, že jsem jej již přemohl.

1.—4. P r o s e b e ž á d á o s l a v y, aby totiž

oslav Syna svého, aby Syn tvůj oslavil tebe, ² ježto jsi mu dal moc nade vším lidstvem, aby dal život věčný všem, které jsi dal jemu. ³ To pak jest život věčný, aby poznali tebe, jediného pravého Boha, a toho, jehož jsi poslal, Ježíše Krista. ⁴ Já jsem tě oslavil na zemi, dokonav dílo, které jsi mi dal, abych je učinil. ⁵ A nyní oslav mě ty, Otče, u sebe slávou, kterou jsem měl u tebe, prve nežli svět byl.«

⁶ »Oznámil jsem jméno tvé lidem, které jsi mi dal ze světa. — Tvoji byli, a mně jsi je dal, a slovo tvé zachovali. — ⁷ Nyní poznali, že všechno, co jsi mi dal, jest od tebe, ⁸ neboť slova, která jsi mi dal, dal jsem jim, a oni (je) přijali a vpravdě poznali, že jsem vyšel od tebe a uvěřili, že ty jsi mě poslal.«

⁹ »Já za ně prosím. Neprosím to za svět, nýbrž za ty, které jsi mi dal, neboť tvoji jsou, — ¹⁰ všechno, co jest mé, je tvoje, a co je tvé, jest moje, — a jsem v nich oslaven. ¹¹ A již nejsem ve světě, ale oni jsou ve světě, a já jdu k tobě. Otče svatý, zacho-

oslaveno bylo jeho člověčenství a zjevnou se stala božská jeho velebnost, a to i při jeho smrti — očividnými zázraky, i potom — jeho zmrtvýchvstáním, nanebevstoupením a zaujetím místa po jeho pravici a sesláním Ducha sv.

Od 9—19. prosí za apoštoly.

11 n. Z a c h o v e j j e v e j m é n u s v é m, v tom učení totiž, které jsi mi dal. — »T e n s y n z á h u b y« = Jidáš, který jediný z apoštolů upadl v záhubu.

vej je ve svém jménu, které jsi mi dal, aby byli jedno, jako my. ¹² Když jsem byl s nimi, já jsem je zachovával ve jménu tvém; ochránil jsem ty, které jsi mi dal, a nikdo z nich nezahynul, leč jen ten syn záhuby, aby se splnilo Písmo. ¹³ Nyní však jdu k tobě a toto mluvím ve světě, aby měli radost moji v sobě vrcholnou. ¹⁴ Já jsem jim dal slovo tvé a svět pojal nenávisť proti nim, poněvadž nejsou ze světa, jako ani já ze světa nejsem. ¹⁵ Neprosím, abys je vzal ze světa, nýbrž abys je ochránil zlého. ¹⁶ Ze světa nejsou, jako ani já nejsem ze světa. ¹⁷ Posvěť je v pravdě; slovo tvé jest pravda. ¹⁸ Jako jsi ty mne poslal na svět, i já jsem je poslal na svět. ¹⁹ A já posvěcuji sebe sama za ně, aby i oni posvěceni byli v pravdě.«

²⁰ »Neprosím pak toliko za ně, nýbrž i za ty, kteří skrze slovo jejich uvěří ve mne, ²¹ aby všichni byli jedno jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli, by svět uvěřil, že jsi ty mě

16. n. Prosí, aby je O t e c p o s v ě t ě l v p r a v d ě zjevené či evangelní, ale nemíní tím posvěcení vnitřního, jež se děje milostí posvěcující, nýbrž posvěcení, kterým by se stali způsobilými hlasateli zjevené pravdy.

19. Mí n í p o s v ě c e n í m tím rozhodnutí svobodné vůle své, kterým jako člověk zasvětil se smrti obětní. Obětoval se také k tomu konci, aby apoštolé byli posvěceni k svému úřadu, a to »v pravdě«, t. j. opravdově, tak, aby byli skutečně a úplně od světa nevěřícího oddělení a patřili zcela Bohu.

20.—26. P r o s í z a v š e c k y v ě ř í c í.

poslal. ²² A já jsem jim dal slávu, kterou jsi mi dal, aby byli jedno, jakož i my jedno jsme: ²³ já v nich a ty ve mně, aby byli v jednotě dokonalé, by svět poznal, že jsi ty mne poslal a že jsi je miloval, jako jsi miloval mne. ²⁴ Otče, chci, aby, kde jsem já, byli se mnou i ti, které jsi mi dal, by viděli slávu mou, kterou jsi mi dal, neboť jsi mě miloval před stvořením světa. ²⁵ Otče spravedlivý, svět tě nepoznal, ale já jsem tě poznal; i tito poznali, že ty jsi mě poslal. ²⁶ A v známost uvedl jsem jim jméno tvé a v známost uvedu, aby ta láska, kterou jsi mě miloval, byla v nich i já v nich.«

Pán Ježíš jat. 18, 1—12.

18, ¹ To pověděv Ježíš vyšel s učedníky svými za potok Cedron, kde byla zahrada; do té vešel on i učedníci jeho. ² Věděl však o tom místě i Jidáš, který ho zrazoval, neboť Ježíš scházel se tam často s učedníky svými.

³ Jidáš tedy pojav četú (vojáků) a pochopy od velekněží a fariseů, přišel tam se svítilnami a pochodněmi a zbraní. ⁴ Ježíš věda všecko, co na něj mělo přijíti, vyšel (jim vstříc) a řekl: »Koho hledáte?« ⁵ Odpověděli mu: »Ježíše Nazaretského.«

1.—12. Srovn. Mat. 26, 47—56., Mark. 14, 43—52., Luk. 22, 47—53.

Řekl jim Ježíš: »Já jsem to.« — Stál s nimi též Jidáš, který ho zrazoval. — ⁶ Jak jim tedy řekl: »Já jsem to«, ustoupili zpět a padli na zem. ⁷ I otázal se jich opět: »Koho hledáte?« Oni řekli: »Ježíše Nazaretského.« ⁸ Ježíš odpověděl: »Řekl jsem vám, že já jsem to. Hledáte-li tedy mne, nechte těchto, ať odejdou.« ⁹ Aby se splnilo slovo, které řekl: »Neztratil jsem nikoho z těch, které jsi mi dal.« ¹⁰ Tu Šimon Petr maje meč, vytasil jej, napadl služebníka veleknězova a uťal mu pravé ucho. — Jméno služebníka toho bylo Malchus. — ¹¹ I řekl Ježíš Petrovi: »Schovej meč svůj do pochvy. Nemám píti kalich, který mi dal Otec?« ¹² Tu četa, tisíčník a židovští pochopové jali Ježíše a svázali ho.

Pán Ježíš před Annášem. Petrův pád. **18, 13—27.**

¹³ I přivedli ho nejprve k Annášovi, neboť byl tchánem Kaifáše, který byl nejvyšším knězem toho roku. ¹⁴ Byl to (onen) Kaifáš, který dal židům radu, že jest užitečno, aby jeden člověk zemřel za lid.

¹⁵ Za Ježíšem šel Šimon Petr a jiný učed-

9. Srovn. Jan 17, 12.

13. Annáš býval nejvyšším knězem, ale potom byl sesazen od Valeriána Grata, podržev titul nejvyššího kněze, Kaifáš byl nejvyšším knězem úřadujícím.

14. Srovn. Jan 11, 49—50.

15.—18. Srovn. Mat. 26, 69—70., Mark. 14, 66—68., Luk. 22, 54—57.

ník. Tento učedník byl znám nejvyššímu knězi a vešel s Ježíšem do dvora nejvyššího kněze, ¹⁶ ale Petr stál u dveří venku. Ten druhý učedník, jenž byl znám nejvyššímu knězi, vyšel a promluviv s vrátnou, uvedl Petra dovnitř. ¹⁷ Tu děvečka vrátná pravila Petrovi: »Nejsi také ty z učedníků toho člověka?« On řekl: »Nejsem.« ¹⁸ Stáli pak tam služebníci a pochopové u ohně, poněvadž byla zima, a ohřívali se; stál s nimi také Petr, ohřívaje se.

¹⁹ Velekněz tedy otázal se Ježíše o jeho učednících a o jeho učení. ²⁰ Ježíš mu odpověděl: »Já jsem mluvil světu zjevně; já jsem učil vždy v synagoze a v chrámě, kde všichni židé se scházejí, a tajně jsem nemluvil nic. ²¹ Proč se mne ptáš? Zeptej se těch, kteří slyšeli, co jsem mluvil; hle, ti vědí, co jsem já mluvil.« ²² Když to pověděl, jeden z pochopů, stoje tu, dal Ježíšovi poliček řka: »Tak odpovídáš nejvyššímu knězi?« ²³ Ježíš mu odpověděl: »Mluvil-li jsem zle, vydej svědectví o zlém; pakli dobře, proč mě tepeš?«

²⁴ I poslal ho Annáš svázaného k nejvyššímu knězi Kaifášovi. ²⁵ Šimon Petr stál a ohříval se. I řekli mu: »Nejsi také z učedníků jeho?« On zapřel a řekl: »Ne-

25.—26. Viz Mat. 26, 71—75., Mark. 14, 69—72., Luk. 22, 58—62.

jsem.«²⁶ Dí mu jeden ze služebníků nejvyššího kněze, příbuzný toho, jemuž Petr uřal ucho: »Neviděl jsem já tě s ním v zahradě?«²⁷ Tu zapřel Petr opět a hned kochout zazpíval.

Pán Ježíš před Pilátem. 18, 28—40.

²⁸ I přivedli Ježíše od Kaifáše do soudní síně. Bylo ráno. Sami nevešli do soudního dvora, aby se neposkvrnili, nýbrž aby mohli jísti velikonočního beránka.²⁹ Tedy Pilát vyšel k nim ven a řekl: »Kterou žalobu vedete proti tomuto člověku?«³⁰ Odpověděli mu: »Kdyby tento nebyl zločinec, nevydali bychom ho tobě.«³¹ I řekl jim Pilát: »Vezměte ho vy a podle zákona svého sudte ho.« Tu řekli mu židé: »Nám nepřisluší zabít nikoho.« —³² Aby se splnilo slovo Ježíšovo, které byl pověděl naznačuje, jakou smrtí má umřítí. —

³³ Pilát tedy vešel opět do soudní síně, povolal (k sobě) Ježíše a řekl mu: »Ty jsi král židovský?«³⁴ Ježíš odpověděl: »Sám od sebe to pravíš, či jiní ti to o mně pověděli?«³⁵ Pilát odpověděl: »Jsem já žid? Národ tvůj a velekněží vydali mi tebe. Co jsi učinil?«³⁶ Ježíš odpověděl: »Království mé není z tohoto světa. Kdyby z tohoto světa bylo království mé, slu-

28.—40. Viz Mat. 27, 11—26., Mark. 15, 2—15., Luk. 23, 2—7., 13—25.

žebníci moji bránili by, abych nebyl vydán židům; ale království mé není odtud.«

³⁷ I řekl mu Pilát: »Tedy králem jsi ty?« Ježíš odpověděl: »Ano, já jsem král. Já jsem se k tomu narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě. Každý, kdo je z pravdy, slyší hlas můj.«

³⁸ Dí mu Pilát: »Co jest pravda?«

Když to pověděl, vyšel opět k židům a řekl jim: »Já na něm žádné viny nenalézám. ³⁹ Jest však u vás obyčej, abych vám propustil jednoho (vězně) o velikonocích. Chcete tedy, abych vám propustil krále židovského?« ⁴⁰ I vzkřikli opět všichni řkouce: »Ne toho, nýbrž Barabáše.« — Ten Barabáš byl lotr. —

Pán Ježíš bičován, potupen, odsouzen.

19, 1—16.

19, ¹ Tu Pilát vzal Ježíše a dal ho zbičovati. ² Vojáci, spleťše korunu z trní, vložili mu ji na hlavu a přioděli ho rouchem šarlatovým. ³ Přicházeli k němu a říkali: »Zdráv buď, králi židovský!« A dávali mu poličky.

⁴ I vyšel Pilát opět ven a řekl jim: »Hle, vedu vám ho ven, abyste poznali, že na něm žádné viny nenalézám.« — ⁵ Tu vyšel ven Ježíš nesa korunu trnovou a roucho šarlatové. — I řekl jim: »Ejhle, člo-

věk!« ⁶ Jak ho tedy uzřeli velekněží a pochopové, zvolali: »Ukřižuj, ukřižuj ho!« Dí jim Pilát: »Vezměte ho vy a ukřižujte, neboť já na něm viny nenalézám.« ⁷ Židé mu odpověděli: »My máme zákon, a podle zákona má umřít, neboť se činil Synem Božím.«

⁸ Když Pilát uslyšel to slovo, obával se více. ⁹ I vešel opět do soudní síně a řekl Ježíšovi: »Odkud jsi ty?« Ale Ježíš nedal mu odpovědi. ¹⁰ I řekl mu Pilát: »Se mnou nemluvíš? Nevíš, že mám moc tebe propustit a mám moc tebe ukřižovati?« ¹¹ Ježíš mu odpověděl: »Neměl bys žádné moci proti mně, kdyby ti nebylo dáno shůry; proto ten, kdo mě tobě vydal, má větší hřích.« ¹² Odtud Pilát hleděl ho propustit, ale židé křičeli: »Propustíš-li ho, nejsi přítel císařův, neboť každý, kdo se činí králem, protiví se císaři.« ¹³ Pilát uslyšev ta slova, vyvedl Ježíše ven a posadil se na soudnou stolicí na místě, které slove Lithostrotos, hebrejsky Gabbatha. ¹⁴ Byl pátek

6. Vezměte ho vy a ukřižujte. Slovy těmi nedal jistě židům svolení, aby ho ukřižovali, nýbrž ironicky — s posměchem — odmítl jejich požadavek.

8. Cítil již dříve jakýsi nepokoj vnitřní, výčitky svědomí, že přes veškeré přesvědčení o jeho nevině dal Krista ztýrati jako zločince; nyní však, když uslyšel, že se činí Synem Božím, obával se tím více. Nemohl se ubrániti myšlence, že by to snad přece mohl býti nějaký bůh v podobě lidské aneb alespoň nějaký polobůh, a že by tedy trest a pomstu božskou na sebe svolal, kdyby dále proti němu zakročoval.

velikonoční, okolo hodiny šesté; i řekl židům: »Ejhle, král váš!«¹⁵ Ale oni vzkřikli: »Pryč s ním, pryč s ním, ukřižuj ho!« Řekl jim Pilát: »Krále vašeho ukřižuji?« Velekněží odpověděli: »Nemáme krále, leč jen císaře.«¹⁶ Tu jim ho vydal, aby byl ukřižován. I vzali Ježíše a vyvedli ho.

Pán Ježíš ukřižován, umřel a pohřben jest. 19, 17—42.

¹⁷A nesa sobě kříž vyšel na místo, které slove Lebčí, hebrejsky Golgota.¹⁸ Tam ho ukřižovali a s ním dva jiné po obou stranách; Ježíše uprostřed.¹⁹ I napsal Pilát také nápis a dal jej na kříž. Bylo napsáno: »Ježíš Nazaretský, král židovský«. —²⁰ Tento nápis čtlo mnoho židů, neboť místo, kde Ježíš byl ukřižován, bylo blízko města; — bylo (to) napsáno hebrejsky, řecky a latinsky.²¹ I řekli velekněží židovští Pilátovi: »Nepiš ‚Král židovský‘, nýbrž že on řekl: ‚Jsem král židovský‘.«²² Pilát odpověděl: »Co jsem napsal, to jsem napsal.«

²³Když tedy vojáci ukřižovali Ježíše, vzali roucha jeho a učinili čtyři díly, kaž-

14. Okolo hodiny šesté (denní), t. j. kolem poledne. Slova »Ejhle, král váš; krále vašeho ukřižuji« pověděl ironicky, posměšně.

18.—30. Viz Mat. 27, 35—50., Mark. 15, 24—37., Luk. 23, 33—46.

23. Po obyčeji římském patřila roucha ukřižovaných těm, kteří ortel smrti vykonali.

dému vojínu díl, a sukni. — Byla pak ta sukně nesešíváná, odvrchu všecka veskrze utkaná. — ²⁴ Proto řekli mezi sebou: »Netrhejme ji, nýbrž losujme o ni, čí bude.« Aby se naplnilo Písmo, které praví: Rozdělili sobě roucha má a o oděv můj metali los. Vojáci to tedy učinili.

²⁵ Stály pak u kříže Ježíšova jeho matka a sestra matky jeho Maria Kleofášova a Maria Magdalena. ²⁶ Ježíš uzřev matku a toho učedníka, kterého miloval, jak tu stojí, řekl matce své: Ženo, hle, syn tvůj.« ²⁷ Potom řekl učedníkovi: »Hle, matka tvá.« Od té chvíle přijal ji ten učedník k sobě. ²⁸ Potom Ježíš vida, že jest již všecko dokonáno, aby se splnilo Písmo, pravil: »Žízním.« ²⁹ Stála tam nádoba plná octa. I nasadili na yzop houbu plnou octa a podali mu ji k ústům. ³⁰ Když Ježíš ocet přijal, řekl: »Dokonáno jest.« A nakloniv hlavu, vypustil duši.

³¹ Poněvadž byl pátek, tedy židé, aby nezůstala těla na kříži v sobotu, — neboť ta sobota byl den veliký, — prosili Piláta, aby jim byly zlámány nohy a (oni) aby byli sňati (s kříže). ³² Přišli tedy vojáci a zlámali nohy jednomu i druhému, jenž s ním byl ukřižován. ³³ Když však přišli k Ježíšovi a uzřeli ho již mrtvého, nezlámali mu nohou, ³⁴ ale jeden z vojínů bodl

ho kopím v bok, a hned vyšla krev a voda.
³⁵ Ten, který (to) viděl, vydal svědectví (o tom) — a pravdivé jest svědectví jeho; on ví, že pravdivé věci mluví, abyste i vy uvěřili. — ³⁶ Stalo se to, aby se splnilo Písmo: Kosti mu nezlomíte. ³⁷ A opět jiné Písmo dí: Budou patřiti na toho, v něhož bodli.

³⁸ Potom Josef z Arimatie, jsa učedníkem Ježíšovým, ale tajným pro strach před židy, požádal Piláta, aby směl sejmouti tělo Ježíšovo. Pilát dovolil. Přišel tedy a sňal tělo Ježíšovo. ³⁹ Přišel však i Nikodem, který byl přišel k Ježíšovi nejprve v noci, a přinesl smíšeninu myrrhy a aloe, asi sto liber. ⁴⁰ I vzali tělo Ježíšovo a obvinuli je prostěradly s vonnými věcmi, jak jest u židův obyčej pochovávat. ⁴¹ Na tom místě, kde byl ukřižován, byla zahrada a v té zahradě nový hrob, do něhož ještě nikdo nebyl položen. ⁴² Tam tedy pro pátek židovský položili Ježíše, poněvadž hrob byl blízko.

35. T e n, j e n ž v i d ě l, totiž sv. evangelista Jan sám.

36. Volně z 2. Mojž. 12, 46., neb 4. Mojž. 9, 12.

37. B u d o u p a t ř í t i. (Volně ze Zach. 12, 10.)

38.—42. Viz Mat. 27, 57—61., Mark. 15, 42—47., Luk. 23, 50—56.

39. A l o e se s myrhou tlouklo na prášek, jenž se sypal mezi prostěradla.

Pán Ježíš vstal z mrtvých, ukázal se Marii Magdaleně. 20, 1—18.

20, ¹ V neděli Maria Magdalena přišla k hrobu ráno, když ještě byla tma, a uzřela kámen od hrobu odvalený. ² I běžela a přišla k Šimonu Petrovi a k jinému učedníkovi, kterého miloval Ježíš, a řekla jim: »Vzali Pána z hrobu a nevíme, kam ho položili.« ³ Vyšel tedy Petr i ten druhý učedník a šli k hrobu. ⁴ Běželi oba spolu, ale ten druhý učedník běžel napřed, rychleji než Petr, a přišel k hrobu první. ⁵ Nachýliv se uzřel tam ležeti prostěradla, ale nevešel. ⁶ Tu přišel Šimon Petr, který šel za ním, a vešel do hrobu; uzřel tam ležeti prostěradla, ⁷ a rouška, kterou měl na hlavě, neležela s prostěradly, nýbrž byla svinuta na jiném místě. ⁸ Potom tedy vešel (tam) i ten učedník, který přišel první ke hrobu; uzřel a uvěřil; — ⁹ neboť ještě nerozuměli Písmu, že musí z mrtvých vstáti. — ¹⁰ I odešli učedníci ti zase domů.

¹¹ Maria však stála u hrobu venku plačíc. Jak plakala, naklonila se a nahlédla do hrobu. ¹² I uzřela dva anděly seděti v rouše bílém, jednoho v hlavách, druhého v nohách, kde prve leželo tělo Ježíšovo. ¹³ Ti jí řekli: »Ženo, proč pláčeš?« Dí jim: »Vzali Pána mého, a nevím, kam ho po-

1. n. Viz Mat. 28, 1—8., Mark. 16, 1—8., Luk. 24, 1—10.

ložili.« ¹⁴ To pověděvši obrátila se nazpátek a spatřila Ježíše, jak stojí, ale nevěděla, že to jest Ježíš. ¹⁵ Dí jí Ježíš: »Ženo, proč pláčeš? Koho hledáš?« Ona domnívajíc se, že to jest zahradník, řekla mu: »Pane, vzal-li jsi ho ty, pověz mi, kam jsi ho položil, a já si ho vezmu.« ¹⁶ Dí jí Ježíš: »Maria!« Ona se obrátila a řekla mu: »Rabboni,« to jest »Mistře«. ¹⁷ Dí jí Ježíš: »Nedotýkej se mne, neboť jsem ještě nevystoupil k Otci svému; ale jdi k bratrům svým a pověz jim: ‚Vystupuji k Otci svému a k Otci vašemu, k Bohu svému a k Bohu vašemu‘.« ¹⁸ Maria Magdalena šla a zvěstovala učedníkům: »Viděla jsem Pána a toto mi řekl.«

Pán Ježíš ukazuje se apoštolům v Jerusalemě. 20, 19—31.

¹⁹ Když byl večer toho dne, neděle, a pro strach před židy dveře byly zavřeny (tam), kde byli učedníci (shromážděni), Ježíš přišel a postaviv se mezi ně řekl jim: »Pokoj vám.« ²⁰ To pověděv, ukázal jim ruce i bok. I zaradovali se učedníci, spatřivše Pána. ²¹ Tu jim řekl opět: »Pokoj vám; jako mě poslal Otec, i já posílám vás.« ²² To pověděv dechl (na ně) a řekl jim: »Přijměte

19.—23. Viz Luk. 24, 36—43.

21. Slovy těmi ustanovil svátost pokání, a tím i zpověď.

Ducha svatého; ²³ kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým je zadržíte, zadrženy jsou.«

²⁴ Tomáš však, jeden ze dvanácti, který slove Blíženec, nebyl s nimi, když přišel Ježíš. ²⁵ Tedy druzí učedníci mu řekli: »Viděli jsme Pána.« Ale on řekl jim: »Neuzřím-li v rukou jeho rány hřebův a nevpustím-li prst svůj na místo hřebův a nevložím-li ruku svou v jeho bok, neuvěřím.« ²⁶ Po osmi dnech byli učedníci jeho opět uvnitř a Tomáš s nimi. Tu přišel Ježíš zavřenými dveřmi a postaviv se mezi ně řekl: »Pokoj vám.« ²⁷ Potom dí Tomášovi: »Vlož prst svůj sem a viz ruce mé a vztáhni ruku svou a vpusť ji v bok můj; a nebudiž nevěřící, nýbrž věřící.« ²⁸ Tomáš mu odpověděl: »Pán můj a Bůh můj!« ²⁹ Řekl mu Ježíš: »Že jsi mě uviděl, uvěřil jsi; blahoslaveni, kteří neviděli a uvěřili.«

³⁰ Také mnoho jiných divů činil Ježíš před svými učedníky, které nejsou psány v knize této. ³¹ Tyto však jsou napsány, abyste uvěřili, že Ježíš jest Kristus, Syn Boží, a věřice abyste měli život věčný ve jménu jeho.

**Ježíš zjevuje se apoštolům u jezera
Genesaretského a dává Petrovi primát.
21, 1—17.**

21, ¹ Potom zjevil se Ježíš opět učedníkům u jezera Tiberiadského. Zjevil se takto: ² Byli spolu Šimon Petr a Tomáš příjímím Blíženec a Natanael, který byl z Kány galilejské, a synové Zebedeovi a dva jiní z učedníků jeho. ³ Šimon Petr jim řekl: »Jdu lovit ryby.« Řkou jemu: »Půjdeme s tebou i my.« I vyšli a vstoupili na loď, a té noci nechytli nic. ⁴ Když pak bylo ráno, Ježíš stál na břehu, ale učedníci nepoznali, že to jest Ježíš. ⁵ Tedy řekl jim Ježíš: »Dítky, máte něco k jídlu?« Odpověděli mu: »Ne.« ⁶ On jim řekl: »Vrzte síť na pravou stranu lodi a naleznete něco.« I vrhli; a již nemohli ji utáhnouti pro množství ryb. ⁷ Tu řekl Petrovi ten učedník, kterého miloval Ježíš: »Pán je to!« Šimon Petr uslyšev, že to je Pán, přehodil si svrchní roucho, — neboť nebyl oblečen, — a pustil se do moře. ⁸ Ostatní učedníci táhnouce síť s rybami připlavili se po lodi, neboť nebyli daleko od země, nýbrž jen asi dvě stě loket. ⁹ Jak vystoupili na zem, spatřili žhavé uhlí a rybu na něm, i chléb. ¹⁰ Ježíš jim řekl: »Přineste z těch

7. »N e b y l o b l e č e n (dosl.: »b y l n a h ý«), t. j. měl jen delší rybářskou košili; slušnost žádala, aby si oblékl na ni řízu.

ryb, které jste ulovili nyní.« ¹¹ Tedy Šimon Petr vstoupil (na loď) a vytáhl na zem síť plnou velikých ryb, stotřiapadesát. Ačkoliv bylo jich tak mnoho, síť se nepřetrhala. ¹² Ježíš jim řekl: »Pojďte, posnídejte.« — Nikdo z těch učedníků (kteří jedli), neodvážil se ho otázati: »Kdo jsi ty?« neboť věděli, že to jest Pán. — ¹³ I přišel Ježíš a vzav chléb dával jim, taktéž i rybu. ¹⁴ To již po třetí zjevil se Ježíš učedníkům svým, vstav z mrtvých.

¹⁵ Když posnídali, řekl Ježíš Šimonu Petrovi: »Šimone (synu) Janův, miluješ mě více nežli tito?« Dí jemu: »Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji.« Řekl jemu: »Pasiž beránky mé.« ¹⁶ Řekl mu po druhé: »Šimone (synu) Janův, miluješ mě?« Dí jemu: »Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji.« Řekl mu: »Pasiž beránky mé.« ¹⁷ Řekl mu po třetí: »Šimone (synu) Janův, miluješ mě?« Petr se zarmoutil, že mu řekl po třetí: »Miluješ mě?« I řekl mu: »Pane, ty víš všecko, ty víš, že tě miluji.« Řekl mu Ježíš: »Pasiž ovce mé.«

15.—17. Beránky a ovce rozuměl Pán Ježíš veškeré stáde, veškerou církev svou, podřízené i představené její. Svěřiv je tedy všecky jeho vrchní správě, odevzdal mu tak úřad vrchního pastýře či primát v církvi. (Před půl rokem mu jej slíbil. Mat. 16, 18.)

Pán předpovídá Petrovi mučednickou smrt. 21, 18—23.

¹⁸ »Vpravdě, vpravdě pravím tobě: když jsi byl mladší, sám ses opasoval a chodils, kam jsi chtěl; když však zestárneš, vztáhneš ruce své a jiný tě opáše a povede, kam nechceš.« — ¹⁹ To pověděl chtěje naznačiti, kterou smrtí oslaví Boha. — Pověděv to řekl: »Následuj mne.«

²⁰ Petr obrátiv se uzřel za sebou jíti toho učedníka, kterého Ježíš miloval, který při večeři i na prsou jeho spočíval a řekl: »Pane, kdo jest ten, který tě zradí?« ²¹ Toho tedy Petr spatřiv řekl Ježíšovi: »Pane, co (bude) s tímto?« ²² Ježíš řekl jemu: »Chci-li, aby zůstal, dokud nepřijdu, co ti po tom? Ty mne následuj.« ²³ Proto se rozešla mezi bratry řeč: »Učedník ten neumře.« Ale Ježíš neřekl mu: »Neumře«, nýbrž: »Chci-li, aby zůstal, dokud nepřijdu, co ti po tom?«

Doslov. 21, 24 n.

²⁴ To je ten učedník, který vydává svědectví o těchto věcech a napsal tyto věci; a víme, že pravdivé je svědectví jeho. ²⁵ Je však ještě mnoho jiných věcí, které učinil Ježíš: kdyby napsána byla každá zvlášť, myslím, že by ani celý svět neobsáhl těch knih, které by musily býti napsány.

OBSAH

	Str.
Úvod	3
O evangeliu sv. Matouše	4
Evangelium podle sv. Matouše	8
O evangeliu sv. Marka	121
Evangelium podle sv. Marka	123
O evangeliu sv. Lukáše	185
Evangelium podle sv. Lukáše	189
O evangeliu sv. Jana	298
Evangelium podle sv. Jana	302